สุทธจันทานุสรณ์

Ra
CRE
1989
694409

เอกสารนี้คุ้มครองโดยกฎหมาย TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2567

194409

TULIB
3 1379 01529221 3

สุทธจันทานุสรณ์

ที่ระลึก
งานพระราชทานเพลิง

หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
THAMMASAT UNIVERSITY

พระราชศีลสังวร

(โสภณ สุทฺธจนฺโท ป.ธ.๔)
อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธรรมยุต)

ณ เมรุวัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
๒๖ มีนาคม ๒๕๓๒

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

- ๔ ต.ค. ๒๕๕๔

Ra
CRE
1989
694409

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๓๙๑๕ สำนักพระราชวัง

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

พระราชทานเพลิงศพ พระราชศีลสังวร (โสภณ สุทฺธจนฺโท) อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย(ข) ณ เมรุวัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๒ เวลา ๑๙.๓๐ น. พระราชทานเพลิง

บุญสม พิมพ์.

สิงหนาท ทาน.

วัน	หน้าที่ หนังงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระราชศีลสังวร
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง

โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

กำหนดงานพระราชทานเพลิงศพ
พระราชศีลสังวร (โสภณ สุทฺธจนฺโท ป.ธ.๔)
อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธรรมยุต)
ณ เมรุวัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
วัดอาทิตย์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๒
เวลา ๑๕.๓๐ น.

วันศุกร์ที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

เวลา ๐๗.๓๐ น. – ถวายภัตตาหารเช้าแด่พระภิกษุสามเณร
เวลา ๑๑.๐๐ น. – ถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสามเณร
เวลา ๑๖.๐๐ น. – พระสงฆ์ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์
เวลา ๑๙.๐๐ น. – พระภิกษุสามเณรประชุมทำวัตรสวดมนต์
เวลา ๑๙.๓๐ น. – พระสงฆ์ ๔ รูป สวดพระอภิธรรม
เวลา ๒๐.๓๐ น. – แสดงพระธรรมเทศนา

วันเสาร์ที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

เวลา ๐๗.๓๐ น. – ถวายภัตตาหารเช้าแด่พระภิกษุสามเณร
เวลา ๑๐.๓๐ น. – พระสงฆ์ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์
เวลา ๑๑.๐๐ น. – ถวายภัตตาหารเพล
เวลา ๑๙.๐๐ น. – พระเถระผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงพระธรรมเทศนา
(โดย พระพุทธพจน์วราภรณ์)
– พระสงฆ์ ๔ รูป สวดธรรมคาถา

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TU

เวลา ๑๙.๓๐ น. – พระสงฆ์ ๔ รูป สวดพระอภิธรรม

เวลา ๒๐.๓๐ น. – แสดงพระธรรมเทศนา

วันอาทิตย์ที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

เวลา ๐๗.๓๐ น. – ถวายภัตตาหารเช้าแด่พระภิกษุสามเณร

เวลา ๐๘.๓๐ น. – พระสงฆ์ ๑๐ รูป บังสุกุล

– เชิญศพแห่เวียนรอบเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๐๙.๐๐ น. – พระเถระผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงพระธรรมเทศนา (โดย พระธรรมไตรโลกาจารย์)

เวลา ๑๐.๓๐ น. – พระสงฆ์ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์

เวลา ๑๑.๐๐ น. – ถวายภัตตาหารเพล

เวลา ๑๒.๓๐ น. – พระสงฆ์ ๗๓ รูป มาติกาบังสุกุล

เวลา ๑๕.๐๐ น. – อัญเชิญเพลิงพระราชทาน จากที่ว่าการอำเภอเชียงคาน ถึงวัดศรีโพนแท่น

เวลา ๑๕.๓๐ น. – ประธานในพิธีทอดผ้าไตร

– พระสงฆ์ ๑๐ รูป บังสุกุล

– ประธานจุดไฟพระราชทานเพลิงศพ

วันจันทร์ที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

เวลา ๐๗.๓๐ น. – พิธีสามหาบเก็บอัฐิ

– ถวายภัตตาหารเช้าแด่พระภิกษุสามเณร

– พระสงฆ์อนุโมทนา เป็นเสร็จพิธี

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ให้พระสุทธิสารโสภณ เป็นพระราชาคณะสังฆ
ฉันทรธรรมนิวิฐ ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
พระราชาคณะชั้นราช สถิต ณ วัดศรีโพนเท้า จังหวัดเลย
มีจำนานศักดิ์ดังจำนานกรมได้ ๔ รูป คือ พระครูปลัด ๑ พระครู
สังฆรักษ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑ ขอพระคุณ
จงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์
และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรในอารามโดยสมควร จงเจริญ
สุขสวัสดิ์ในพระพุทธศาสนาเทอญ

ตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕
เป็นปีที่ ๓๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก
นายกรัฐมนตรี

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ดาวน์โหลดจากระบบ TU[illegible] นายสำรว[illegible] หมดอายุ 08/06/258[illegible]

พระราชศีลสังวร (โสภณ สุทฺธจนฺโท ป.ธ.๔)

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชื่นมิ หมดอายุ 08/06/2564

ชาตะ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๙

มรณะ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑

สุดโศกศัลย์วันท่านจากพลัดพรากศิษย์ ละชีวิตปลิดลงปลงสังขาร
คุณความดีที่ท่านกอปรสุดประมาณ ปัจฉิมวาระท้ายดวงจิตศิษย์วันทาฯ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ วิทยาเขตชัยภูมิ หมดอายุ 31/12/2568

เอกโยธิน

พระเดชพระคุณ พระเทพวราลังการ และพระครูญาณธราภิรัติ รดน้ำศพ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย [illegible] สำเร็จ บุญชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พล.อ. อาทิตย์ กำลังเอก รดน้ำศพ

อัฐบริขารของพระเดชพระคุณ "พระราชศีลสังวร"

พระคุณท่านละสังขารมะลายสิ้น ดุจธารสินธุ์รินไหลไพรขุนเขา
ไหลไปลับไม่กลับหวนคืนลำเนา นี่แหละเราความเที่ยงแท้แน่..อนิจจัง

เอกสารนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อสงวนรักษา โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ เมื่อวันที่ 08/08/2564

เอกโยธิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชื่น ภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พล.อ. อาทิตย์ กำลังเอก เป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

เอกสารดิจิทัลจัดทำโดยกรมวิชาการเกษตร DDC โดย นายสำรวย ชาญชัยกุล วันที่ 08/06/2564

อาจารย์วัชรินทร์ เกตะวันดี เป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ศิษยานุศิษย์ร่วมกันเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชื่นภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

รับพระราชทานสมณศักดิ์ พระราชาคณะชั้นราช
ที่ "พระราชศีลสังวร" ๕ ธันวาคม ๒๕๒๕

เอกสารนี้ถูกดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ท่านเจ้าคุณพระปริยัติสารสุธี ถวายมุทิตาสักการะ

หลวงปู่ชอบไปเยี่ยมท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร ที่วัดศรีโพนแท่น

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย นานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พระเดชพระคุณ พระธรรมบัณฑิต ถวายมุทิตาสักการะ

ฉันเช้าที่บ้าน อ. สมปอง ยังน้อย ร่วมกับพระเทพวราลังการ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

นำคณะภิกษุสามเณรและญาติโยม จ.เลย
มาคารวะที่วัดศรีเมือง จ.หนองคาย ๑ ก.ย. ๒๗

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ www.dhamma.com

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เยี่ยมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ประเทศจีน

รับกิจนิมนต์ในต่างประเทศ

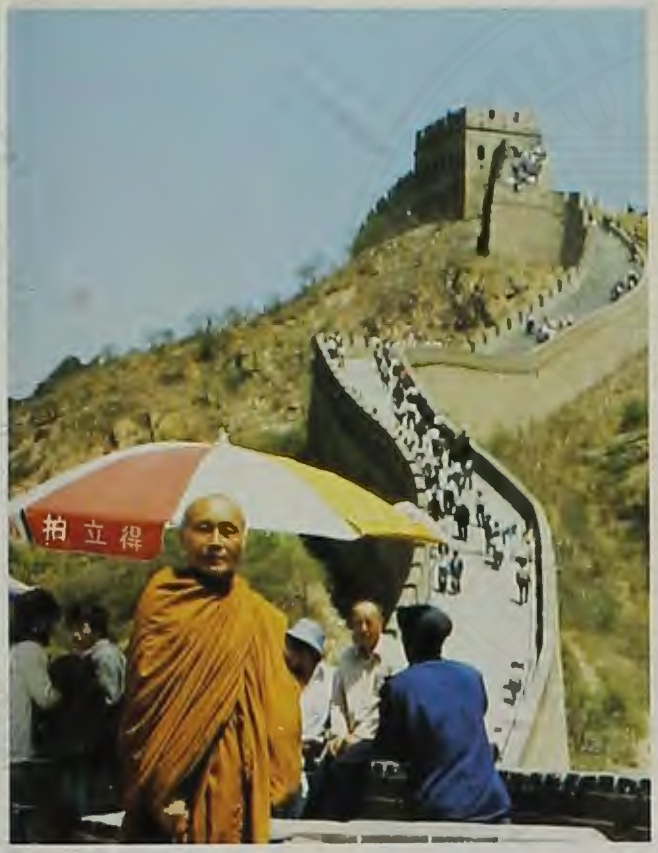

พระ...คุณนามความเมตตาการุณเอื้อ
ราช...สมเชื้อหน่อพระนาม ความ
สร้างสรรค์
ศีล ...อบรมบ่มศิษย์กิจครบครัน
สังวร...กันหมู่อบาย..วาย..ชีวา.....

เอกโยธิน

ที่กำแพงเมืองจีน

เอกสารนี้เป็นเอกสารของ TUDC โดยมูลนิธิธรรมชาติ วันที่ 08/06/2564

ที่จัตุรัสแดง หน้าพระราชวังเครมลิน, กรุงมอสโคว์

ถ่ายร่วมกับ "พระศีลวิสุทธาจารย์" รองเจ้าคณะภาค ๑๐ (ธ.)
ที่หน้าท่าเรือกรุงโคเปนเฮเกน, เดนมาร์ก

เอกสารนี้ดาวน์โหลด

พล.อ. อาทิตย์ กำลังเอก
ทอดกฐิน
ได้ปัจจัย ๖๑๐,๐๐๐ บาท
แล้วได้ดำเนินการก่อ
สร้างศาลาราชศีลสังวร
วัดศรีโพนแท่น

งานก่อสร้างศาลาการเปรียญของพระคุณท่าน

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย ชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ วันที่ 08/06/2564

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย [illegible] 25[illegible]

เอกสารนี้ด[illegible] TUDC โด[illegible]นายส[illegible]รวย บานชัยภูมิ หมดอายุ[illegible]08/2564

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ

คำไว้อาลัย

พระราชศีลสังวร อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย *(ธรรมยุต)* ตั้งใจรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรในพระอารามโดยสมควร ตามพระบรมราชโองการในสัญญาบัตรแห่งสมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

เมื่อท่านถึงมรณภาพไปแล้ว รู้สึกขาดเพื่อนร่วมจิต มิตรร่วมใจ สหายร่วมงานไป ๑ รูป

พระพรหมมุนี
เจ้าคณะภาค ๘ (ธรรมยุต)
วัดนรนาถสุนทริการาม กทม.
๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คำไว้อาลัย

ของ พระเดชพระคุณหลวงปู่เทศก์ เทสรังสี

ท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธ.) ผู้มีใบหน้าอันอิ่มเอิบ มักยิ้มก่อนแล้วจึงค่อยพูด ได้ทำคุณงามความดีไว้เป็นอเนกประการ เพื่อให้จังหวัดเลยเจริญก้าวหน้า เสมือนดวงดาวดวงหนึ่งกำลังค่อยเคลื่อนขึ้นบนขอบฟ้าเขาเขียว ทำไมท่านจึงมาด่วนทิ้งร่างไว้ให้พวกเราบรรดาศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตและฆราวาส พร้อมด้วยพระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์ เจ้าอาวาสวัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ที่อยู่ภายหลังให้ระลึกถึงคุณงามความดีเหล่านั้นของท่านเจ้าคุณฯ ไม่รู้หาย

ถึงฤดูกาลเข้าพรรษาต่อไปนี้ ใครเล่าจะเป็นหัวหน้าหมู่คณะพุทธบริษัทนับเป็นร้อย ๆ คน ไปคารวะพระเถระผู้ใหญ่ในวัดต่าง ๆ ดังเคยเป็นมาแต่ก่อน เมื่อมองไปจะไม่เห็นท่านเจ้าคุณราชศีลสังวร จะเห็นแต่ความอ้างว้างว่างเปล่า พวกเราก็จะมีแต่ความอาดูรเศร้าโศกเป็นอย่างยิ่ง เมื่อคิดก็ยิ่งมีแต่ความเศร้าใจ

พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนพวกเราว่า สังขารทั้งหลายในโลก รวมทั้งตัวของเราด้วย เกิดมาแล้วย่อมไม่เที่ยง มีการแปรปรวนดับไปเป็นธรรมดา จะยึดเอาเป็นแก่นสารไม่ได้ บุคคลผู้ปรารถนาจะให้มันถาวร เมื่อมันไม่เป็นตามปรารถนาก็เป็นทุกข์

พวกผมเป็นคนโง่เขลา พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนก็ยังไม่เข้าใจ จึงต้องเป็นทุกข์โศกเพราะคิดถึงแต่คุณงามความดีของท่านเจ้าคุณฯ เป็นประมาณ

ขอท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร ผู้ละวิบากขันธทุกข์ไปแล้ว จงได้ไปอุบัติในคติสุขอันประเสริฐเถิด

(พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์)

วัดหินหมากเป้ง อ. ศรีเชียงใหม่ จ. หนองคาย
๑๔ มกราคม ๒๕๓๒

ศึกษาเพื่อการใช้งานส่วนตัวเท่านั้น ไม่ขายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

สุทธจันทานุสรณ์

ของ

พระเทพวราลังการ (หลวงปู่ศรีจันทร์)

วัดศรีสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดเลย

พระราชศีลสังวร *(สุทฺธจนฺโท โสภณ)* อาตมาได้ให้ความอุปถัมภ์ นับตั้งแต่นำไปฝากเจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร และได้รับญัตติกรรมเป็นพระธรรมยุต พร้อมด้วยพระบุญหนัก และได้พักอาศัยศึกษาเล่าเรียนอยู่วัดสัมพันธวงศ์ จนสามารถสอบเปรียญธรรมประโยค ๓-๔ ได้ทั้งสองรูป และต่อมาได้ฝากเป็นนักเรียนอบรมครูสอนปริยัติธรรม ณ สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร จนจบหลักสูตรแล้ว ทางสำนักเรียนท่านได้ส่งให้เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมต่างจังหวัด เมื่อเสร็จจากการปฏิบัติภารกิจแล้วได้กลับมาภูมิลำเนาเดิม มาพักอาศัยปฏิบัติศาสนกิจอยู่ที่วัดศรีสุทธาวาสอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แล้วได้ลาไปอยู่บ้านนาซ่าวซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน ได้ดำเนินการก่อสร้างวัดขึ้นวัดหนึ่ง ซึ่งมีนามว่าวัดศรีโพนแท่น จนเจริญรุ่งเรืองมาตราบเท่าทุกวันนี้ ท่านเป็นพระเถระที่มุ่งธรรมมุ่งวินัย มุ่งความเจริญแห่งพระศาสนา เป็นศาสนทายาทที่ดี จึงเป็นที่ไว้วางใจแก่ผู้หลักผู้ใหญ่ ได้รับความยกย่องให้เป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่และฐานันดรศักดิ์คือเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอ เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะจังหวัด เป็นเจ้าคณะจังหวัด และเป็นพระครูสัญญาบัตร เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ เป็นพระราชาคณะชั้นราชโดยลำดับ และได้ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแพร่ และการสาธารณูปการให้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับไม่บกพร่อง ทางด้านความประพฤติก็เป็นผู้มีความเคร่งครัดหนักแน่นต่อธรรมวินัยไม่ย่อหย่อน

เป็นผู้มีเมตตาธรรมสูง เป็นผู้มีความสุภาพอ่อนโยน เมื่อรวมกล่าวก็คือ เป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติชอบ มีความประพฤติตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม เป็นผู้ประพฤติเป็นธรรมถูกต้องยุติธรรม เป็นผู้ปฏิบัติสมควรได้รับความยกย่องเคารพนับถือของสหธัมมิกและสาธุชนทั่วไป เมื่อท่านจากไปก็ทำให้ขาดที่พึ่ง ขาดความอบอุ่น ขาดพระเถระผู้สำคัญไปรูปหนึ่ง

โอ้อนิจจา สังขารา ไม่เที่ยงหนอ มีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา อย่างนี้ทุกตัวตน ไม่พ้นไปได้ จึงไม่ควรประมาท เร่งทำคุณงามความดีเสียตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป.

(พระเทพวราลังการ)

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คำไว้อาลัย

ของพระธรรมไตรโลกาจารย์ (รักษ์ มีวรรณดิษฐ์)
ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต)
วัดศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ท่านเจ้าคุณ พระราชศีลสังวร *(โสภณ)* อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย *(ธรรมยุต)* วัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย นับว่าเป็นพระเถระรูปหนึ่ง ที่ได้บำเพ็ญศาสนกิจมาด้วยดี. ทั้งนี้ โดยได้ร่วมกับพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ *(ภาคอีสาน)*. การรวมพลังของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย "**สามัคคีธรรม**" นั้น นับว่าเป็น "**ศุภนิมิต**" อันเป็น "**มงคลยิ่ง**" เพราะทำให้หมู่คณะมี "**พลัง**" เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสำหรับท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร *(โสภณ)* อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย *(ธรรมยุต)* นี้นั้น นับว่าเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่ได้มีบทบาทในการบริหารคณะสงฆ์ร่วมกับพระสังฆาธิการอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิริยะอุตสาหะและบริสุทธิ์ใจมาโดยตลอด ซึ่งควรแก่การสรรเสริญอย่างมีเกียรติไว้ในโอกาสนี้ด้วย.

ฉะนั้น ในการที่ท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร *(โสภณ)* ได้จากไปครั้งนี้นั้น จึงเป็นการจากไปอย่างน่าเสียดายยิ่งนัก. สุดท้ายนี้ ในฐานะที่เคยได้ร่วมงานคณะสงฆ์มาด้วยดี จึงขอฝากความอาลัยด้วย "**ธรรมสังเวช**" ไว้ว่า

"อจิรํ วตยํ กาโย ปฐวึ อธิเสสฺสติ.
ฉุฑฺโท อเปตวิญฺญาโณ นิรตฺถํว กลิงฺคลํ"

"กายนี้ ไม่นานหนอ จักนอนทับซึ่งแผ่นดิน
(กายนี้) อันเขาทิ้งแล้ว มีวิญญาณไปปราศแล้วก็เช่นกับท่อนไม้ที่ปราศจากประโยชน์ ฉะนั้นแล."

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสารวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คำไว้อาลัยถึงพระราชศีลสังวร

เนื่องในการพระราชทานเพลิง ท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร *(โสภณ สุทฺธจนฺโท)* อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน และอดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย *(ธรรมยุต)* ซึ่งคณะกรรมการได้กำหนดงานพระราชทานเพลิงศพในวันอาทิตย์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๒ ณ เมรุวัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย นั้น คณะศิษยานุศิษย์รู้สึกในคุณานุคุณของท่าน ว่าควรแสดงความกตัญญูกตเวทีในวาระสุดท้าย จึงรวมกำลังใจเป็นเอกภาพ ทวีกำลังกาย กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์เข้าร่วมกัน สร้างหนังสือเพื่อเป็นกตเวทิตานุสรณ์สำหรับอุทิศกุศลบูชาคุณานุคุณ ตามสติกำลังความสามารถของตน

อนึ่ง พระราชศีลสังวร เคยอยู่ร่วมกันในวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้มีอัธยาศัยเอื้อเฟื้อโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนสหธรรมิกเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกับข้าพเจ้ารักกันฉันพี่น้องร่วมท้องมารดาเดียวกัน ครั้นจากไปไม่กลับ หลับไม่ตื่น ฟื้นไม่มี หนีไม่พ้น สมด้วยนิพนธพุทธภาษิตที่ว่า

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติฯ

ร่างกายของสัตว์ย่อยยับไป แต่ชื่อเสียงและสกุลไม่ย่อยยับ ดังนี้

บัดนี้ พระราชศีลสังวร ได้ถึงอายุขัย ชีวิตร่างกายได้สลายไปตามคติธรรมดาของสังขาร แต่กล่าวได้ว่า ชื่อเสียงเกียรติคุณและอุปการคุณของท่านยังปรากฏอยู่ มิได้สลายไปตามสังขาร ยังตราตรึงอยู่ในความสำนึกของข้าพเจ้า ตลอดถึงพระสังฆาธิการผู้ร่วมงานศาสนกิจทั้งหลายที่ท่านได้กระทำไว้แล้วนั้น

Thu 08/06/2564

ด้วยอานิสงส์แห่งความดี ที่พระราชศีลสังวร ได้กระทำไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ขอจงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพโดยตลอดด้วยเทอญฯ

พระเทพเมธาจารย์

(พระเทพเมธาจารย์)
เจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต)
วัดโพธิสมภรณ์
ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี
๑๖ มกราคม ๒๕๓๒

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ปฏิปทาของหลวงพ่อ

ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าอยู่จำพรรษาในสำนักของท่านมาเป็นเวลา ๔ ปีเศษ มีความศรัทธาเลื่อมใสและภูมิใจมาก ที่ได้เป็นสัทธิวิหาริกของพระอุปัชฌาย์ผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัยและข้อวัตรปฏิบัติ ท่านเอาใจใส่ในการอบรมพร่ำสอนสัทธิวิหาริกอันเตวาสิกของท่านให้เป็นผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ในด้านศาสนกิจประจำวัน

ปฏิปทาของท่าน เป็นคนจริงจังและเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานที่ท่านเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการปกครอง การศึกษา เป็นต้น ท่านเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานอย่างสูง ดังจะเห็นได้จาก วันที่ท่านอาพาธหนัก อยู่ในห้อง ไอ.ซี.ยู. โรงพยาบาลจังหวัดเลย ข้าพเจ้าไปเยี่ยมท่าน พอเดินเข้าไปถึง ประโยคแรกที่ท่านถามก็คือ เรื่องงานต่าง ๆ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นเลขานุการของท่าน ข้าพเจ้าได้กราบเรียนเรื่องงานเสร็จแล้วก็กราบเรียนถามอาการ ท่านบอกว่าปวดขาข้างซ้ายมากที่สุด ท่านบอกว่า มันไม่ปล่อยโอกาสให้เราหายใจเลย ท่านต้องใช้ความอดทนอดกลั้นข่มความเจ็บปวดอันแสนสาหัสนั้นอย่างสุดชีวิต มันเป็นความเจ็บปวดอันหฤโหดจนท่านไม่รู้ว่าขาซ้ายของท่านอยู่ที่ไหน แล้วท้ายที่สุด ไม่กี่นาทีต่อมา ท่านก็จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับ

สำหรับข้อวัตรปฏิบัติประจำวันของท่าน ท่านได้วางกฎระเบียบไว้อย่างนี้ ในแต่ละปีที่มีจำนวนพระภิกษุสามเณรเท่าไร ก็จะแบ่งวาระกันตอนเช้า เวลา ๐๕.๓๐ น. ภิกษุสามเณรประจำวาระ จะไปตีระฆังที่ศาลาการเปรียญ ทำความสะอาดและจัดที่ฉันให้เรียบร้อย เสร็จแล้วเวลา ๐๖.๐๐ น. ตีระฆังทำวัตรเช้า ภิกษุสามเณรทุกรูปเตรียมบาตรจีวรไปพร้อมกันที่ศาลา การทำวัตร ท่านจะสวดนำโดยใช้เครื่องขยายเสียง

เล็ก ๆ ที่ต่อจากวิทยุที่ท่านใช้เป็นประจำ เพื่อให้ภิกษุสามเณรได้ยึดถือทำนองสวดอันถูกต้อง ท่านพูดเสมอว่า ระเบียบต่าง ๆ ในคณะธรรมยุตให้ยึดถือเอาแบบอย่างของวัดบวรนิเวศวิหาร ให้ถือว่าวัดบวรนิเวศวิหารเป็นแม่พิมพ์ของคณะธรรมยุต อย่างนี้เป็นต้น

ทางด้านปฏิบัติ ท่านก็ถือปฏิบัติตามสิกขาบทวินัยโดยเคร่งครัดเสมอมา พระภิกษุสามเณรในปกครองของท่านก็ยึดถือปฏิบัติตามมาโดยตลอดทุกรุ่น การออกเสียงสำเนียงมคธ ท่านก็กวดขันให้พระภิกษุสามเณรว่าให้ถูกต้อง หลังทำวัตรเช้า – เย็นแล้ว ท่านจะให้พระภิกษุสามเณรหัดว่าออกเสียงทีละรูป ฉะนั้นผู้ที่จะเข้าไปบวช ท่านจะให้ฝึกขานนาคจนได้คล่องแคล่ว บางคนต้องเข้าวัดฝึกหัดอยู่เป็นเวลาหลายเดือนท่านจึงจะบวชให้

ด้านการปกครอง ท่านปกครองแบบพ่อปกครองลูก มีทั้งข่มขู่และยกย่อง เช่น ผู้ใดประพฤติผิดนอกรีตนอกรอย ท่านจะทำโทษ แล้วเอาเรื่องนั้น ๆ ไปว่ากล่าวตักเตือนท่ามกลางหมู่ภิกษุสามเณร ในเวลาประชุมทำวัตรเช้า – เย็นทุกเรื่อง เพื่อมิให้ภิกษุสามเณรรูปอื่นถือเอาเป็นตัวอย่าง ถ้าภิกษุสามเณรรูปใดประพฤติดีปฏิบัติชอบ เชื่อฟังคำสั่งสอนเคารพกฎ ระเบียบ กติกาของวัดเป็นอย่างดี ท่านก็จะนำมาประกาศให้ภิกษุสามเณรอื่น ๆ ได้ทราบและยึดถือปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีต่อไปและเมื่อมีโอกาสท่านก็จะประกาศให้ญาติโยมทราบด้วย

การออกบิณฑบาต การทำวัตรเช้า – เย็น เป็นกิจวัตรประจำที่ท่านถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดเสมอมา ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าอยู่ในสำนักของท่าน ๔ ปีเศษ ที่ผ่านมา ในส่วนตัวของข้าพเจ้านั้น มีความเคารพในตัวท่านอย่างสูง

ด้วยความคารวะอย่างสูง

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 03/06/

(พระครูปัญญากิตยาคม)

คำไว้อาลัย

งานพระราชทานเพลิงศพ ท่านเจ้าคุณ พระราชศีลสังวร *(โสภณ สุทฺธจนฺโท น.ธ.เอก ป.ธ.๔)* อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย *(ธรรมยุติกนิกาย)* และอดีตเจ้าอาวาส วัดศรีโพนแท่น ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กำหนดวันอาทิตย์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๒ ณ เมรุวัดศรีโพนแท่น ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย คณะศิษยานุศิษย์ได้จัดพิมพ์หนังสือเป็นธรรมบรรณาการอนุสรณ์ในงานนี้

ท่านเจ้าคุณ พระราชศีลสังวร พื้นเพเดิมเป็นลูกชาวนาในชนบท ถือกำเนิดที่บ้านนาซ่าว หมู่ที่ ๑ ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นผู้ใคร่ต่อการศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่เป็นเด็กตลอดมา เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนบ้านนาซ่าว *(บ้านเกิด)* แล้ว ไม่นานก็ได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๕ ปี ณ วัดโพธิ์ศรี ตำบลนาซ่าว ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยตามประเพณีบวชเรียน และต่อมาได้เดินทางเข้าไปศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานคร ณ สำนักเรียนวัดสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ จนสำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมชั้น น.ธ.เอก และเปรียญธรรม ๔ ประโยค และได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดสัมพันธวงศ์ เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๘๑ โดยมีท่านเจ้าคุณ พระรัชชมงคลมุนี *(ต่อมาเลื่อนชั้นเป็นที่ พระมหารัชชมังคลาจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม)* เจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศ์ เป็นพระอุปัชฌาย์

ต่อมา เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร *(สมัยเป็นพระมหาโสภณ สุทฺธจนฺโท)* เป็นผู้มีความรู้ความสามารถพอที่จะปกครองหมู่คณะได้ จึงได้กลับมาดำรงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ โดยได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสงฆ์

จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๑ เป็นเจ้าคณะธรรมยุตผู้ช่วยจังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๙๕ ได้รับสมณศักดิ์ที่ *"พระครูโสภณสังฆกิจ"* เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๖ เป็นพระอุปัชฌาย์เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๙๗ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระสุทธิสารโสภณ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๙ และเลื่อนเป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชศีลสังวร เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๕ ในขณะที่ท่านเจ้าคุณยังมีชีวิตอยู่ได้เอาภารธุระในการบริหารการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยดีเป็นที่ไว้วางใจของเจ้าคณะผู้ปกครองระดับสูงตลอดมา เมื่อท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวร ได้ถึงแก่มรณภาพลงเช่นนี้ นับว่าวงการคณะสงฆ์ได้สูญเสียพระเถระผู้ปกครองสงฆ์ระดับเจ้าคณะผู้ปกครองระดับจังหวัดไปอีกรูปหนึ่งอย่างน่าเสียดาย

กรมการศาสนาและพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ได้ระลึกถึงคุณงามความดีของท่านเจ้าคุณ พระราชศีลสังวร ที่บำเพ็ญไว้ในสมัยที่ท่านเป็นเจ้าคณะจังหวัดเลยตลอดมา จึงขอน้อมจิตอธิษฐานบุญกุศลใด ๆ ที่คณะเจ้าภาพทุกท่านได้บำเพ็ญอุทิศถวายแด่ท่านเจ้าคุณ พระราชศีลสังวร ตั้งแต่วันที่ถึงมรณภาพเป็นต้นมา จนถึงงานพระราชทานเพลิงศพนี้ ขอบุญกุศลนั้น ๆ จงอำนวยประโยชน์และความสุขแด่ท่านเจ้าคุณพระราชศีลสังวรตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ สมดังอุทิศเจตนาของคณะเจ้าภาพจงทุกประการ

ร้อยเอก

(อดุลย์ รัตตานนท์)
อธิบดีกรมการศาสนา

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คำไว้อาลัย

พระราชศีลสังวร อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธ.) เป็นพระเถระที่ทรงคุณธรรมมั่นคงในสมณวัตร มีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี ต่อบุคคลทั่วไป มีความสำรวมกาย วาจา ใจ และระมัดระวังกิริยามารยาททุกอิริยาบถ เคร่งครัดในพระธรรมวินัยไม่ย่อหย่อน ท่านเป็นปูชนียสงฆ์ที่ควรแก่การเคารพกราบไหว้ ยินดีรับภาระธุระในกิจการคณะสงฆ์ พระราชศีลสังวรได้บำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดมีแก่ตน แก่ประเทศชาติและพระพุทธศาสนา ท่านได้ถึงแก่มรณภาพไปตามธรรมดาของสังขาร แต่คุณธรรม ความดีงามปรากฏอยู่ในจิตใจของคณะศิษยานุศิษย์ และผู้เคารพเลื่อมใสตลอดกาล

ด้วยอานุภาพแห่งบุญกุศล ที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญแล้วทั้งอดีตและปัจจุบัน ขออุทิศให้ พระราชศีลสังวร จงสู่สถานที่อันท่านและทุก ๆ คนปรารถนา ทุกประการเทอญ.

(นายชีวิน สุทธิสุวรรณ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คำไว้อาลัย

พระเดชพระคุณ พระราชศีลสังวร อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธ.) เป็นพระเถระที่น่าเคารพ อุปนิสัยเยือกเย็น ร่างกายสมบูรณ์ ท่านได้ปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติ สร้างกุฏิวิหาร ศาลาการเปรียญ อุโบสถและอื่น ๆ ส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ มุ่งมั่นที่จะผดุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังให้ความเมตตาอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณร ตลอดจนเผยแพร่การศึกษา อบรมคุณธรรม จริยธรรมแก่อุบาสกอุบาสิกาทุกเพศทุกวัยเสมอมา

พระเดชพระคุณ พระราชศีลสังวร มีจริยาวัตรประพฤติเรียบร้อยงดงาม การปฏิบัติของท่านเรียบง่าย จึงเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมาก ณ บัดนี้ พระคุณท่านฯ ได้มรณภาพโดยกะทันหันละสังขารไปแล้ว เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ เวลา ๒๓.๑๕ น. ณ โรงพยาบาลเลย นับว่าเป็นการสูญเสียผู้นำสำคัญทางพระพุทธศาสนาผู้หนึ่งของจังหวัดเลย ก่อให้เกิดความเศร้าสลดใจและอาลัยยิ่ง แก่บรรดาศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชนทั่วไป

ขออานุภาพแห่งบุญกุศลที่พระเดชพระคุณ พระราชศีลสังวร ได้ปฏิบัติมา จงเป็นกุศลส่งให้ท่านได้สู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

(นายชูธรรม แก่นมณี)
ศึกษาธิการจังหวัดเลย

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คำไว้อาลัย พระราชศีลสังวร

เมื่อผมได้รับหน้าที่เป็นผู้บัญชาการหน่วยผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร โดยมีความรับผิดชอบทางด้านความมั่นคงในเขตจังหวัดเลย อุดร และหนองคาย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ ขณะนั้นเหตุการณ์ในพื้นที่ทวีความรุนแรง กระทบกระเทือนความมั่นคงปลอดภัยของพี่น้องประชาชนอย่างมาก เมื่อผมได้เคลื่อนย้ายกำลังเข้าปฏิบัติการในพื้นที่จังหวัดเลย สิ่งแรกที่ผม ปฏิบัติทันทีคือไปพบพระภิกษุที่อาวุโส และมีประชาชนเคารพนับถือ จำนวนมาก พระราชศีลสังวรเป็นพระภิกษุซึ่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดเลย เป็นองค์หนึ่งที่ผมได้ไปเคารพสักการะในโอกาสแรกที่ผมได้นมัสการท่าน ผมมีความรู้สึกจับใจอย่างยิ่งในลักษณะที่ท่านมีความกระตือรือร้นและ แสดงความยินดีที่ผมได้มาปฏิบัติหน้าที่เพื่อสร้างความสงบสุข และสันติสุข ในพื้นที่จังหวัดเลย และท่านได้กล่าวอย่างมั่นใจว่า ในฐานะสงฆ์ใน พุทธศาสนาท่านยินดีจะให้ความร่วมมือและช่วยเหลือทุกอย่างเท่าที่ท่าน จะทำได้ ผมรู้ในขณะนั้นว่ามีความดีใจและอบอุ่นใจอย่างมากเพราะผม ยังไม่คุ้นเคยกับจังหวัดเลย และจะต้องรีบปฏิบัติภารกิจทันที ตลอดเวลา ที่ผมทำงานที่จังหวัดเลยผมได้ไปเยี่ยมท่านเสมอ จนคุ้นเคยอย่างมาก ผมได้ร่วมทำกิจกรรมทางศาสนาที่วัดนาซ่าว อำเภอเชียงคาน มาโดยตลอด ในขณะที่ผมอยู่จังหวัดเลย จนกระทั่งได้ย้ายไปรับราชการที่กรุงเทพมหานคร เวลาที่ผมมาจังหวัดเลยผมจะต้องไปเยี่ยมท่านทุกครั้ง โดยปกติท่านเป็น คนแข็งแรง ทำอะไรรวดเร็ว ถ้ากล่าวตามประสาพวกเราก็คือ ท่านเป็น ผู้กระฉับกระเฉงคล่องแคล่ว ไม่มีร่องรอยเลยว่าท่านจะป่วยเป็นโรคหัวใจ

เมื่อผมพ้นหน้าที่ราชการโดยเกษียณอายุราชการ ผมก็ยังไป เคารพนมัสการท่านอยู่เป็นประจำ ครั้งสุดท้ายเมื่อผมกลับจากต่างประเทศ ได้ไปเยี่ยมท่าน และได้เล่าให้ผมฟังว่าเข้าห้องสรงน้ำแล้วหมดสติไปนาน

หมอตรวจแล้วให้ยาและให้พักผ่อนจึงเริ่มรู้สึกว่าท่านไม่สบาย และมีอาการทางหัวใจแต่ท่านไม่ได้แสดงเลยว่าป่วย ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยทราบว่าท่านป่วยมีอาการทางหัวใจ และท่านก็ไม่ค่อยขัดนิมนต์ของผู้ใด

ผมมาทราบภายหลังตอนที่ผมได้เข้ามาในวิถีทางการเมืองเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดเลย แล้วว่าท่านเริ่มป่วยมากขึ้นและหมอได้ให้พักผ่อน และให้ยาตามอาการ แต่ก็ไม่คิดว่าท่านจะจากพวกเราไปเร็วอย่างนี้

บัดนี้ท่านได้มรณภาพไปแล้ว จากพวกเราที่เคารพนับถือไป แม้จะทราบว่าการจากไปอย่างนี้เป็นสัจธรรม แต่ความเคารพศรัทธาเลื่อมใสที่มีต่อท่านอย่างแน่นแฟ้นมั่น ก็ทำให้ผมและพุทธศาสนิกชนทั้งหลายอดเสียดายอาลัยมิได้ เพราะท่านเป็นที่พึ่งทางใจเป็นความอบอุ่นเมื่อได้พบ และสบายใจเมื่อได้พูดคุยกับท่าน ขอให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุคติภพเถิด ความเมตตากรุณาที่ท่านมีและงานที่ท่านสร้างไว้แก่พุทธศาสนา จะอยู่ในหัวใจของผมและพุทธศาสนิกชนทั้งหลายตลอดไปชั่วกาลนาน.

พลเอก

(อาทิตย์ กำลังเอก)

อดีต ผู้บัญชาการหน่วยผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร ๑๗๑๘

อดีต ผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารสูงสุด

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย และหัวหน้าพรรคปวงชนชาวไทย

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

แด่พระเดชพระคุณท่าน "พระราชศีลสังวร"

เมื่อผมได้ทราบข่าวเช้าวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ ว่า ท่านเจ้าคุณฯนาซ่าว ได้มรณภาพแล้ว ผมแทบไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้ เพราะเห็นท่านมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และร่าเริงอยู่เสมอ ไม่ส่อแววว่าท่านป่วยเป็นโรคอะไรเลย แต่ผมก็ต้องเชื่อ หลังจากเช็คข่าวโดยละเอียดแล้วว่าเป็นความจริง จึงนึกอยู่ในใจว่า จังหวัดเลยของเราได้เสียพระเถระผู้ใหญ่ที่มีปฏิปทาจริยาวัตรอันงดงามไปอีกท่านหนึ่งแล้ว จนกระทั่งผมได้รับหนังสือจากศิษยานุศิษย์ว่า จะพิมพ์หนังสือ *"อนุสรณ์"* เพื่อแจกเป็นธรรมทาน ในงานพระราชทานเพลิงศพท่านฯ ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๒ เวลา ๑๕.๓๐ น. โดยขอให้ผมเขียนอะไรสักอย่างหนึ่ง ลงในหนังสือเพื่อเป็นการไว้อาลัยแด่ พระเดชพระคุณท่านฯ ผมมีความปลื้มปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่จะได้กล่าวถึงพระเถระที่มีอุปนิสัยอันดีงาม เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณาต่อบุคคลทั่วไป โดยปกติแล้วท่านเป็นคนไม่ถือตัว พูดคุยสนุกสนาน ร่าเริงตลอดเวลา ชอบพูดตรงไปตรงมา ท่านชอบความจริง ทำอะไรมีเหตุมีผล ไม่ทะเยอทะยานใน ลาภ ยศ และสรรเสริญ พอใจในสิ่งที่มี การวางตัวของท่านก็เป็นไปอย่างธรรมดาที่สุด ตามที่ผมได้พบปะ และสนทนากับท่าน แต่ผมระลึกอยู่เสมอว่าท่านไม่ธรรมดา แต่เป็นพระเถระที่มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษทั้งทางคดีโลกและคดีธรรม มีผลงานด้านการบริหารงานคณะสงฆ์มากมายดังที่ท่านทั้งหลายย่อมจะทราบดีกว่าผมอยู่แล้ว

ที่กล่าวมานี้เป็นส่วนหนึ่ง ที่พอจะเป็นเครื่องระลึกถึงคุณงามความดีของพระเดชพระคุณท่านฯ ซึ่งได้มรณภาพจากพวกเราไปแล้ว

จะเหลืออยู่ก็แต่เพียงชื่อปรากฏอยู่เท่านั้น ณ บัดนี้ขอให้พระเดชพระคุณท่านฯ จงได้รับทราบในความรู้สึกของผมและญาติมิตรว่ามีความปรารถนาอันสูงสุด ต้องการให้พระเดชพระคุณท่านฯ เสวยวิมุติสุข ในสัมปรายภพชั่วกาลนาน เทอญ.

(ประชา บุณยเนตร)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเลย
๑๖ มีนาคม ๒๕๓๒

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

อัตชีวประวัติ

ข้าพเจ้าชื่อว่า "จันทร์ ใจทิพย์" มีความชื่อทางนามสกุล เป็นชาวหมู่ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. แม่ชื่อ "มะลิ ลีปิสิทธิ์" เป็นชาวเชียงตาเกิด ณ บ้านมาฮ่อ ตำบลมาฮ่อ อำเภอเชียงตา จังหวัดลำปาง และแม่ตองกับโดยทั่วไปชื่อนามสกุล ใจทิพย์ ได้มีลูกมาหนึ่งคือ ด.ช. จันทร์ นามสกุล ใจทิพย์ ข้าพเจ้าเกิดมาได้ไม่กี่เดือน โดยแม่เลี้ยงชีวิตโดยทำงานมีรายได้ต่อมาได้ประกอบอาชีพ โดยทำไม่มีแม่ใหม่ชื่อ "เลิศ" - การมีอาชีพเพื่อ. โดยทำอยู่ในที่นี้แม่ได้มีความคิด ๓ คน. ชื่อลูกต่างกัน คือ. ๑ นายจันทร์ ใจทิพย์ ถึงแก่กรรม

๒ นายเกษ ใจทิพย์. มีชีวิตอยู่

๓. นายเกียร ใจทิพย์ "

~~ข้าพเจ้าจำได้ว่าตอนนี้~~ ตั้งอยู่กับโดยประมาณ เลี้ยงดูตลอดมาตลอดจนถึงข้าพเจ้าอายุ ๖ ปี ณ. โรงเรียนบ้านมาฮ่อ. เพื่อนบ้านเดียวกันไปทั้งหมด เมื่อจบชั้นปีที่ ๑ ข้าพเจ้าอายุ ๗ ตลอดตลาก ป.ว. โดยพ่อตายไปแล้วมีแม่ตายของข้าพเจ้าได้ถูกทิ้งข้าพเจ้า-แม่ตายจากมาจนมีเกิดพลอยข้าพเจ้าเป็นลูกของพ่อ-แม่ตาย เลี้ยงโดยมีพี่-น้อง. เดือนเดือนวันคืนผ่านไปข้าพเจ้าก็เลื่อนชั้นตามเกณฑ์ตามปีการศึกษา ๒๕๕๕ ปีมะโรง. ณ บ้านมาฮ่อ ต. มาฮ่อ อ. เชียงตา จ. เชียงตา ศึกษาต่อในโลกวิชา ม.๒ ออกตาม ป.ว. ประกอบอาชีพ. มีเลี้ยง - ~~[illegible]~~

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ต่อไปจะกล่าวถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๓ มา ข้าพเจ้า พระมหาบุญหนา และอาจารย์พระมหาทองสุข [illegible]

แล้วไปพัก ณ วัดศรีสะเกษ ประมาณ ๑๐ ก็ว่ามีท่านอาจารย์พระมหาทองสุข [illegible]

ฝ่ายค่ายธรรมชาติ ทั้งหมดอยู่ สมัยเป็นพระมหาเปรียญ เจ้าอาวาสวัดศรีบุญเรือง [illegible] พระครู [illegible]

แล้วไปพักวัดสัมพันธวงศ์ ท่านขอร้อง [illegible] เมื่อท่านสอบเสร็จ ท่านก็ให้ไปปกครอง

เจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศ์ [illegible] แต่ครั้งจะตั้งใหม่ [illegible] กับพระมหาบุญหนา ก็ตกลง

ตั้งใหม่เป็นพระธรรมยุต เริ่มต่อ [illegible] มาก ได้รับ

มีแล้วมอบให้ [illegible] ตั้งใหม่ [illegible]

พระครูสมุห์ [illegible] พระครูมลัดเลือน ทั้งหมดให้เป็นเจ้าอาวาส

พระมหา [illegible] เป็นอนุสาวรีย์ [illegible] สมมติให้ [illegible]

[illegible] ที่มีวันที่ ๑ พ.ค. ๒๕๐๖ เวลา ๒๕.๔๐ น. ณ พุทธสีมาวัดสัมพันธวงศ์ [illegible] วัดสัมพันธวงศ์ [illegible] พระมหา [illegible] เริ่ม [illegible]

มาสี่ [illegible] พ.ศ. ๒๕๐๕ สอบได้ ป.ธ. ๓ พ.ศ. ๒๕๐๖ [illegible]

ได้ ป.ธ. ๔ ประมาณเดือนเมษายน วันที่ ๕ เม.ย. ๒๕๐๖ กลับมา

เยี่ยมมารดา พร้อมอาจารย์ พระมหาทองอินทร์ ป.ธ. ๕ พระมหา [illegible]

[illegible] พระมหาบุญหนา [illegible] ได้ไปเยี่ยม [illegible]

วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๐๖ โดยรถไฟจากกรุงเทพฯ ถึง จ. [illegible]

[illegible] แล้ว [illegible] อยู่เยี่ยม

ญาติ ๗ วันแล้ว จึงกลับกรุงเทพฯ ถึงกรุงเทพฯ วันที่ ๑ [illegible]

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เป็นเปรียญ ป.ธ. ๕ แล้ว ตอนนี้ตั้งใจที่จะเล่าเรียนต่อไป ตามความเชื่อมั่นมาแต่
ไหนแต่ไรว่าจะทำเรื่องเป็นเสมอ ตามพระพุทธพจน์ ศึกษาเล่าเรียนมาดีแล้ว พระพุทธ
ใช้สอน ศึกษาเล่าเรียน เมื่อจะตรวจรวมเป็นประโยค เป็นเปรียญ ป.ธ. ๕ ได้
ประกาศ เพื่อนๆ ลือความไปทั่วทั้งมั่นใจ ร่วมเปิดเป็นเป็นเรื่องใหญ่ใหม่
พระสังฆเจ้าแต่การวางตัวดูราวนำไปทั่ว. ทุกระดูกจะเปิดต้องมีกำลัง
กลางวันกลางคืนจำพรรษาเจ้าประกาศไปเพื่อให้ทราบ เพื่อเป็นเปรียญ ป.ธ. ๕ ที่วัด -
มีพระลามชัยเจ้าอาวาสเป็นต้น. ทุกคนล้วนเป็นเรื่องใช้ความพยายามเป็นอย่าง
ต้องมีกรรมสำนักอุปัชฌาย์ก่อน ตั้งแต่ต้นมาเป็นต้นเข้ากรรมฐาน ในเช้าวันนี้
มาถึงเสร็จสิ้นแล้ว ก็ไปที่วัดมหาธาตุวรมหาวิหารเพื่อไปหลวงพ่อวัดเป็น -
พระนรรมมุนี (เอี่ยม) ท่านก็รีบไว้ ในความปรารถนาของท่าน ตรัสเรื่อง
ความเจ้าพระมหาทาง เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ ก็ตรวมมีพระคุณเจ้าพระมหาชื่อ
ธรรมมาเยี่ยวัดมาก ทางเรื่องที่จะตามเสด็จปรากฏมาทุกๆ หลวงพ่อพระนรรมมุนี
มีความไปเรียนวัดเสร็จสิ้นเรื่องเป็นเรื่องตั้ง ป.ธ. ๕ ก็ทำเรื่องมาถึงในพรรษา
ออกพรรษามาก็เรียนเสร็จไปแล้ว. เจ้าวัดมหาธาตุวรมหาวิหาร เรียนจนจบเรื่อง ต่อเป็น
ตัวเรื่องป.ธ. ๕ ต่อไป. คือ ๑๒๕๗ พ่อความเจ้าพรรษา ตั้งอาวาสวัด ก็ไปเกาะตัวเรื่อง
ที่ทางอ. หลวงศักดิ์ ก. การมุรณ ของคุณพระมหาชื่อ ก็ไปเป็นต่อยิ่งขึ้นตามประ
เพื่อนหลวงพ่อพระนรรมมุนี ท่านของความรู้มีอีกก็ดูเป็นมาก ๑.
ที่พระมหาชื่อ อดีตเป็นเจ้าคุณ ป. หลวงศักดิ์ ก. ราชธรรมาลา พ.ศ. ๒๔๕๕ ออกพรรษา
แล้วก็ไปเรียนเสร็จ ดูดี

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

อัตตชีวประวัติ

พระราชศีลสังวร (โสภณ สุทฺธจนฺโท ป.ธ.๔)

อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธรรมยุต)

วัดศรีโพนแท่น ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

พระราชศีลสังวร *(โสภณ สุทฺธจนฺโท)* ชื่อเดิม หนูคล้าย เมื่อเข้าเรียนหนังสือชื่อ จันทา นามสกุล ใจทิพย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๔๕๙ ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะโรง ณ บ้านนาซ่าว ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย บิดาท่านชื่อ ผัด ใจทิพย์ มารดาชื่อ สุก ใจทิพย์ *(สกุลเดิม สารีสิงห์)* ท่านเป็นบุตรคนเดียวของคุณแม่สุก เนื่องจากมารดาของท่านเสียชีวิตเมื่อท่านอายุได้ ๓ เดือน บิดาของท่านได้เลี้ยงดูท่านต่อมาเป็นเวลาหนึ่งปี บิดาของท่านจึงได้แต่งงานกับคุณแม่สุก *(สกุลเดิม อินอ่ำ)* แม่เลี้ยงของท่านชื่อเดียวกับมารดาแท้ ๆ ของท่าน เมื่อบิดาแต่งงานใหม่มีบุตร – ธิดา ๓ คน ซึ่งเป็นน้องต่างมารดาของท่าน คือ

๑. นายรัตน์ ใจทิพย์ *(เสียชีวิตแล้ว)*

๒. นางผ้าย พิลาทา

๓. นายเพียร ใจทิพย์

เมื่อบิดาแต่งงานใหม่ ท่านได้ไปอยู่กับยาย คือคุณยายผิว สารีสิงห์ โดยมีน้าหญิงชื่อ จำปา ออองภา เป็นผู้เลี้ยงดูมาตลอด พร้อมกับน้าอีกสองคนคอยช่วยเหลือ ปัจจุบันคุณยายจำปายังมีชีวิตอยู่ อายุ ๘๐ กว่าปีแล้ว ญาติพี่น้องของท่านที่รู้จักมีแต่ญาติทางฝ่ายมารดา ส่วนญาติทางฝ่ายบิดาไม่ทราบ เพราะบิดาท่านเป็นคนเมืองเหนือเกิดที่อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ญาติทางฝ่ายมารดาเรียงตามลำดับ ดังนี้

๑. นายวันดี สารีสิงห์ *(เสียชีวิตแล้ว)*
๒. นายต๊อย สารีสิงห์ *(เสียชีวิตแล้ว)*
๓. นางสุก ใจทิพย์ *(มารดาของท่าน)*
๔. นายทัน สารีสิงห์ *(เสียชีวิตแล้ว)*
๕. นางบุตรดี โสดาตา *(เสียชีวิตแล้ว)*
๖. นางมา จำวงศ์ *(เสียชีวิตแล้ว)*
๗. นางจำปา อองภา *(ยังมีชีวิตอยู่)*

เมื่อท่านอายุได้ ๑๐ ปี ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนบ้านนาซ่าว ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ตามประวัติการเรียนหนังสือของท่านเป็นผู้ใคร่ในการศึกษา มีความมานะพยายามไขว่คว้าในการศึกษาหาความรู้ ถ้าไม่จำเป็นหรือป่วยไข้จะไม่ยอมขาดเรียน แม้จะถูกทางบ้านห้ามปรามเพราะอยากให้ช่วยงานบ้านท่านก็ไม่ยอม ลุงของท่านมักพูดเสมอว่า *"หนังสือนั่นเบาะ มันสิเฮ็ดนาให้มึงกินได้นะ" (หนังสือนั่นหรือจะทำนาให้มึงกินได้)* แต่ท่านก็ไม่ละความพยายาม

ท่านเรียนหนังสืออยู่สองปี จบชั้นประถมปีที่ ๒ เมื่อท่านมีอายุได้ ๑๓ ปี บิดาของท่านก็เสียชีวิตในปีนั้น ท่านจึงออกจากโรงเรียนมาทำงานช่วยทางบ้านอยู่ระยะหนึ่ง ต่อมาได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่อเดือนอ้ายขึ้น ๑๔ ค่ำ ตรงกับเดือนธันวาคม ๒๔๗๕ ณ วัดโพธิ์ศรี ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยหลวงปู่แถว เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อบรรพชาแล้วได้อยู่จำพรรษาที่วัดโพธิ์ศรีนั่นเอง

เมื่อออกพรรษาแล้ว ได้ย้ายไปอยู่ที่วัดโพนชัย หมู่ที่ ๑ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย อยู่ระยะหนึ่ง แล้วจึงย้ายไปอยู่ที่วัดศรีคุณเมือง ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กันนั่นเอง เมื่อเดือนยี่ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนมกราคม ๒๔๗๕ เพื่อเรียนนักธรรม *(การเปลี่ยน พ.ศ. ใหม่ในสมัยนั้นจะเปลี่ยนในวันที่ ๑ เมษายน เพิ่งเปลี่ยนตามสากลเมื่อปี ๒๔๘๔)*

กุฏิของพระคุณท่าน

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ถ่ายภาพร่วมกับสามเณรเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ ที่ พระสุทธิสารโสภณ

ท่านเป็นผู้สนใจในการศึกษาเล่าเรียนเสมอมา ในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ก็สอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรี พ.ศ. ๒๔๗๘ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นโท และปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ก็สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก ณ สำนักเรียนวัดศรีคุณเมือง

อุปสมบท เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พัทธสีมาวัดศรีคุณเมือง ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยมีพระครูพิทักษ์สังฆภาร เจ้าคณะแขวงอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นพระอุปัชฌาย์ *(ต่อมาได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระวิชิตธรรมาจารย์)* มีพระครูสมุห์เอี่ยม มาตา เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูใบฎีกาพรหมม่า มาผิว เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับนามฉายาว่า *"ปุญฺญกาโม"* เมื่ออุปสมบทแล้วได้อยู่จำพรรษาที่วัดศรีคุณเมือง ต่อมาไม่นานได้รับแต่งตั้งให้เป็น พระสมุห์จันทา ฐานานุกรมของพระครูพิทักษ์สังฆภาร

เมื่อเรียนจบนักธรรมชั้นเอกแล้ว ท่านมีความประสงค์จะเรียนบาลีต่ออีก แต่อำเภอเชียงคานสมัยนั้นยังไม่มีสำนักเรียนบาลี ท่านจึงดำริจะลาสิกขาเพื่อไปประกอบอาชีพรับราชการ แต่เมื่อไปกราบลาพระอุปัชฌาย์แล้วไม่ได้รับอนุญาต ขณะนั้นได้ทราบว่า พระบุญหนัก เสฏฺฐปุญฺโญ *(พระมหาบุญหนัก ป.ธ.๔)* เพื่อสหธรรมิกของท่านจะเดินทางไปเรียนบาลีที่จังหวัดพระนคร ท่านจึงขอไปด้วย เมื่อตกลงกันแล้ว ท่านก็ได้ไปลาพระอุปัชฌาย์ เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ท่านก็ไปบอกลาทางบ้าน คุณยายและญาติ ๆ ได้รวบรวมเงินให้เป็นค่าเดินทางได้ประมาณ ๖๐ บาท

ออกเดินทางจากอำเภอเชียงคาน เมื่อวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๓ ตรงกับวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยเรือยนต์โดยสารจาก

วัดกลางท่า พร้อมด้วยพระบุญหนัก และพระมหาอินตอง ป.ธ.๓ โดยมีพระมหาศรีจันทร์ วณฺณาโภ ป.ธ.๕ *(พระเทพวราลังการ – หลวงปู่ศรีจันทร์)* เป็นผู้นำในการเดินทาง ในสมัยนั้นการเดินทางอาศัยล่องเรือไปตามลำแม่น้ำโขงถึงจังหวัดหนองคาย ค่าโดยสารเรือท่านละ ๑.๕๐ บาท ค้างแรมที่จังหวัดหนองคาย แล้วเดินทางต่อไปยังจังหวัดอุดรธานีโดยทางรถยนต์ ค่าโดยสารท่านละ ๕๐ สตางค์ พักที่จังหวัดอุดรธานี ๓ คืน แล้วเดินทางต่อไปยังจังหวัดขอนแก่น โดยทางรถยนต์ ค่าโดยสารท่านละ ๒.๕๐ บาท พักที่วัดศรีจันทร์หนึ่งคืน รุ่งเช้าโดยสารรถไฟไปยังจังหวัดโคราช *(นครราชสีมา)* พักที่โคราชหนึ่งคืนแล้วเดินทางสู่จังหวัดพระนคร ค่าโดยสารรถไฟจากขอนแก่นถึงจังหวัดพระนครท่านละ ๗.๕๐ บาท

เมื่อถึงจังหวัดพระนครแล้ว ท่านกับพระบุญหนักและพระมหาอินตอง ป.ธ.๓ แยกไปพักที่วัดสระเกศฯ *(วัดภูเขาทอง)* ส่วนพระมหาศรีจันทร์ วณฺณาโภ *(หลวงปู่ศรีจันทร์)* ไปพักที่วัดสัมพันธวงศ์ เพื่อเตรียมสอบ ป.ธ.๖ เมื่อไปถึงวัดสระเกศฯ พระมหาอินตองพาไปกราบเจ้าอาวาสพระธรรมเจดีย์ *(ทองอยู่)* เพื่ออยู่ขอเรียนบาลีแต่เจ้าอาวาสท่านไม่รับแต่อนุญาตให้พักอยู่ชั่วคราวได้ เมื่อไม่ได้ที่อยู่ ความหวังความตั้งใจที่จะเรียนบาลีและสอบให้ได้ ตลอดจนคำสัญญาที่เคยพูดกับพระบุญหนักว่าถ้าสอบมหาเปรียญไม่ได้จะไม่กลับบ้านเด็ดขาดนั้น เกิดมีอุปสรรคเสียแล้ว และท่านเพิ่งมากรุงเทพฯครั้งนี้เป็นครั้งแรก ไม่รู้จักใครที่ไหนเลย เมื่อพักอยู่ที่วัดสระเกศฯ ได้ ๒๐ กว่าวัน ท่านจึงได้ปรึกษากับพระบุญหนักว่าจะทำอย่างไร จะกลับบ้านโดยไม่ได้เป็นพระมหาก็อายชาวบ้านโดยเฉพาะพระบุญหนักนั้น โยมพ่อสั่งกำชับก่อนจะเดินทางมากรุงเทพฯว่าถ้าสอบเป็นพระมหาเปรียญไม่ได้อย่ากลับมาเหยียบเมืองเชียงคานอีกเป็นอันขาด

ระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

จึงปรึกษากันจะหาวัดอยู่ใหม่ และได้ไปพบพระมหาศรีจันทร์ วณฺณาโภ ที่วัดสัมพันธวงศ์ ขณะนั้นท่านสอบ ป.ธ.๖ เสร็จแล้วและยังพักอยู่ที่วัดสัมพันธวงศ์ พระมหาศรีจันทร์ได้นำท่านกับพระบุญหนักไปฝากกับเจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศ์ *(พระรัชชมงคลมุนี เทศก์ นิทฺเทสโก)* แต่ติดขัดที่ท่านและพระบุญหนักเป็นพระในสังกัดมหานิกาย ถ้าจะอยู่จริง ๆ ต้องตั้งญัตติใหม่ เพราะความเลื่อมใสและเชื่อมั่นในพระมหาศรีจันทร์ผู้แนะนำ และความตั้งใจที่จะเรียนบาลี ท่านกับพระบุญหนักจึงญัตติใหม่ *(หรือเรียกว่าบวชใหม่)* เมื่อพร้อมและถึงกำหนดแล้ว จึงลาสิกขาและญัตติใหม่ ในวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๘๑ เวลา ๑๓.๕๐ น. ณ พัทธสีมาวัดสัมพันธวงศ์ อำเภอสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เมื่ออายุ ๒๒ ปี โดยมี พระรัชชมงคลมุนี *(ต่อมาเลื่อนสมณศักดิ์เป็น พระมหารัชชมังคลาจารย์)* เป็นพระอุปัชฌาย์ มีพระปลัดบุญเพ็ง ทินฺนวโร *(ต่อมาเป็นพระเนกขัมมุนี)* เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมหาเฉย ยโส ป.ธ.๗ *(ต่อมาเป็นพระเทพปัญญามุนี)* เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับนามฉายาว่า *"สุทฺธจนฺโท"*

หลังจากท่านกับพระบุญหนักอุปสมบทแล้วก็ได้อยู่เรียนบาลีในสำนักวัดสัมพันธวงศ์ และสอบไล่ได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ในปี พ.ศ.๒๔๘๕ และสอบไล่ได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค ปี พ.ศ.๒๔๘๖ ณ สำนักเรียนวัดสัมพันธวงศ์

เมื่อสอบ ป.ธ.๔ ได้แล้ว ท่านได้กลับไปเยี่ยมบ้านเป็นครั้งแรก ในวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ.๒๔๘๖ พร้อมกับพระมหาทองอินทร์ ป.ธ.๘ และพระมหาบุญหนัก เสฏฺฐปญฺโญ ป.ธ.๔ โดยการโดยสารรถไฟจากกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดอุดรธานี แล้วต่อรถยนต์ไปยังจังหวัดหนองคาย แล้วเดินทางโดยเท้าจากจังหวัดหนองคาย ถึงอำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔๘๖ พักอยู่อำเภอเชียงคานเพื่อเยี่ยมญาติโยม

เป็นเวลา ๙ วัน แล้วเดินทางกลับกรุงเทพฯ ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๘๖ และในเดือนสิงหาคมปีเดียวกันนี้ ท่านได้เปลี่ยนชื่อจาก พระมหาจันทา สุทฺธจนฺโท มาเป็น พระมหาโสภณ สุทฺธจนฺโท ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

เมื่อท่านกลับไปอยู่ที่วัดสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ท่านก็ตั้งใจจะเรียนและสอบ ป.ธ.๕ ต่อ ก็เป็นช่วงที่ประเทศไทยเข้าสู่สภาวสงครามมหาเอเชียบูรพา และสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงครามลุกลามไม่มีทีท่าว่าจะสงบลงในวันใด การเรียนจึงต้องหยุดไป พระภิกษุในกรุงเทพฯ ต่างก็ย้ายไปอยู่ต่างจังหวัดกันเป็นส่วนมาก และท่านก็ได้ย้ายไปอยู่ที่วัดสระทอง บ้านผักกาดหญ้า ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และได้เข้าสอบ ป.ธ.๕ ที่วัดบึงพลาญชัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด แต่ปรากฏว่าสอบไม่ได้

หลังจากนั้น ท่านได้เดินทางกลับอำเภอเชียงคาน ไปอยู่ที่วัดศรีคุณเมือง อันเป็นสำนักเดิมที่อุปสมบทในครั้งแรก ได้ช่วยสอนนักธรรม และจำพรรษาที่วัดศรีคุณเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๘๗ จนถึงปี พ.ศ.๒๔๙๑ จึงได้เดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อเข้าเรียนเป็นนักเรียนปกครอง ที่วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีนายบุญมา เสริฐศรี ผู้แทนราษฎรจังหวัดเลยสมัยนั้น นำท่านไปฝากกับเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศฯ *(พระพรหมมุนี – ผิน สุวโจ)* ท่านได้อยู่ที่วัดบวรนิเวศฯระยะหนึ่ง ครั้นใกล้จะเข้าพรรษาในปีนั้น เจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศ์ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้มาขอครูสอนพระปริยัติธรรมจากวัดบวรนิเวศวิหาร ท่านเจ้าอาวาสจึงได้ให้ท่านไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมที่วัดศรีสุริยวงศ์ ในปี พ.ศ.๒๔๙๒

เมื่อออกพรรษาและนักเรียนสอบไล่แล้ว ท่านก็เดินทางกลับมาอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร และเตรียมตัวเรียนหนังสือ เพื่อสอบประโยค ป.ธ.๕

ถ่ายภาพร่วมกับพระครูบริหารกิจจาทร (ขณะยังเป็นสามเณร)
และโยม อาจารย์อิน และนายแพทย์อุเทือง ทิพรส

อีกครั้ง แต่พอจวนจะเข้าพรรษาในปีนั้น เจ้าอาวาสวัดเนินแก้วสว่างสีทอง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มาขอครูสอนพระปริยัติธรรมที่วัดบวรนิเวศวิหารอีกครั้ง ท่านเจ้าอาวาสก็ขอให้ท่านไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมที่วัดเนินแก้วสว่างสีทอง และได้อยู่จำพรรษา ในปี พ.ศ. ๒๔๙๔

เมื่อออกพรรษาและนักเรียนสอบไล่แล้ว ท่านได้เดินทางกลับอำเภอเชียงคาน เข้าพักที่วัดศรีคุณเมือง ได้ประมาณสองเดือนกว่า ทายกทายิกาคุ้มวัดท่าคก หมู่ที่ ๒ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้มาขอตัวท่านและพระภิกษุสามเณรกับพระครูพิทักษ์สังฆภาร เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน เพื่อให้ท่านไปเป็นเจ้าอาวาสที่วัดท่าคก เนื่องจากเจ้าอาวาสองค์ก่อนได้ลาสิกขา เมื่อเจ้าคณะอำเภอเชียงคานอนุญาต ท่านจึงได้ไปอยู่ที่วัดท่าคก ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๖

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ท่านได้ย้ายจากวัดท่าคกไปสร้างวัดศรีโพนแท่นที่บ้านนาซ่าว ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้ก่อสร้างและพัฒนาวัดศรีโพนแท่นให้เจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับ และท่านก็ได้อยู่จำพรรษา ณ วัดศรีโพนแท่นติดต่อกันมาโดยตลอดตั้งแต่บัดนั้น พระเดชพระคุณท่านได้เอาภารธุระบริหารกิจการพระศาสนามาด้วยดี ถึงความเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะธรรมยุต จังหวัดเลย
พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นพระครูโสภณสังฆกิจ
พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นพระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ พระสุทธิสารโสภณ
พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นเจ้าคณะอำเภอเชียงคาน – ภูเรือ (ธรรมยุต)
พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธรรมยุต)
พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่ พระราชศีลสังวร

เมื่ออยู่ที่วัดศรีโพน ท่านได้จัดให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้การบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร ปกครองบริหารการคณะสงฆ์ สร้างสำนักเรียนวัดศรีโพนแท่นให้เจริญรุ่งเรืองทั้งการศึกษาแผนกธรรม และบาลี มีพระภิกษุสามเณรเรียนนักธรรมและบาลีปีหนึ่ง ๆ ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ รูป พระเดชพระคุณได้ฟื้นฟูการศึกษาบาลี มีพระภิกษุสามเณร สอบไล่ได้ปีละ ๗-๑๐ รูป ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า สำนักเรียนบาลีของคณะธรรมยุตถึงความรุ่งเรืองอีกวาระหนึ่งในยุคนี้

ตลอดเวลาแห่งการครองเพศบรรพชิตของพระเดชพระคุณ กว่า ๖๐ ปี ท่านได้ประกอบแต่คุณงามความดีเต็มที่ ปฏิบัติเคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีใจเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ศิษยานุศิษย์และบุคคลทั่วไป เป็นนักปกครองที่มีความสุขุมรอบคอบ เป็นนักการศึกษาที่มีความฉลาดและสามารถ เป็นนักเผยแผ่ที่มีวาทศิลป์ที่กินใจ และมีจริยาวัตรอันงดงามยิ่ง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่น เป็นนักสร้างสรรค์และพัฒนาวัดศรีโพนแท่น ตลอดจนวัดวาอารามในเขตปกครองในฐานะเจ้าคณะจังหวัด ให้ถึงความเจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับ เป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ไปด้วยศีลาจารยวัตร มีคุณธรรมอันสูงส่ง มีนโยบายในการสร้างศาสนทายาท ท่านจะส่งภิกษุสามเณรไปศึกษาต่างสำนักบ้าง และจัดการศึกษาให้ที่วัดศรีโพนแท่นบ้าง ท่านสั่งสอนให้สัทธิวิหาริกอันเตวาสิกให้มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่และการสาธารณูปการ และในด้านอบรมจิตภาวนา

จวบจนกระทั่งวาระสุดท้าย ในวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ ท่านได้ไปเจริญพระพุทธมนต์เย็นงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ของลูกศิษย์ท่านคนหนึ่ง ในตลาดอำเภอเชียงคาน ร่วมกับพระสงฆ์อื่น ๆ รวม ๙ รูป หลังจากเจริญพระพุทธมนต์แล้ว เวลา ๑๘.๓๐ น. เจ้าภาพอาราธนาเทศน์

ท่านเริ่มแสดงธรรมโปรดญาติโยม ตั้งนโมขึ้นนิกเขปบทพุทธภาษิต และอารัมภกถาไปได้ประมาณ ๕-๖ นาที ท่านก็หยุดชะงักมีอาการสะอึกอึ้งอยู่เป็นครู่ และอีกไม่กี่นาทีต่อมาท่านก็ฟุบลงกับอาสนะที่นั่ง พระสงฆ์และญาติโยมพากันเข้านวดเฟ้นพยาบาลแก้ไข อาการก็ทรุดหนักลงเรื่อย ๆ ในที่สุดต้องนำส่งโรงพยาบาลอำเภอเชียงคาน นายแพทย์ที่โรงพยาบาลเห็นอาการทรุดหนัก จึงให้ส่งท่านไปที่โรงพยาบาลจังหวัดเลย แต่อาการของท่านก็ทรุดหนักลงอย่างรวดเร็วเกินความสามารถของนายแพทย์จะเยียวยารักษาได้ แล้วในที่สุดเวลา ๒๓.๑๕ น. ท่านก็ถึงแก่มรณภาพด้วยโรคหัวใจล้มเหลว ด้วยอาการอันสงบ ณ โรงพยาบาลเลย สิริรวมอายุได้ ๗๒ ปี ๕ เดือน ๑๔ วัน

บัดนี้พระเดชพระคุณ หลวงพ่อพระราชศีลสังวร ได้ละสังขารจากพวกเราไปแล้ว สังขารของท่านจะถูกเผาเป็นเถ้าถ่าน จะคงเหลือแต่อัฐิธาตุ และคุณงามความดีปฏิปทาของท่านเป็นเครื่องเตือนใจแก่ศิษยานุศิษย์ผู้อยู่เบื้องหลังดังคติบทหนึ่งที่ว่า

พฤษภกาสร อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา..ฯ

คณะศิษยานุศิษย์
๒๖ มีนาคม ๒๕๓๒

คติของพระเดชพระคุณพระราชศีลสังวร

ระวังศัตรูจะมาในรูปมิตร ระวังยาพิษจะมาในรูปขนมหวาน
ระวังบัณฑิตจะกลายเป็นพาล ขนมหวานจะกลายเป็นขมระทมใจ.

หอจดหมายเหตุพุทธทาสอินทปัญโญ ศาลาธรรมสวนโมกขพลาราม ไชยภูมิ หมดอายุ 09/08/2564

ธรรมบรรยาย

ของ

พระราชศีลสังวร

(โสภณ สุทฺธจนฺโท ป.ธ. ๔)

วัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน

จังหวัดเลย

เอกสารนี้สร้างด้วย TCDC ผลิตโดยเว็บไซต์ ห้องสมุด หมดอายุ 08/06/2564

ประชุมพระสังฆาธิการ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

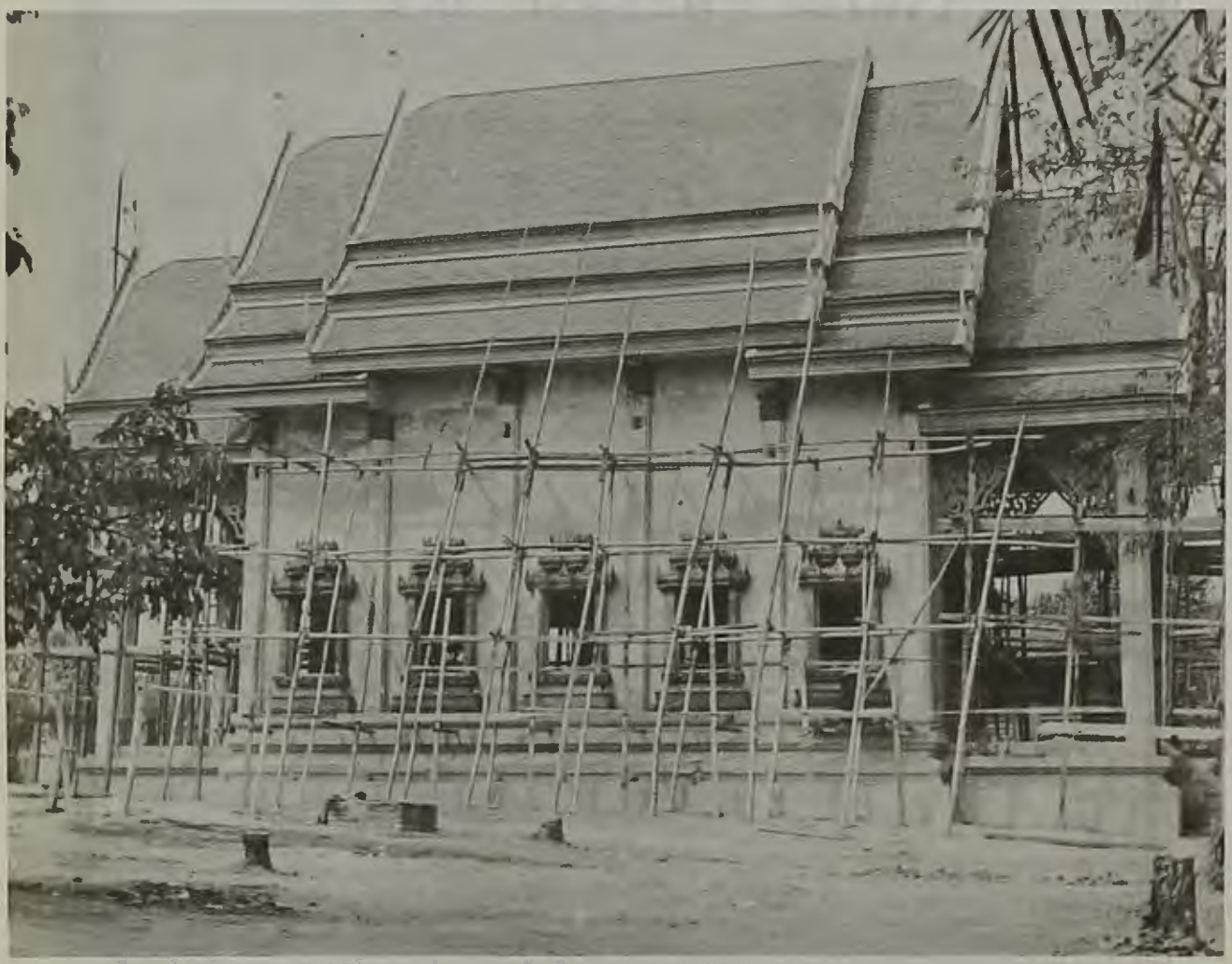

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

อุโบสถวัดศรีโพนแท่น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗

หัวใจพระพุทธศาสนา

พระธรรมเทศนาของ พระราชศีลสังวร
วัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

สพฺพปาปสฺส อกรณํ กุสลสฺสูปสมฺปทา
สจิตฺต ปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธา น สาสนนฺตีติ

บัดนี้ จักได้บรรยายธรรมภาษิต แก่ท่านพุทธบริษัททั้งหลายที่มาประชุมกัน ณ ที่นี้ เพื่อเป็นแนวทางแห่งการศึกษา และปฏิบัติสืบต่อไป ตามสมควรแก่เวลา ตามกำลังศรัทธาความสามารถของแต่ละคน วันนี้อาตมะจะกล่าวถึงอานิสงส์แห่งการฟัง การฟังนั้นไม่ว่าจะฟังอะไร ย่อมมีอานิสงส์แห่งการฟังเป็นต้นว่า ท่านมีความใคร่ในการฟังธรรม ย่อมได้ฟังการบรรยายธรรมภาษิตที่ยกขึ้นมาบ้าง จากการฟัง ผู้ที่สามารถอธิบายได้อย่างพิสดารหรืออย่างย่อในที่หลายแห่ง การฟังธรรมนั้นย่อมเป็นมงคลกว่าการฟังอะไรทั้งหมด แม้ฟังแล้วฟังอีกก็ทำให้ใจรื่นเริง นำความจรรโลงใจมาให้ ดังนี้เป็นต้น ธรรมที่อาตมาจะยกมาในวันนี้นั้นว่า สพฺพปาปสฺส อกรณํ การไม่ทำบาปทั้งปวงหนึ่ง กุสลสฺสูปสมฺปทา การยังกุศลให้ถึงพร้อมหนึ่ง และ สจิตฺต ปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธา น สาสนนฺติ การทำจิตของตนให้ผ่องใสหนึ่ง ธรรมทั้งสามประการนี้ คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หัวใจของพระพุทธศาสนา หรือหัวใจของคำสั่งสอน หมายถึง

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ เมื่อวันที่ 8/6/2564

ยอดของธรรมทั้งปวง คำว่ายอดคือยอดจริง ๆ สูงสุดจริง ๆ นะญาติโยม ทั้งหลาย คือ ธรรมทั้งสามประการนี้เป็นยอดแห่งธรรมทั้งหมด เพราะ ในธรรมทั้งหลายที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่ว่ามีมากถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ย่อมย่อลงในธรรมสามประการนี้เท่านั้น บรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย มีใครปฏิบัติธรรมทั้งสามประการนี้ ได้บริบูรณ์ดี ก็ชื่อว่ายังธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ให้บริบูรณ์ได้ ธรรมอันท่านทั้งหลายปฏิบัติดีแล้ว ย่อมมีอานิสงส์มาก อย่างน้อยก็สามารถ รักษาบุคคลผู้ปฏิบัติไม่ให้เดือดร้อนด้วยประการต่าง ๆ เพราะว่าธรรมะ คำนี้ หมายถึงสภาพที่ทรงบุคคลไว้ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว หรือสามารถทำ ให้ผู้ปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์ให้ได้พบเห็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ดั่งพุทธภาษิตว่า โยธมฺมํ ปสฺสติ โสฆํ ปสฺสติ ความว่าผู้ได้เห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา อนึ่ง บรรดาพระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ผ่านไปแล้วก็ดี ที่ยัง จะมาตรัสรู้ต่อไปในกาลอันยังไม่มาถึงข้างหน้าก็ดี ย่อมสั่งสอนมวลสัตว์ ด้วยธรรมทั้งสามประการนี้เท่านั้น จะไม่สั่งสอนให้ผิดแผกไปจากธรรม ทั้งสามประการนี้เลย พึงเข้าใจธรรมข้อแรกดังนี้คือ สพฺพปาปสฺส อกรณํ การไม่ทำบาปทั้งปวง คำว่า *"บาป"* คืออาการเดือดร้อนวิปฏิสารต่าง ๆ อันเกิดขึ้นโดยตัวเองกระทำบ้าง โดยตนเองทำแก่ผู้อื่น ๆ บ้าง และโดย คนอื่น ๆ ทำแก่ตนเองบ้าง การทำบาปก็คือกระทำให้ตนเองและผู้อื่น เดือดร้อนด้วยประการทั้งปวง ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ การระวังบาป ไม่ให้โอกาสเกิดขึ้นได้นั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งให้สำรวม กาย วาจา และใจด้วยดี การสำรวมทวารทั้งสามด้วยดีนั้น เรียกอีก อย่างหนึ่งว่า การสำรวมอินทรีย์ หรือการระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ การระวังอินทรีย์ทั้งหกนี้ กล่าวโดยความก็คือการรักษาศีลนั่นเอง ศีลนั้นพระศาสดาทรงบัญญัติไว้ มีอยู่ต่าง ๆ ตามกำลังความสามารถ ของแต่ละบุคคลจะพึงสำรวมระวังได้ ศีล ๕ นิจศีล ศีล ๘ สำหรับอุบาสก

อุบาสิกาและพุทธศาสนิกชนทั่วไป ศีล ๑๐ สำหรับสามเณร ผู้เป็นเหล่ากอของสมณะ ศีล ๒๒๗ สำหรับพระภิกษุ และศีล ๓๑๑ สำหรับนางภิกษุณี ความเป็นจริงแล้วศีลควรจะมีมากกว่าตัวเลขที่กำหนดไว้ โดยอนุโลมสิ่งที่มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกไปแล้ว ดูไม่ดีไม่งาม ก็ชื่อว่าไม่สำรวมรักษาศีลเหมือนกัน การสำรวมกาย วาจา ใจ ด้วยดี ก็ชื่อว่ารักษาศีลด้วยดี แม้ว่าการสำรวมในศีลนั้น ๆ ไม่ถึงขนาดแต่ก็ไม่ได้ประมาทจนเกินไป จนถึงกับทำให้ขาดแห่งศีล การกำหนดการขาดแห่งศีลนั้นกำหนดด้วยองค์แห่งศีลนั้น ๆ แม้ว่าไม่ถึงกับขาดองค์ศีลแต่ก็ไม่ชื่อว่าศีลบริสุทธิ์ด้วยดี เหตุที่นำศีลมากล่าวโดยสังเขป เป็นเพราะว่าศีลเป็นประตูปิดกั้น *"บาป"* ไม่ให้เกิดขึ้นได้ บาป ซึ่งเป็นสิ่งที่พระศาสดาไม่พึงให้กระทำ จะไม่เกิดขึ้นกับใคร ๆ ผู้นั้นพร้อมด้วยศีลตามฐานะของตัว บาปคำนี้ เป็นกิเลส ทำให้เศร้าหมอง เมือบุคคลก่อให้เกิดให้มีขึ้นแก่ตัวเองและบุคคลอื่น ย่อมทำให้รับความเดือดร้อนใจตามประการนั้น ๆ บุคคลผู้ใดทำตัวให้พร้อมด้วยศีล ตามความสามารถแล้ว ชื่อว่าย่อมห้ามไม่ให้บาปเกิดขึ้นได้ เมื่อบาปไม่เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ใด บุคคลนั้นก็ชื่อว่ายังธรรมข้อที่ว่า สพฺพปาปสฺส อกรณํ ให้บริสุทธิ์ให้บริบูรณ์ได้ เมื่อธรรมข้อที่ว่า สพฺพปาปสฺ อกรณํ บริบูรณ์แล้วก็ชื่อว่าได้ดำเนินตามธรรมข้อที่ว่า กุสลสฺสูปสมฺปทา ให้เกิดให้มีขึ้นในสันดาน การทำกุศลทุกอย่างนั้นไม่ได้หมายเอาการให้ทานอย่างเดียว แต่เมื่อเราเข้าใจคำว่า ทาน แล้วกุศลอย่างอื่น ๆ ก็มีแนวไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก ต่างแต่มากน้อยของความพยายามเพราะกุศลทั้งหมดเป็นของเนื่องด้วยกัน ซึ่งเห็นได้จากบารมี ๑๐ อย่างต้องบำเพ็ญให้เต็ม คำว่า ทาน นั้น คือการให้ จะเป็นไทยทานหรือธรรมทาน ก็แล้วแต่ย่อมนำมาซึ่งกุศล การให้ทานด้วยไทยธรรมคือปัจจัยทั้ง ๔ นั้น ย่อมทำตามความเหมาะสม กล่าวคือ ไม่ทำตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อนด้วยการให้ เช่นการบีบคั้นขู่เข็ญได้มาแล้วให้ทาน

และผู้อื่นให้เดือดร้อนด้วยการให้ เช่นการบีบคั้นขู่เข็ญได้มาแล้วให้ทานต่ออย่างนี้ชื่อว่ามีทั้งตำหนิและการชม เมื่อบวกลบแล้วก็ไม่มีอะไร ถ้าจะทำให้มีผลควรทำตามความสบาย คือมีน้อยให้ตามน้อย มีมากก็ให้ตามมาก แม้เมื่อไม่มีอะไรเลยก็พึงวางใจเป็นกลาง ๆ ว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม บุญกุศล หรือ บาป สองอย่างนี้ มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นมากน้อยเท่า ๆ กัน ถ้าอย่างใดอย่างหนึ่งจะเกิดขึ้นย่อมมีมูลเหตุ บุญกุศล ถ้าจะเกิดก็เกิดด้วยเหตุสามประการ คือ อโลภะ ความไม่โลภอยากได้ของคนอื่นอย่างหนึ่ง อโทสะ ความไม่โกรธ พยาบาทปองร้ายผู้อื่นหนึ่ง อโมหะ คือความไม่หลงผิดจากทำนองคลองธรรมหนึ่ง กุศลมูลทั้งสามประการจะไม่พูดถึง เพราะเป็นส่วนดี จะพูดถึง อกุศลมูล เหตุตรงกันข้ามกันซึ่งเป็นฝ่ายข้างไม่ดี คือ โลภะ ความโลภอยากได้ของคนอื่น แม้ว่าสมบัติของคนอื่นนั้นจะมีค่ามากน้อยก็ตาม เมื่อความโลภเกิดขึ้นแก่ผู้ใดย่อมทำให้เกิดการพยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุที่ต้องการนั้น ๆ ย่อมได้มาด้วยความชอบธรรมบ้าง ไม่ชอบธรรมบ้าง จึงเป็นเหตุให้เกิดแห่งทุกข์ ความกังวลใจ ควรแก้ด้วย จาคะ คือการเสียสละ รวมเรียกว่า ทาน กาลใดที่มีความโกรธ จะด้วยสาเหตุใดก็ตาม พึงแก้ด้วยเมตตา กรุณา คิดสงสารให้อภัย เพราะการที่บุคคลใดพกความโกรธขึงเครียดไว้นั้น มีโทษหลายสถาน เป็นต้นว่า ความโกรธฆ่าปัญญาทำให้ขาดความยั้งคิด ความโกรธทำให้สังขารร่วงโรย มีจิตใจหดหู่ ความโกรธทำให้มนุษย์เป็นอมนุษย์ ฉะนั้น พึงละความโกรธหรือฆ่าความโกรธด้วยอุบายอันท่านทั้งหลายถนัดและสามารถ สำหรับโมหะความหลงนั้น ตราบใดที่ยังไม่สามารถยกตนให้เข้าสู่อริยภูมิ มนุษย์ทุกถ้วนหน้าย่อมเต็มไปด้วยความหลง ความโกรธก็ดี บรรดาเราท่านทั้งหลาย ยังพอบรรเทาได้ ในกาลบางครั้ง บางโอกาส แม้เพียงชั่วขณะจิตหนึ่งก็ยังชื่อว่าทำได้ แต่ความหลงนั้นจะมีประจำอยู่ทุกขณะจิตเลยทีเดียว

เอกสารนี้ผ่านการตรวจสอบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ตราบใดที่ยังไม่สามารถยกจิตให้อยู่ในภาวะอริยบุคคลได้ย่อมไม่สามารถที่จะระงับและหักห้ามความหลงได้ ต่อเมื่อเราเพิกถอน สิ่งปิดบังโมหะออกได้ จึงจะรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ปิดบังความหลง คือ อวิชชา คือ ความไม่รู้ ๆ ก็คือไม่มีปัญญา คำนี้ ไม่ได้หมายเอา ปัญญาอันมีอยู่ในสัตว์บุคคลตามปกติ ซึ่งเป็นปัญญาขั้นโลกิยะเท่านั้น เพียงสามารถแก้ไขปัญหาของชาวโลกเท่านั้น ไม่สามารถรื้อถอนอวิชชาได้ ไม่รู้ว่าพฤติกรรมที่ตนเองแสดงออกในที่ทุก ๆ สถานในกาลทุกเมื่อนั้นถูกหรือผิด การที่เราท่านทั้งหลายจะรื้อถอนอวิชชาได้นั้นต้องอาศัย ปัญญาอันเกิดขึ้นจากสมาธิ ความสามารถของสัตว์โลกทั้งหลาย ที่บางทีระงับความโกรธ ความโลภลงได้บ้างในบางครั้ง บางเวลานั้นย่อมทำให้สัตว์บุคคลนั้น ๆ เกิดสุขได้บ้าง การมีสุขบ้างทุกข์บ้าง คลุกเคล้ากันไปนั้นเป็นธรรมดาของสัตว์โลก ใคร ๆ จะปฏิเสธไม่ได้ว่าตนได้รับเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งโดยส่วนเดียว ใคร ๆ ที่เกิดมาแล้วจะได้รับสุขเพียงอย่างเดียวนั้นไม่มี แม้ความทุกข์ก็เหมือนกันจะไม่เกิดขึ้นแก่คนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ว่าสัตว์โลกที่เกิดมาแล้วนั้น ต่างปรารถนาความสุขประการเดียวเท่านั้น ไม่ปรารถนาทุกข์เลยแม้แต่ผู้เดียว ผู้หวังความสุขเหล่านั้นก็เพียงแต่หวังหาได้ทำด้วยความพยายามที่จะทำให้เกิดความสุขแก่ตนเองไม่ กล่าวคือไม่กระทำตามคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ข้อที่ควรจะคำนึงถ้าให้ความสุขที่เกิดขึ้นเป็นอย่างเดียวกับการค้าขาย ความสุขย่อมไม่เกิดแก่คนทั่วไป คือผู้ไม่ทำตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพราะว่าการค้าขาย มีเพียงพ่อค้าแม่ค้าเท่านั้นที่ได้กำไรจากการค้าขายนั้น ๆ คนอื่นจะได้กำไรจากการค้าอย่างไร ฉะนั้นท่านที่ไม่ลงทุน คือ ทำตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ความสุขจักเกิดขึ้นได้อย่างไร เมื่อท่านหวังความสุข ท่านพึงดำเนินตามทางอันจะทำให้เกิดสุข อย่าเพียงแต่หวังเท่านั้น พึงเข้าใจธรรมะที่สามว่า สจิตฺตปริโยทปณํ ความว่า การทำจิตใจ

www.dhamma.com www.dhamma.com www.dhamma.com www.dhamma.com

ให้ผ่องใส หรือการรักษาใจไม่ให้ขุ่นมัวจากเครื่องเศร้าหมองต่าง ๆ มีมโนกรรมสาม คือ โลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น โดยการเจริญภาวนา ทำสมาธิให้เกิดมีขึ้น ในขณะที่จิตใจสะอาดผ่องใสดี พร้อมที่จะทำสมาธิ พึงทำใจให้มีความเป็นหนึ่งได้อย่างแน่วแน่แล้ว นั่นคือการเกิดสมาธิแล้ว ต่อจากนั้นปัญญาก็จักเกิดขึ้นได้ แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลายนั้น กว่าพระองค์จะทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้นก็ทรงบำเพ็ญ พระบารมีหลาย ๆ พระชาติ แม้พระชาติที่สุดก็ใช้เวลานานถึง ๓๕ พรรษา จึงยังปัญญานั้นให้เกิดขึ้นได้ จนพระองค์ท่านละ ชาติ ชรา มรณะ ก้าวข้ามไตรโลกไปได้ ซ้ำยังทรงชี้แนะมวลสัตว์โลกไปสู่จุดหมายได้ โดยทรงแนะนำสัตว์ให้ดำเนินไปตามทาง คือ สพฺพปาปสฺส อกรณํ กุสลสฺสูปสมฺปทา สจิตฺตปริโย ทปณํ เมื่อสัตว์โลกกระทำกรรมมีอยู่ สามประการนี้ให้บริบูรณ์แล้ว จะสามารถกระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ คำว่า สมาธิภาวนา ความจริงภาคปฏิบัติเป็น ภาวนาสมาธิ เพราะลำดับตาม เหตุการณ์ที่เกิด ภาวนา คือการบริกรรมอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งเป็น อารมณ์ เป็นต้นว่า พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ หรือการยึดเอากสิณ อย่างใด อย่างหนึ่งในกสิณอันเป็นอารมณ์ของกัมมัฏฐานนั้น หรือคำว่า ยุบหนอ พองหนอ ติดต่อกันไป กิริยาที่ทำเช่นนี้ เรียกว่าภาวนา การภาวนา จนมีอารมณ์เป็นหนึ่งแน่วแน่แล้ว ชื่อว่าจิตก้าวสู่สมาธิ เรียกให้ง่าย ๆ ว่า ภาวนา คืออุบายเป็นที่ทำให้จิตใจซึ่งเป็นธรรมชาติกลับกลอกไปได้ไว ไปได้ไกล ให้สงบอยู่กับที่ การควบคุมใจอยู่ได้สงบเช่นนี้ เรียกว่า สมาธิเกิด เมื่อสมาธิเกิดชื่อว่าใจได้ปล่อยวาง สิ่งทั้งปวงไม่มีความกังวล ยึดมั่นถือมั่นอันใด ทำให้ใจสะอาดหมดจด ปราศจากสิ่งเศร้าหมอง บุคคลใดมีภาวะเป็นเช่นนี้ ชื่อว่าความสุขได้เกิดขึ้นแล้ว ดังธรรมภาษิต ที่ว่า นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ ความว่า ความสุขอื่นใดในโลก นอกจากความสงบ แล้วไม่มี กล่าวคือ ความสุขที่เกิดจากอย่างอื่นเจือด้วยความทุกข์ สมาธิ

กับความสงบนี้คือธรรมชาติเดียวกัน ผู้มุ่งหวังความสงบสุข ก็จำต้องลงทุนโดยการเว้นการเบียดเบียน พึงก่อกุศลให้เกิดให้มีขึ้น และที่สุดทำใจของตนให้สงบ แล้วจักได้พบกับความสุขสมความตั้งใจ สมกับธรรมภาษิตที่ว่า สพฺเพหิ เม ปิเยหิ มนาภาโว วินาภาโวติ มีความว่า สัตว์ทั้งหลายจักต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งหลายทั้งสิ้น เมื่อเราท่านทั้งหลายไม่ส่งใจไปยึดสิ่งทั้งปวงดึงใจออกมาอยู่อย่างสงบตามอุบายแห่งภาวนาสมาธิ เมื่อธรรมารมณ์ทั้งหลายมากระทบก็ให้รู้สึกเฉย ๆ เมื่อสิ่งเหล่านั้นทั้งปวงพลัดพรากจากไปก็ดี หรือตัวเราเองพลัดพรากจากสิ่งเหล่านั้นทั้งปวงไปก็ดี ความทุกข์โศก ความพิไรรำพันอันใด อันเนื่องมาจากความพลัดพรากนั้นย่อมไม่มี เพราะว่าได้ปัญญาอันเกิดแต่สมาธิแล้ว เป็นปัญญาที่ขจัดความหลงได้ โดยที่สุดย่อมพิจารณาได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นไตรลักษณ์ นับว่าเป็นการพิจารณาขั้นสูงสุดทีเดียว สรุปแล้ว การที่สัตว์บุคคลจะละเว้นการทำบาปได้ก็ดี การจะประกอบบุญกุศลก็ดี ย่อมขึ้นอยู่กับจิตใจ ดั่งธรรมภาษิตที่ว่า มโนปุพฺพํคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโน มยา ความว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นหัวหน้า สำเร็จแล้วด้วยใจ จะเห็นได้ว่า ใจเท่านั้นคือผู้บงการให้สัตว์ทั้งหลายก่ออกุศลกรรม ก็ด้วยใจที่คิดชั่วออกคำสั่งให้ทำ ฉะนั้นท่านผู้รู้ทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้น จึงให้ระวังสำรวมอินทรีย์คือใจนั้นให้ดี เมื่อใจสำรวมดีแล้วย่อมโอวาทกายกับวาจาให้อยู่ใต้อาณัติของใจได้ เมื่อเราท่านทั้งหลายทราบความจริงแล้ว พึงระวังใจให้อยู่ในอาการสำรวมกับทำกายวาจาให้อยู่ในอำนาจของใจที่สำรวมดีแล้ว จักได้ชื่อว่าดำเนินตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ อนึ่ง ท่านที่หวังความสงบสุขในภพนี้ และภพสืบ ๆ ไปจงเริ่มลงทุนโดยการยังกรรมทั้งสามประการให้เกิดให้มีขึ้นในตนอย่างบริสุทธิ์ แล้วผลที่มีแก่ท่านคือกำไรอันมีความสงบสุขเป็นกำนัล ตามสมควรแก่ทุนที่ลงไป ในที่สุดแห่งการ

อธิบายธรรมภาษิต ขอให้ท่านทั้งหลายที่ประชุมกันอยู่ที่นี้ ตลอดทั้งสัตว์ที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่ เจ็บ ตาย ทุกถ้วนหน้า จงเป็นผู้สามารถเพื่อยังกรรมทั้งสาม คือ สพฺพปาปสฺส อกรณํ การไม่ทำบาปทั้งปวงหนึ่ง กุสลสฺสปสมฺปทา การยังกุศลให้ถึงพร้อมหนึ่ง และ สจิตฺตปริโยทปนํ การทำจิตให้ผ่องใสหนึ่ง ให้บริบูรณ์ได้ด้วยดีทุก ๆ ท่าน เทอญ. ดังได้อธิบายมาก็สมควรแก่เวลา เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ไตรลักษณ์
ของ
พระราชศีลสังวร

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ
สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยาติ.

บัดนี้ จักได้บรรยายธรรมภาษิต อันได้ยกขึ้นเบื้องต้นนั้น พอเป็นแนวทางแห่งการศึกษาและปฏิบัติ ตามสมควรแก่เวลาโอกาส ความสามารถของแต่ละบุคคลสืบต่อไป ในโอกาสอันเป็นมงคลนี้ ท่านทั้งหลายได้มาประชุมกัน ณ สถานที่แห่งนี้ และปรารภที่จะฟังธรรม เพื่อประกอบเป็นบุญกุศล ซึ่งขณะนี้ญาติโยมทั้งหลายได้กระทำมาแล้วนั้น เริ่มด้วยการให้ทาน มีข้าวน้ำโภชนะ เป็นต้น ต่อมาก็สมาทานศีล แล้วยังมีจิตอันประกอบด้วยกุศลอันยิ่งด้วยการใคร่จะฟังธรรม แม้ว่า อาตมะจะไม่สามารถจะอธิบายให้ท่านทั้งหลายเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง ก็ยังนับได้ว่าเป็นมงคล ธรรมะที่จะนำมาบรรยายในวันนี้ เป็นธรรม ขั้นพื้นฐาน แต่ท่านทั้งหลายจะนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเห็นจริงได้ ไม่ใช่ จะเกิดจากการฟังเพียงอย่างเดียว เพราะธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น จะได้ผลก็ต่อเมื่อท่านทั้งหลายต้องลงมือปฏิบัติด้วย แต่เมื่อยังไม่ได้ ปฏิบัติก็ฟังเอาไว้ก่อน เพราะการจะได้ฟังธรรมนั้นเป็นของยาก เพราะ ต้องได้เกิดเป็นมนุษย์ คือเป็นคนเสียก่อน แต่ว่าการจะได้เกิดเป็นคนนั้น เป็นของยาก ครั้นเมื่อเราได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นคนแล้วจะได้มาพบ พระพุทธศาสนานั้นก็เป็นของยาก เมื่อพบพระพุทธศาสนาแล้วจะมี

โอกาสได้ฟังธรรมก็เป็นของยากอีกเหมือนกันนะคุณโยมทั้งหลาย เพราะว่าติดขัดอย่างนั้นอย่างนี้ มีธุรกิจการงานต้องทำเพื่อเลี้ยงปาก เลี้ยงท้อง เลี้ยงอัตภาพของตนเอง อย่างนี้เป็นต้น แต่วันนี้พวกเรามีโอกาสแล้ว มีเวลาแล้ว จึงขอให้พวกท่านจงสำรวมจิตจากอารมณ์ภายนอก เพื่อตัดกังวลเหล่านี้ คือ กังวลด้วยที่อยู่อาศัย กังวลด้วยตระกูล กังวลด้วยหมู่คณะ กังวลด้วยการงาน กังวลด้วยการเดินทาง กังวลด้วยญาติ กังวลด้วยโรคภัยไข้เจ็บ กังวลด้วยการศึกษาศิลปวิทยา กังวลด้วยการจะเจริญฤทธิ์รักษาฤทธิ์ เมื่อตัดปริโพธเหล่านี้แล้ว พึงน้อมจิตให้เรียบร้อยแล้วใส่ใจในข้อธรรม ส่วนใดที่ไม่ถูกกับจริตนิสัยให้พึงระงับไว้ก่อน ส่วนใดต้องใจก็จะได้นำไปประพฤติปฏิบัติสืบไป ก็ความแห่งธรรมภาษิตที่ยกไว้เบื้องต้นนั้นว่า สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา เมื่อท่านผู้ใดมีปัญญาเห็นดังได้กล่าวมานี้ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นั่นเป็นหนทางแห่งความหมดจด ดังนี้เป็นต้น เมื่อกล่าวถึงสังขาร บางท่านอาจจะไม่ทราบเรื่องสังขารอย่างแท้จริง ความจริงนั้นสังขารมีอยู่ ๒ อย่าง คือ สังขาร ๒ และ สังขาร ๓

สังขาร ๒ คือ *"อุปาทินกสังขาร"* สังขารที่มีใจครองหนึ่ง ได้แก่ มนุษย์และสัตว์ทั่ว ๆ ไปอย่างหนึ่ง *"อนุปาทินกสังขาร"* สังขารไม่มีใจครอง ได้แก่ ต้นไม้ ภูเขา รถ หรือบ้านเรือน ดังนี้เป็นต้น

ส่วนสังขาร ๓ คือ *"ปุญญาภิสังขาร"* สภาพอันแต่งบุญอย่างหนึ่ง *"อปุญญาภิสังขาร"* สภาพแต่งบาปอย่างหนึ่ง *"อเนญชาภิสังขาร"* คือ สภาพอันเป็นกลาง มิใช่บุญ มิใช่บาปอย่างหนึ่ง ทั้ง ๓ นี้ มีในสังขารอันเป็นส่วนแห่งขันธ์ ๕ จะกล่าวถึงสังขารโดยจะกล่าวรวม ๆ กันไป ทั้งสองอย่างเลย คือ สังขารที่มีใจครอง และ ไม่มีใจครอง เพราะมี

ความเป็นอนิจจลักษณะเหมือนกัน ต่างที่ว่ามีใจครองอยู่ และไม่มีใจครองเท่านั้น คำว่า สังขาร ในที่นี้หมายเอาสิ่งที่ประชุมกันเข้าของธาตุทั้ง ๔ คือ ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่อการแตกสลายของสังขารพึงมีส่วนต่าง ๆ ของสังขารคงเป็นสภาพเดิม ธาตุดิน มี ฟัน มีหนังและเนื้อ ขนเล็บ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อสลายแล้วย่อมเป็นดินทั้งหมด ธาตุน้ำ ก็มีน้ำเลือด น้ำหนอง เป็นต้น ธาตุลม ก็ลมหายใจเข้า – ออก ลมพัดขึ้นเบื้องสูง ลมพัดลงเบื้องต่ำ ส่วนธาตุไฟ หมายเอาความร้อนที่มีในกายที่ยังกายให้อบอุ่น ช่วยเผาผลาญอาหาร เป็นต้น เมื่อธาตุทั้ง ๔ เหล่านี้ประชุมกันอยู่เป็นรูปร่างของสังขารแล้ว ยังมีความเปลี่ยนแปลงไปไม่คงที่ เริ่มต้นด้วยการเกิดขึ้นโดยการประชุมกันของธาตุ ครั้นเกิดขึ้นแล้วยังมีความเปลี่ยนแปลง และแตกสลายไปในที่สุด ดังนั้น เราพอจะมองเห็นแล้วว่า *"สังขารเป็นอนิจจลักษณะ"* คือ การปรากฏอาการไม่เที่ยงของสังขาร เช่น มนุษย์เรามีการเกิด โดยคลอดจากครรภ์ของมารดาแล้วนี้ เรียกว่า มีการเกิดของสังขาร.. *(ทารก หรือเด็ก)* ต่อมาสังขารย่อมเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จากทารกเป็นเด็ก แล้วก็เป็นหนุ่ม เป็นสาว จากนั้นก็เป็นผู้ใหญ่ และต่อมาก็เข้าสู่วัยชรา แล้วก็ตายในที่สุด ซึ่งอาการของสังขารที่เป็นอย่างนี้เรียกว่า *"ความไม่เที่ยงแท้ของสังขาร"* คือ เมื่อเป็นอย่างใด ก็ไม่คงความเป็นอย่างนั้นตลอดไป ต้องเปลี่ยนแปลงไป แม้ว่าเจ้าของสังขารต้องการจะให้ดำรงอยู่อย่างนั้นอย่างนี้ แต่ก็ไม่มีผู้ใดใครผู้หนึ่งสามารถให้เป็นไปตามความต้องการของตนได้ ทุกสิ่งย่อมเป็นไปตามไตรลักษณ์ เพราะมีความแปรปรวนอยู่เสมอ แล้วก็แตกสลายไปในที่สุด ลักษณะดังที่กล่าวมา คือ ความไม่เที่ยงแท้ของสังขารทั้งหมด ท่านทั้งหลายพึงเข้าใจ สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ ดังนี้ คำว่า ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ หรือสภาพที่ทนได้ยาก อันมีประการต่าง ๆ ของทุกข์ที่ปรากฏขึ้นนั้น จัดแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ ๑๐ หมวด หรือ ๑๐ หมู่มีลักษณะดังนี้ คือ

เอกสารนี้เป็นของ ดำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๑. **สภาวทุกข์** ทุกข์ประจำสังขาร เพราะทุกสังขารย่อมได้รับความทุกข์เท่า ๆ กัน คือ ชาติ การเกิดเป็นทุกข์ ชรา ความแก่คร่ำคร่าเป็นทุกข์ และ มรณะ ความตายเป็นทุกข์ การเกิดเป็นทุกข์เพราะความยากลำบาก ความยากลำบากย่อมจะไม่มีใครอยากได้ทั้งนั้น อยากได้แต่ความสุขทุกคน แม้แต่ผู้พูดอยู่เดี๋ยวนี้ก็ตาม ก็ต้องการแต่ความสุขเหมือนกัน ไม่อยากได้ความทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์ เพราะไม่มีผู้ใดใครผู้หนึ่งอยากจะแก่ อยากจะหนังเหี่ยว ท่านทั้งหลายที่นั่งฟังกันอยู่นี่ก็อยากมีผิวอันเต่งตึง เส้นผมเป็นสีดำ ไม่อยากให้มันหงอก และฟันก็ไม่อยากให้มันหัก มันหลุดทั้งนั้น แต่ก็ย่อมจะเป็นไปไม่ได้ และความตายเป็นทุกข์เพราะทุกคนเกิดมาแล้วย่อมไม่อยากตายทั้งนั้น แต่เมื่อห้ามความตายไม่ได้ และไม่อยากจะตายก็ย่อมจะเป็นทุกข์ ดังนี้เป็นต้น

๒. **ปกิณกทุกข์** คือ ทุกข์ที่จรมา อันได้แก่ โสกะ ทุกข์เพราะความเศร้าโศกเสียใจ ปริเทวะ ทุกข์เพราะความร่ำไรรำพัน ทุกขังคำนี้ คือ ความไม่สบายตัว มีอาการปวดเมื่อย เป็นต้น โทมนัสสะ คือ ทุกข์เพราะน้อยใจ คับแค้นใจ อุปายาสะ คือ ทุกข์เพราะตรอมใจ แห้งใจ สัมปะโยคะ คือ ทุกข์เพราะต้องพบกับสิ่งที่น่าเกลียด น่ากลัว วิปะโยคะ คือ ทุกข์เพราะต้องพลัดพรากจากของที่ตนรัก ที่ต้องใจ และ วิราคะ คือ ทุกข์ที่เกิดจากความพลาดพลั้งเก้อเขิน ทุกข์ที่โคจรเหล่านี้ ย่อมเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ กัน เมื่อเกิดแล้วย่อมนำความทุกข์มาให้ทั้งนั้น

๓. **นิพัทธทุกข์** คือ ทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ บ่อย ๆ หรือเรียกว่าทุกข์เจ้าเรือน ได้แก่ อาการหนาวร้อน หิวกระหาย ปวดอุจจาระ ปัสสาวะ เป็นต้น

๔. **พยาธิทุกข์** หรือทุกขเวทนา มีประการต่าง ๆ ตามสมุฏฐาน คือ อวัยวะต่าง ๆ ไม่ทำหน้าที่ตามปกติ

08/06/2564

๕. **สันตาปทุกข์** คือ ทุกข์ร้อนรุม หรือความทุกข์ร้อน ได้แก่ ความกระวนกระวายภายในจิตใจเพราะถูกกิเลส คือ ราคะ โทสะ โมหะ แผดเผา เป็นต้น

๖. **วิปากทุกข์** คือ ทุกข์อันเกิดแต่ผลกรรมที่ทำไว้ ได้แก่ ปฏิสาร คือ ความร้อนใจ การเสวยกรรมมีถูกลงอาญา ความฉิบหาย ความตกยาก และการตกอยู่ในอบาย ดังนี้เป็นต้น

๗. **สหคตทุกข์** คือ ทุกข์ไปด้วยกัน หรือทุกข์กำกับกัน คือ ทุกข์มีเนื่องมาจากวิบูลผล

๘. **อาหารปริเยฏฐทุกข์** คือ ทุกข์ในการประกอบอาชีพ ทุกข์ในการแสวงหา อันได้แก่ อาชีวทุกข์ คือ ทุกข์เนื่องด้วยการเลี้ยงชีพ เพราะสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาย่อมแก่งแย่งกัน เบียดเบียนกัน เพื่อประโยชน์สุขของตน ๆ จึงชื่อว่า เกิดทุกข์เพราะขัดเคืองในการประกอบอาชีพ

๙. **วิวาทมูลกทุกข์** คือ ทุกข์มีวิบากเป็นมูล ได้แก่ ความไม่โปร่งใจ ความกลัวแพ้ ความหวาดหวั่น มีเหตุเนื่องมาจากการทะเลาะกันก็ดี การสู้คดีกันก็ดี

๑๐. **ทุกขขันธ์** คือ ทุกข์รวบยอด หมายถึง สังขารที่ประชุมกันของเบญจขันธ์เอง เมื่อเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนั้น ทุกข์ทั้ง ๑๐ หมวดนี้ย่อมมีแก่สังขารทั้งสอง คือ ทั้งที่มีใจครอง และไม่มีใจครอง ต่างไม่มียกเว้น คือ ไม่ได้รับอย่างใดก็อย่างหนึ่ง ในทุกขลักษณะทั้งหมดนั้น ธรรมภาษิตข้อที่ว่า สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ความว่า ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา คือหมายความว่า ธรรมทั้งหลายในที่นี้หมายเอาทุก ๆ สิ่งที่เป็นที่ประชุมแห่งธาตุทั้ง ๔ และเกิดมีเกิดเป็นขึ้นในโลกล้วนเป็นอนัตตา คือ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา มีความเกิดขึ้นเป็นเบื้องต้น แปรปรวนในท่ามกลาง และดับสลายไปในที่สุด เหตุที่ชื่อว่า

อนัตตา เป็นเพราะธรรมทั้งหลายทั้งปวง ไม่อยู่ในอำนาจ ไม่อยู่ใต้บังคับบัญชา ไม่เป็นไปตามความตั้งใจของเรา อยากจะให้เป็นอย่างหนึ่ง เกิดไปเป็นอีกอย่างหนึ่ง หรือไม่เป็นไปข้างไหน ๆ เลย คงเป็นไปตามไตรลักษณ์เท่านั้น โดยอาศัยธาตุ ๔ ประชุมกันจึงเกิดปัญจขันธ์ขึ้น ทั้ง รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ในขันธ์ทั้ง ๕ นี้ รูปก็คือ รูปร่างที่ปรากฏทั่วไปแก่สายตาของพวกเรา ท่านทั้งหลาย เวทนา คือ ความเสวยอารมณ์ต่าง ๆ ว่า สุขทุกข์ ร้อนหนาว อย่างนี้เป็นต้น สังขาร ก็หมายเอาสังขาร ๓ คือ ปุญญาภิสังขาร คือ สภาพอันตกแต่งจิตให้เป็นบุญ อปุญญาภิสังขาร คือ สภาพอันตกแต่งจิตใจให้เป็นบาป อเนญชาภิสังขาร คือ สภาพที่เป็นกลาง ๆ ไม่ใช่บุญ ไม่ใช่บาป สัญญา คือ ความจำได้หมายรู้ การจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ตลอดทั้งความทรงจำ วิญญาณ คือ ความรู้แจ้ง ความรู้วิเศษ เมื่อธาตุประชุมปรากฏขันธ์ทั้ง ๕ นี้แล้ว จึงเกิดอุปาทาน อุปาทาน คือ การยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นเราเป็นเขา นั่นเป็นของเรา นั่นเป็นของเขา ทำให้สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ ติดอยู่ในปัญจขันธ์ ไม่สามารถแยกธาตุทั้ง ๔ ออกเป็นอย่าง ๆ ได้ เมื่อท่านทั้งหลายรู้แล้วว่า สังขารทั้งหลายมีเกิดในเบื้องต้น เปลี่ยนแปลงแปรปรวน และแตกดับไปในที่สุด จงพิจารณาให้เห็นธรรมทั้งหลายทั้งปวงให้เป็นไตรลักษณ์ ให้สามารถยังปัญญาให้เกิดขึ้น เพื่อขจัดอุปาทาน การที่ขจัดอุปาทานได้นั้น ชื่อว่า พิจารณาเห็นไตรลักษณ์แล้ว ย่อมตัดพะวงในสังขารได้ ด้วยว่าในขณะใดที่สังขารทั้งหลายมีความทุกข์เกิดขึ้น ก็จะพึงพิจารณาได้ว่า ทุกข์เมื่อเกิดขึ้น ทุกข์ย่อมเป็นไปในลักษณะของไตรลักษณ์ กล่าวคือ ทุกข์เมื่อเกิดแล้ว ทุกข์นั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไป อาจจะมากขึ้น หรือน้อยลงกว่าเดิม แล้วในที่สุดก็ดับไป ทุกข์จะเกิดขึ้นใหม่หรือไม่เกิดก็ได้ อาจจะเป็นความสุขเกิดมาแทนความทุกข์ หมุนเวียนเปลี่ยนไปอยู่อย่างนี้ คือ เกิดขึ้น คงอยู่แล้วก็ดับไปเป็นธรรมดา ธรรม

www.kanchanapisek.or.th ห้องสมุดกาญจนาภิเษก

อย่างอื่นก็มีคติเดียวกัน แม้โดยที่สุด โลกอันเต็มไปด้วยสังขารนี้ ก็ย่อมจะเป็นไปเหมือนกับอย่างอื่นเหมือนกัน เพราะโลกก็เป็นสังขาร ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นแต่เพียงว่าพวกเราไม่รู้สึก หากว่าเรามีโอกาสอยู่ในโลกนี้ต่อไปอีกได้ ๔๐๐ - ๕๐๐ ปี ย่อมเห็นได้อย่างแน่นอนว่า โลกมีการเปลี่ยนแปลงไป และจะเป็นอยู่อย่างนี้เรื่อยไปจนกว่าทุก ๆ ชีวิตจะก้าวล่วงสังสารวัฏฏ์ไปได้ สังสารวัฏฏ์ หรือวัฏฏะวน สามประการ คือ กิเลส กรรม วิบาก สัตว์ที่เกิดมาในโลกย่อมเต็มไปด้วยกิเลส เมื่อมีกิเลสภายในจิตใจแล้วก็ก่อกรรม ครั้นทำกรรมแล้วย่อมได้รับวิบาก คือ ผลแห่งกรรมที่ตนก่อขึ้นนั้น เป็นเหตุให้เกิดหรืออุบัติขึ้นอีก แล้วทำกรรม ๆ แล้วได้รับผลอีก วนอยู่อย่างนี้ตลอดไปต่อเมื่อใดบุคคลยังคุณ คือ ความเป็นพระอรหัตผลให้เกิดให้มีขึ้นในตนจึงจะสลัดตนให้หลุดจากกิเลส กรรม และวิบากนี้ไปได้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงชี้ทางแห่งการหลุดพ้น โดยให้สัตว์ทั้งหลายเดินไปตามทางมรรคมีองค์ ๘ ประการ ตามลำดับและความสามารถของตน ๆ จะเริ่มต้นในกาลใดก็ได้ เพราะคำสั่งสอนของพระองค์ไม่ประกอบด้วยกาล คือไม่มีเวลาผลิผล ปฏิบัติเวลาใดก็ให้ผลเวลานั้น รู้วันนี้ปฏิบัติวันนี้ไม่พึงเข้าใจว่า จะต้องถึงวัยที่สมควรก่อน กล่าวคือ วัยที่เข้าวัดปฏิบัติฟังธรรมนั้นจะต้องพ้นจากการงานแล้ว นั่นเป็นการเข้าใจที่ประมาท เพราะตราบใดที่สัตว์ยังมีลมหายใจเข้าออกอยู่ ย่อมไม่หมดภาระไปได้ บุคคลใดประมาทอยู่อย่างนี้ บุคคลนั้นชื่อว่าตายแล้ว แม้ยังเป็นอยู่ก็ยังชื่อว่าตายแล้วนั่นเองเพราะหากว่าเราท่านทั้งหลายประมาทอยู่ว่า เรายังเด็กเล็กอยู่ หรือว่าเรายังหนุ่มสาวอยู่ ดังนี้แล้วรอโอกาส ย่อมทำให้คลาดจากโอกาสได้ชื่อว่าตายจากโอกาส ความตายติดตามสัตว์บุคคลอยู่ตลอดเวลาบางคนก็ตายตั้งแต่ยังเด็ก บางคนยังหนุ่มอยู่ก็ตาย ฉะนั้น เราท่านทั้งหลายไม่พึงประมาท พึงพยายามเร่งพิจารณา แยกธาตุทั้ง ๔ ออกจากกัน

จนในที่สุดเป็นไตรลักษณ์ ทำจิตให้พ้นอุปาทาน ยังความมัวเมาลุ่มหลงเสียให้หมดไป ตัดวัฏฏสงสารให้ขาด ยังคุณคือ อริยะให้เกิดให้มีขึ้นแก่ตน เพื่อจักได้พบถิ่นที่ยังไม่เคยได้ไปแม้ด้วยความฝัน ถิ่นนั้นคือ พระนิพพาน โปรดระลึกเสมอว่า ธรรมของพระพุทธเจ้านั้น ผลนั้นไม่ได้เกิดจากการรู้ แต่เกิดจากการปฏิบัติ ในที่สุดแห่งการอธิบายธรรมภาษิตนี้ ขอท่านทั้งหลายจงเป็นผู้สามารถ เพื่อไปยังถิ่นที่ยังไม่เคยได้ไปนั้น ด้วยการฝึก ด้วยการหัด ด้วยการอบรมของท่านทั้งหลายในเร็ววัน แม้ในภพนี้ ก็ขอให้ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้มีความสุขในที่ทุก ๆ สถาน ในกาลทุก ๆ เมื่อจงทุก ๆ ท่านเทอญ ดังได้อธิบายมาก็สมควรแก่เวลา เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ผู้กล้าต่อความตาย

ของ

พระราชศีลสังวร วัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

มรณธมฺโมมฺหิ มรณํ อนตีโตติ

บัดนี้ จักได้อธิบายธรรมภาษิตที่ได้ยกขึ้นอ้าง ณ เบื้องต้น พอเป็นการศึกษาใคร่ครวญ แล้วปฏิบัติสืบต่อไป ก็ความแห่งธรรมภาษิตนั้นว่า สัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นธรรมดา จักไม่ล่วงพ้นความตายไปได้ ความตายติดตามครอบงำสัตว์ผู้เกิดมาแล้วนั้นตลอดเวลา ไม่ว่าสัตว์เหล่าใดเหล่าหนึ่งจะพยายามหนีความตายอย่างไรก็ไม่พ้น โดยเฉพาะมนุษย์แล้วเป็นสัตว์ที่พยายามหนีความตายที่สุด จะเห็นได้จากการพยายามรักษาตนให้ปลอดภัยต่าง ๆ ก็เพื่อจะหนีจากความตาย ความตายคือสิ่งที่มนุษย์กลัวที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ทำไมมนุษย์จึงต้องกลัวความตาย ทั้งที่มนุษย์ก็รู้อยู่แล้วว่าตัวเกิดมาแล้วจะต้องตาย เป็นเพราะว่า มนุษย์หรือบุคคลผู้นั้นไม่พร้อมที่จะตาย เหตุที่ไม่พร้อมที่จะตาย คือยังมีธุระอีกมากมายที่มนุษย์จะต้องทำ จึงทำให้มนุษย์กลัวต่อความตาย วันนี้ที่พูดถึงเรื่องความตายไม่ได้หมายเพื่อจะให้เราท่านทั้งหลายมีใจหดหู่ย่อท้อต่อความตาย แต่เพื่อต้องการให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะตายได้ทุกเมื่อ บุคคลผู้พร้อมที่จะตายนั้นคือผู้ที่ทำกิจการต่าง ๆ ของตนได้เรียบร้อย

บริบูรณ์ดีแล้ว เมื่อภาระหมดเรียบร้อยดีแล้วก็ไม่เหลือที่จะทำอะไรอีก แม้ไม่ถึงกับพระอริยเจ้าก็ไม่ต้องกังวน จึงไม่ย่อท้อต่อความตาย ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเราพร้อมที่จะตาย พระบรมศาสดาได้สอนว่า อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ

ไม่ว่าบุคคลที่อยู่ในฐานะอันใด ก็จงทำหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปด้วยดี หน้าที่ของสัตว์บุคคลนั้น ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็มีอยู่สามอย่าง คือ ไม่ทำชั่วอย่างหนึ่ง ทำความดีอย่างหนึ่ง และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใสอย่างหนึ่ง ในกิจทั้งสามอย่างนี้ พระพุทธเจ้าให้เร่งทำในวันนี้ คือเริ่มแต่วันที่รู้ เพราะว่าถ้าหากว่าเราผัดวันไป จะทำให้เราคลาดจากกิจการนั้นเสีย ด้วยภาษิตว่า โก ชญฺญา มรณํ สุเว

เพราะว่าความตายไม่ได้จำกัดเอาไว้ว่า บุคคลผู้นี้จะต้องตายในวันนี้ บุคคลผู้มีลักษณะนั้นจะต้องตายในวันนี้ หรือว่าบุคคลเมื่อเกิดมาวันจันทร์แล้วต้องตายในวันจันทร์ ผู้เกิดในวันอังคารต้องตายเมื่ออายุได้ ๘๐ ปี ๙๐ ปี หรือ ๑๐๐ ปี อย่างนี้ก็หาไม่ แต่ความตายย่อมติดตามสัตว์บุคคลไปอยู่ตลอดเวลา หมดอายุเมื่อใดนั่นแหละคือตาย ถ้าว่าสัตว์บุคคลรู้อยู่ว่าตนต้องตายในวันเวลาใด เราท่านทั้งหลายจะเห็นบุคคลนั้น ๆ รีบเร่งทำกิจการของตน ๆ อย่างขวักไขว่ สับสนวุ่นวายไปหมด เพราะกลัวว่ากิจการนั้น ๆ จะไม่สำเร็จ เมื่อเราไม่รู้ว่าเราจะต้องตาย เมื่อวันเวลาใด เรายิ่งมีความจำเป็นที่จะเตรียมตัวตายให้พร้อมไว้โดยเร่งทำกิจการของตน ๆ ให้พร้อม ผู้ใหญ่ก็ทำกิจของผู้ใหญ่ ผู้น้อยก็ทำหน้าที่ของผู้น้อยให้พร้อมมูลได้ เราจึงไม่ได้หวั่นไหวต่อความตาย เพราะอย่างไรเสียเราก็รู้ว่า มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ ชีวิตมีความตายเป็นที่สุด เมื่อรู้อย่างนี้แล้วจะได้ไม่ประมาทต่อความวิจิตรพิสดารของโลก จนเพลิดเพลินอยู่ในโลกอันวิจิตร ลืมชำระกิจที่คั่งค้างอยู่ให้หมดไป กิจการอันมีในโลกนี้ก็ไม่พ้นกิจสามประการอันพระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสได้ ให้มนุษย์ทุกผู้ทุกนาม

กระทำ คือ สพฺพปาปสฺส อกรณํ การไม่ทำบาปทั้งปวงอย่างหนึ่ง กุสลสฺสู ปสมฺปทา การยังกุศลให้ถึงพร้อมอย่างหนึ่ง สจิตฺตปริโย ทปณํ การทำจิตให้ผ่องใสอย่างหนึ่ง กรรมทั้งสามประการนี้ มนุษย์ทุก ๆ ชีวิต จะต้องขวนขวายทำให้พร้อม แม้ได้ไม่เต็มส่วนก็ขอให้พยายามทำ ในบรรดากิจการที่มนุษย์จะต้องทำให้สำเร็จก่อนที่ตนจะตายนั้น กิจการใด ๆ อันตนกระทำแล้ว ยังความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและสัตว์เหล่าอื่น กิจการนั้น ๆ มนุษย์ไม่พึงกระทำ นี้ก็ได้ชื่อว่ามนุษย์ได้ทำกิจการอย่างหนึ่งให้สำเร็จไป จะมีความภาคภูมิว่า ความชั่วทั้งหลายข้าพเจ้าไม่ได้กระทำ การตายไปของข้าพเจ้าก็ไม่เสียดายชีวิต และไม่ต้องห่วงใยว่าจะต้องได้รับผลของกรรมชั่ว เมื่อกายก็ดีไม่ได้กระทำชั่ว วาจาก็ดีไม่ได้กล่าววจีทุจริต ใจก็ดีไม่ได้คิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น ไม่โลภอยากได้ของเขา เห็นถูกตามทำนองคลองธรรม ก็ชื่อว่าบุคคลผู้นั้นได้ทำกุศล เพราะอยู่ในสถานที่ตรงกันข้ามกับการกระทำชั่ว แม้จะอยู่ในอุเบกขา คือความวางเฉยก็ไม่กี่ชั่วขณะจิต ฉะนั้นเมื่อไม่มีเจตนาจะเป็นอกุศล ย่อมเป็นกุศลจิต จึงได้ชื่อว่า กุสลสฺสูปสมฺปทา บาปก็ไม่ได้กระทำ กุศลก็กระทำให้เกิดให้มีขึ้นแล้ว ย่อมทำให้ใจลำพอง คือเอิบอิ่มด้วยการไม่ได้ทำชั่ว และด้วยทำดี จิตย่อมใสสะอาดขึ้น การที่จิตใจสะอาดขึ้นแล้วนี้ ต้องมีการหล่อเลี้ยงจิตให้ใสสะอาดอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าว่าจิตไม่มีอะไรหล่อเลี้ยง ก็จะกลับทำให้จิตมีอารมณ์กลับกลอกไปอย่างอื่น อาจจะทรงอยู่อย่างนั้น หรืออาจจะขุ่นมัวเลยทีเดียวก็ได้ สิ่งที่จะหล่อเลี้ยงจิตก็คือสมาธิ สมาธิก็คือการตั้งใจมั่น ทำให้จิตมีความมั่นคงในกุศลเช่นนั้นตลอดไป แล้วจิตจะผ่องใสอยู่ตลอด ต่อนี้ไปมีโอกาสที่จะได้ปัญญา พิจารณาเห็นทุกสิ่งเป็นไตรลักษณ์ เมื่อทำจิตให้เห็นไตรลักษณ์ได้ ก็มีโอกาสยกจิตขึ้นสู่อริยภูมิได้ การหวาดกลัวต่อความตายย่อมไม่มีในจิตของผู้ที่ได้ฝึกปรือถึงขั้นนี้ ใครท่านไหนก็ตาม ถ้ายังหวั่นเกรง ยังคร้ามกลัวอยู่ว่า ถ้าเรา

จะทำอย่างนั้น พวกนี้ก็จะตำหนิเรา ถ้าเราทำอย่างนี้ พวกนั้นก็จะนินทาเรา ในที่สุดเลยไม่พร้อมที่จะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง แล้ววันเวลาก็หมดไป ๆ และหมดไป การที่วันและเวลาหมดไป ๆ นั้น หมายถึงความตายก็ได้ตามเรามาติด ๆ เช่นกัน โอกาสที่เราจะทำธุระของเราก็น้อยลงไป ๆ เพราะมัวแต่หวั่นไหวอยู่กับคำนินทา และสรรเสริญ ยิ่งทำให้เป็นโอกาสของความตายมาใกล้เข้า และในที่สุดก็ไม่มีโอกาสจะทำอย่างไรเลยให้มันเป็นประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม เมื่อเราท่านทั้งหลายรู้แล้วว่าความตายจักต้องมีแก่เราแน่ ขณะเดียวกันมันก็ติดตามเราอยู่ตลอดเวลา การที่เราจะหลีกลี้หนีความตายนั้น ไม่มีโอกาสแล้ว เพราะนอกจากจะยอมรับมันด้วยดุษฎี และการยอมรับเช่นนั้น ก็คือการยอมรับแบบไม่กลัว จะยอมรับแบบไม่เกรงต่อความตายนั้น ต้องทำกิจการต่าง ๆ ให้พร้อมมูล เราจะต้องสำรวจตัวเราอยู่เสมอว่า กิจอะไร ๆ เราได้ทำแล้วหรือยัง ถ้ายังอยู่ก็ขอให้เร่งทำให้สำเร็จ ก่อนที่จะหมดโอกาสได้ทำ หลังจากที่เราทำกิจของเราได้สำเร็จด้วยดีแล้ว เราก็ยอมรับความตายอย่างดุษฎี ฉะนั้น ความขลาด ความกลัว ความหวั่นไหวต่อความตายจะไม่มีแก่เรา ในที่สุดแห่งการอธิบายธรรมนี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย ตลอดทั้งสัตว์ที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันหมดทั้งสิ้น จงเป็นผู้สามารถยังกิจของตน ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และพร้อมที่จะเผชิญกับมรณกรรมทุก ๆ เมื่อ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้.

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

กรรม

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

กมฺมสฺสโกมฺหิ กมฺมทายาโท
กมฺมโยนิ กมฺมพนฺธุ
กมฺมปฏิสรณา ยํ กมฺมํ กริสฺสนฺติ
กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสตีติ.

ณ บัดนี้จักได้อธิบายธรรมภาษิต ตามวาระแห่งวันธรรมสวนะ เพื่อฉลองเทศกาลแห่งการฟังธรรม นับได้ว่าในวันเช่นนี้ เป็นโอกาสอันเป็นมงคลของผู้ใคร่จะฟังธรรม เมื่อถึงวันธรรมสวนะแล้ว เราท่านทั้งหลายก็ได้มาประชุมพร้อมกันกระทำกิจของตนเรียบร้อยดีแล้ว ภาระอย่างอื่นที่ต้องทำก็ไม่มีอีกแล้ว ได้สละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อจะได้เพิ่มบุญราศีบารมีของแต่ละท่านให้มีมากขึ้นตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อตั้งใจจะฟังธรรมะอธิบายแล้ว พึงทำจิตพิจารณาธรรมะอธิบาย จะได้นำส่วนที่ปรารถนาไปใคร่ครวญต่อไป ส่วนที่ไม่ต้องกับจิต ก็อย่าได้ใส่ใจให้เกิดการฟุ้งซ่านแห่งจิต ก็ความแห่งพระธรรมภาษิตนั้นว่า *"สรรพสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน เป็นผู้รับผลแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำดีจักได้ดี เราทำชั่วจักได้ชั่ว เราจะเป็นผู้รับผลแห่งกรรมนั้น"* ดังนี้ ใคร ๆ ก็รู้จักกรรม ใคร ๆ ก็ได้ประสบกรรม ใคร ๆ ก็ได้เข้าใจกรรม จนเป็นเรื่องที่รู้ ๆ กันดี แต่นั่นคือ ความรู้สึก

ที่เราให้ต่อคำว่า กรรม คือ เมื่อคำว่า กรรม จะกล่าวกับใคร ๆ แล้ว มักจะหมายเอาสัตว์บุคคลผู้นั้นที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก หรือผู้ที่ได้รับผลอันเกิดจากการกระทำที่สังคมยอมรับว่าไม่ดี หรือบุคคลผู้อื่นที่ทำให้ผู้นั้นเดือดร้อน พฤติกรรมบางอย่างที่ความเป็นจริงว่าไม่ดี แต่บางสังคมว่าไม่เสียหาย อย่างนี้ก็มีมาก ตัวอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ เช่น การดื่มสุราเมรัย ทางพระว่าไม่ดี ห้ามดื่มกินด้วยซ้ำไป แต่ลูกศิษย์บอกว่า เพื่อสังคมไม่เป็นไร คล้ายกับว่าเป็นการแย่งประชาชนกันระหว่างพระกับลูกศิษย์ เพราะลูกศิษย์ได้แข่งขันกันผลิตสุราออกมาจำหน่ายจ่ายแจกจนจดจำไม่หวาดไม่ไหว นั่นก็เป็นสงครามระหว่างลูกศิษย์กับพระแบบไม่รู้ตัว นี่เป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อยที่ยกมาให้ฟังเท่านั้น พูดถึงความเดือดร้อนที่บุคคลก่อเองก็ดี คนอื่น ๆ หยิบยื่นให้ก็ดี เราทั้งหลายมักเข้าใจกันว่า นั่นเป็นตัวกรรม ความจริงนั้นไม่ใช่ตัวกรรม แต่มันเป็นผลแห่งกรรมต่างหาก ส่วนคำว่า กรรม นั้นหมายเอาเพียงการกระทำหรือพฤติกรรมอันสัตว์บุคคลนั้น ๆ แสดงออกเท่านั้น ไม่ได้หมายเอาทุกขเวทนา มีประการต่าง ๆ อันสัตว์บุคคลเสวยอยู่ ต่างที่เราท่านทั้งหลายประสบพบเห็นมา เช่น การถูกจองจำของคนร้ายผู้ทำการปล้นฆ่าก็ดี หรือการที่ผู้ร้าย ผู้โหดร้าย ผู้ถูกทำร้ายโดยการถูกประหารชีวิตก็ดี นั่นไม่ใช่ตัวกรรมของผู้ถูกกระทำ แต่มันเป็นผลของการกระทำกรรมที่ผู้ร้ายคนนั้น ๆ กระทำเอาไว้ แล้วได้รับผลของการกระทำ ฉะนั้น คำว่า กรรม จึงหมายเอาเพียงการกระทำเท่านั้น ต่อเมื่อเติมคำว่า ดี หรือ ชั่ว เข้าไป จึงกลายเป็นกรรมดี และกรรมชั่วไป กรรมดี คือ กรรมที่ทำแล้วยังตนและบุคคลอื่นให้ได้รับความพึงพอใจ หมายถึงความสุขกายสบายใจในทางที่ถูกที่ควร ส่วนกรรมชั่วนั้น คือ กรรมที่ตรงกันข้ามกับกรรมดี กล่าวคือ กรรมที่ทำแล้วยังความเดือดร้อนให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่น ด้วยประการต่าง ๆ แม้น้อยก็ชื่อว่า ชั่ว พึงทราบ

กรรมที่ท่านบัญญัติไว้สิบสองประการ อันมีชื่อและทำหน้าที่ตามกิจของตน ๆ ตามลำดับดังนี้ คือ

หมวดที่หนึ่ง ว่าด้วยกรรมที่ให้ผลตามคราว มีอยู่ ๔ ประการด้วยกัน คือ

๑. ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม กรรมให้ผลในภพนี้ เป็นกรรมชนิดร้ายแรง จึงให้ผลทันตาเห็น กุศลกรรมก็ดี อกุศลกรรมก็ดี ที่เป็นทิฏฐธรรมที่บุคคลกระทำนั้น ย่อมให้ผลในปัจจุบันชาตินี้ ผู้ทำย่อมได้เสวยผลแห่งกรรมที่ตนกระทำในอัตภาพนี้เอง แต่เมื่อผู้ทำถึงมรณกรรมไปเสียก่อน กรรมนั้นไม่ทันจะให้ผลหมดโอกาสให้ผลแล้ว ย่อมเป็นอโหสิกรรมไป เลิกให้ผล

๒. อุปปัชชเวทนียกรรม กรรมให้ผลต่อเมื่อเกิดแล้วในภพหน้า คือ กรรมที่ติดตามให้ผลแก่ผู้กระทำในภพต่อไป หมายถึง ชาติต่อไป หากว่ากรรมนี้ไม่มีโอกาสให้ผลในโอกาสนั้น กรรมนี้ย่อมหมดโอกาสให้ผลกรรม ย่อมเป็นอโหสิกรรมไป

๓. อปราปรเวทนียกรรม กรรมให้ผลในภพสืบ ๆ ไป เป็นกรรมชนิดที่เบาที่สุด จะให้ผลต่อเมื่อพ้นภพหน้าไปอีก ได้ช่วงได้โอกาสเมื่อใดก็ให้ผลเมื่อนั้น ท่านเปรียบกรรมนี้เหมือนสุนัขไล่เนื้อ เมื่อไล่ทันในที่ใดก็กัดในที่นั้น

๔. อโหสิกรรม กรรมให้ผลสำเร็จแล้ว เป็นกรรมชั่วคราวที่กำหนดการให้ผล เช่นเดียวกับกรรมให้ผลในภพนี้ กรรมให้ผลในภพหน้าและกรรมให้ผลในภพสืบ ๆ ไป เมื่อไม่มีโอกาสให้ผล ย่อมเลิกลาไปเป็นอโหสิกรรม เปรียบเหมือนพืชอันหมดยางแล้ว แม้ได้ลิ้มรสแห่งแผ่นดินกับน้ำฝนย่อมไม่เกิดอีก

หมวดที่สอง ให้ผลตามกิจ มีอยู่ ๔ จำพวก คือ

เอกสารนี้ตาม

๑. ชนกกรรม กรรมแต่งให้เกิด สามารถยังผู้กระทำให้เคลื่อน

จากภพหนึ่ง แล้วให้ถือเอาปฏิสนธิในภพอื่นอีก แล้วแต่กรรมดีกรรมชั่ว ให้ไปเกิดในสุคติหรือทุคติ เปรียบกรรมเช่นนี้ว่า มารดาผู้ยังบุตรให้เกิด คือ กรรมโยนิ มีกรรมเป็นกำเนิด เมื่อตบแต่งให้เกิดแล้วก็ต้องหมดหน้าที่ไป

๒. อุปัตถัมภกกรรม กรรมสนับสนุน กรรมนี้ไม่สามารถจะแต่งปฏิสนธิได้เอง คอยสนับสนุนซ้ำเติมกรรมอื่น เปรียบกรรมนี้เหมือนแม่นมผู้เลี้ยงทารก อันผู้อื่นให้เกิดแล้วจึงเป็นพันธุกรรม คือ มีกรรมเป็นพวกพ้อง มีสภาพเสมอกับชนกกรรม ถ้าชนกกรรมแต่งให้เกิดดี อุปัตถัมภกกรรมนี้ก็เข้าสนับสนุนให้ผลดียิ่งขึ้นได้ในลักษณะที่ว่า โชติ โชติปรายโน รุ่งเรืองมาแล้ว รุ่งเรืองต่อไปเบื้องหน้า ถ้าชนกกรรมแต่งให้เกิดเลว กรรมชนิดนี้ก็เข้าสนับสนุนให้เลวลงไปอีก เข้าในลักษณะที่ว่า ตโม ตมปรายโน มืดมาแล้ว มืดต่อไปในภพหน้า

๓. อุปปีฬกกรรม กรรมบีบคั้น กรรมชนิดนี้เป็นวิสภาคแห่งชนกกรรม ถ้าชนกกรรมแต่งปฏิสนธิให้ดี กรรมนี้ก็บีบคั้นขัดขวางให้เลวลงได้ในลักษณะที่ว่า โชติ ตมปรายโน คือ รุ่งเรืองมาแล้ว มืดไปในเบื้องหน้า ถ้าชนกกรรมเป็นอกุศล แต่งปฏิสนธิให้เลว กรรมนี้ก็ขัดขวางบีบคั้นให้ทุเลาเบาบาง ตรงกับลักษณะว่า ตโม โชติปรายโน คือ มืดมาแล้วสว่างไป อุปปีฬกกรรมนี้บีบคั้นทั้งชนกกรรม และอุปัตถัมภกกรรม

๔. อุปฆาตกกรรม กรรมตัดรอน เป็นกรรมที่รุนแรงกว่าอุปปีฬกกรรม และเป็นวิสภาคแห่งชนกกรรม และอุปถัมภกกรรมเหมือนกัน คอยบีบคั้นแทรกแซงลบล้างขับไล่ แต่มีความรุนแรงเร็วกว่าอุปปีฬกกรรม ไม่รั้งรอให้เนิ่นช้า ติดตามทันเมื่อใด ก็ตัดรอนให้เด็ดขาดไปเลย

หมวดที่ ๓ ให้ผลตามลำดับ มีอยู่ ๔ จำพวก คือ

๑. ครุกรรม กรรมอันหนัก ฝ่ายอกุศลกรรม หมายเอา

อนันตริยกรรม ๕ คือ มาตุฆาต ฆ่ามารดาหนึ่ง ปิตุฆาต ฆ่าบิดาหนึ่ง อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์หนึ่ง โลหิตุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนพระโลหิตห้อหนึ่ง สังฆเภท ทำลายพระภิกษุสงฆ์ให้แตกสามัคคีหนึ่ง ฝ่ายกุศลกรรม หมายเอาสมาบัติ ๘ คือ รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔ รูปฌาน ได้แก่ ๑. ปฐมฌาน ๒. ทุติยฌาน ๓. ตติยฌาน ๔. จตุตถฌาน อรูปฌาน ได้แก่ อากาสานัญจายตนะหนึ่ง วิญญาณัญจายตนะหนึ่ง อากิญจัญญายตนะหนึ่ง เนวสัญญาณาสัญญายตนะหนึ่ง ครุกรรมนี้ถ้ามีย่อมให้ผลก่อนกรรมใดทั้งหมด เปรียบบุคคลทิ้งของต่าง ๆ มีเหล็ก, ศิลา, หญ้า, ขนนก สิ่งใดหนักกว่า สิ่งนั้นย่อมตกถึงพื้นก่อน

๒. พหุลกรรม กรรมเบา หรือกรรมเคยชิน คือ กรรมที่ทำมามาก ทำจนชิน กรรมนั้นเป็นอาเสวนปัจจัย คือ การส้องเสพเป็นเหตุ เมื่อไม่มีครุกรรม ย่อมเป็นโอกาสของกรรมนี้ที่จะให้ผลในลำดับต่อไป เปรียบกรรมนี้เหมือนนักมวยปล้ำ ใครมีกำลังมากก็ย่อมชนะ

๓. อาสันนกกรรม กรรมเมื่อจวนเจียน ได้แก่ กรรมที่ทำเมื่อตอนจะตาย หลังจากพหุลกรรมไม่มี คือ ไม่ได้ทำกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไว้จนชิน ย่อมเป็นกรรมชนิดนี้ให้ผลแทน ถึงแม้ว่าจะเป็นกรรมที่มีกำลังอ่อนก็ต้องให้ผลดอยู่ดี ท่านเปรียบเหมือนโคอันเข้าอัดอยู่ในคอก พอนายโคบาลเปิดประตูคอก โคตัวอยู่ริมคอกย่อมออกก่อนโคที่อยู่ข้างใน แม้โคตัวนั้นจะแก่ทุพพลภาพก็ตาม

๔. กรัตตตากรรม กรรมสักแต่ว่าทำ คือ กรรมอันทำด้วยไม่จงใจ คือ มีเจตนาไม่เต็มส่วน กล่าวคือ ผู้ทำนั้นไม่รู้ว่าเป็นบุญหรือบาป กระทำด้วยไม่รู้แต่ว่าทำไป กรรมเช่นนี้เรียกว่า กตัตตากรรม ผลแห่งกรรมนี้ ให้ผลปราศจากกำหนดถึงไม่มีกรรมอื่น ๆ แล้วจึงเป็นวาระของกรรมนี้ ท่านเปรียบเหมือนลูกศรอันคนบ้ายิงไป จุดหมายปลายทางก็หามิได้ สักแต่ว่ายิงไปเท่านั้น การบัญญัติกรรมนั้นเนื่องมาจาก

ที่ถือว่า ผลย่อมเกิดมาจากเหตุ การจำแนกกรรมออกเป็นต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อจะไม่ให้สับสนเรื่องกรรม เมื่อเข้าใจกรรมแล้ว คนทั้งหลายก็จะได้ตั้งมั่นอยู่ในกัมมัสสกตาญาณ ประพฤติดี ประพฤติชอบในทำนองคลองธรรม จะไม่หลงงมงาย โทษนั่นโทษนี่ไปต่าง ๆ นานา เมื่อได้รู้กรรมที่ให้ผลตามคราวตามกิจ และให้ผลตามลำดับแล้ว ก็ควรจะต้องรู้สาเหตุแห่งการให้สัตว์บุคคลกระทำกรรมนั้น เหตุที่ให้สัตว์บุคคลกระทำกรรมนั้นมีอยู่สองอย่างด้วยกัน คือ กุศลมูล และอกุศลมูล ทั้งสองอย่างนี้ มีอยู่อย่างละ ๓ คือ กุศลมูล ฝ่ายข้างกรรมดี มีอโลภะหนึ่ง อโทสะหนึ่ง อโมหะหนึ่ง ส่วนอกุศลมูล คือ โลภะ ความโลภอยากได้ของผู้อื่นหนึ่ง เมื่อความโลภเกิดขึ้นครอบงำบุคคลใด ย่อมทำให้ผู้นั้นดิ้นรนแสวงหา โทสะ ความโกรธ ความพยาบาท ปองร้ายเมื่อเกิดขึ้น ย่อมฆ่าปัญญาของบุคคลผู้นั้น จนกลายเป็นอวิชชา เหตุแห่งโมหะ ความหลงติดตามมาเป็นอย่างที่สาม บาปธรรมกรรมลามกทั้งปวงจะเกิดมีขึ้น ก็เพราะมูลเหตุทั้งสามประการอย่างนี้ พูดถึงแหล่งที่เกิด ย่อมเกิดขึ้นที่ใจของสัตว์บุคคล สัตว์บุคคลจะก่อกรรมดีประกอบกรรมชั่ว ย่อมขึ้นอยู่กับใจ สมดังธรรมภาษิตที่ว่า

มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา

ความว่า *ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นหัวหน้า สำเร็จแล้วด้วยใจ* จะเห็นได้ว่า ใจเท่านั้นเป็นผู้สั่งให้สัตว์บุคคล กระทำกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม เมื่อใดสัตว์บุคคลมีใจดี ประกอบด้วยธรรมะตามฐานะเมื่อเป็นสัตว์บุคคล ย่อมแสดงออกโดยพฤติกรรมในทางกุศล ต่อเมื่อใดสัตว์บุคคลมีใจเร่าร้อนเต็มไปด้วยบาปธรรม เมื่อนั้นสัตว์บุคคลย่อมแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในทางอกุศล แม้ว่าบุคคลจะเป็นอยู่ด้วยกรรมก็ตาม ผู้มีปัญญาย่อมเห็นผลล่วงหน้าว่า กรรมชั่วย่อมให้ความเดือดร้อน แม้ว่าขณะเป็นอยู่กรรมดียังไม่ให้ผลก็ตาม ย่อมเห็นว่ากรรมดีจักต้องให้ผล

ส่วนว่าผู้ไร้ปัญญา เมื่อกรรมชั่วยังไม่ให้ผล ก็ยังเห็นว่า กรรมชั่วนั้นดี การเป็นอยู่ของสัตว์บุคคลย่อมอาศัยกรรมเป็นอยู่ คือ อยู่ด้วยกรรมดีและกรรมชั่วของตนที่สั่งสมมา บุคคลผู้เป็นบัณฑิตเมื่อถึงคราวทุกข์ร้อน ชื่อว่าอยู่ด้วยการรับผลของกรรมชั่วที่ทำไว้ในปางก่อน ส่วนว่าบุคคลผู้เขลา แม้ยังไม่ถึงคราวทุกข์ร้อน ชื่อว่าอยู่ด้วยอาศัยกุศลเก่า ในสองลักษณะที่ว่ามา ชื่อว่าสัตว์บุคคลมีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เมื่อรู้ตามลักษณะของกรรมที่ให้ผลตามคราวนั้น มีผลในภพนี้ก็มี ให้ผลในภพหน้าก็มี และภพสืบ ๆ ไปก็มี หรือกรรมให้ผลตามกิจ คือ กรรมแต่งให้เกิด กรรมสนับสนุน กรรมบีบคั้น และกรรมตัดรอน หรือกรรมให้ผลตามลำดับ มีกรรมหนัก กรรมเบา กรรมเมื่อจวนเจียน และกรรมสักแต่ว่าทำเหล่านี้แล้ว พึงปิดกั้นกรรมอันจะให้ผล คือ ความเดือดร้อนมาให้ แล้วยังกรรมอันจะอำนวยผล คือ ความสุข ความสบายให้เกิดให้มีขึ้นแก่ตนเองเป็นอันมาก ในที่สุดแห่งการพรรณนากรรม ขอให้ท่านทั้งหลายจงเป็นผู้สามารถรักษาจิต ปิดกั้นโอกาสแห่งกรรมอันเผ็ดร้อน อย่าให้เกิดขึ้นแก่ตนได้ จนในที่สุดให้กลายเป็นอโหสิกรรมไปให้จงได้ และขอให้ท่านทั้งหลายจงมีโอกาสสั่งสมกรรมอันมีรสอร่อยให้เพิ่มพูนยิ่ง ๆ ขึ้นไปทุกถ้วนหน้า เทอญ. ...

ได้พรรณนากรรมมาก็พอสมควรแก่เวลา เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณ

พระราชศีลสังวร

อดีตเจ้าคณะจังหวัดเลย (ธ.)

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

โอวาทของพระราชศีลสังวร

ในการประชุมเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอ คณะธรรมยุตจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๒๘ ณ ตึก ว.ภ. ธรรมานุสรณ์ วัดศรีสุทธาวาส

การปฏิบัติพระวินัย รูปิยะ รูปิยะนี้จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระวินัย คือ พยายามที่จะต้องรักษาระเบียบเอาไว้ตามปกติของพระเณร เราไม่ค่อยจะสนใจในเรื่องการปฏิบัติในเรื่องรูปิยะ การปฏิบัติเกี่ยวกับรูปิยะรู้สึกว่าจะหย่อนลง จะเป็นเพราะเหตุไรนั้น ก็เหลือที่จะทราบได้ ที่จะเอาให้ดีแล้วจะต้องกวดขันกัน โดยเฉพาะเจ้าอาวาสต้องกวดขันเรื่องพระภิกษุสามเณรในการใช้จ่ายรูปิยะให้ถูกต้องตามพระวินัย ตามปกติพระหรือเณรไม่ควรหยิบเงินใช้จ่ายด้วยตนเอง หรือเอาเงินใส่ย่ามกลด กาน้ำ แต่ก็น่าเสียดาย บางท่าน บางองค์ประพฤติปฏิบัติลักลั่นไม่ถูกต้องคือ บางวัดก็หยิบไปด้วยตนเองเสียเลย การปฏิบัติเรื่องรูปิยะนั้นต้องให้ถูกต้องตามพระวินัย คือจะใช้จ่ายก็ให้ไวยาวัจจกร หรือก็ใช้ตั๋วแลกเงิน ดร๊าฟท์ เช็คของธนาคารและไปรษณีย์ เมื่อเราจะใช้ก็เอาดร๊าฟท์หรือเช็คไปขึ้นเป็นเงิน ไม่ควรหยิบเงินใช้จ่ายด้วยตนเอง ถ้าไม่อย่างนั้นก็เป็นนิสสัคคีย์ ภิกษุนั้นต้องอาบัติปาจิตตีย์อยู่ร่ำไป เพราะฉะนั้น ภิกษุเราควรสังวรระวัง อันนี้เป็นเอกลักษณ์ของคณะเรา

การนุ่งห่ม การนุ่งห่มตามปกติอยู่วัดก็นุ่งลดไหล่ขวาจีวรตัวเดียวก็ได้ แต่ว่าเข้าบ้านหรือไปบิณฑบาตต้องห่มจีวรซ้อนกันสองตัว และก็มีรังดุมปิดรังดุมให้เรียบร้อย เว้นไว้แต่ฝนจะตก ไปป่า ไปวัดนี้ เป็นความถูกต้องของคณะของเรา เราควรทำให้ถูกต้องไม่ควรทำให้ถูกใจ ถ้าเราทำแต่ถูกใจ ก็จะทำให้เราอ่อนการปฏิบัติทางพระวินัย และเป็น

เยี่ยงอย่างของพระ เณร ฉะนั้น ผู้มีความหวังดีต่อพระพุทธศาสนา ควรปฏิบัติตามพระวินัย

การสวมรองเท้า รองเท้านั้นมีอยู่สองประการ คือ ๑. ปาทุกา คือ รองเท้าที่มีเขียงเท้า รองเท้าที่มีส้นสูง ๆ อันนี้ห้ามใส่ ๒. อุปาหนา คือ รองเท้าไม่มีส้น คือ ชั้นเดียว เขานิยมใช้และก็มีสายคีบ มีสายพานหลังเท้าอันนี้ถูกต้อง ไม่ควรใช้รองเท้าที่มีหลายชั้นและเป็นสีกาววาว ควรที่จะใช้ชนิดคีบไม่ควรใช้ชนิดสวม และห้ามสวมรองเท้าเข้าบ้าน จะเป็นเวลาไหนก็ตาม เว้นไว้แต่เจ็บเท้า นี้เป็นเอกลักษณ์ของคณะเรา นอกจากนั้น เราไปในสถานที่เคารพ เช่น เจดีย์ วิหาร หรือพระเถระไม่ใส่รองเท้า เราก็ไม่ควรใส่รองเท้า สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นหญ้าปากคอก ถ้าเราปล่อยไปก็เหลิงเกินไปจะเสียภาพพจน์กันหมด

การฉัน การขบฉันก็อย่าไปยืน เดิน ควรที่จะนั่งฉัน การฉันนั้น ถ้าฉันองค์เดียวก็ไม่มีปัญหา ถ้ากับหมู่ต้องมีช้อนกลางและต้องปฏิบัติตามแบบเสขิยวัตร นอกจากนั้นของบางอย่างก่อนฉันต้องพิจารณาก่อน เช่น มะเขือ หัวหอม หรือของที่มีเมล็ดที่จะกลืนกิน และผักบางชนิด เช่น ผักบุ้ง บัวบก ข่าขิง ต้องทำให้ถูกต้องก่อน คือ ทำกัปปิยะ คือ ทำให้ควรก่อน การทำกัปปิยะ เราเอาของที่จะทำกัปปิยะมารวมกัน เรากล่าวว่า กัปปิยัง กะโรมิ อนุปสัมบัน กล่าวว่า กัปปิยัง ภันเต พร้อมกับหักหรือเด็ดไปพร้อมกัน จึงฉันไม่เป็นอาบัติ

อุคคหิต อุคคหิตนั้น คือ กิริยาที่พระไปจับต้องของที่ยังไม่ได้รับประเคน อาทิเช่น อาหารทั้งหลาย สิ่งใดที่เขายังไม่ได้ประเคน อย่าไปจับไปต้อง ถ้าเราไปจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฎ ต้องให้อนุปสัมบันประเคนเสียก่อนแล้วจึงถูกต้องได้

ครุปกิณณะ ครุปกิณณะ คือ กิริยาที่ลูบคลำเห็นแก่ความละโมบ ภิกษุเห็นผลไม้ที่ติดอยู่กับต้น เช่น กล้วย มะละกอ หรือขนุน เป็นต้น

ภิกษุไปจับต้องหรือลูบคลำ ต้องอาบัติทุกกฎ ฉะนั้น อย่าไปลูบหรือคลำ

วิธีแสดงอาบัติ การแสดงอาบัตินั้น ก่อนที่เราจะแสดงต้องบอกเป็นวัตถุ เป็นตัว ๆ ให้ว่าเป็นภาษาไทยก่อน เช่น อาบัติทุกกฎ ว่าข้าพเจ้าขอแสดงอาบัติ นุ่งห่มไม่เป็นปริมณฑล เดินกระโหย่งเท้าไปในบ้าน จับต้องของที่ยังไม่ได้รับประเคน ถูกต้องของเป็นวัตถุอนามาส ไม่เคารพต่อพระเถระผู้ใหญ่ อาบัติทุกกฎที่มาในพระปาฏิโมกข์ ไม่ได้มาในพระปาฏิโมกข์ ผมขอรวบรวมมาแสดง แล้วก็ว่าเป็นภาษาบาลีอย่างนี้จึงถูกต้อง อาบัติอื่นก็ทำเหมือนกัน

การปฏิบัติตามพระวินัย ย่อมเป็นส่วนดีของพระภิกษุ สามเณร นอกจากนั้น เราไม่ควรอยู่ด้วยความประมาท เราควรที่จะช่วยตัวเองและหมู่คณะ อย่าไปเห็นแก่ความมักง่าย เอาแต่ใจตนเอง ใช้ปัญญาพิจารณา ดูตัวอย่างของหมู่ของคณะท่านทั้งหลายเหล่านั้นประพฤติปฏิบัติกันอย่างไร เราควรติดตามอยู่เสมอ ไม่ควรลดละและไม่ควรหยิ่งจองหองว่าตนเองประเสริฐเลิศแต่ผู้เดียว เราควรที่จะฟังครูบาอาจารย์อุปัชฌาย์หรือฟังผู้มีอำนาจเหนือตน อย่าไปดูหมิ่นตลอดถึงเพื่อนฝูงไม่ดี นอกจากนั้นการใช้วาจานี้สำคัญ ควรใช้ปิยวาจาเป็นวาจาที่ดี วาจาที่จะยังให้ตนเองและหมู่คณะมีความสามัคคี ควรที่จะสำรวมระวังกาย วาจา ใจด้วยใจนั้นก็ให้มีเมตตา และมีความเคารพผู้ใหญ่ในสงฆ์ ถ้าหากว่าเราไม่เคารพนับถือเช่นนั้น ถือว่าเราเป็นคนอกตัญญู ดังนั้นในทางพระศาสนาหลักที่ท่านพูดกันอยู่เสมอคือ ปิยวาจา เป็นวาจาที่ไพเราะ เป็นวาจาอันเป็นที่รัก พูดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้สบาย มันตรงกันข้ามกับวาจาที่สามหาวก้าวร้าว วาจาที่ไม่ดี เรียกว่า ผรุสวาจา วาจาที่หยาบช้า พูดขึ้นแล้วก็ไม่น่าฟัง เป็นเหตุให้ความเคารพความนับถือลดน้อยลงไป ดังนั้นนอกจากเราประพฤติปฏิบัติชอบตามพระวินัยแล้ว ยังเป็นตัวอย่างแก่คนทั้งหลาย ตัวอย่างของหมู่ของคณะและพระศาสนาด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ถูกโพสต์ในเว็บไซต์ วันที่ 08/06/2566

ประวัติอำเภอเชียงคาน

ตามประวัติกล่าวว่า อำเภอเชียงคาน มิได้ตั้งอยู่ที่ตั้งในปัจจุบัน ได้อพยพมาจากเมืองเชียงคานเก่า *(ปัจจุบันคือเมืองสานะคาม ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)* ที่ได้คำนำหน้าว่า *"เมือง"* นั้นอาจเป็นเพราะกษัตริย์เป็นผู้สร้าง หรือได้เสด็จประทับ คำว่า *"เชียง"* ใช้เรียกคำนำหน้าผู้เคยบวชเป็นสามเณร *(อาจเป็นขุนคานก็ได้)* ตามพงศาวดารเมืองลานช้าง ของพระยาประมวลวิชาพูล ได้กล่าวถึงเมืองเชียงคานไว้ดังนี้

เมื่อปีวอก พ.ศ. ๑๙๓๘ สมณพราหมณาจารย์เสนาพฤฒามาตย์ทั้งปวงพร้อมกันอัญเชิญท้าวลือชัย พระราชโอรสของพระเจ้าสามแสนไทย

ซึ่งครองเมืองซ้าย ขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าลานช้าง ทรงพระนามว่าพระเจ้าชัยจักรพรรดิ์ *(แผ่นแผ้ว)* มีพระราชโอรส ๑๐ องค์ และพระราชธิดา ๗ องค์

ต่อมาในปีวอกอัฐศก พ.ศ. ๒๐๑๙ กองทัพญวนได้ยกมาตีเมืองลานช้าง โดยการนำของมัวขวางชุนและเนินกอง พระเจ้าลานช้างต้านทานไม่ไหวเพราะกำลังน้อยกว่า ก็อพยพครอบครัวข้าราชบริพารลงเรือล่องไปพักอยู่เมืองเชียงคาน ถึงกระนั้นกองทัพญวน ยังยกทัพติดตามมาถึงปากน้ำพูน พระเจ้าลานช้างชัยจักรพรรดิ์แผ่นแผ้ว ให้ท้าวแท่นคำ *(แผ่นคำ)* พระราชโอรสยกทัพไปต้านทานกองทัพญวนที่ปากน้ำพูน มัวขวางชุนและเนินกองเห็นพรรคพลล้มตายลงมากก็รีบยกทัพกลับ พระชัยจักรพรรดิ์แผ่นแผ้ว ครองราชย์ต่อมาจนพระชนมายุได้ ๖๕ พรรษา ก็สวรรคตที่เมืองเชียงคาน

ในปีระกา พ.ศ. ๒๐๒๐ สมณพราหมณาจารย์เสนาพฤฒามาตย์ราชบัณฑิต ได้พร้อมกันราชาภิเษกท้าวแท่นคำ *(แผ่นคำ)* โอรสพระเจ้าลานช้างชัยจักรพรรดิ์แผ่นแผ้ว ขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้าลานช้าง ถวายพระนามว่า พระเจ้าสุวรรณบรรณลังค์ *(สุวรรณปาลัง)* เมื่อได้ถวายพระเพลิงพระบรมศพพระราชบิดาแล้ว ได้สร้างวัดและพระเจดีย์องค์หนึ่ง บรรจุอัฐิพระชนกไว้ในเจดีย์นั้น วัดนี้มีนามว่าวัดศพเชียงคาน เวลานั้นได้อพยพราชวงศ์และราษฎรขึ้นไปอยู่เมืองหลวงเก่า *(เชียงทอง)* ตามเดิม และได้สวรรคตเมื่อพระชนมายุได้ ๔๑ พรรษา

เพื่อขยายพงศาวดารตอนนี้ ตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมาว่าสถานที่พระเจ้าชัยจักรพรรดิ์แผ่นแผ้วได้ขึ้นมาที่เชียงคานนั้น ได้แก่บ้านตากแดด ต่อมาเมื่อเสร็จศึกญวนแล้ว พระเจ้าสุวรรณบรรณลังค์

ก็ขนานนามหมู่บ้านนี้ว่า บ้านสานะคาม *(ชนะสงคราม)* เพื่อเป็นที่ระลึกในการที่พระองค์ได้ทำสงครามชนะญวน และวัดศพเชียงคาน เวลานี้ยังมีปรากฏอยู่ที่วัดบ้ามผาฮด แต่ไม่มีผู้นิยมเรียก วัดศพเชียงคาน *(อยู่เมืองสานะคาม)*

หลังเหตุการณ์สงครามตอนนี้แล้ว พ.ศ. ๒๒๕๕ เป็นเวลาที่กรุงลานช้างแยกเป็นสองอาณาจักร เมืองเชียงคานโบราณเป็นเมืองหน้าด่านแม่น้ำโขงตอนใต้ของอาณาจักรลานช้าง และหลวงพระบาง เมื่ออาณาจักรทั้งสองไม่สามารถดำรงความเป็นเอกราชไว้ได้ ก็มารวมขึ้นกับราชอาณาจักรไทย เมืองเชียงคานจึงได้อพยพมาตั้งหลักฐานอยู่บริเวณเมืองปากเหือง จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๖ ฝรั่งเศสเข้าครอบครองดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ชาวเมืองเชียงคานโบราณ ด้วยความรักความเป็นอิสรภาพก็พากันละทิ้งบ้านเรือนอพยพมาตั้งหลักแหล่งเมืองใหม่อยู่ที่เมืองปากเหือง พร้อมทั้งนำชื่อเมืองเดิมมาเรียกชื่อเมืองใหม่ ฝั่งขวาว่าเมืองเชียงคาน ส่วนเมืองเก่ากลายเป็นเมืองร้าง ฝรั่งเศสกลับมาตั้งขึ้นใหม่ เมื่อเกิดกรณีพิพาทอินโดจีน พ.ศ. ๒๔๖๓ แต่ไม่เรียกชื่อเดิม โดยได้นำชื่อหมู่บ้านชนะสงคราม ที่พระเจ้าสุวรรณบรรณลังค์ ขนานนามบ้านตากแดดมาเป็นชื่อแทน ซึ่งมีสำเนียงฝรั่งเศส (Sanakam)

เมืองปากเหืองที่ย้ายมาอยู่ท่านาจัน และขนานนามใหม่ว่าเมืองเชียงคานใหม่ ได้ตั้งที่ทำการอยู่บริเวณวัดธาตุเรียกว่า *"ศาลเมืองเชียงคาน"* ต่อมาได้ย้ายไปอยู่บริเวณวัดโพนชัย จนกระทั่งยุบเป็นอำเภอเชียงคาน ขึ้นกับจังหวัดเลย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ตามระเบียบการปกครองเทศาภิบาล พระยาศรีอรรคฮาต *(ทองดี)* ซึ่งเวลานั้นยังดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงคานคนสุดท้าย ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอเชียงคานคนแรก ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้ย้ายที่ทำการมาอยู่บริเวณวัดท่าคกจนตราบเท่าทุกวันนี้

Chang 08/06/2564

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำเภอเชียงคาน

๑. พ.ศ. ๒๔๑๗ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พวกฮ่อได้รุกรานเข้ามาทางทุ่งเชียงคำ และส่วนหนึ่งได้คุมกำลังมาตีเมืองเชียงคาน โดยมีฟาลองกอเป็นทัพหน้า กวาดทรัพย์สินและจับหญิงชายไปได้ประมาณ ๒๐ คน

๒. พ.ศ. ๒๔๓๖ ราษฎรชาวเมืองเชียงคานโบราณและตอนในได้อพยพขนานใหญ่ เข้ามาตั้งหลักฐานอยู่ที่เมืองเชียงคาน เนื่องจากไทยเราต้องสละดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมดให้แก่ฝรั่งเศส ตามสนธิสัญญา ฉบับลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ *(ร.ศ. ๑๑๒)*

๓. พ.ศ. ๒๔๔๖ บางส่วนของท้องที่อำเภอเชียงคาน ตั้งแต่ปากน้ำเหืองขึ้นไป ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองปากเหืองโบราณ ได้ตกเป็นของฝรั่งเศส เพื่อผลประโยชน์ในการทำสนธิสัญญา ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๔๕

๔. พ.ศ. ๒๔๔๖ ปีเดียวกันนี้ ต้องให้ฝรั่งเศสเช่าที่ดินวัดท่าคกสำหรับสร้างท่าเรือกับที่พักสินค้า มีกำหนด ๕๐ ปี เพื่อให้ความอุดหนุนในการเดินเรือในลำน้ำโขง แก่ฝรั่งเศส ตามสนสัญญา ฉบับลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๖ *(ร.ศ. ๑๒๒)* แต่ฝรั่งเศสไม่ได้รับประโยชน์เท่าใดนัก เพราะถูกชาวเชียงคานลอบรบกวนทำลายที่พักสินค้าอยู่ตลอดเวลา และได้กลายเป็นที่ตั้งโรงเรียนวิจิตรวิทยาในปัจจุบัน

๕. พ.ศ. ๒๔๕๐ ภายหลังที่ได้ยุบบริเวณเมืองน้ำเหือง เพื่อรวมจัดตั้งเป็นเมืองเลย เชียงคานยังคงมีฐานะเป็นเมืองอยู่และยังคงลอยอยู่โดยไม่ทราบว่าจะไปขึ้นกับเมืองใดดีในราชอาณาจักรไทย เป็นเวลานานถึง ๒ ปีเศษ ๆ เรียกกันว่า *"เอกราชน้อยเชียงคาน"*

๖. เดือนตุลาคม ๒๔๘๓ ได้มีการวางกำลังกันเพื่อทำสงครามกับฝรั่งเศสในคราวเกิดกรณีพิพาทกับอินโดจีน

๗. เดือนพฤษภาคม ๒๔๘๙ พวกทหารญวน ลาว และราษฎรชายหญิงจากเมืองหลวงพระบางและเวียงจันทน์ มีจำนวนร่วม ๖๐๐ คน ได้อพยพหนีภัยจากฝรั่งเศสเข้ามาทางด้านอำเภอเชียงคาน เพื่อขอพึ่งบรมโพธิสมภารในประเทศไทย *(เข้าใจว่ามีโฮจิมินห์ร่วมขบวนอยู่ด้วยคนหนึ่ง เมื่อตอนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย)*

เชียงคานในปัจจุบัน จัดเป็นอำเภอที่ใหญ่เป็นอันดับสามของจังหวัดเลย *(จังหวัดเลยมี ๙ อำเภอ ๒ กิ่ง)* ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือ ๔๙ กม. เป็นอำเภอชายแดน ติดต่อกับประเทศลาวสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๔๐๐ เมตร *(๑,๗๒๑ ฟุต)* สภาพภูมิประเทศส่วนมากเป็นภูเขาและป่าดง อันมีลักษณะลุ่ม ๆ ดอน ๆ กับมีที่ราบบ้างเล็กน้อย การคมนาคมภายในอำเภอสะดวกสบาย เป็นถนนลูกรังเข้าถึงทุกหมู่บ้าน มีโทรศัพท์ใช้ติดต่อทั้งภายในอำเภอและต่างจังหวัด สภาพอากาศ ฤดูร้อนร้อนจัด ฝนมีบ้างปานกลางในฤดูฝน และหนาวจัดในฤดูหนาว จำนวนพลเมืองมีทั้งสิ้นประมาณ ๕๓,๘๔๖ คน เป็นชาย ๒๖,๙๘๓ คน เป็นหญิง ๒๖,๘๖๓ คน อาชีพหลักทำนา ทำไร่ *(ข้าว, ฝ้าย, ข้าวโพด ฯลฯ)* เลี้ยงสัตว์แบบครอบครัว อุตสาหกรรมมีโรงเลื่อยจักร โรงหีบฝ้าย แบ่งการปกครองเป็น ๘ ตำบล ๕๗ หมู่บ้าน ๕,๘๘๒ ครอบครัว ทางด้านศาสนามีวัด ๒๓ วัด สำนักสงฆ์ ๒๔ แห่ง

รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับอำเภอเชียงคาน

๑. สภาพทางภูมิศาสตร์

อำเภอเชียงคานตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง *(ตรงข้ามเมืองสานะคาม แขวงเวียงจันทน์)* ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ๖๘๘ กม. มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๗๔๕.๖ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ทิศเหนือ ติดต่อกับแม่น้ำโขงเส้นกั้นอาณาเขตไทย/ลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองเลย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปากชม จังหวัดเลย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

๑.๑ ลำน้ำที่สำคัญ

๑. แม่น้ำโขง เป็นเส้นกั้นอาณาเขตไทย/ลาว ต้นน้ำเกิดจากภูผาหินธิเบต ไหลผ่านอำเภอเชียงคาน

๒. แม่น้ำเลย เกิดจากภูหลวงจังหวัดเลย ไหลผ่านอำเภอวังสะพุง อำเภอเมือง และไหลสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงคาน

๓. แม่น้ำเหือง ต้นน้ำเกิดที่ภูเมี่ยง อำเภอนาแห้ว ไหลผ่านอำเภอท่าลี่ ไหลลงน้ำโขงที่ตำบลปากตม อ.เชียงคาน

๑.๒ ทรัพยากรธรรมชาติ

อำเภอเชียงคานอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ มี ประดู่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่า ไม้ตะแบก ไม้สัก แร่ธาตุ เช่น ตะกั่ว แมงกานีส วุลแฟรม เหล็ก แบไรท์

๑.๓ การคมนาคม

๑. ทางหลวงแผ่นดิน จากจังหวัดเลย ถึงอำเภอเชียงคาน ๔๘ กม. เป็นถนนลาดยาง

๒. ทางหลวงแผ่นดิน จาก อ.เชียงคาน – ปากชม ๔๐ กม.

๓. ทาง รพช. จากอำเภอเชียงคานเลียบลำน้ำโขงไปบ้านนาจาน น้ำพร กกดู่ อำเภอเมือง ถึงสายท่าลี่ เมืองเลย ๕๘ กม.

๑.๔ พลเมือง

ประชากรรวมทั้งสิ้น ๕๓,๘๔๖ คน *(มิถุนายน ๒๕๒๕)* แยกเป็น ชาย ๒๖,๙๘๓ คน หญิง ๒๖,๘๖๓ คน

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ www.หอจดหมายเหตุ.com

๑.๕ สถานที่ท่องเที่ยว แก่งคุดคู้ ภูทอก น้ำตกห้วยผึ้ง น้ำตกห้วยม่วง

๑.๖ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัดท่าแขก พระพุทธบาทภูควายเงิน ศาลเจ้าพ่อปิ่นคำ วัดมหาธาตุ เมืองปัญจนคร ผาจอมนาง

๒. การปกครอง

๒.๑ ราชการบริหารส่วนภูมิภาค มี ๘ ตำบล ๔๘ หมู่บ้าน

๒.๒ ราชการส่วนท้องถิ่น มี ๑ สุขาภิบาล

๓. การสาธารณสุข

โรงพยาบาลอำเภอ ๑ แห่ง ขนาด ๓๐ เตียง สถานีอนามัย ๗ แห่ง สำนักงานผดุงครรภ์ ๓ แห่ง

๔. การศึกษาและศาสนา

๔.๑ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน ๔๐ โรง

๔.๒ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ๒ โรง

๔.๓ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ๒ โรง การศาสนามีวัดพุทธ ๒๓ วัด สำนักสงฆ์ ๒๔ แห่ง

ทำเนียบผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอเชียงคาน

๑. พระยาศรีอรรคฮาต ๒๔๕๒ – ๒๔๕๔
(ทองดี ศรีประเสริฐ)

๒. ขุนผลาญณรงค์รอน ๒๔๕๔ – ๒๔๕๗
(ทุ้ย ศาสตราศรัย)

๓. พระเชียงคานคณาพิรักษ์ ๒๔๕๗ – ๒๔๖๓
(เร เรวัตร)

เอกสารถูกสแกนด้วยระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๔.	ขุนวิจิตรสัณหกรรม *(จำรัส ภัทรนาวิก)*	๒๔๖๓ – ๒๔๖๔
๕.	พระเสนาราชภักดี *(แช่ม ปัญจะ)*	๒๔๖๔ – ๒๔๖๙
๖.	หลวงวิจิตรนราภิบาล *(แจ่ม นารายณ์คามิน)*	๒๔๖๙ – ๒๔๗๙
๗.	ขุนนิลประพันธ์พิพัฒน์พงษ์ *(เลื่อน นิลประพันธ์)*	๒๔๗๙ – ๒๔๘๖
๘.	นายประเสริฐ จริยา	๒๔๘๖ – ๒๔๘๗
๙.	นายกาญจน์ จปานนท์	๒๔๘๗ – ๒๔๙๐
๑๐.	นายประดิษฐ์ ทองประไพ	๒๔๙๐ – ๒๔๙๓
๑๑.	นายต่วน ไกรศรีวรรธนะ	๒๔๙๔ – ๒๔๙๘
๑๒.	ร.ต.ท. บุศย์ จันตนา	๒๔๙๘ – ๒๔๙๙
๑๓.	นายอรุณ ปุสสเทพ	๒๔๙๙ – ๒๕๐๗
๑๔.	นายสุนทร บำรุงพงษ์	๒๕๐๘ – ๒๕๑๑
๑๕.	นายอรุณ วิไลรัตน์	๒๕๑๑ – ๒๕๑๔
๑๖.	ร.ต. ทวี พรหมนารถ	๒๕๑๔ – ๒๕๑๗
๑๗.	เรือตรี ถนัด มณีเจริญ ร.น.	๒๕๑๗ – ๒๕๑๘
๑๘.	นายจำรัส เอี่ยมรอด	๒๕๑๘ – ๒๕๑๙
๑๙.	นายประเสริฐ ศิริผล	๒๕๑๙ – ๒๕๒๒
๒๐.	นายเกษม ชัยสิทธิ์	๒๕๒๒ – ๒๕๒๕
๒๑.	นายสุพจน์ โพธิ์ทองคำ	๒๕๒๕ – ๒๕๒๘
๒๒.	นายทรงพล ทิมาศาสตร์	๒๕๒๘ – ปัจจุบัน

คัดจากหนังสือประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดเลย

พ.ศ. ๒๕๒๕

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเลย

ในบริเวณพื้นที่ตอนบนเหนือสุดของที่ราบสูงโคราช จังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือเรียกกันติดปากว่าภาคอีสาน คำพยางค์เดียวเป็นชื่อจังหวัดในภาคนั้น เป็นได้ทั้งคำนาม คำกิริยา และคำวิเสสนะ คือคำว่า *"เลย"* คำนี้เป็นชื่อของจังหวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเลย เป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมายหลายชนิด มีป่าไม้ ภูเขาสูงใหญ่ ลำเนาไพรที่กว้างขวาง มีขุนเขาที่สลับซับซ้อนและสูงที่สุด เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำพอง และแม่น้ำเลย ทั้งประกอบไปด้วยแร่ธาตุและพันธุ์ไม้นานาชนิด มีถ้ำที่กว้างใหญ่จุคนได้เป็นร้อยเป็นพัน และสัตว์ป่านานาพันธุ์ก็พอมีเหลืออยู่ ที่จังหวัดเลยนี้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากมาย เช่น ภูกระดึง ภูเรือ และภูหลวง เหมาะแก่การท่องเที่ยวและทัศนศึกษา เริ่มต้นจากความเป็นมาของบริเวณพื้นที่นับล้านปีมีหลักฐานที่ปรากฏให้เห็นเช่น เปลือกหอยนานาชนิดซึ่งกลายเป็นหินฝังตัวแน่นอยู่ในแผ่นหินตามถ้ำตามภูเขาทั่วไป

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำราญ บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

และรอยเท้าไดโนเสาร์พันธุ์อิกัวโนดอร์น จำนวน ๑๑ รอย บนแผ่นหินที่โคกนกกระบาบนภูหลวง และยังมีภาพเขียนของมนุษยชาติสมัยหินปรากฏอย่างชัดเจนตามหน้าผาในท้องที่อำเภอภูกระดึงไปจนถึงอำเภอเมืองเลย ตลอดจนหลักฐานความเจริญของมนุษย์ในสมัยต่อมานับพันปี เช่น ใบเสมาหินทรายสมัยทวาราวดีที่บ้านบุ่งผักก้าม อำเภอวังสะพุง กว่าจะมาถึงยุคมนุษย์แสวงหาถิ่นที่อยู่และอยู่รวมกันจนเป็นจังหวัดเลยในปัจจุบัน จึงมีประวัติความเป็นมาน่าสนใจดังนี้

ตามที่นายแพทย์อุเทือง ทิพรส ผู้รวบรวมประวัติจังหวัดเลยเป็นคนแรก ได้กล่าวถึงความเป็นมาของจังหวัดเลยว่าเป็นชนชาติ *"เผ่าไทยลื้อ"* นั้นเปรียบเสมือนกุญแจที่ไขกว้างไปสู่การค้นคว้าเพื่อความชัดเจนและเป็นจริงยิ่ง ๆ ขึ้นสำหรับความกระจ่างในเผ่าพันธุ์ของชนชาวจังหวัดเลย ซึ่งเข้าไปตั้งหลักแหล่งขึ้นได้อย่างมั่นคง ตามหลักฐานและการสันนิษฐานดังนี้

[๑] เมื่ออาณาจักรโยนกล่มสลายด้วย *"พระอนุรุท"* กษัตริย์พม่า เมื่อปี พ.ศ. ๑๕๔๗ *"พระองค์ศิริชัย"* เจ้าผู้ครองมหานครไชยปราการ อพยพผู้คนลงไปตั้งหลักแหล่งขึ้นใหม่ทางใต้ ต่อมาเชื่อว่าได้มีสองพ่อขุนเชื้อสายราชนิกูล สิงหนวัติ ชั้นราชนัดดาได้อพยพผู้คนจากแคว้นทางคำลงมาตั้งหลักแหล่งขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกในบริเวณลุ่มแม่น้ำหมันตอนกลาง พ่อขุนผาเมืองตั้งบ้านขึ้นริมฝั่งห้วยน้ำรินซึ่งอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำหมัน เรียก *"บ้านด่านขวา"*[๒] ส่วนพ่อขุนบางกลางหาวแบ่งผู้คนข้ามห้วยน้ำรินไปทางฝั่งซ้าย ตั้ง *"บ้านด่านซ้าย"*[๓]

---

๑. จากหนังสือประวัติศาสตร์บอกเล่าจังหวัดเลย ของ นายประพนธ์ พลอยพุ่ม

๒. ปัจจุบันมีซากพระอุโบสถอยู่ทางฝั่งขวาของห้วยน้ำริน ชาวบ้านหัวนาแหลม อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

๓. เชื่อว่ารวมอยู่ในบริเวณบ้านเก่า อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ครั้นอยู่ต่อมาพ่อขุนบางกลางหาวแบ่งผู้คนเลื่อนขึ้นไปตั้ง *"บ้านค่ายคู"*[๑] เมื่อมั่นคงดีแล้วจึงอพยพไปอยู่ที่เมืองบางยาง[๒]

ระหว่างที่พ่อขุนบางกลางหาวอพยพผู้คนไปตั้งที่บ้านค่ายคู พ่อขุนผาเมืองได้อพยพผู้คนบ้านด่านขวาข้ามภูน้ำริน *(เทือกเขาอังลัง)* เนื่องด้วยบริเวณพื้นที่บ้านด่านขวามักจะประสบภัยอยู่เนือง ๆ และได้พาไพร่พลไปพักอยู่ชั่วคราวในบริเวณที่เนินเรียกว่าบริเวณที่พักพลชั่วคราวในบริเวณนั้นเรียกว่า *"เมืองโปงถ้ำ"*[๓] ครั้นหาที่เหมาะสมได้บนภูเขาสูงจึงอพยพผู้คนขึ้นไปตั้งเมืองใหม่เรียกว่า *"เมืองภูคั่ง"*[๔] จนเมื่อพ่อขุนบางกลางหาวอพยพผู้คนไปอยู่รวมที่เมืองบางยางแล้วพ่อขุนผาเมืองจึงอพยพไปหาหลักแหล่งและตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคงสมบูรณ์ที่เมืองราด

ครั้นพ่อขุนบางกลางหาวคิดและได้อพยพผู้คนไปอยู่เมืองบางยางได้เปลี่ยนชื่อเรียกบ้านค่ายคูเสียใหม่ โดยนำเอาชื่อบ้านด่านซ้ายมาเป็นมงคลนามและยกฐานะขึ้นเป็นเมืองหน้าด่านเรียก *"เมืองด่านซ้าย"* ส่วนบ้านด่านซ้ายเดิมได้เรียกเป็น *"บ้านเก่า"* มาตราบเท่าทุกวันนี้

ต่อมาสองพ่อขุนได้รวมไพร่พลยกเข้าตีขับไล่สมาดโขลนลำพงหัวหน้าชาวขอมผู้ปกครองเมืองสุโขทัยจนสามารถตีได้เมืองสุโขทัยขับไล่พวกสมาดโขลนลำพงออกจากแคว้นสนามจันทร์ในขณะนั้น

---

๑. บ้านค่ายคู ปัจจุบันเรียกบ้านหนองคู ซึ่งเป็นจุดที่ตั้งอำเภอด่านซ้าย ยังมีคูคลองอยู่กลางเมือง ซึ่งนายธวัช เสถียรนาม อดีตนายอำเภอด่านซ้าย คนที่ ๒๕ ได้บูรณะขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๔

๒. เมืองบางยาง อยู่ในท้องที่อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

๓. ปัจจุบันเป็นที่เนินไร่ของชาวบ้านโคกงาม ห่างจากบ้านโคกงามไปทางทิศตะวันตกตามทางหลวงจังหวัด สายโคกงาม – ด่านซ้าย ประมาณกิโลเมตรเศษ ริมด้านซ้ายทางหลวงจังหวัดมีถ้ำเล็ก ๆ ผนังตัน เวลาเคาะมีเสียงดังกังวาล ชาวบ้านเรียกว่า ถ้ำเขียะ *"เขียะ"* หมายถึง จั๊กจั่นตัวเล็กแต่มีสีเขียว

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำราญ บางช้างกิ่มทอง 08/06/2564

๔. เมืองภูคั่ง ปัจจุบันคือภูคั่ง ตั้งอยู่ตรงข้ามที่ว่าการอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

จนหมดสิ้นแล้ว อาณาประชาราษฎร์พร้อมด้วยพ่อขุนผาเมือง ได้พร้อมใจกันยกพ่อขุนบางกลางหาวขึ้นเป็นเจ้าปกครอง *"กรุงสุโขทัย"* ทรงพระนามว่า *"พ่อขุนศรีอินทราทิตย์"* เมื่อปี พ.ศ. ๑๘๐๐

ราวปี พ.ศ. ๑๘๙๗ ในสมัยพญาลิไทตอนต้น นายบ้านผู้ปกครองหมู่บ้านชายแดนตอนเหนือ ราชอาณาจักรสุโขทัยต่อเขตแดนล้านช้างกับล้านนา พาผู้อพยพไปตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ในบริเวณลุ่มน้ำเลยตอนบน ตั้งเมือง *"เมืองเซเลไล"*[๑] หรือเรียกเมืองเซไล มีผู้ปกครองเมืองสืบต่อมารวม ๖ คน คือ

๑. นายบ้านผู้นำอพยพ
๒. เจ้าฟ้าร่มขาว ภรรยาชื่อ นางเทสี
๓. ท้าวหลังน้ำ ภรรยาชื่อ นางหล้า หรือนางผมหอม
๔. ท้าวศิลา ภรรยาชื่อ นางสุขุม เชื้อสายเมืองหลวงพระบาง
๕. ท้าวสายเดือน ภรรยาชื่อ นางบัวเขียว เชื้อสายเมืองหลวงพระบาง
๖. ท้าวเตือนสุข ภรรยาชื่อ นางบัวลม เชื้อสายเมืองหลวงพระบาง

ในสมัยท้าวเตือนสุขปกครองเมืองเซไล เมืองเซไลเกิดทุพภิกขภัยราวปี พ.ศ. ๒๒๑๕ จนไม่สามารถดำรงความเป็นเมืองต่อไปได้ ได้อพยพผู้คนลงไปตั้งเมืองขึ้นใหม่ระหว่างที่ราบลุ่มแม่น้ำหมานไหลลงสู่แม่น้ำเลย เรียกหมู่บ้านใหม่ของพวกตนตามลักษณะที่ผู้คนพลเมืองพร้อมใจกันอพยพละทิ้งถิ่นฐานแห่แหนติดตามมาว่า *"บ้านแห่"* แต่สำเนียงถิ่นออกเสียง *"แห่"* เป็น *"แฮ"* ครั้นนำมาเขียนลงในทะเบียนชื่อหมู่บ้านมหาดไทย เจ้าหน้าที่ผู้เขียนอาจจะฟังสำเนียงภาษาอีสานได้แต่ไม่เข้าใจความหมาย

---

๑. เมืองเซเลไล ปัจจุบันคือบ้านทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ที่มาเรียกสั้นเป็นเลิศเซไล นายห่ำ อุทธตรี ได้เปลี่ยนเรียกด้วยเหตุการณ์ประพันธ์คำกลอนอีสาน เพื่อต้องการหาคำสัมผัสให้ได้ง่ายขึ้น

เอกสารส่วนตัวของ นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ในภาษาถิ่นของอีสานชัดเจนดีพอ จึงเขียนลงเป็นบ้าน *"แฮ่"* ซึ่งต่อมาเป็นที่ตั้งของจังหวัดเลยมาตราบเท่าทุกวันนี้

ปัจจุบันบ้านแฮ่ จึงเป็นหมู่บ้านที่มีบทบาทสำคัญหมู่บ้านหนึ่งของจังหวัดเลย เพราะมีอายุมานานนมหลายศตวรรษ ประชาชนในหมู่บ้านแฮ่และหลาย ๆ ท้องที่ในจังหวัดเลย ซึ่งตามประวัติศาสตร์ได้กล่าวว่าเป็นชนชาติไทยเผ่าไทยลื้อ ตระกูลลานช้างหลวงพระบาง หรือเผ่าไทยน้อยที่อพยพลงมาทางลุ่มแม่น้ำโขง เพราะเท่าที่ทราบปรากฏว่า ชาวจังหวัดเลย ตลอดจนถึงชาวอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และในบางท้องที่ของจังหวัดนครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท กาญจนบุรี และลพบุรี มีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง เมืองปากลาย เมืองบ่อแตน และเมืองแก่นท้าว ฝั่งราชอาณาจักรลาวทั้งนั้น แต่ที่เป็นชุมชนใหญ่ก็มีจังหวัดเลย และอำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ทุกวันนี้จังหวัดเลยและบางท้องถิ่นที่กล่าวมา ยังมีสำเนียงพูด ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี เหมือนหรือคล้ายกับชนที่ยังค้างอยู่ในท้องถิ่นเดิมทุกประการ

จนเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๖ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ได้ทรงพิจารณาเห็นว่าผู้คนในแขวงต่าง ๆ มีจำนวนมากขึ้น บางแห่งสมควรจะตั้งเป็นเมือง จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาท้ายน้ำ ออกมาสำรวจเขตแขวงต่าง ๆ และได้พิจารณาเห็นว่าหมู่บ้านแฮ่ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำหมาน และอยู่ใกล้แม่น้ำเลย มีภูมิประเทศที่เหมาะสมพอจะตั้งเป็นเมืองได้ จึงนำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงทราบ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งเป็นเมือง เรียกตามแม่น้ำว่า *"เมืองเลย"* มี ๓ อำเภอ คือ อำเภอกุดป่อง *(อำเภอเมืองเลยปัจจุบัน)* อำเภอท่าลี่ อำเภอวังสะพุง

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๖ เปลี่ยนแปลงการปกครองจากเดิมมาเป็นแบบเทศาภิบาล แบ่งเป็นมณฑลเมือง อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จึงได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๔ อำเภอ ที่ตั้งตัวเมือง เรียกว่า อำเภอกุดป่อง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ - ๒๔๔๙ ได้เปลี่ยนชื่อเมืองเลยเป็น *"บริเวณลำน้ำเลย"* ใน พ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๔๕๐ ได้เปลี่ยนชื่อบริเวณลำน้ำเลย เป็นบริเวณลำน้ำเหือง และใน พ.ศ. ๒๔๕๐ ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๔๕๐ ให้ยกเลิกบริเวณน้ำเหืองให้คงเหลือไว้เฉพาะ *"เมืองเลย"* โดยให้เปลี่ยนชื่ออำเภอกุดป่อง เป็นอำเภอเมืองเลยด้วย จึงถือว่าวันที่ ๔ มกราคม ๒๔๕๐ เป็นวันสถาปนาจังหวัดเลย

ประชากร ประชาชนชาวจังหวัดเลย ดั้งเดิมเป็นชนเผ่าไทยลื้อตระกูลลานช้างและหลวงพระบาง มีภาษาพูดคล้ายกับชาวหลวงพระบาง หรือบางท่านเห็นว่าภาษาพูดฟังคล้ายกับชาวจังวัดนครศรีธรรมราช ชาวจังหวัดเลยโดยทั่วไปรักความสงบ มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีอัธยาศัยไมตรีกับคนทั่ว ๆ ไป รักถิ่นกำเนิดของตัวเอง มักจะไม่ค่อยอพยพออกไปทำมาหากินในท้องถิ่นอื่น ๆ ส่วนใหญ่แล้วมีแต่คนท้องถิ่นอื่นอพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดเลย ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ มากมาย

จังหวัดเลยมีคำขวัญประจำจังหวัดว่า *"เมืองเลย เมืองทะเลแห่งภูเขา สุดหนาวในสยาม"*

สภาพการปกครอง

จังหวัดเลย แบ่งการปกครองออกเป็น ๙ อำเภอ ๓ กิ่งอำเภอ ๘๑ ตำบล ๗๒๔ หมู่บ้าน ๑ เทศบาล ๘ สุขาภิบาล มีประชากรทั้งสิ้น ๕๒๖,๐๔๑ คน เป็นชาย ๒๗๔,๖๗๐ คน เป็นหญิง ๒๕๑,๓๗๑ คน

ประชากรต่อเนื้อที่เท่ากับ ๔๘/ตร.กม. รายละเอียดดังนี้

๑. อำเภอเมืองเลย พื้นที่ ๑,๔๕๑ ตร.กม. ๑ เทศบาล ๑๓ ตำบล ๑๐๗ หมู่บ้าน ๘๕,๗๙๐ คน

๒. อำเภอวังสะพุง พื้นที่ ๑,๔๐๖ ตร.กม. ๑ สุขาภิบาล ๑๓ ตำบล ๑๕๗ หมู่บ้าน ๑๓๒,๔๒๗ คน

๓. อำเภอเชียงคาน พื้นที่ ๗๕๐ ตร.กม. ๑ สุขาภิบาล ๘ ตำบล ๕๗ หมู่บ้าน ๕๓,๘๔๖ คน

๔. อำเภอด่านซ้าย พื้นที่ ๑,๗๓๓.๙๐ ตร.กม. ๑ สุขาภิบาล ๑๐ ตำบล ๙๕ หมู่บ้าน ๓๘,๑๒๑ คน

๕. อำเภอภูกระดึง พื้นที่ ๑,๐๐๘ ตร.กม. ๑ สุขาภิบาล ๕ ตำบล ๖๒ หมู่บ้าน ๔๔,๘๒๒ คน

๖. อำเภอปากชม พื้นที่ ๙๔๕ ตร.กม. ๑ สุขาภิบาล ๕ ตำบล ๔๑ หมู่บ้าน ๓๒,๖๙๔ คน

๗. อำเภอท่าลี่ พื้นที่ ๖๓๘ ตร.กม. ๑ สุขาภิบาล ๕ ตำบล ๔๐ หมู่บ้าน ๒๔,๖๒๖ คน

๘. อำเภอภูเรือ พื้นที่ ๘๓๐ ตร.กม.๑ สุขาภิบาล ๖ ตำบล ๔๕ หมู่บ้าน ๑๗,๑๒๖ คน

๙. อำเภอนาแห้ว พื้นที่ ๖๒๗.๕๐ ตร.กม. – สุขาภิบาล ๔ ตำบล ๓๑ หมู่บ้าน ๑๐,๐๗๑ คน

๑๐. อำเภอนาด้วง กิ่ง. พื้นที่ ๕๙๐ ตร.กม. – สุขาภิบาล ๔ ตำบล ๒๑ หมู่บ้าน ๓๒,๐๖๙ คน

๑๑. อำเภอภูหลวง กิ่ง. พื้นที่ ๕๙๖.๘๐ ตร.กม. – สุขาภิบาล ๔ ตำบล ๓๖ หมู่บ้าน ๑๙,๘๐๔ คน

๑๒. อำเภอผาขาว กิ่ง. พื้นที่ ๔๖๓ ตร.กม. – สุขาภิบาล ๔ ตำบล ๔๔ หมู่บ้าน ๓๔,๖๔๕ คน

รวม พื้นที่ ๑๑,๑๓๔.๒ ตร.กม. ๙ สุขาภิบาล ๘๑ ตำบล ๗๒๔ หมู่บ้าน ๕๒๖,๐๔๑ คน

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ภูมิอากาศ

เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ทำให้อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงง่าย คือฤดูร้อนจะร้อนมาก *(เดือน เมษายน ๒๕๑๘ อุณหภูมิสูงสุดถึง ๔๐.๘ องศาเซลเซียส)* ส่วนในฤดูหนาวกลับหนาวจัด บางปีถึงกับน้ำค้างกลายเป็นเกล็ดน้ำแข็ง *(เดือน ธันวาคม ๒๕๑๘ อุณหภูมิลดลงถึง -๑.๓ องศาเซลเซียส)* กล่าวได้ว่าจังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่หนาวเย็นที่สุดในประเทศไทย

แม่น้ำ

– จังหวัดเลยมีแม่น้ำที่สำคัญ ๆ เปรียบเสมือนเส้นโลหิตของชาวจังหวัดเลย คือ

Digitized by DDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

– แม่น้ำเลย เกิดจากภูเขาหลวง ไหลจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ลงสู่แม่น้ำโขง ยาวประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร

– แม่น้ำหมาน เกิดจากภูเขาที่ตำบลน้ำหมาน ไหลลงสู่แม่น้ำเลย ยาวประมาณ ๓๕ กิโลเมตร

– แม่น้ำโขง ถือเป็นเส้นกั้นพรมแดนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งไหลผ่านจังหวัดเลยที่อำเภอเชียงคาน และอำเภอปากชม

สถานที่สำคัญ

ก. ปูชนียสถานสำคัญคือ พระธาตุศรีสองรัก ตั้งอยู่ที่อำเภอด่านซ้าย พระธาตุสัจจะ ตั้งอยู่ที่อำเภอท่าลี่ และศาลหลักเมืองเจ้าพ่อกุดป่อง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเลย และวัดท่าแขก ตั้งอยู่อำเภอเชียงคาน

ข. สถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดเลยมีภูเขาสูงมากมาย จึงมีสถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นที่ราบบนภูเขาต่าง ๆ น้ำตก และถ้ำ อาทิ ภูหลวง ภูกระดึง ภูเรือ ภูผาสาด ถ้ำผาปู่ ถ้ำโพธิสัตว์ ถ้ำเอราวัณ น้ำตกปลาบ่า น้ำตกห้วยไผ่ ควนผาล้อม ฯลฯ และแก่งคุดคู้ อำเภอเชียงคาน

ทรัพยากรธรรมชาติ

ก. แร่ธาตุ มีแหล่งแร่ที่สำคัญ ๆ คือ แร่เหล็กที่ภูยาง ภูอ่าง อำเภอเชียงคาน แร่มังกานีส ในเทือกเขาริมแม่น้ำโขบ ยิบซั่มมีมากที่อำเภอวังสะพุง แร่แบไรท์ และหินประดับ แกรนิต มีมากที่อำเภอเมืองเลย

ข. ป่าไม้ มีไม้มีค่าที่สำคัญ ๆ ทางเศรษฐกิจ คือ ไม้มะค่าโมง เต็ง รัง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้ตะแบก และไม้ตะเคียน เป็นต้น

สภาพภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง

จังหวัดเลย ตั้งอยู่เหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๕๒๐ กิโลเมตร *(เส้นทาง กรุงเทพฯ—ชัยภูมิ—เลย)* มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงและแม่น้ำเหือง เป็นแนวพรมแดน
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น กิ่งอำเภอน้ำหนาว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย อำเภอน้ำโสม อำเภอนากลาง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดอุดรธานี และอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอชาติตระการ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ขนาด—ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่จังหวัดเลย มีเนื้อที่ประมาณ ๑๑,๔๒๔ ตารางกิโลเมตร สภาพโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง มีภูเขาโดยรอบ โดยมีตัวเมืองอยู่ตรงกลาง ลักษณะคล้ายก้นกระทะ สามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น ๓ เขต ด้วยกัน คือ

ก. เขตภูเขาสูง บริเวณทางด้านทิศตะวันตก ได้แก่ บริเวณอำเภอนาแห้ว อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้าย อำเภอท่าลี่ การคมนาคมไม่ค่อยสะดวก มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกน้อย มีประชาชนอาศัยอยู่น้อย

ข. เขตที่ราบเชิงเขา บริเวณทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออก ได้แก่ อำเภอภูกระดึง กิ่งอำเภอภูหลวง กิ่งอำเภอนาด้วง และอำเภอ

ปากชม เป็นเขตที่ไม่ค่อยมีภูเขาสูงมากนัก มีที่ราบเชิงเขาพอที่จะทำการเพาะปลูกได้บ้าง มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นปานกลาง

ค. เขตที่ราบลุ่ม บริเวณลุ่มแม่น้ำเลย และลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ บริเวณอำเภอเมืองเลย อำเภอเชียงคาน อำเภอวังสะพุง เป็นเขตที่ทำการเพาะปลูกได้ดี มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากกว่าเขตอื่น ๆ

สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดเลย มีป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ มีไม้เบญจพรรณและป่าดงดิบอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะแถบภูซางใหญ่และภูซางน้อย เขตติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีประโยชน์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า แต่ก็ยังคงมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าทั่วไป นอกจากนี้ในจังหวัดเลยยังมีแหล่งแร่หลายชนิด เช่น แบไรท์ ลิกไนต์ มังกานีส ทองแดง เหล็ก และตะกั่ว

อาชีพหลักของประชาชนในจังหวัดเลย คือ การเพาะปลูกพืชไร่เป็นหลัก เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปอแก้ว ฝ้าย ยาสูบ และถั่วต่าง ๆ อาชีพรองที่สำคัญคือ ทำนา ข้าวเหนียว ข้าวไร่ ปศุสัตว์ เลี้ยงไหม รับจ้าง ประกอบอุตสาหกรรม และค้าขาย ในปี ๒๕๒๙ จังหวัดเลยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ รวม (G.P.P.) ๕,๒๕๙.๔ ล้านบาท รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (Per Capita G.P.P.) ๑๐,๑๙๒ บาท และมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยร้อยละ ๖.๐๒ ต่อปี

๑. การเกษตรกรรม

จากเนื้อที่ทั้งหมด ๑๑,๔๒๔ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าไม้ เขตป่าสงวนประมาณ ๖,๗๓๔.๗๑ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ ๖๙ ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งนอกนั้นเป็นที่ราบเชิงเขา สามารถทำการเพาะปลูกด้านการเกษตรได้เพียงเล็กน้อย เพียงประมาณ

ร้อยละ ๓๑ หรือประมาณ ๑,๙๐๘,๒๖๘ ไร่ ประกอบด้วย

ก. พืชสวน ส่วนใหญ่เป็นการปลูกพืชผักบนหาด ริมฝั่งลำน้ำต่าง ๆ ใกล้ ๆ กับหมู่บ้าน หรือปลูกในหมู่บ้าน เป็นพื้นที่เล็ก ๆ มีรั้วรอบบริเวณกับสัตว์เลี้ยง และมักอยู่ติดกับแหล่งน้ำ

ข. พืชไร่ ที่สำคัญ ๆ ทางเศรษฐกิจ ได้แก่

- ข้าวโพด เป็นพืชที่มีเนื้อที่ปลูกมากที่สุด และกระจายอยู่ทั่ว ๆ ไป ซึ่งรวมแล้วประมาณ ๑,๐๕๓,๓๔๙ ไร่
- สับปะรด, ถั่วเขียว และงา เป็นพืชที่ปลูกแปลงเล็ก ๆ ประมาณ ๒๐๐ - ๔๐๐ ไร่ โดยการปลูกแบบหมุนเวียน และส่วนใหญ่จะปลูกหลังจากการปลูกข้าวโพดและฝ้าย
- อ้อย เป็นพืชที่ปลูกมากในเขตอำเภอวังสะพุง และอำเภอภูกระดึง รวมแล้วประมาณ ๒๘,๒๗๗ ไร่
- มันสำปะหลัง ปลูกมากในเขตอำเภอเชียงคาน อำเภอวังสะพุง อำเภอภูกระดึง และอำเภอเมือง รวมเนื้อที่ประมาณ ๒๐๒,๐๗๕ ไร่
- ฝ้าย ปลูกมากในเขตอำเภอเมือง อำเภอเชียงคาน อำเภอภูกระดึง รวมเนื้อที่ประมาณ ๑๓๐,๘๑๒ ไร่ แต่การปลูกฝ้ายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลบำรุงรักษาสูง ส่วนใหญ่จะเป็นแปลงขนาดเล็ก ๆ บนที่ดอนทั่วไป สลับกับแปลงพืชอื่น ๆ เช่น ข้าวโพด ข้าวไร่ และมันสำปะหลัง เป็นต้น
- ปอ ปลูกเฉพาะในเขตอำเภอวังสะพุงเท่านั้น มีเนื้อที่ปลูกประมาณ ๒๑,๒๗๘ ไร่ เป็นพืชที่ต้องปลูกในที่ราบหรือค่อนข้างราบ
- ถั่วแดง เกษตรกรปลูกถั่วแดงรวมกับข้าวโพด โดยสลับ

เอกสารนี้ดาวน์โหลด

กันเป็นแถว ๆ แต่ก็มีบางบริเวณจะปลูกถั่วแดงเพียงอย่างเดียว ถั่วแดงปลูกมากในเขตอำเภอเมือง อำเภอวังสะพุง และอำเภอภูกระดึง รวมแล้วประมาณ ๑๐,๒๘๒ ไร่

- ถั่วเหลือง มีเนื้อที่ปลูกประมาณ ๒,๔๙๙ ไร่ ส่วนใหญ่จะปลูกหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีเสร็จแล้ว ในเขตอำเภอเมือง อำเภอวังสะพุง และอำเภอภูกระดึง
- ข้าวไร่ มีเนื้อที่ปลูกประมาณ ๗๙,๒๕๘ ไร่ เป็นพืชที่ปลูกทั่วไปทั้งจังหวัด พื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าวไร่คล้ายกับพื้นที่ปลูกข้าวโพด ซึ่งปลูกมากที่สุดในอำเภอเมือง และอำเภอท่าลี่

การประมงน้ำจืด

ปัจจุบันการประมงน้ำจืดได้รับความสนใจจากเกษตรกรเป็นอย่างมาก เป็นที่น่าสังเกตว่า มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรนำหลักวิชา ตลอดจนการบำรุงรักษา นำมาใช้ได้ผลเป็นอย่างดี ทำให้สามารถเพิ่มรายได้มากขึ้น รายงานจากสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดเลยทราบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการประมงน้ำจืดในพื้นที่จังหวัดเลย มีการดำเนินงานเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

ก. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในบ่อ ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรจะเลี้ยงปลาประเภทที่กินพืชน้ำเป็นอาหาร ได้แก่ จำพวกปลานิล ปลาไน ปลาตะเพียน ปลายี่สกเทศ เป็นต้น ในพื้นที่จังหวัดเลยมีเกษตรกรเลี้ยงปลาในบ่อ ประมาณ ๙๑๖ ราย รวม ๑,๒๒๙ หน่วย คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ ๑,๗๕๖,๓๙๐ ตารางเมตร

ข. แหล่งเพาะพันธุ์ปลา นอกเหนือจากแหล่งเพาะพันธุ์ปลาจากสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดเลย ที่อำเภอเชียงคานแล้ว ยังมีแหล่งเพาะพันธุ์ปลาของเอกชนในเขตอำเภอเชียงคาน และอำเภอภูกระดึง รวม

๑๑ ราย จำนวน ๕๘ หน่วย คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ ๑๑๘,๒๐๐ ตารางเมตร

ค. การปล่อยปลาในแหล่งน้ำ ในรอบปี ๒๕๓๐ - ๒๕๓๑ สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดเลย ได้ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ตามแหล่งน้ำสาธารณะต่าง ๆ จำนวน ๓๒๓ แห่ง คิดเป็นจำนวนปลาทั้งสิ้นประมาณ ๒,๕๑๕,๗๔๙ ตัว โดยแยกเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

– ปลานิล	๑๗๓,๘๐๐	ตัว
– ปลาไน	๒๙๐,๔๖๐	ตัว
– ปลาตะเพียน	๗๙๑,๖๐๐	ตัว
– ปลายี่สกเทศ	๖๗๑,๒๐๐	ตัว
– ปลานวลจันทร์	๕๓๙,๕๘๙	ตัว
– ปลาจีน	๔๙,๑๐๐	ตัว

ปศุสัตว์

อาชีพการเลี้ยงสัตว์นับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่มีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทางราชการได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือตลอดมาไม่ว่าจะเป็นการแจกพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ การตรวจรักษาป้องกันโรคสัตว์ และการสนับสนุนเรื่องพันธุ์หญ้าเลี้ยงสัตว์ ในจังหวัดเลยมีพื้นที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ประมาณ ๑๕,๒๘๑ ไร่ *(เป็นทุ่งหญ้าที่ได้รับการปรับปรุงบำรุงรักษา ๑,๑๔๓ ไร่)* ในเขตอำเภอวังสะพุง และทุ่งหญ้าธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการแผ้วถางป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ปล่อยให้หญ้าขึ้นเองประมาณ ๑๔,๑๓๘ ไร่ การเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้เพื่อการบริโภคและใช้งานภายในครอบครัว ดังนี้

– โค	ประมาณ	๔๕,๖๔๙	ตัว	*(ในทุกพื้นที่)*
– กระบือ	ประมาณ	๔๗,๓๐๑	ตัว	*(ในทุกพื้นที่)*
– สุกร	ประมาณ	๒๓,๙๑๐	ตัว	*(ในทุกพื้นที่)*
– เป็ด	ประมาณ	๗๗,๔๕๐	ตัว	*(ในทุกพื้นที่)*

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจาก TUDC โดย [illegible] หมดอายุ 08/0[illegible]

– ไก่ ประมาณ ๒๕๔,๔๕๐ ตัว *(ในทุกพื้นที่)*

– ช้าง ประมาณ ๒๓ เชือก

(เฉพาะ อ. เชียงคาน อ. ปากชม)

– ม้า ประมาณ ๕ ตัว

(เฉพาะ อ. เชียงคาน, อ. ปากชม)

– แพะ ประมาณ ๒๕๔ ตัว

(เฉพาะ อ. เชียงคาน, อ. ปากชม)

– ห่าน ประมาณ ๙,๔๙๐ ตัว

(เฉพาะ อ. เชียงคาน, อ. ปากชม และ กิ่ง อ. ภูหลวง)

สหกรณ์

ในจังหวัดเลยมีสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ อยู่ ๔ ประเภท คือ

ก. สหกรณ์ออมทรัพย์	จำนวน	๖	แห่ง
– สมาชิก		๗,๑๒๔	คน
ทุนเรือนหุ้น	จำนวน	๑๐๑,๘๑๑,๕๓๐	บาท
ข. สหกรณ์การเกษตร	จำนวน	๑๖	แห่ง
– สมาชิก		๑๑,๗๔๑	คน
ทุนเรือนหุ้น	จำนวน	๒๔,๒๕๗,๒๕๐	บาท
ค. สหกรณ์ร้านค้า	จำนวน	๓	แห่ง
– สมาชิก		๒,๓๐๒	คน
ทุนเรือนหุ้น	จำนวน	๒๔๙,๑๔๑	บาท
ง. สหกรณ์การเดินรถ	จำนวน	๒	แห่ง
– สมาชิก		๗๒	คน
ทุนเรือนหุ้น	จำนวน	๘๕,๐๐๐	บาท

การพาณิชยกรรมและบริการ

เอกสารนี้

ศูนย์กลางพาณิชยกรรมของจังหวัดเลย อยู่ในเขตเทศบาลเมืองเลย

และสุขาภิบาลต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ การค้าส่วนใหญ่จะอยู่ในมือของคนจีนประมาณ ๘๕% คนญวนประมาณ ๑๐% และคนไทยประมาณ ๕% มีสถานประกอบการค้าที่สำคัญ ๆ คือ

– บริษัท, ห้างหุ้นส่วน, ร้านค้าประมาณ	๑,๕๓๕	แห่ง
– ธนาคาร	๑๖	แห่ง
– โรงแรม *(ในเขตอำเภอเมืองเลย)*	๗	แห่ง
– ร้านอาหาร – เบเกอรี่ – ค็อฟฟี่ช็อป	๒๓	แห่ง
– โรงภาพยนตร์ *(ในเขตเทศบาลเมืองเลย)*	๓	แห่ง

การอุตสาหกรรมและเหมืองแร่

อุตสาหกรรมในจังหวัดเลย เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีการจ้างแรงงานน้อย มีโรงงาน และสถานประกอบการประมาณ ๘๐๘ แห่ง มีคนงานเพียง ๒,๐๒๒ คน แยกเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ อาทิ เช่น

– โรงสีข้าว	๗๕๘	แห่ง
– เชื่อมโลหะ	๕	แห่ง
– หีบฝ้าย	๙	แห่ง
– โม่หิน	๕	แห่ง
– โรงน้ำแข็ง	–	แห่ง

ด้านอุตสาหกรรมเหมืองแร่ จังหวัดเลยมีแหล่งแร่ที่สำคัญ ๆ ทางเศรษฐกิจ คือ ถ่านหิน แกรนิต แบไรท์ มังกานีส หินอ่อน เหล็ก และแร่พลวง ซึ่งแร่ธาตุเหล่านี้มีผลผลิตรวมกันประมาณ ๓,๐๓๕,๑๕๐,๔๐๐ บาท

ในปีงบประมาณ ๒๕๓๒ นี้ กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดตั้งส่วนราชการระดับท้องถิ่นในจังหวัดเลยเพิ่มขึ้นอีก ๑ ส่วนราชการ คือ สำนักงานทรัพยากรธรณี และคาดว่าในอนาคตอันใกล้นี้ทางราชการจะเปิดให้มีการขอทำประทานบัตรดำเนินกิจการทำแร่ทองคำอีกด้วย

ป่าไม้

จังหวัดเลยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ ๗,๘๙๓.๕๔ ตารางกิโลเมตร สภาพป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ เทือกเขาสูง คือมีระดับความสูงตั้งแต่ ๓๐๐ - ๖๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล สภาพป่าค่อนข้างจะสมบูรณ์ เป็นป่าไม้เบญจพรรณและป่าเต็งรัง มีไม้มีค่าที่สำคัญทางเศรษฐกิจได้แก่ ไม้ยาง ไม้มะค่าโมง ไม้ตะเคียงทอง ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็ง – รัง ไม้ตะแบกใหญ่ ๆ และไม้ก่อต่าง ๆ แบ่งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสงวนแห่งชาติ และป่าตามมติคณะรัฐมนตรีให้รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติดังนี้

ก. อุทยานแห่งชาติ มี ๓ แห่ง คือ

- อุทยานแห่งชาติภูกระดึง
  พื้นที่ประมาณ ๓๔๘.๑๓ ตารางกิโลเมตร
- อุทยานแห่งชาติภูเรือ
  พื้นที่ประมาณ ๑๒๐.๘๔ ตารางกิโลเมตร
- อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า
  พื้นที่ประมาณ ๑๑๐.๐๐ ตารางกิโลเมตร

ข. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง มีพื้นที่ประมาณ ๘๔๘.๐๐ ตารางกิโลเมตร

ค. ป่าสงวนแห่งชาติ มี ๒๐ ป่า พื้นที่ประมาณ ๖,๗๓๔.๗๑ ตารางกิโลเมตร ซึ่งสภาพป่าสงวนบางแห่งมีการบุกรุกไปแล้วเกินกว่าจำนวน ๑๖ ป่า บางแห่งก็มีสภาพสมบูรณ์ โดยเฉลี่ยแล้วมีการบุกรุกประมาณ ๗๐%

ง. ป่าตามมติคณะรัฐมนตรี ที่กำหนดให้รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวรของชาติ คือ ป่าหมายเลข ๗๒๓ *(ป่าห้วยส้ม – ภูผาแดง)* ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอภูกระดึง มีเนื้อที่ประมาณ ๒๐๖.๐๐ ตารางกิโลเมตร

การศึกษาและการศาสนา

จังหวัดเลยได้จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา ดังนี้

ก. โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน ๔๖๙ โรง จำนวนนักเรียน ๙๓,๔๑๐ คน

– ระดับก่อนประถมศึกษา ๑๒,๑๐๖ คน

ชาย ๖,๑๐๖ คน หญิง ๖,๐๐๐ คน

– ระดับประถมศึกษา ๗๐,๖๑๒ คน

ชาย ๓๕,๗๕๖ คน หญิง ๓๔,๘๕๖ คน

ข. โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒๓ โรง จำนวนนักเรียน ๑๐,๖๙๒ คน

– ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๗,๒๕๓ คน

ชาย ๓,๘๕๒ คน หญิง ๓,๓๐๑ คน

– ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๓,๔๓๙ คน

ชาย ๑,๖๘๓ คน หญิง ๑,๗๕๖ คน

ค. วิทยาลัยอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเทคนิค *(ของรัฐ)* จำนวน ๒ แห่ง จำนวนนักศึกษา ๒,๒๓๔ คน

ง. วิทยาลัยครูเลย *(หลักสูตรปริญญาตรี)* จำนวน ๑ แห่ง จำนวนนักศึกษา ๒,๑๕๙ คน

ประชากรในจังหวัดแบ่งตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ ๑-๒ ปี จำนวน ๒๖,๐๑๒ คน

กลุ่มอายุ ๓-๕ ปี จำนวน ๓๙,๓๖๕ คน

กลุ่มอายุ ๖-๑๒ ปี จำนวน ๙๖,๗๖๔ คน

กลุ่มอายุ ๑๓-๑๕ ปี จำนวน ๔๒,๐๘๗ คน

กลุ่มอายุ ๑๖-๑๘ ปี จำนวน ๔๐,๑๘๔ คน

เอกสารนี้ [illegible] TUD [illegible] ปีภูมิ [illegible] 2564

กลุ่มอายุ ๑๙-๒๒ ปี จำนวน ๔๖,๑๐๑ คน

กลุ่มอายุ ๒๓ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๓๕,๕๒๙ คน

ประชากรทั้งจังหวัดประมาณ ๕๒๖,๐๔๑ คน เป็นชาย ๒๗๔,๖๗๐ คน เป็นหญิง ๒๕๑,๓๗๑ คน

บุคลากร ครู – อาจารย์

– ระดับประถมศึกษา	๔,๔๕๘ คน		
ชาย	๒,๑๓๐ คน	หญิง	๒,๓๒๘ คน
– ระดับมัธยมศึกษา	๗๗๑ คน		
ชาย	๔๒๐ คน	หญิง	๓๕๙ คน
– ระดับอาชีวศึกษา	๑๒๘ คน		
ชาย	๗๔ คน	หญิง	๕๔ คน
– วิทยาลัยครู	๔๓๐ คน		
ชาย	๓๐๔ คน	หญิง	๑๒๖ คน

ด้านศาสนา ประชาชนชาวจังหวัดเลยนับถือศาสนาพุทธ มีข้อมูลเกี่ยวกับด้านศาสนา ดังนี้

– วัด	๔๙๘	แห่ง
– สำนักสงฆ์	๓๐๔	แห่ง
– ที่พักสงฆ์	๕๓	แห่ง
– พระภิกษุ	๒,๔๔๔	รูป
– สามเณร	๓,๐๑๘	รูป

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

รายนามเจ้าคณะจังหวัดเลย

ธรรมยุต

๑. พระครูอดิศัยคุณาธาร *(คำ อารโก)* ปกครองทั้ง ๒ นิกาย
ตั้งแต่ พ.ศ. – ๒๔๘๗

๒. พระราชคุณาธาร *(ศรีจันทร์ วณฺณาโภ ป.ธ. ๖)*
ปกครองทั้ง ๒ นิกาย
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๗ – ๒๔๙๔

๓. พระเทพวราลังการ *(ศรีจันทร์ วณฺณาโภ ป.ธ. ๖)*
ปกครองธรรมยุติกนิกาย
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ – ๒๕๑๙

๔. พระราชศีลสังวร *(โสภณ สุทฺธจนฺโท ป.ธ. ๔)*
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๙ – ๒๕๓๑

มหานิกาย

๑. พระราชวีรมุนี *(สีหนาท ภิกฺขุ)*
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ – ปัจจุบัน

รายนาม พระนาม ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

๑.	หลวงศรีสงคราม *(ท้าวคำแสน)*	๒๓๙๖
๒.	หลวงศรีสงคราม *(เหง้า)*	–
๓.	หลวงราชภักดี *(สนธิ์)*	๒๔๑๖
๔.	หลวงวิเศษจางวาง	–
๕.	พระศรีสงคราม *(มณี เหมาภา)*	๒๔๔๖ – ๒๔๕๐
๖.	พระรามฤทธิ์ *(สอน วิวัฒนปทุม)*	๒๔๕๐ – ๒๔๕๒
๗.	พระรณกิจปรีชา *(รื่น สุคนธ์หงษ์)*	๒๔๕๒ – ๒๔๕๕
๘.	พระภักดีสงคราม *(ดิษย์ โกมลบุตร)*	๒๔๕๕ – ๒๔๕๖

๙. พระยาประเสริฐสุนทราศัย *(กระจ่าง สิงหเสนีย์)* ๒๔๕๖ – ๒๔๖๓
๑๐. พระยาบรมราชบรรหาร *(เย็น ภระมรทัต)* ๒๔๖๔ – ๒๔๖๖
๑๑. พระยาศรีนคร *(ประสงค์ อำมาตยกุล)* ๒๔๖๖ – ๒๔๗๕
๑๒. หลวงวิวิธสุรการ *(ถวิล เจียรมานพ)* ๒๔๗๖ – ๒๔๘๒
๑๓. หลวงอนุการนพกิจ *(ปรารภ สุรัสวดี)* ๒๔๘๒ – ๒๔๘๓
๑๔. หลวงนิคมคณารักษ์ *(เทียน กำเนิดเพชร)* ๒๔๘๔ – ๒๔๘๗
๑๕. นายทำนุก รัตนดิลก ณ ภูเก็ต ๒๔๘๗ – ๒๔๙๐
๑๖. นายเหลือบ ปราบศัตรู ๒๔๙๐ – ๒๔๙๑
๑๗. นายชุณห์ นกแก้ว ๒๔๙๑ – ๒๔๙๔
๑๘. ขุนศรีวิเศษ *(ยงยุทธ ศรีวิเศษ)* ๒๔๙๔ – ๒๔๙๕
๑๙. นายปรง พหุชนม์ ๒๔๙๕ – ๒๔๙๗
๒๐. พ.ท. ต่อศักดิ์ ยมนาค ๒๔๙๗ – ๒๔๙๙
๒๑. นายพยุง ตันติสีปิกร ๒๔๙๙ – ๒๕๐๐
๒๒. นายสมบัติ สมบัติทวี ๒๕๐๐ – ๒๕๐๑
๒๓. นายกิติ ยธการี ๒๕๐๑ – ๒๕๐๕
๒๔. ร.ต.ท. เรือง สถานานนท์ ๒๕๐๕ – ๒๕๐๘
๒๕. นายดำเกิง สุรการ ๒๕๐๘ – ๒๕๑๒
๒๖. นายสะอาด เหมศรีชาติ ๒๕๑๒ – ๒๕๑๔
๒๗. นายวิจิน สัจจะเวทะ ๒๕๑๔ – ๒๕๑๖
๒๘. นายสวัสดิ์ เฉลิมพงศ์ ๒๕๑๖ – ๒๕๑๙
๒๙. นายเฉลียว จรัสศรี ๒๕๑๙ – ๒๕๒๐
๓๐. นายชาญ พันธุมรัตน์ ๒๕๒๐ – ๒๕๒๑
๓๑. นายอรุณ ปุสเทพ ๒๕๒๑ – ๒๕๒๒
๓๒. นายวิชิต ลักษณสมพงศ์ ๒๕๒๒ – ๒๕๒๓
๓๓. นายทองคำ บานชื่น ๒๕๒๓ – ๒๕๒๗
๓๔. นายสันติ มณีการณ์ ๒๕๒๗ – ๒๕๒๙
๓๕. นายชีวิน สุทธิสุวรรณ ๒๕๒๙ – ปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ชานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

โบราณสถาน โบราณวัตถุและสถานที่ท่องเที่ยว
ของ
จังหวัดเลย

พระธาตุศรีสองรัก เป็นพระเจดีย์ซึ่งนับเป็นโบราณสถานและปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดของจังหวัดเลย เป็นพระเจดีย์ที่สร้างก่อด้วยอิฐถือปูน ประดิษฐานอยู่ในบริเวณวัดพระธาตุศรีสองรัก อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งเป็นวัดที่ไม่มีพระภิกษุประจำอยู่ พระธาตุศรีสองรักอยู่ห่างจากจังหวัดไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๘๓ กิโลเมตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำหมันและห่างจากที่ตั้งอำเภอด่านซ้าย ประมาณ ๑ กิโลเมตร

พระธาตุศรีสองรัก มีลักษณะตรงฐานขององค์พระเจดีย์สี่เหลี่ยมจัตุรัส สร้างขึ้นในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกษัตริย์ผู้ครองกรุงศรีอยุธยา และพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ผู้ครองกรุงศรีสัตนาคนหุต *(เวียงจันทน์)* เริ่มสร้างแต่ พ.ศ. ๒๑๐๓ ตรงกับปีวอก โทศก จุลศักราช ๙๒๒ และเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๑๐๖ ซึ่งเป็นเวลาประมาณ ๔๐๐ ปีเศษมาแล้ว สร้างขึ้นเพื่อเป็นสักขีพยานและแสดงออกซึ่งไมตรีจิตมิตรภาพระหว่างกษัตริย์ทั้งสองพระนคร สมเด็จพระมหาจักรพรรดิและพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช จึงได้โปรดให้สร้างพระเจดีย์องค์หนึ่งขึ้น ณ โศกไม้ติดกันประมาณกึ่งกลางระหว่างแม่น้ำโขงกับแม่น้ำหมัน ซึ่งอยู่ใกล้ที่ตั้งเมืองด่านซ้ายไว้เป็นอนุสรณ์ โดยได้โปรดให้อำมาตย์ราชครูและพระราชาคณะเป็นตัวแทนของสองพระนคร มาดำเนินการสร้าง แต่ก่อนที่จะสร้างพระธาตุศรีสองรัก ผู้แทนทั้งสองพระนครได้มีการทำพิธีตั้งสัตยาธิษฐานสาบานว่า ทั้งสองพระนครจะรักใคร่กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นราชอาณาจักรเดียวกันตลอดไปชั่วกัปกัลป์

E โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พระธาตุดินแทน เดิมมีพระภิกษุองค์หนึ่งเป็นพระธุดงค์ เดินทางไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ครั้นธุดงค์ไปถึงบ้านแสงภา อำเภอนาแห้ว ก็ได้กำหนดให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎของพระ คือ ให้เว้นจากการฆ่าสัตว์ ให้เว้นจากการกระทำผิดศีล และให้เลิกการบูชาเรื่องผีสางต่าง ๆ ราษฎรก็ปฏิบัติตามพระธุดงค์องค์นั้น จึงจัดทำพิธีตั้งพระธาตุดินแทนขึ้น ปี พ.ศ. ๒๑๔๖ ในวันเพ็ญเดือน ๑๒

พระธาตุดินแทนนั้น ประกอบด้วยปืนแก๊ป ซึ่งสาบานแล้ว ๙ กระบอก ปืนเพลิง ๙ กระบอก ดาบ ๙ เล่ม มีด ๙ เล่ม จอบ ๙ เล่ม เสียม ๙ เล่ม รวมทั้งของศักดิ์สิทธิ์เวทมนต์คาถาต่าง ๆ และสวดอภิธรรม ๙ คืน ๙ วัน แล้วก็เอาดินกลบไว้และแนะวิธีแก้บนคือ เอาหินถมทีละเล็กละน้อยให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านจึงไปบวงสรวงในกลางเดือน ๑๒ ของทุกปี โดยถือเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตราบเท่าทุกวันนี้

พระธาตุสัจจะ ไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ แยกซ้ายเข้าถนนสายท่าลี่ – อาฮี ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอท่าลี่ ออกไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๒ กิโลเมตรเศษ องค์ประกอบของพระธาตุสัจจะลาดปู ประกอบด้วยดอกบัวบานมีกลีบ ๓ ชั้น สูงประมาณ ๑ เมตร ตั้งอยู่รอบองค์พระธาตุสัจจะ องค์พระธาตุสูง ๓๓ เมตร มีสัญลักษณ์คล้ายคลึงกับพระธาตุพนม มีเศวตฉัตร ๗ ชั้น ประดิษฐานไว้บนยอดสุดของพระธาตุสัจจะ

พระพุทธรูปพระเจ้าองค์แสน วัดโพธิชัย บ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ตามประวัติเล่าว่า พระพุทธรูปพระเจ้าองค์แสนเสด็จมาจากเมืองเชียงแสนด้วยพระองค์เอง มาประดิษฐานอยู่ที่วัดโพธิชัย โดยมีฆ้องห้อยศอกมา ๑ อัน และลูกแก้วเป็นทองสัมฤทธิ์มาด้วย ๒ องค์ พร้อมด้วยปืน ๑ กระบอก ต่อมาเจ้าเมืองเชียงของทราบข่าวจึงยกขบวน

พลช้าง พลม้า เพื่อที่จะอัญเชิญไปเชียงของ แต่ไม่สามารถอัญเชิญไปได้ และเล่ากันต่อมาว่า ถ้าพระพุทธรูปองค์นี้เสด็จไปประทับอยู่ ณ ที่ใด ที่นั่นจะไม่มีการแห้งแล้ง ฝนจะตกต้องตามฤดูกาล จึงได้ชื่อว่า พระพุทธรูปฝนแสนห่า และชาวบ้านได้เคารพนับถือเกี่ยวกับการเสี่ยงทายได้อย่างศักดิ์สิทธิ์

พระพุทธรูปองค์แสน เป็นพระพุทธรูปขนาดหน้าตักกว้างประมาณ ๓๔ ซม. สูงประมาณ ๕๐ ซม. เนื้อองค์เป็นทองสัมฤทธิ์พระสังฆาฏิเป็นทองนาก พอถึงฤดูตรุษสงกรานต์ประจำปี ชาวบ้านจะนำพระพุทธรูปองค์แสนนี้มาสรงน้ำก่อนพระพุทธรูปอื่น และทำพิธีเปลี่ยนเครื่องทรงทุกปี

พระพุทธนาวาบรรพต เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ประดิษฐานไว้บนยอดภูเรือ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยนายเฉลียว จรัสศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย สมัยนั้นได้อัญเชิญมาจากวัดพระญาติ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เดิมเป็นพระพุทธรูปหินทราย ฝีมือช่างซ่อมเป็นแบบแกะสลักจากอินเดียฝ่ายเหนือ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกครั้งที่ ๒ สมัยพระเจ้าเอกทัศน์ ได้ชำรุดและหักพังออกเป็นชิ้น ๆ หล่นกระจายอยู่ที่วัดพระราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ ๒๕๐๖ ได้เก็บรวบรวมชิ้นส่วนต่าง ๆ เข้าใหม่ เปลี่ยนแกนไม้เป็นแกนเหล็ก จนเป็นองค์พระสมบูรณ์ขึ้นมาดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน เดิมชื่อว่า *"พระสุพรรณรังสี"*

พระพุทธบาทถ้ำผาบิ้ง เป็นวงพระพุทธบาทขนาดใหญ่ ปรากฏอยู่บนเพดานถ้ำ แต่ลวดลายรอยนิ้วพระบาทไม่ปรากฏเด่นชัด ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอวังสะพุง ประชาชนในท้องที่ใกล้เคียงเคารพนับถือมาก จึงจัดงานฉลองเป็นเทศกาลประจำปีในวันเพ็ญเดือน ๓ หรือเดือน ๔

ถ้ำเอราวัณ ตั้งอยู่ที่ตำบลเอราวัณ อำเภอวังสะพุง ตรงช่วงหลักกิโลเมตรที่ ๓๑ ถนนแยกเข้าถ้ำเอราวัณระยะทาง ๒ กิโลเมตร ถ้ำเอราวัณอยู่ในเขตวัดธรรมยุต ถ้ำเอราวัณเป็นอุโมงค์ขนาดใหญ่อยู่กลางเขาสูง เป็นถ้ำหินงอกหินย้อยที่ตัน มีความลึกถึง ๘ เส้น ๒ วา ๒ ศอก หรือประมาณ ๑๒๕ เมตร ตรงปากถ้ำกว้างและมีหินย้อยหยดเป็นระย้าใหญ่ ดูราวกับม่านประตูประดับปากถ้ำสวยงาม ภายในถ้ำมีความงามอันวิจิตรพิสดารของหมู่หินงอกหินย้อย โดยเฉพาะตรงกลางถ้ำซึ่งเป็นคูหาใหญ่ มีหินงอกสีขาว มองดูคล้ายรูปช้างหมอบ อันเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของถ้ำแห่งนี้

ถ้ำมโหฬาร ตั้งอยู่ตำบลปวนพุ อำเภอภูกระดึง ตามเส้นทางสายเลย – ชุมแพ ทางแยกเข้าถ้ำอยู่เลยสี่แยกตลาดหนองหินประมาณ ๕๐๐ เมตร ถ้ำมโหฬารอยู่ในเขตสำนักสงฆ์ เดิมทีถ้ำแห่งนี้มีชาวบ้านเรียกชื่อว่า *"ถ้ำมโหฬาร"* เนื่องจากภายในถ้ำนั้นมีธารน้ำไหลลอดหายเข้าไปในถ้ำ แต่ปัจจุบันสายน้ำดังกล่าวได้เหือดแห้งไป เหลือแต่เพียงถ้ำซึ่งเป็นอุโมงค์ขนาดใหญ่ มีหินงอกหินย้อยประดับอยู่ในถ้ำเท่านั้น ภายในถ้ำอากาศเย็นราวกับติดเครื่องปรับอากาศ และไม่มีกลิ่นอับใด ๆ

พระธาตุกุดเรือคำ ตั้งอยู่บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ได้สร้างขึ้นในสมัย *"เจ้าฟ้าร่มขาว"* ซึ่งได้พาผู้คนอพยพจากตอนใต้ของอาณาจักรลานนาไทย ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งเซไล แล้วขนานนามว่า *"เมืองเซไล"*

ในขณะที่ *"เจ้าฟ้าร่มขาว"* ปกครองเมืองเซไลอยู่นั้น ทางเมืองหลวงพระบาง เจ้าชีวิตก็ได้ลงมาเยี่ยม แต่หลังจากนั้นไม่นานเจ้าชีวิตเมืองหลวงพระบางได้เสด็จทิวงคต ระหว่างนั้นมีเหตุการณ์ประหลาดเกิดขึ้น คือ มีเรือทองคำปราศจากฝีพาย เป็นพาหนะนำอัฐิเจ้าชีวิต

เมืองหลวงพระบางไปเมืองเซไล แล้วเรือได้พุ่งเข้าชนฝั่ง แต่ความแรงหัวเรือได้พุ่งเข้าหาตลิ่งไปโผล่ขึ้นบนฝั่งทางด้านวัดใหม่ที่กำลังสร้าง เจ้าร่มฟ้าขาวเกรงว่าชาวเมืองจะมาทำลาย จึงให้ก่อสถูปครองหัวเรือทองคำเอาไว้ ส่วนอัฐิของเจ้าชีวิตเมืองหลวงพระบางพระสหายก็ให้นำไปเก็บไว้ในหอโฮงการ รวมไว้กับอัฐิของบิดาตน ซึ่งเมื่อการก่อสร้างสถูปเสร็จแล้วเรียกว่า *"พระธาตุกุดเรือคำ"* ซึ่งสร้างราว พ.ศ. ๒๐๐๐ และวัดที่สร้างเสร็จให้ชื่อว่า *"วัดกู่คำ"*

พระธาตุกุดเรือคำ มีคำจารึกติดไว้ที่ป้ายพระธาตุ ซึ่งได้มีการบูรณะปั้นด้วยปูนพอกสถูปองค์เดิมขึ้นใหม่จนผิดรูปร่างเดิมไป

ศาลเจ้าพ่อกุดป่อง เป็นศาลที่เชื่อกันว่า เป็นที่สิงสถิตของดวงวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ ตั้งอยู่กลางเมืองของที่ตั้งจังหวัดเลย อยู่ริมคลองซึ่งมีลักษณะยาวโค้งเป็นรูปเกือกม้า ซึ่งเรียกว่า *"กุดป่อง"* สถานที่ตั้งศาลเจ้าพ่อกุดป่องอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดเลย ไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๑ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ตั้งศาลาเทศบาลเมืองเลยไปทางทิศเหนือประมาณ ๒๐๐ เมตร นับเป็นศาลที่เก่าแก่และมีประชาชนเคารพนับถือมากแห่งหนึ่ง

วัดท่าแขก เป็นวัดโบราณเก่าแก่ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ห่างจากอำเภอเชียงคานไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๒ กม. ก่อนจะถึงบ้านน้อยและแก่งคุดคู้ ปัจจุบันเป็นวัดพระธรรมยุต มีพระพุทธรูปนั่งปางสมาธิหน้าตักกว้างประมาณ ๒ ศอก สูงประมาณ ๑.๒๐ เมตร ซึ่งแกะสลักด้วยหินทั้งก้อน ประดิษฐานอยู่ในอุโบสถเล็ก ๆ ของวัดท่าแขก พระพุทธรูปองค์นี้ศักดิ์สิทธิ์มาก ได้เข้าฝันเจ้าอาวาสไว้ว่า อยากจะโปรดสัตว์แผ่บุญกุศลให้แก่พุทธบริษัททั้งหลาย หากมีคนไข้ได้ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ให้มารักษาตัว โดยให้พระที่วัดทำน้ำมนต์ต่อหน้าพระพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์

นั้นแล้ว ให้ผู้ป่วยดื่มหรือปะพรมน้ำพระพุทธมนต์อันศักดิ์สิทธิ์นั้นก็จะหาย ปรากฏว่าชาวบ้านที่ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ได้ไปขอรดน้ำมนต์ดังกล่าว แล้วก็หายแทบทุกราย หรือบางปีเกิดฝนแล้ง ชาวบ้านได้นำเครื่องสักการะมาบูชา เพื่อขอฝนให้ตก ปรากฏว่าได้ผลแทบทุกครั้งเหมือนกัน ประวัติความเป็นมาของวัดท่าแขกตามที่ได้ค้นคว้าและเล่าลือสืบต่อกันมาว่า วัดท่าแขก ได้สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อปี พ.ศ. ๒๒๐๙ *(เดือนเมษายน)* ตรงกับจุลศักราช ๑๐๒๘ วันเสาร์ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๕ ปีมะเมีย ตามหลักศิลาจารึกไว้เป็นตัวหนังสือลาว *(ตัวธรรมอีสาน)* ปัจจุบันเก็บไว้ในอุโบสถวัดท่าแขก

น้ำตกสองคอน เป็นน้ำตกจากภูเขาสูงประมาณ ๑๐ เมตร และตกอยู่ตลอดปี อยู่ที่บ้านสองคอน ตำบลปลาบ่า อำเภอภูเรือ

น้ำตกตาดโตน เป็นน้ำตกที่กระโจนจากเชิงภูหลวงแล้วหายลับลงไปในหมู่ไม้หนาทึบ ส่วนที่มองเห็นได้นับจากหน้าผามีความสูงถึง ๔๕๐ เมตร มีความสวยงามและเกิดเสียงดังจากน้ำตกอยู่ตรงบ้านเลยตาวตาด ตำบลภูหอ กิ่งอำเภอภูหลวง

ถ้ำเสือเหลือง เป็นถ้ำขนาดเล็ก มีพระพุทธรูปมากมายบรรจุอยู่ มีความร่มรื่นสงบเย็น อยู่ใกล้ตัวเมือง คือ บ้านนาโป่ง ตำบลนาโป่ง อำเภอเมืองเลย

ถ้ำภูบอบิด เป็นถ้ำขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนเขาบ้านฟากเลย เหมาะสำหรับใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและชมวิวตัวเมืองด้านตะวันออก

เส้นทางเลียบโขง เป็นถนนลาดยางเชื่อมโยงระหว่างอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กับอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย มีความยาว

๑๓๔ กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่สวยงาม ลัดเลาะไปตามริมฝั่งโขง ทั้งสองฟากทางเต็มไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิดล้วนสวยงามผสมกับทิวทัศน์ริมฝั่งโขงตลอดทาง เหมาะสำหรับนักทัศนาจรที่จะเที่ยวชมยิ่งนัก

ถ้ำผาพวง เป็นถ้ำขนาดเล็กแต่สวยงาม มีพันธุ์ไม้ป่างดงามขึ้นโดยรอบ บริเวณร่มรื่น เหมาะแก่การท่องเที่ยวหาความสงบ ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลหนองงิ้ว อำเภอวังสะพุง

ถ้ำโพธิสัตว์ ตั้งอยู่ที่ตำบลปวนพุ อำเภอภูกระดึง ตามเส้นทางสายเลย – ชุมแพ ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร อันเป็นโตรกผาและสวนหินรอบ ๆ ถ้ำโพธิสัตว์นี้สวยงามเทียบเทียมได้กับกุ้ยหลินสวรรค์บนดินของแผ่นดินจีน ด้านหน้าสำนักสงฆ์ถ้ำโพธิสัตว์นั้น ได้รับการดูแลรักษาความสะอาดและจัดแต่งสถานที่ต่าง ๆ ดูสวยงาม กลมกลืนกับธรรมชาติของป่าเขารอบด้าน มีศาลาเรือนไม้โปร่ง เป็นศูนย์กลางมีลานเล็ก ๆ เชิงเขาใช้เป็นที่จอดรถได้ ถ้ำแห่งนี้มีถ้ำเล็ก ถ้ำน้อยเรียงรายอยู่ใต้ยอดเขาทั้งหมด ๑๔ คูหา ทางขึ้นไปเที่ยวถ้ำคูหาต่าง ๆ อยู่ด้านขวา และสำหรับคนต่างถิ่นนั้นจะต้องหาคนนำทางเสียก่อน เพราะถ้ำแห่งนี้นอกจากจะมีหลายคูหาดังกล่าวแล้ว ทางเข้าก็วกวน อาจทำให้หลงทางได้ง่าย

ภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูกระดึง มีลักษณะเป็นที่ราบใหญ่บนยอดเขา ซึ่งมีสัณฐานคล้ายกระดิ่งยักษ์ วางคว่ำลงไปในพื้นโลก มีเนื้อที่บนที่ราบยอดเขาประมาณ ๓๔,๘๑๓ ไร่ สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๓๕๐ เมตร ตั้งอยู่ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดเลย ประมาณ ๗๗ กิโลเมตร ถนนสายขอนแก่น – เลย บนยอดภูกระดึงเป็นที่ราบกว้างใหญ่ มีต้นสนขึ้นเป็นดง มีไม้ดอกและป่าละเมาะ ทุ่งหญ้าสลับด้วยป่าดงดิบเรียงรายไปตามลำธาร มีสระ

อโนดาดซึ่งมีน้ำอยู่ตลอดปี มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่หลายชนิด เช่น กระต่าย อีเก้ง กวาง เสือ

ภูกระดึงเป็นเขาที่มีความสูงวัดเป็นเส้นดิ่งได้ ๑,๐๔๕ เมตร จึงทำให้มีพืชเมืองหนาวขึ้นอยู่ทั่วไป มีพันธุ์ไม้แบบยุโรป เช่น ป่าสนุก หลายป่า และกล้วยไม้นานาชนิด พื้นที่ประกอบไปด้วยลำธารและมีน้ำตกท่ามกลางทุ่งหญ้าสุดลูกหูลูกตา บนภูกระดึงแห่งนี้มีบังกะโลของกรมป่าไม้ให้เช่า มีไฟฟ้า ประปา นับว่าสะดวกสบายมาก การขึ้นไปเที่ยวบนภูกระดึง ติดต่อจองที่พักล่วงหน้าได้ที่แผนกจองบ้านพัก กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ บางเขน โทรศัพท์ ๕๗๙๐๕๒๙, ๕๗๙๔๘๔๒

แก่งคุดคู้ สวรรค์บนดิน เป็นแก่งหินใหญ่วางอยู่กลางลำน้ำโขง อยู่ในเขตท้องที่อำเภอเชียงคาน อยู่ห่างจากจังหวัดเลย ขึ้นไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๑ ประมาณ ๕๔ กม. เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเลย และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้พัฒนาบริเวณพื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวขึ้นมาอย่างเร่งรีบ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แก่งคุดคู้เกิดจากสภาพภูเขาขวางกั้นลำน้ำโขง เปรียบประหนึ่งยักษ์มหึมาไปนอนคุดคู้กั้นลำน้ำไว้ ทำให้กระแสน้ำในลำน้ำโขงไหลเชี่ยวกรากปะทะแก่งหิน จนกระทั่งเกิดกระแสน้ำวนไหลกระฉอกส่งเสียงดังตลอดเวลา ในฤดูแล้งระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน น้ำโขงจะลดระดับไหลคดเคี้ยวจนมองเห็นแนวเขื่อนของหินธรรมชาติอย่างชัดเจน เป็นบริเวณที่มีอากาศเย็นสบาย ประกอบด้วยทิวทัศน์อันสวยงามโดยรอบ มีหาดทรายอันสวยงามกว้างใหญ่ พร้อมด้วยหินหลากสีประดับบ้านขนาดต่าง ๆ วางอยู่ทั่วไป และมีฉากธรรมชาติของภูควายเงิน และลำน้ำโขงที่กว้างกว่า ๑ กม. มีร้านค้าปลูกติดชายฝั่งแม่น้ำโขงพร้อมด้วยอาหารพื้นเมืองที่มีรสชาติ ทั้งของฝาก

อันแสนจะอบอุ่นมั่นคงยืนนาน คือ ผ้าห่มนวมและมะขามกวนอันแสนจะอร่อย สมดังสมญานามอำเภอเชียงคาน บ้านผ้านวมขาว ข้าวหลามยาว และสาวงามเป็นอย่างยิ่ง ตามสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปในจังหวัดเลย ปัจจุบันนี้ปรากฏว่า แก่งคุดคู้ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจเที่ยวชมธรรมชาติแห่งนี้กว่าหนึ่งแสนคนต่อปีทีเดียว.

ภูเรือ อุทยานแห่งชาติภูเรือ ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือเป็นภูเขาสูง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๓๗๕ เมตร แต่มีทางลาด สามารถจะนำรถยนต์ขึ้นไปถึงยอดเขาได้ บนเขาเป็นที่ราบกว้างใหญ่ มีธารน้ำและสนฉัตรที่งดงาม มีชะง่อนหินสีขาวสัณฐานเหมือนสัตว์น้ำ เรียงรายอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะตัวภูเรือมีลักษณะเป็นรูปเรือสำเภาขนาดใหญ่ พุ่งหัวเรือที่เรียวแหลมหัวเชิดออกสู่ขุนเขาลูกอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าในเบื้องหน้า ทำให้เห็นสันเขาลูกอื่นมีลักษณะเป็นลูกคลื่นสีเขียวครามอยู่แต่ไกล เหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อน ตากอากาศและทัศนาจรยิ่งนัก มีบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว ติดต่อได้ที่กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ บางเขน โทร. ๕๗๙๐๕๒๙, ๕๗๙๔๘๔๒

สำหรับท่านที่ไม่มีพาหนะส่วนตัว ก็สามารถเดินทางโดยรถโดยสารสายเลย – หล่มสัก ออกจากจังหวัดเลย ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๓ ระยะทางประมาณ ๔๘ กม. ไปลงที่ชุมชนอำเภอภูเรือ แล้วต่อรถโดยสารขนาดเล็กไปที่ทำการอุทยานแห่งชาติอีกประมาณ ๔.๕ กม. ซึ่งท่านจะต้องเสียค่าธรรมเนียมผ่านทางและที่พักแรมตามอัตราของทางราชการกรมป่าไม้ ซึ่งจัดไว้ให้ท่านเลือกได้อย่างพร้อมมูล สำหรับอาหารก็สามารถซื้อรับประทานได้ จากร้านค้าย่อยที่อยู่ในบริเวณ การสั่งจองตามระเบียบของทางราชการได้ที่กรมป่าไม้ด้วยตัวเอง หรือจะเดินทางไปที่จังหวัดเลยติดต่อด้วยตัวเองก็ได้.

ภูหลวง มีที่ตั้งและอาณาเขตคาบเกี่ยวอยู่ในหลายอำเภอ คือ อำเภอวังสะพุง อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้าย และกิ่งอำเภอภูหลวง ภูหลวงเมื่อมองจากเบื้องล่างก็จะเป็นเพียงขุนเขาอันทอดยาว ตอนปลายทางเหนือสุดอยู่ในเขตอำเภอภูเรือ ส่วนใต้สุดก็คือ เลยวังไสย์ ในเขตกิ่งอำเภอภูหลวงแนวเทือกเขาอันยาวเหยียด เกิดเป็นแนวโตรกผาและเนินผา ตลอดด้านทิศตะวันออกของพื้นที่มีผาเตลิ่นอยู่ทางเหนือสุดด้านอำเภอภูเรือด้วยความสูงระดับ ๑,๕๕๐ เมตร เหนือจากน้ำทะเล มองออกไปจากผาแห่งนี้ จะเห็นเนินเขาทอดยาวมาเป็นแนวซ้อนกันอยู่สามลูก คือ หนองงูเหลือม โคกนกกระบา และโหล่นแต้ ทั้งบริเวณโขดหินใต้หน้าผานั้น เต็มไปด้วยดอกกุหลาบแดง ขาว และเหง้าน้ำทิพย์ ซึ่งเป็นบอนไซป่า ส่วนผาเยืองเป็นหน้าผาด้านทิศตะวันตก ตั้งอยู่ด้านหลังโคกนกกระบา บริเวณที่พักของด่านตรวจสัตว์ป่าภูเรือ สำหรับหน้าผาด้านอำเภอวังสะพุง โดยมากมีสภาพเป็นเนินเขาที่ปกคลุมด้วยทุ่งหญ้าคาสลับเป็นแนว จะมีบ้างที่ชะง่อนหินผาหน้าตัดสูงชัน เช่น ผาโหล่นเครื่องบินตก สนามกอล์ฟช้าง ผากบและโหล่นแต้

สำหรับเส้นทางขึ้นสู่ภูหลวง มี ๒ ด้าน คือ ทางตำบลท่าศาลา อำเภอภูเรือ และทางตำบลหนองงิ้ว อำเภอวังสะพุง นอกจากนี้ยังมีเส้นทางอื่นอีก ได้แก่ เส้นทางบ้านเลยวังไสย์ ตำบลภูหอ กิ่งอำเภอภูหลวง และเส้นทางบ้านน้ำค้อ ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง การเดินทางใช้ทางเดินเท้า ภูหลวงเต็มไปด้วยป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ผสมผสานกันอยู่ระหว่างป่าเขตร้อนและป่าเขตหนาว เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมากมาย เช่น ช้าง กวาง กระทิง เลียงผา เสือ และนกป่าชนิดต่าง ๆ

ภูหลวง มรกตแห่งอีสาน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งแรกที่ดำเนินการโดยสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเลย *(สทล.)* องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย ได้รับการพิจารณาให้เปิดขึ้นเพื่อความมั่นคง เป็นการ

กระจายรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น และผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเข้าอยู่ในกองทุนพัฒนาจังหวัดเลยต่อไป ภูหลวง มรกตแห่งอีสาน เปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ด้วยความเห็นชอบจาก พตท. ๒๑ กรมป่าไม้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัดเลย ซึ่งมอบหมายให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ การท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง ด้านตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง กำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยวคราวละ ๓ วัน ๒ คืน เพื่อเป็นการรักษาสภาพป่าให้คงอยู่ตลอดไป นักท่องเที่ยวผู้สนใจจะติดต่อขึ้นท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองที่ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเลย หลังศาลากลางจังหวัดเลย โทร. ๘๑๑๗๗๖, ๘๑๒๐๓๓ (๐๔๒) หรือทางจดหมายตามรหัสไปรษณีย์ ๔๒๐๐๐ เพื่อขอระเบียบการ กำหนดวันเวลาในการสั่งจอง พร้อมกับส่งเงินค่ามัดจำ จำนวน ๕๐ เปอร์เซ็นต์ จากจำนวนค่าบริการ ๖๘๐ บาท ประกอบด้วยค่าเช่าที่พักเดินทาง ค่าอาหารรวม ๗ มื้อ ค่ารถยนต์รับ – ส่ง ค่าผ่านทาง ค่ามัคคุเทศก์ ตลอดระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวขึ้นไปพักผ่อนอยู่บนภูหลวง ๓ วัน ๒ คืน เพียงเตรียมสัมภาระสิ่งของจำเป็นสำหรับตนเองเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว.

คัดจากหนังสือ นายประพนธ์ พลอยพุ่ม (ลุงเขียว)

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เรื่องการบวช

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC ของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 06/08/2564

การบวช

การอยู่จำพรรษาของพระภิกษุตามพระบรมพุทโธวาท พุทธศาสนิกชนนิยมว่า เป็นฤดูกาลควรบำเพ็ญกุศลสัมมาปฏิบัติให้เคร่งครัดกว่าปกติกาล โดยอนุโลมตามพระพุทธบัญญัติที่ทรงพระอนุญาตให้ภิกษุอยู่จำพรรษาเป็นหลักแหล่ง ไม่ไปแรมราตรีในสถานที่อื่นตลอดฤดูฝน ๓ เดือน เว้นแต่มีกิจจำเป็น เช่นมีผู้อาราธนา หรือไปพยาบาลบิดา มารดา อุปัชฌาย์ อาจารย์ ก็อนุญาตให้ไปแรมคืนได้เพียง ๗ วัน เมื่อภิกษุอยู่จำพรรษาในที่แห่งเดียวกัน มีการศึกษาอบรมตามแนวพระธรรมวินัย ไม่ทอดทิ้งวันเวลาให้ล่วงเลยไปเปล่า พุทธศาสนิกชนผู้สนใจคุณงามความดีตามแนวคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงนิยมบำเพ็ญกุศลสัมมาปฏิบัติ มีบริจาคทาน รักษาศีล ฟังธรรม ตลอดการกุศล

ประการอื่น ยิ่งยวดกวดขันตามฤดูกาล เยี่ยงพระภิกษุด้วยคตินิยมเช่นนี้ ควรได้รับการสรรเสริญ แต่ถ้าสามารถอบรมสัมมาปฏิบัติ เช่นการจำพรรษานี้ตลอดไปอีก ๒ ฤดูกาล ก็ยิ่งได้รับการสรรเสริญโดยส่วนเดียว เพราะย่อมถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในศาสนธรรม สมหน้าที่แห่งพุทธศาสนิกชนโดยแท้ บุญกุศลมิใช่สมบูรณ์แก่ผู้ปฏิบัติบำเพ็ญได้เฉพาะฤดูกาลจำพรรษานี้เท่านั้น ถึงฤดูกาลอื่นก็ย่อมสมบูรณ์เช่นเดียวกัน เพราะใครทำดีย่อมได้รับผลดีเอง ทำเมื่อใดได้เมื่อนั้น อย่ามัวคอยรออาศัยใบบุญของผู้อื่น

การให้บรรพชาอุปสมบทแก่บุตร นัดดา ด้วยหวังเกาะชายผ้าเหลืองไปสู่สุคติด้วยนั้น เป็นความหวังอย่างเลื่อนลอยที่สุด ต่างว่าจะเป็นได้จริงคงจะไปได้เฉพาะบุตร นัดดาผู้บวชเรียนประพฤติความดีเท่านั้น ส่วนตนยังหนักด้วยบาป อกุศล อาจเป็นน้ำหนักเกินอัตราถ่วงบุตร นัดดา ไม่ให้ไปสู่สุคติก็ได้ เพราะการบรรพชาอุปสมบทของบุตรนัดดานั้น มิใช่เพียงแปลงเพศจากฆราวาสมาโกนผม ปลงหนวด นุ่งผ้าย้อมฝาดก็จะได้ชื่อว่ามีบุญกุศลพอเพียงที่จะรับพ่วงบิดามารดา ปู่ย่าตายาย ไปสู่สวรรค์ได้ก็หาไม่ ยังต้องอาศัยการศึกษาเล่าเรียน อบรมกาย วาจา ใจ ตามแนวธรรมวินัยอีกมาก บุญกุศลมิใช่เกิดเพียงแปลงเพศเท่านั้น แต่ต้องเกิดกับกาย วาจา ใจ ที่อบรมประพฤติปฏิบัติตามแนวธรรมวินัยอย่างกวดขันจนติดประจำอัธยาศัยสันดานอยู่เป็นปกติ จึงจะเรียกว่าผู้มีบุญกุศลได้อบรมแล้ว หรือเพียงอบรมจิตใจได้ดีเป็นบุญกุศลในระยะกาลที่บรรพชาอุปสมบทอยู่ ครั้นลาเพศแล้ว กลับปล่อยทิ้งบุญกุศลมิได้ติดตามไปด้วย อัธยาศัยสันดานเคยหมกมุ่นมัวเมาด้วยบาป อกุศลอบายมุขต่าง ๆ ในกาลก่อนบรรพชาอุปสมบท และภายหลังการบรรพชาอุปสมบทก็เข้าล้อมรุมจิตใจให้มัวมอมไปตามเดิมอีก อย่างนี้จะเป็นที่พึ่งให้ญาติพี่น้องอาศัยเกาะไปสู่สุคติได้อย่างไร เพียงแต่ตัวเองก็หนักด้วยบาป

อบายมุข จนเกินระวางบรรทุกแล้ว ก็มีแต่ทุคติเป็นที่หวังเท่านั้น ยิ่งซ้ำร้าย ถ้าขณะบรรพชาอุปสมบทอยู่หาได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนข้อวัตรปฏิบัติตามแนวสิกขาวินัย เกียจคร้าน หลบหลีกการอบรมสั่งสอน ไม่สนใจในการประพฤติปฏิบัติชอบ คอยนับวันเวลาเพื่อถึงกาลปวารณาออกพรรษา หรือนำอัธยาศัยเลวทรามที่เคยประพฤติในเมื่อเป็นฆราวาสมาก่อกรรมทำเข็ญในวงวัดอีก เป็นการบรรพชาอุปสมบทเพียงเพศภายนอก มิได้บวชให้ถึงจิตใจซึ่งเป็นที่ตั้งของบุญกุศล ดังนี้แล้ว ย่อมสมกับคำปรามาสว่า บวชเสียผ้าเหลือง สิ้นเปลืองเงินทองในพิธีการบวชเปล่า ๆ ไม่ได้คุณงามความดีติดอัธยาศัยใจคอให้เป็นสมบัติภายในคุ้มกับสมบัติภายนอกที่ต้องลงทุนไปแล้ว เหตุนี้ การหวังพึ่งใบบุญของผู้อื่นจึงเป็นความหวังที่เลื่อนลอย สู้ก่อสร้างอบรมด้วยตนเอง จนมีบุญติดกายวาจา ใจ แล้วเป็นปกติ เรียกได้ว่า ผู้มีกายบุญ วาจาบุญ ใจบุญ จึงจะมีทรัพย์สมบัติ เกียรติยศ เกียรติคุณ สุขสำราญกายใจมาบำเรอบุญอย่างมั่นคงสมบูรณ์ ย่อมมีสุคติเป็นที่ไปในเบื้องหน้าโดยแท้

อันลักษณะแห่งผู้บรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนานั้น ท่านจำแนกลักษณะเป็น ๔ ประการ คือ

๑. อุปชีวิกา เข้าบวชในศาสนาเพื่อหาเลี้ยงชีวิตพอสะดวกสบาย
๒. อุปกีฬิกา เพื่อหาของเล่นพอสนุกสนานเพลิดเพลิน
๓. อุปมุยฺหิกา บวชด้วยความหลงตามพิธี ตามประเพณีนิยม
๔. อุปนิสฺสรณิกา บวชเพื่อถึงบุญกุศล ตลอดถึงมรรค ผลนิพพาน

การบวชเพื่อหาเลี้ยงชีพ นั้น ย่อมไม่สนใจในข้อวัตรปฏิบัติให้สมฐานะและสุขุมยิ่งขึ้น มุ่งแต่เพียงให้ดำเนินชีวิตอย่างผาสุกสบาย มีอาหารการบริโภคฟูมฟาย มีเครื่องนุ่งห่มประณีตสวยงาม มีที่อยู่อาศัยโอ่โถงกว้างขวาง พร้อมด้วยเครื่องอุปกรณ์บำเรอความสุขสบาย

นานาประการ ด้วยการแสวงหาเป็นปาปสมาจาร คือการแสวงหาไม่สมควรแก่เพศสมณะ เช่นอ้างตนเป็นหมอยารักษาโรคบ้าง หมอทำนายทายทักบ้าง ซื้อขายแลกเปลี่ยนบ้าง ตั้งตนเป็นพ่อค้าซื้อถูกขายแพงบ้าง แล้วสะสมไว้เป็นสมบัติพอกตนด้วยความตระหนี่ไม่มีการแผ่เผื่อเจือจาน หรือมีการเผื่อแผ่ก็ให้อย่างเสียไม่ได้ หรือเป็นนโยบายเสียแต่น้อยหวังได้มากในภายหน้า ดังนี้เป็นต้น

การบวชเพื่อหาของเล่น นั้น ก็มุ่งแต่ความเพลิดเพลินด้วยการแสวงหาวัตถุที่ตนชอบ ชาวบ้านเขานิยมเล่นอย่างไร ก็นิยมตามเขาไป เล่นถ้วยปั้นลายครามบ้าง ต้นไม้บ้าง เป็นต้น เพลิดเพลินจนหลงลืมตน หลงลืมกิจวัตรหน้าที่ควรปฏิบัติของตน

บวชพอเป็นพิธีตามประเพณีนิยม นั้น ได้แก่ ชนิดบวชเพียงกาย ใจไม่ยอมบวชด้วย กิริยาอาการอย่างไรของบรรพชิต ก็ไม่สนใจศึกษา มุ่งคอยนับวันเวลาเพื่อลาสิกขา หรือหลงถือขนบธรรมเนียมนอกธรรมนอกวินัย มีอายุพรรษาแก่ขึ้นก็แก่แต่พรรษา ส่วนคุณธรรมความรู้ในสิกขาวินัยไม่แก่ตามขึ้นด้วย

บวชเพื่อบุญกุศล เพื่อคุณงามความดีตามธรรมวินัย ย่อมตั้งหน้าศึกษาธรรมวินัยตามฐานะตลอดไป เมื่อทราบว่าข้อไรท่านห้าม ก็พยายามงดเว้น ไม่ฝ่าฝืนถือตามความสะดวกสบายของตน ทอนธรรมทอนวินัยเสีย ไม่สนใจปฏิบัติตาม ข้อไรท่านแนะนำสั่งสอน ก็พยายามอบรมประพฤติตามทั้งในที่ลับและในที่แจ้ง กิจธุระหน้าที่ของตนที่จะพึงกระทำตามฐานะก็ไม่หลีกเลี่ยง ยินดีกระทำทุกประการ มิได้ขาดตกบกพร่อง หาข้อตำหนิตนเองได้ยาก ท่านผู้รู้ก็ไม่ติเตียน มีแต่ยกย่องสรรเสริญ อายุพรรษามากขึ้นด้วยความเจริญในธรรมปฏิบัติทุกระยะกาล ย่อมมีแต่ความเจริญพอกพูนขึ้นตามลำดับ เหตุนี้ การบวชเพื่อหาเลี้ยงชีวิต เพื่อหาของเล่น

เพื่อตามประเพณีนิยม ทั้ง ๓ ลักษณะนี้ท่านตำหนิโดยส่วนเดียว เพราะเป็นการทำลายความเป็นบรรพชิตสมณะของตนให้สูญเปล่าด้วย ยังเป็นตัวอย่างที่เลวทรามให้คนอื่นจดจำด้วย ทั้งทำลายพระพุทธศาสนา ประดุจโจรแอบอิงพระศาสนา ทำลายศรัทธาปสาทะของชาวบ้าน แม้ในกิจวัตรก็ย่อหย่อนไม่นำพา ด้วยเจตนาหนาแน่นอยู่ด้วยลาภสักการะและความเพลิดเพลิน จึงหมดทางเจริญในพระพุทธศาสนา ส่วนการบวชเพื่อบุญกุศลในธรรมวินัย แม้จะอยู่ได้เพียงไตรมาส ก็ชื่อว่าเป็นภิกษุสามเณรที่ดี เป็นศรีแก่พระศาสนา หากลาสิกขาออกไป รสแห่งคุณธรรมความดีก็ยังจะติดตามจิตใจ ทำให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ เป็นบุตรนัดดาที่ดีของตระกูลต่อไป ชื่อว่าผู้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงถาวร ผิดกว่าผู้บวชด้วยลักษณะทั้ง ๓ ข้างต้น เพราะผู้บวชตามลักษณะเหล่านี้ ถึงจะศึกษาเล่าเรียนมีความรู้อย่างไร ก็หาปฏิบัติดีตามความรู้นั้น ๆ ไม่ คงปฏิบัติตามอำเภอใจของตนเองเป็นที่ตั้ง ความเป็นสมณะบรรพชิตย่อมคอดกิ่ว ทำพระศาสนาให้ด่างพร้อย มิใช่ผู้เป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาเลย เพราะคุณความดีของพระศาสนามิได้มีประจำใจ หากทรงเพศภิกษุสืบต่อไป ก็เหมือนเป็นเชื้อโรคทำลายพระศาสนาให้ย่อยยับอัปมงคล เป็นดุจกาฝากแฝงพระศาสนาแอบอิงพอสุขสบายสำหรับตนเท่านั้น นับเป็นภัยของพระศาสนาอย่างสำคัญ

หน้าที่ของบรรพชิต ผู้หวังความเจริญในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง คือผู้บวชด้วยมุ่งประพฤติดีปฏิบัติชอบตามแนวพระศาสนานั้น ย่อมเป็นผู้สำรวมมั่นคงในปาฏิโมกขสังวร คือสำรวมในพระปาฏิโมกข์ที่ทรงบัญญัติไว้ควบคุมหมู่สงฆ์ให้อยู่ในระเบียบแบบแผนอันดีงาม นำศรัทธาปสาทะแก่ปวงชน คอยเว้นข้อที่ทรงบัญญัติห้าม ทำตามข้อที่ทรงอนุญาต เคร่งครัดเป็นชีวิตจิตใจตลอดกาลทุกเมื่อแล้ว สำรวมอินทรีย์

คือ ระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้ายในเวลาที่เห็นรูปด้วยตา ฟังเสียงด้วยหู ดมกลิ่นด้วยจมูก ลิ้มรสด้วยลิ้น ถูกต้องด้วยกาย รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น คงมีสติสัมปชัญญะกำหนดรู้ลักษณะของสิ่งเหล่านี้เพียงสักว่าเห็น สักว่าฟัง สักว่าดมกลิ่น สักว่าลิ้ม สักว่าถูกต้อง และสักว่าธรรมารมณ์ ไม่ยึดมั่นถือมั่นว่าเป็นของเรา ของเขา เพราะสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นแล้วก็ดับไปเป็นธรรมดา ไม่มั่นคงถาวร ตกอยู่ในลักษณะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาทั้งหมด มีความบริสุทธิ์ในการเลี้ยงชีพ คือดำเนินการอาชีพด้วยความเป็นธรรม ไม่ล่อลวงฉ้อโกงเบียดเบียนเขาเลี้ยงชีพ เรียกว่าอาชีวปาริสุทธิศีล หาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ และพิจารณาเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคตามสภาพความเป็นจริงของปัจจัยนี้ก่อน ไม่บริโภคด้วยตัณหา คือบริโภคด้วยความทะเยอทะยาน ต้องการเครื่องนุ่งห่มสวยสดงดงามสัมผัสอ่อน อาหารที่ดี ที่อยู่อาศัยโอ่โถงกว้างขวาง และยาที่บำรุงบำเรอร่างกายให้ผ่องใสอ้วนพี เพราะปัจจัยทั้ง ๔ นี้ ที่เรียกทับศัพท์ว่า จีวร บิณฑบาต ให้ผ่องใสอ้วนพลี เพราะปัจจัยทั้ง ๔ นี้ ที่เรียกทับศัพท์ว่า **จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เภสัช** เป็นเครื่องอาศัยดำรงชีพของภิกษุ จะขาดเสียมิได้ เมื่อแสวงหาได้ครบแล้ว ก็พึงสันโดษยินดีเท่าที่มีอยู่ ไม่สมควรตะเกียกตะกายแสวงหาในสิ่งที่เกินกว่าความจำเป็น เป็นการแสดงน้ำใจที่ขาดคุณธรรมให้ปรากฏ ว่าตกอยู่ในอำนาจแห่งตัณหาและความดิ้นรนทะเยอทะยาน ทั้งเป็นการรบกวนชาวบ้านผู้บำรุงให้พลอยวุ่นวายไปตามอำนาจกิเลสของบรรพชิตด้วย

เป็นอันว่าโดยย่นย่อแล้ว บรรพชิตผู้หวังคุณงามความดีหรือบุญกุศลอันแท้จริง หวังผลแห่งการบรรพชาอุปสมบทอย่างมั่นคงแก่ตนแล้ว จงอบรมตนให้สมบูรณ์ด้วยศีลทั้ง ๔ ข้อ คือ

ปาฏิโมกขสังวรศีล สำรวมในพระปาฏิโมกข์

อินทรียสังวรศีล สำรวมในอินทรีย์ทั้ง ๖
อาชีวปาริสุทธิศีล สำรวมในการเลี้ยงชีพ
ปัจจยปัจจเวกขณศีล พิจารณาเสียก่อนจึงบริโภค
ปัจจัย ๔ ไม่บริโภคด้วยตัณหา

จะได้ชื่อว่าเป็นพระภิกษุ เป็นบรรพชิต เป็นสมณะที่งดงาม เป็นศรีแก่พระศาสนา เป็นศาสนทายาทเชื้อสายสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองถาวรตลอดกาลนาน

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า สตรีผู้มีศรัทธาปสาทะยิ่งในพระพุทธศาสนา เมื่อไม่มีระเบียบอนุญาตให้สำรวมในพระปาฏิโมกข์ได้อย่างบุรุษ แต่ศีลอีก ๓ ข้อ คือ **การสำรวมอินทรีย์ การสำรวมในอาชีพ พิจารณาเสียก่อนจึงบริโภคปัจจัย ๔** เหล่านี้ สตรีย่อมสามารถปฏิบัติดำเนินตามได้ ซึ่งเรียกในสำนวนหนึ่งว่า **ผู้บวชใน** ผู้บวชในเช่นนี้นับว่าสะดวกมาก ไม่ต้องเที่ยวหาวัด หาอุปัชฌาย์ ไม่ต้องมีพิธีทำขวัญหาเครื่องอัฏฐบริขารให้วุ่นวาย เมื่อมีน้ำใจเลื่อมใสมั่นคงต่อพระรัตนตรัยแล้ว ก็ตั้งจิตอธิษฐานฝึกหัดอบรมตามแนวธรรมด้วยกำลังไตรทวารของตนเอง ทั้งจะไม่มีเวลากล่าวคืนสิกขาลาเพศอย่างฝ่ายบุรุษ ซึ่งสามารถบวชได้ทั้งบวชนอก บวชใน แต่หากว่าบุรุษผู้สามารถบวชได้ทั้งบวชนอกบวชในนั้น มีศรัทธาปสาทะอ่อน ย่อหย่อนต่อธรรมวินัย บวชด้วยมุ่งเพียงเลี้ยงชีวิตบ้าง บวชหาของเล่นบ้าง บวชตามเขาไปพอรักษาประเพณีบ้างเช่นนี้แล้ว ถึงจะทรงเพศอยู่นานเท่าไร ก็ชื่อว่าบวชได้แต่เพียงบวชนอกเท่านั้น ไม่ถึงจุดมุ่งหมาย คือบวชในได้เลย อย่างนี้ย่อมสู้สตรีผู้บวชภายในมิได้อย่างแน่นอน.

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พระมหารัชชมังคลาจารย์ (นิทฺเทสกเถร)

(เทศ วิทยานุกรณ์)

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย น

พระอุปัชฌาย์ของพระเดชพระคุณ พระราชศีลสังวร

อัญญตรพราหมณวัตถุกถา

โดย พระมหารัชชมังคลาจารย์ (นิทฺเทสกเถร)

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. *(๓ จบ)*

อนุปุพฺเพน เมธาวี โถกํ โถกํ ขเณ ขเณ
กมฺมาโร รชตสฺเสว นิทฺธเม มลมตฺตโนติ.

บัดนี้ จะแสดงพระธรรมเทศนา ตามพระคาถาในอัญญตรพราหมณวัตถุ ซึ่งมาในคัมภีร์พระธรรมบท ขุททกนิกาย พอเป็นเครื่องประดับปัญญาบารมี แห่งสาธุชนพุทธบริษัทตามควรแก่เวลา ขออานุภาพแห่งพระรัตนตรัยอันศักดิ์สิทธิ์ จงปรุงจิตต์ของพุทธบริษัทให้รื่นเริง อาจหาญในการกุศลธรรม สวนมัย ด้วยตั้งสติกำหนดพิจารณา เพื่อได้ปัญญารู้เท่าคติแห่งธรรมแจ้งชัด โดยควรแก่โอกาส ดังบาทพระคาถาว่า "สุสฺสูสํ ลภเต ปญฺญํ" ฟังด้วยดี ย่อมได้ปัญญา เมื่อบุคคลได้ปัญญาเป็นอย่างดี มีปัญญาเป็นทุนทรัพย์อย่างประเสริฐแล้ว ย่อมมีหวังที่จะทำตนให้ผ่องแผ้ว และทำฐานะของตนให้ดีมีคุณภาพสูงเด่น บำรุงประเทศชาติศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง มั่นคงด้วยสุขสมบัติตามประสงค์ ผู้รู้จักปลงใจฟังธรรมตามกาล อาจประสบคุณานิสงส์อันไพศาล ดังนี้ ตรงกับบาลีคาถาแห่งมงคลสูตรว่า "กาเลน ธมฺมสฺสวนํ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ" การฟังธรรมโดยกาล เป็นเหตุให้เจริญด้วยสุขสมบัติอย่างสูงสุด เพราะบุคคลผู้มีปัญญาไม่ประมาท ย่อมสามารถบำเพ็ญคุณงามความดี ถือเอาโอกาสขจัดมลทินของตนทีละน้อย ๆ ทุกขณะโดยลำดับไป ดังอัญญตรพราหมณ์ ผู้เป็นต้นเหตุแห่งพระธรรมเทศนานี้.

ความย่อแห่งเรื่องนั้นว่า พราหมณ์ผู้มีใจดีคนหนึ่ง ได้เห็นพระภิกษุยืนครองจีวรในที่รกด้วยหญ้า มีชายจีวรเปียกด้วยน้ำค้าง จึงคิดว่า

เราควรจะทำที่นี้ให้เตียน แล้วจัดการถางถากที่นั้นให้สะอาด ครั้นต่อมาได้เห็นพระภิกษุยืนครองจีวรในที่นั้น ชายจีวรเปื้อนด้วยฝุ่น จึงหาทรายมาเกลี่ยให้เรียบ ภายหลังได้เห็นพระภิกษุมาอาศัยที่นั้นถูกแดดเผา จึงทำปะรำบังแดดขึ้น ต่อมาอีกวันหนึ่ง ได้เห็นพระภิกษุที่มาอาศัยในที่นั้นถูกฝนเปียก จึงสร้างศาลาขึ้น เสร็จแล้วตกแต่งประดับประดาทำการฉลองถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน แล้วกราบทูลเล่าประวัติการณ์ที่ตนได้สร้างกุศลเป็นลำดับมา ตั้งต้นแต่ได้ถางถากหญ้าให้เตียนสะอาด จนถึงได้สร้างศาลาสำเร็จถวาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ตรัสพระคาถาอนุโมทนา เพื่อสนับสนุนกุศลจริยาของพราหมณ์ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ดังได้ยกมาเป็นนิกเขปบทณ เบื้องต้นนั้นว่า

"อนุปุพฺเพน เมธาวี โถกํ โถกํ ขเณ ขเณ
กมฺมาโร รชตสฺเสว นิทฺธเม มลมตฺตโน"

แปลความว่า *"ผู้มีปัญญาควรขจัดมลทินของตนเสียทีละน้อย ๆ ทุกขณะโดยลำดับไป เหมือนช่างทองชำระสนิมแห่งเงิน"* ฉะนั้น

ประวัติแห่งการบำเพ็ญกุศลของพราหมณ์ก็ดี พระพุทธานุสาสนีที่ตรัสอนุโมทนาก็ดี ล้วนเป็นเครื่องแสดงคุณสมบัติของคนดี ที่มีปัญญาทำตนให้สะอาด ปราศจากมลทินเครื่องเศร้าหมอง ควรเป็นคติที่สาธุชนจะพึงถือเป็นหลักปฏิบัติ เพราะบุคคลที่เกิดมา แม้อาศัยปุญญาภิสังขารมีศีลเป็นต้นปรุงแต่ง แต่มีอวิชชาความไม่รู้เท่าสังขารเป็นต้นเค้าต้องคลุกเคล้าแปดเปื้อนด้วยมลทินต่าง ๆ เช่น โกธะ ความโกรธขึ้งเดือดร้อนใจ ให้โทษทุกข์แก่ตนและผู้อื่น ด้วยเหตุไม่สมควร ชวนให้เกิดการทะเลาะวิวาทขาดสามัคคี ไม่มีเมตตาเป็นที่รังเกียจของสาธุชน ดุจบุคคลมีโรคติดต่อที่ร้ายกาจบ้าง มักขะ ความลบหลู่บุญคุณท่าน

ล้างผลาญความดีที่ท่านได้ทำแล้ว เป็นเหตุให้คลาดแคล้วจากประโยชน์ที่ควรจะได้ เหมือนผู้ทำลายรากฐานของตนบ้าง ริษยา เห็นเขาได้ดีทนอยู่ไม่ได้ ไม่ยอมให้ใครดีกว่า คิดทำลายตัดรอนผู้อื่น เป็นเหมือนผู้เผาโลกให้พินาศบ้าง มัจฉริยะ ความตระหนี่เหนียวแน่นเห็นแก่ตัวพัวพันอยู่ด้วยวัตถุกาม ไม่มีความปลอดโปร่ง เหมือนถูกผูกมัดบ้าง มายา เจ้าเล่ห์ พรางความผิดความเสียหายของตน ด้วยไม่ละอายบาปบ้าง สาเถยยะ มักอวด ซึ่งจัดเข้าในความมักใหญ่ใฝ่สูงเกินฐานะบ้าง มุสาพูดปด แกล้งกล่าวให้คลาดจากความจริง อันไม่เป็นที่ไว้วางใจบ้าง ปาปิจฉตา ปรารถนา ลามก เห็นแต่จะได้ ไม่นึกถึงเสียบ้าง และมิจฉาทิฏฐิเห็นผิดจากคลองธรรม มีเห็นว่าทำบุญทำบาปไม่ได้รับผลบ้าง แต่ละอย่าง ๆ ล้วนเป็นมลทินที่ให้โทษ ทำลายประโยชน์และสุขสมบัติทั้งของตนของผู้อื่นให้พินาศ เมื่อใครประมาทไม่พิจารณาให้เห็นโทษของมลทินหรือกลับเห็นว่าดี พอกพูนสั่งสมไว้ ไม่สนใจขจัด ก็มีแต่จะถึงความวิบัติขัดข้องทุกข์ร้อนต่าง ๆ ถ้ามีมากในประเทศใด ประเทศนั้นก็ไร้ความสุข เพราะฉะนั้น ควรรู้ธรรมฝ่ายชั่วว่าเป็นมลทินเครื่องเศร้าหมองกายและใจ ดังนัยพระคาถารับรองว่า "มลา เว ปาปกา ธมฺมา" ธรรมเป็นบาปทั้งหลายเป็นมลทินแท้ "อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จ" ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังนี้ เพราะมีอวิชชาความไม่รู้เท่าอารมณ์เป็นมลทินสำคัญ ดังพระพุทธภาษิตประพันธ์ว่า "อวิชฺชา ปรมํ มลํ" อวิชชาเป็นมลทินอย่างยิ่ง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเห็นโทษแห่งมลทินตามเป็นจริงแล้ว ทรงกำจัดไม่ให้มีในพระสันดาน บรรลุความบริสุทธิ์เกษมศานต์แล้ว จึงตรัสประทานพระพุทธโอวาทไว้ว่า "เอตํ มลํ ปหนฺตฺวาน นิมฺมลา โหถ ภิกฺขโว" ดูก่อนผู้เห็นภัยในสงสารทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงละมลทินนั้นเสียแล้วเป็นผู้ไม่มีมลทินเถิดเพราะเหตุนั้น ผู้มีปรีชาปรารถนาจะพ้นจากมลทินอันเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์ดังแสดงมาควรละมลทินเสียด้วยอุบายอันแยบคาย

ระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ก็อุบายที่จะละมลทินนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้มากหลาย เช่น กำจัดความโกรธด้วยเมตตา กำจัดความลบหลู่ด้วยเชิดชูกตัญญูกตเวที กำจัดริษยาด้วยปรานีและมุทิตา กำจัดตระหนี่ด้วยการให้ กำจัดมายาด้วยอุชุปฏิบัติคือการปฏิบัติตรง กำจัดมักอวดด้วยมักน้อย กำจัดมุสาด้วยความสัตย์ กำจัดความปรารถนาลามกด้วยปรารถนาดี กำจัดความเห็นผิดด้วยความเห็นชอบตามคลองธรรมมีเห็นว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

แต่โดยย่อก็รวมลงในทานศีลภาวนา เพราะว่าทาน ศีล ภาวนาเป็นบุญญกิริยาวัตถุ เครื่องชำระจิตต์ให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง

มลทินอย่างหยาบ หรือกิเลสอย่างหยาบควรปราบด้วยทานการให้คือให้สิ่งของต่าง ๆ เป็นต้นว่า ผ้านุ่งผ้าห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยาแก้ไข้แก่ผู้ที่ควรให้ ที่เรียกว่าอามิสทานบ้าง ให้ความไม่กลัวแก่มนุษย์และสัตว์ด้วย การแสดงไมตรีมีเมตตากรุณา ไม่เบียดเบียนล้างผลาญด้วยกายและวาจา ที่เรียกว่าอภัยทานบ้าง ให้เหตุผลแนะนำสั่งสอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษประโยชน์และสิ่งมิใช่ประโยชน์ ตลอดถึงสั่งสอนศิลปวิทยาอันปราศจากโทษ ที่เรียกว่าธรรมทานบ้าง ตามควรแก่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่บุคคลและสัตว์ในที่นั้น ๆ บรรเทาความตระหนี่อาลัยในทรัพย์สมบัติด้วยจาคะสละคืน พิจารณาเห็นคุณและโทษแห่งเหตุและผลที่ปรากฏแก่ตนและผู้อื่น แล้วตั้งจิตต์คิดงดเว้นจากโทษที่บัณฑิตติเตียนด้วยความละอายต่อบาปเกรงกลัวต่อบาป คือละอายและเกรงกลัวต่อความชั่ว ไม่ให้กายมัวหมองเพราะทำผิด ไม่ยอมพูดวาจาทุจริตอันจะให้เกิดความมัวหมองแก่ใคร ๆ ทั้งในที่ลับที่แจ้งทุกแห่งหน ทำความรู้สึกตนอยู่เป็นนิตย์ว่า ที่ลับไม่มีในโลก เชื่อผลหรือโชคที่บุคคลได้ถึงว่ามีมาแต่เหตุคือทำเหตุดี ย่อมได้ผลดี ทำเหตุชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว แล้วทำแต่เหตุที่ดีพร้อมด้วยเจตนา สมาทานวิรัติตามสิกขาบทบัญญัติ เช่น สมาทานศีล ๕

แล้วรักษาไม่ให้ขาดวิ่น และสำรวมอินทรีย์คือระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในเมื่อสัมผัสอารมณ์คือรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ไม่ให้ยินดียินร้าย ด้วยความจริงใจ โดยทราบชัดว่า อกุศลกรรมนั้นจักตามสนองไม่เร็วก็ช้า ในวันใดวันหนึ่ง ดังนี้ แล้วเพียรบำเพ็ญความดีด้วยอาศัยขันติความอดทน และความกำหนดรู้เหตุผลอันเกิดขึ้นนั้น ๆ เช่นนี้ย่อมเป็นเครื่องก่อไมตรีของตนและคนอื่นให้ไพบูลย์ ไม่เบียดเบียนล้างผลาญกัน ไม่ด่าว่าให้เจ็บช้ำน้ำใจ ไม่ส่อเสียดยุยงให้แตกร้าวกัน ไม่นินทาว่าร้ายอันเป็นการทำลายเกียรติคุณชื่อเสียงของกันและกัน ไม่วิวาทกินแหนงแคลงใจกัน

เมื่อต่างคนต่างทำด้วยความจริงใจ ต่างมีความรักใคร่สนิทสนม หวังดีต่อกัน ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มีความสามัคคี ช่วยเหลือกันประกอบกิจการงานที่ดีงามให้สำเร็จลุล่วงไป ทั้งฝ่ายคดีโลก และคดีธรรม มีกายวาจาอ่อนหวาน ผ่อนสั้นผ่อนยาวเอาอกเอาใจกัน ก็เป็นอันยังประโยชน์ส่วนย่อยและส่วนรวมให้สำเร็จด้วยดี มีกำลังพรั่งพร้อมด้วยคุณภาพและอิสรภาพ จัดเป็นประเทศที่สมบูรณ์ด้วยวัฒนธรรมและสุขสมบัติ ควรนับว่าเป็นสวรรค์ทันตาเห็น เป็นปฏิรูปเทศ ประเทศที่สมควรคือควรอยู่ เป็นที่เกรงขามของนานาชาติ

แต่สามัญชนผู้ถูกมลทินหุ้มห่อใจแล้ว โดยมากมักปรารถนาผลเกินกว่าเหตุ เช่นจะให้คนดีมีความสามารถเหมือนกันไปหมด จะให้คนคนเดียวมีความรู้ดีไปทุกอย่าง เป็นเหตุให้วางใจผิดทำให้กิจการเสียบ้าง จะให้เด็กเป็นเหมือนผู้ใหญ่บ้าง จะให้คนโง่เหมือนคนฉลาดบ้าง ทำงานแต่น้อยแต่ต้องการค่าจ้างรางวัลมากบ้าง อยากสำรวยสวยสดเกินแก่กำลังทรัพย์และวัยบ้าง เหล่านี้ไม่ใช่ฐานะที่จะพึงได้ มีแต่ความร้อนใจเป็นผล คล้ายปรารถนาให้ภูเขาหินเป็นเพ็ชรนิลจินดา หรือว่าปรารถนาจะให้เหล็กกลายเป็นเงิน ให้ทองแดงกลายเป็นทองคำธรรมชาติ เมื่อ

ปรารถนาไม่ได้สมหวังก็เป็นทุกข์ ดังพระบาลีว่า "ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ" ปรารถนาอยู่ซึ่งสิ่งใด ไม่ได้สิ่งนั้น แม้อันนี้ก็เป็นทุกข์ เมื่อใจเศร้าหมอง มีทุกข์เป็นเจ้าเรือน ย่อมทำดีไม่สำเร็จ

เพราะเหตุนี้ จึงควรกำหนดรู้กิเลสธุลีอย่างกลาง อันเกิดขึ้นกลุ้มรุมใจให้เศร้าหมอง คอยขัดขวางไม่ให้ทำความดีสำเร็จ อันเรียกตามบาลีว่า นิวรณ์ คือความกำหนัดรักใคร่ในสิ่งที่ไม่ควรได้ควรถึง ที่เรียกว่ากามฉันท์บ้าง ความขัดเคืองมุ่งร้าย คิดทำลายล้างผลาญสัตว์บุคคลและวัตถุ ที่ไม่เป็นไปตามอำนาจปรารถนาของตน ที่เรียกว่าพยาบาทบ้าง ซบเซาเหงาง่วงมึนซึม ที่เรียกว่าถีนมิทธบ้าง ฟุ้งซ่านรำคาญคิดพล่านไม่สมประสงค์ ที่เรียกว่า อุทธัจจกุกกุจจะบ้าง เคลือบแคลงสงสัยไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ไม่รู้ความจริงว่าเป็นอย่างไร ที่เรียกว่าวิจิกิจฉาบ้าง ดังนี้ ทำใจให้เศร้าหมองไม่มีสุข ไม่สามารถที่จะทำความดีให้สำเร็จ ถ้าไม่พยายามปราบด้วยอุบายอันแยบคาย มลทินเครื่องเศร้าหมองนั้น ๆ ก็จะเจริญมากมายหยาบใหญ่ยิ่งขึ้น จนถึงให้กายทำชั่ว เบียดเบียนล้างผลาญตัวและผู้อื่นบ้าง ให้วาจากล่าวชั่วกล่าวร้าย เป็นภัยแก่ตัวและผู้อื่นบ้าง เมื่อมลทินเป็นศัตรูภายในคอยทำลายล้างผลาญอยู่เช่นนี้ แม้จะมีทรัพย์สมบัติบริษัทบริวารมากมาย มียศใหญ่สูงศักดิ์ ก็มีแต่จะเสื่อมสิ้น และศัตรูภายนอกก็จะได้โอกาสเข้าย่ำยีไม่ให้มีสันติสุข

มลทินเป็นบาปธรรม ที่จะนำให้บุคคลพินาศ ให้ประเทศชาติถึงความเสื่อมโทรมล่มจมได้ มลทินเป็นศัตรูภายในอย่างสำคัญเห็นปานนี้ จึงควรที่ทุกคนผู้หวังความเจริญก้าวหน้า หวังจะให้ประเทศชาติศาสนารุ่งเรืองสมบูรณ์ด้วยวัฒนธรรม พร้อมด้วยกำลังทรัพย์สมบัติ สันติสุขและอิสรภาพ จึงควรร่วมใจกันปราบปรามศัตรูภายใน คือมลทินของตน ๆ ให้เสื่อมสิ้นไป ด้วยพยายามศึกษาอบรมสมถภาวนา ทำใจให้สงบจาก

อารมณ์ที่เป็นข้าศึก คือพยายามตั้งสติสงบใจจากเครื่องเศร้าหมองนั้น ๆ ด้วยการระลึกถึงอารมณ์ที่ควรระลึก ๑๐ อย่าง คือ ระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า ระลึกถึงคุณของพระธรรม ระลึกถึงคุณของพระสงฆ์ ระลึกถึงศีลของตน ระลึกถึงทานที่ตนได้บริจาคแล้ว ระลึกถึงคุณที่ทำคนให้เป็นเทวดา ระลึกถึงความตายที่จะมาถึงตน ระลึกทั่วไปในกายให้เห็นว่าไม่งามน่าเกลียด ระลึกถึงลมหายใจเข้าออก และระลึกถึงคุณพระนิพพาน ซึ่งเป็นที่ระงับกิเลสและกองทุกข์ ป้องกันกามวิตกไม่ให้มายั่วยวนใจ ให้ใจสงัดจากกามารมณ์ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ เครื่องสัมผัสทุกขณะทีละน้อย ๆ โดยลำดับ ใจก็จะผ่องใสมีกำลังมั่นคง และมีอำนาจสามารถศึกษาศิลปวิทยาประกอบกรณียกิจอันเป็นหน้าที่ให้สำเร็จตามความประสงค์

เมื่อมากคนด้วยกัน ไม่มีหายนธรรมเครื่องให้เสื่อม ต่างมีวัฒนธรรมเครื่องให้เจริญดังกล่าวมา ก็จะเห็นได้ว่าเป็นผู้ช่วยกันสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศชาติศาสนาโดยแท้เป็นพลเมืองดี เป็นกำลังของประเทศอย่างดี และเป็นพลโลกที่ดีด้วย เมื่อปฏิบัติได้เช่นนี้ถึงเป็นโลกิยธรรม ก็น่าพอใจน่าปรารถนา

แต่ผู้มีปัญญาเป็นบัณฑิต หวังจะประกอบกุศลกิจขจัดมลทินของตนให้เด็ดขาด อันนับเป็นโลกุตตรธรรม ธรรมที่ข้ามขึ้นจากโลก เพื่อไม่ต้องหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงทุกข์โศกหม่นหมองด้วยมลทินใด ๆ อีกต่อไป ก็พยายามตัดอาลัยสละโลกิยสมบัติหรือโลกามิส กำหนดเห็นจิตต์ปลอดโปร่งปราศจากกิเลสกามความใคร่ในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ไม่น้อมไปเพื่ออกุศลใด ๆ ห่างไกลจากอกุศลธรรม คือ โลภ โกรธ หลง อันได้ในบาลีว่า "วิวจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ" สงัดแล้วจากกามทั้งหลาย สงัดแล้วจากอกุศลธรรมทั้งหลาย มีปัญญาตรึกตรองเห็นแต่ลักษณะอันผ่องแผ้วเอิบอิ่มของจิตต์ พร้อมด้วยสุขสำราญ

สังขารมลทินอย่างกลางให้สิ้นไป ด้วยอาศัยสมถวิธี คือความสำรวมอินทรีย์ ระวังอายตนะเครื่องต่อภายใน จนได้สำเร็จเป็นความเพ่งพินิจชั้นต้น แล้วไม่ละความเพียรมีสติเป็นไปสืบต่อ ในอารมณ์ที่กำหนดพิจารณาก็เป็นอันว่ามลทินอย่างกลางไม่สามารถที่จะรังควานได้ ใจย่อมเข้าถึงสุขประณีตยิ่งขึ้นโดยลำดับ จนระงับจากวิตกวิจาร คงเหลือแต่ปีติ ความเอิบอิ่มและความสุข พร้อมด้วยความเพ่งแน่วแน่ ซึ่งจัดเป็นความเพ่งชั้นที่ ๒ เมื่อความเพ่งนั้นไม่คืนคลาย ก็ย่อมได้อารมณ์ที่ประณีต จนถึงละปีติและสุขโดยลำดับ คงเหลือแต่ความเพ่งเฉยอย่างเดียว ซึ่งนับว่าเป็นความเพ่งชั้นที่ ๓ และที่ ๔ ชื่อว่ากำจัดธุลีกิเลสเครื่องเศร้าหมองอย่างกลางให้หมดไปโดยสิ้นเชิง ปรากฏเป็นผู้มีใจเป็นใหญ่ มีกำลังอานุภาพ สามารถกำหนดรู้อรรถธรรมคือเหตุผล ทั้งภายในภายนอกได้อย่างสุขุมคัมภีรภาพ แต่คุณชาติเหล่านี้เป็นสังขาร มีอาการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เมื่อสิ้นปัจจัยเครื่องปรุงแต่ง คือสิ้นกำลังความเพียรและความตั้งสติเพ่งพิศ จิตต์ก็อาจส่ายไปในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งโลภ โกรธ หลง ได้อีก เพราะเหตุนี้ ผู้มีปัญญาเมื่อพยายามกำจัดมลทินอย่างหยาบให้หมดไป ด้วยทานมัย สีลมัย และกำจัดมลทินอย่างกลางให้สิ้นไป ด้วยการเจริญสมถภาวนา ให้จิตต์มีกำลังอานุภาพและความเป็นใหญ่ แล้วอาศัยคุณธรรมนั้นกำจัดมลทินอย่างละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในสันดานให้หมดสิ้นไป คือใช้สติปัญญาพิจารณาโทษของนามรูปทั้งภายในภายนอก ทั้งส่วนที่หยาบและละเอียดให้เห็นว่าเป็นของที่มีความแปรปรวนไม่เที่ยงทนถาวร มีอันเกิดขึ้นปรากฏ ตั้งอยู่ปรากฏ ดับไปปรากฏโดยลำดับไม่หยุดนิ่ง เหมือนน้ำไหลหรือเหมือนคลื่นในมหาสมุทร เพราะปัจจัยภายนอกบ้าง เพราะปัจจัยภายในบ้าง แล้วเบื่อหน่ายคลายความกำหนัดยินดี สละคืนอุปธิเครื่องเศร้าหมองให้ห่างไกล ดังนัยพุทธภาษิตว่า

[illegible] โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

"สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา"

แปลความว่า *"เมื่อใดบุคคลมาเห็นอยู่ด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางแห่งความบริสุทธิ์"* ดังนี้

เมื่อเห็นความไม่เที่ยงแห่งสังขารเป็นประจักษ์ ไม่ใช่เอาอดีตมาเทียบปัจจุบัน แล้วสันนิษฐานอนุมานอนาคตว่าจะเป็นเช่นนั้น ดังนี้ ย่อมเห็นทุกขลักษณะแห่งสังขารไปด้วยกัน เพราะสิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นก็เป็นทุกข์ และเบื่อหน่ายในทุกข์คือนามรูป คลายความกำหนัดย้อมใจ ดังนัยพุทธภาษิตประพันธ์ว่า

"สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา"

แปลความว่า *"เมื่อใดบุคคลมาเห็นอยู่ด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางแห่งความบริสุทธิ์"* ดังนี้

อนึ่ง เมื่อเห็นแจ้งชัดด้วยญาณทัสสนะว่า สังขารมีลักษณาการไม่เที่ยง เป็นทุกข์อยู่เป็นปกติเป็นสภาพ ไม่ใช่วิสัยที่ใครจะแก้ไขได้ ดังนี้ ก็เป็นวิถีทางที่จะให้เบื่อหน่าย แล้วปล่อยวางความยึดถือ ด้วยอำนาจตัณหาอุปาทาน ว่าเราว่าตัวตนของเรา

เมื่อสละคืนสังขารด้วยความจริงใจ เหมือนทำลายม่านเครื่องปกปิดกำบังแล้ว ก็ย่อมเกิดญาณเครื่องเห็นธรรมที่จริงแท้ไม่แปรผัน พ้นจากสังขารการปรุงแต่ง ไม่มีอาการเกิดอาการดับ ไม่นับว่าสัตว์บุคคลเราเขา แล้วหน่ายในทุกข์จนสละความยึดถือทั้งปวงได้ ก็นับว่าเป็นผู้สวัสดี ดังพระบาลีว่า "นาญฺญตร สพฺพปฏินิสฺสคฺคา โสตฺถึ ปสฺสามิ ปาณีนํ"

นอกจากความสละคืนทั้งปวง เราไม่เห็นความสวัสดีของสัตว์ทั้งหลาย เพราะว่าจิตต์ของผู้กำหนดรู้สังขารและวิสังขารตามจริง ไม่ติดมั่นสัญญาวิปลาสว่า ตัวตนหลุดพ้นจากทิฏฐิวิปลาส ที่เข้าไปตามเห็นว่าตนเป็นอันพ้นจากเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง ล่วงถึงความบริสุทธิ์หมดจด ดังพระพุทธพจน์ว่า

"สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา"

แปลความว่า *"เมื่อใดบุคคลมาเห็นอยู่ด้วยปัญญาว่า ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางแห่งความบริสุทธิ"* ดังนี้ เมื่อรู้เท่าทันว่าสังขารทั้งปวงเป็นกองทุกข์ เกิดจากความสะดุ้งดิ้นรนและความทะยานอยาก ด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว แต่นั้นนามรูปที่มีที่เป็นอยู่อย่างไรก็ดี ความสะดุ้งดิ้นรนทะเยอทะยานก็ดี ย่อมถูกสละละทิ้งด้วยปัญญาอันยิ่งโดยลำดับ นับว่ามีวิชาทำอาสวะให้ถึงความสิ้นไป ทำจิตต์ให้วิมุตติหลุดพ้นจากมลทินโทษ คือจิตต์หลุดพ้นจากภพ ชาติ ชรา พยาธิ มรณะ ที่เป็นกองทุกข์ทั้งมวล ด้วยอาศัยสมถะและวิปัสสนาที่บำเพ็ญให้เต็มแล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่ง ถึงความเป็นผู้ไพโรจน์ดุจดวงพระอาทิตย์ ชื่อว่าเป็นบัณฑิต เพราะกำจัดมลทินให้สิ้นไปทีละน้อย ๆ ทุกขณะโดยลำดับ ดังนายช่างทองชำระสนิมแห่งเงินให้หมดไปฉะนั้น

ได้แสดงพระธรรมเทศนามา ก็พอควรแก่เวลาด้วยประการฉะนี้

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TU Digital Collections โดยนายสุวรรณ นายชัยยุทธ์ ตั้งสกุลชัยยุ 05/06/2567

ธรรมปฏิเวธ

ของ

พระเดชพระคุณพระเทพวราลังการ

(หลวงปู่ศรีจันทร์ วณฺณาภเถร)

วัดศรีสุทธาวาส อำเภอเมืองเลย
จังหวัดเลย

เอกสารนี้ถูกบันทึกลงในระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยเภา หมดอายุ 08/06/2564

เรื่อง ผู้บันดาล

บุคคลบางพวก หรือบางหมู่มีทรรศนะของตนว่า เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงด้วยพฤติการณ์ใด ๆ ภายใต้ดวงอาทิตย์ หรือภายใต้ดวงดาวทั้งหลายนั้น เกิดจากอำนาจเบื้องบน เกิดจากดวงดาว เกิดจากพรหมลิขิตบัญชาให้เหตุการณ์นั้นเป็นไป คนเราจะดีหรือชั่ว จะก้าวหน้าหรือถอยหลัง จะรุ่งโรจน์หรืออับเฉา จะร่ำรวยหรือยากจนนั้น พระพรหมลิขิตย่อมกำหนดกฎเกณฑ์โชคชะตาของโลกมนุษย์ ของทุกสิ่งทุกอย่างไว้พรักพร้อมแล้ว มนุษย์ไม่สามารถจะแก้ไขอำนาจพรหมลิขิตหรือดวงดาวทั้งหลายใด ๆ ผู้ที่มีทรรศนะและความเห็นเช่นนี้ มักจะเชื่อพรหมลิขิตนั้นมีอำนาจดลบันดาลเหตุการณ์และชีวิตได้จริง เขาเชื่อว่าโชคเคราะห์ของเขาจะเป็นไปโดยประการใดนั้น ก็แล้วแต่สิ่งที่ปรากฏอยู่ในดวงชะตาของเขา ดวงไม่ดี ลายมือไม่ได้ความ แม้ว่าจะได้พยายามดิ้นรนสักเพียงใด ก็ไม่สามารถที่จะทำให้เป็นคนดีเด่นขึ้นมาได้เลยเป็นอันขาด ความเข้าใจของบุคคลดังกล่าวมานี้แสดงให้เห็นได้ชัดว่าเขาไม่ยอมเชื่อว่า ผู้ทำกรรมดีย่อมได้ดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว ดังนั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ได้ทรงตรัสแก่พระอานนท์ว่า

"ดูกรอานนท์ การที่สัตว์โลกทั้งหลายมีความยุ่งยากในชีวิตประจำวันเกิดขึ้นเหมือนกับกลุ่มด้ายที่ยุ่งขอดเป็นปม ก็เพราะไม่รู้เห็นประจักษ์ในปฏิจจสมุปบาท และยังก้าวไปไม่ทันพ้นอบาย ทุคติ วินิบาตและนรก"

ที่จากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พระดำรัสของพระพุทธองค์นี้ ไม่ได้ทรงแสดงเลยว่า อิทธิพลของพรหมลิขิต หรืออิทธิพลของดวงดาว หรืออิทธิพลของเส้นต่าง ๆ ดังปรากฏอยู่ในลายมือนั้น จะสามารถทำให้มนุษย์ดีขึ้นหรือเลวลงได้ คนเราจะดีขึ้นหรือเลวลงอยู่ที่ตัวเอง ไม่ได้อยู่ที่พรหมลิขิต ไม่ได้อยู่ที่ดวงดาว ไม่ได้อยู่ที่ลายมือ แต่อยู่ที่ตัวเอง ประพฤติความดีหรือประพฤติความชั่ว ประกอบกรรมดีหรือประกอบกรรมชั่ว หรือไม่ได้ประกอบกรรมอะไรเลย ใครก็ตามจะมีดวงชะตาดีหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าหากเป็นคนมีความพยายาม มีความอดทน มีความขยัน มีความพากเพียร และมีความกล้าหาญแล้ว แน่เหลือเกินว่า ถ้าคนนั้นมีลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏแก่ตัวเขาแล้ว แม้บุคคลนั้นจะมีดวงชะตาเลวและในลายมือนั้นจะไม่มีเส้นพระอาทิตย์ เส้นโชคหรือเส้นอะไรก็ตาม อันเป็นการแสดงออกแห่งสัญลักษณ์ของความดีเด่นในอนาคต เขาก็จะสามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่ต้องสงสัย พระพรหม หรือพระยมก็ไม่สามารถเหนี่ยวรั้งความสามารถของเขาไว้ได้เลย ผู้ที่จะเหนี่ยวรั้งเอาไว้นั้นไม่ใช่พระพรหม ไม่ใช่พระยม ไม่ใช่ผีห่าซาตาน ไม่ใช่พระพุทธเจ้า พระเยซู พระมะหะหมัด หรือพระนารายณ์ แต่เป็นตัวของตัวเอง ตัวของเรานี่แหละเป็นทั้งพระพรหม พระยม พระเจ้า หรือเป็นวีรบุรุษ เป็นอ้ายมหาโจรใจทมิฬ เป็นนักปราชญ์เมธี หรือจะเป็นอะไรก็ได้ ตัวของเราเองทั้งนั้นเป็นผู้ก่อขึ้น เป็นผู้ประกอบกระทำให้มี ให้เป็นขึ้น ดีชั่วอยู่ที่ตัวของตัวเป็นผู้ทำเอง

พระพุทธเจ้าพระองค์ทรงตรัสว่า *"บุคคลจะทำความสำเร็จในชีวิตนั้น ต้องประกอบด้วยบารมีสิบประการ จะบรรลุอรหันต์ได้นั้นต้องสร้างบารมีสิบประการเสียก่อน"* บารมีสิบประการตามหลักพุทธศาสนานั้น มีดังนี้

๑. ทาน คือ การให้หรือการเสียสละ

๒. ศีล หมายถึง ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ www.thai-tai.com

๓. เนกขัมมะ การออกจากกาม สละทรัพย์สมบัติและครอบครัว ตลอดจนความสุขในทางโลกีย์วิสัยออกบรรพชา

๔. ปัญญา คือ ความรู้ในสิ่งที่ควรรู้ เช่น รู้ดี รู้บุญ รู้บาป หรือ รอบรู้ในทางโลกียะ และโลกุตตระ เป็นต้น

๕. วิริยะ คือ ความเพียร ความกล้าในสิ่งที่เป็นประโยชน์

๖. ขันติ คือ ความอดทน ไม่ย่อท้อ

๗. สัจจะ คือ ความซื่อตรง และการทำอะไรทำจริง หรือเป็นผู้มีอุดมคติแน่วแน่นั่นเอง

๘. อธิษฐาน คือ ความตั้งใจมั่นไม่ยอมเปลี่ยนแปลง เช่น พระพุทธเจ้าทรงออกจากกามก็ไม่กลับเข้าไปอีก เป็นต้น

๙. เมตตา คือ ความปรารถนาดี ความเป็นมิตร ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข

๑๐. อุเบกขา คือ ความวางเฉย ความไม่ลำเอียง ความยุติธรรม

บารมีสิบประการนี้ เป็นบารมีที่เจ้าชายสิทธัตถะใช้กำจัดพระยามาร และจากบารมีสิบประการนี้เอง พระองค์จึงก้าวขึ้นสู่ความเป็นอรหันต์ คือ ความหลุดพ้นจากกิเลส

บารมีสิบประการนี้ สามารถจะบันดาลให้เกิดความสำเร็จขึ้นได้ บารมีสิบประการแสดงให้เห็นได้ว่า ความสำเร็จเป็นอรหันต์ก็ดี ความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ดี ความเป็นมหาบุรุษก็ดี หรือความสำเร็จในกิจการใดก็ดี ก็ล้วนแล้วต้องอาศัยตัวเองทั้งสิ้น ไม่ต้องอาศัยโชคชะตา ไม่ต้องอาศัยพรหมลิขิต ไม่ต้องอาศัยดวงดาวดลบันดาลให้เกิดขึ้นเลย

พระพุทธองค์ได้ทรงกล่าวถึงโชคชะตาของมนุษย์ไว้ ๔ ประการ มีดังนี้

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๑. คติสมบัติ คือ คติดีหรือสมบูรณ์

๒. อุปธิสมบัติ คือ ร่างกายดีหรือสมบูรณ์

๓. กาลสมบัติ คือ ถึงเวลาที่ความดีจะให้ผลแล้ว

๔. ปโยคสมบัติ คือ การประกอบความดีสมบูรณ์

คุณสมบัติ ๔ ประการนี้ สมบูรณ์แล้วเมื่อใด เมื่อนั้นบุคคลนั้นก็จะสำเร็จสิ่งที่ตนประสงค์ และมีความสุขความเจริญต่อไปตลอดชีวิต จึงเห็นได้ว่า ตัวของเราเองเป็นต้นเหตุ เป็นผู้ก่อให้เกิดผลดีผลร้าย สุขทุกข์ เจริญเสื่อม เลวและประเสริฐ เป็นต้น สมตามที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

"บุคคลจะเป็นคนเลวเพราะชาติตระกูลก็หาไม่ จะเป็นผู้เสริฐเพราะชาติตระกูลก็หาไม่ บุคคลจะเป็นคนเลวก็เพราะกรรม คือการกระทำ จะเป็นคนประเสริฐก็เพราะกรรม คือ การกระทำ ผู้ที่กระทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ที่กระทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ความดีความชั่วเกิดจากตัวเองเป็นผู้ทำ หามีสิ่งอื่นบันดาลให้เกิดขึ้นไม่"

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เรื่อง ทุกข์และการบรรเทาทุกข์

ทุกข์ คือ **ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ** เพราะทนได้ยาก มี ๒ อย่าง คือ (๑) **สภาวทุกข์ ทุกประจำ** ๑ และ (๒) **ปกิณณกทุกข์ ทุกข์จร** ๑

สภาวทุกข์ ทุกข์ประจำ ได้แก่

๑. ชาติทุกข์ คือ ความเกิดเป็นทุกข์ หมายถึง ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ถึงคลอด ทุกข์มาก

๒. ชราทุกข์ คือ ความแก่เป็นทุกข์ หมายถึง ความแก่เฒ่าทำให้ลำบาก

๓. มรณทุกข์ คือ ความตายเป็นทุกข์ หมายถึง ความตายได้ตัดรอนชีวิตเสีย

ปกิณณกทุกข์ ทุกข์จร ได้แก่

๑. โสกะ คือ ความเศร้าใจ เสียใจ

๒. ปริเทวะ คือ ความร่ำไห้รำพัน บ่นเพ้อตัดอาลัยไม่ขาด

๓. ทุกขะ คือ ความไม่สบายกาย เจ็บป่วย

๔. โทมนัส คือ ความน้อยใจ

๕. อุปายาสะ คือ ความคับใจ ตรอมใจ

๖. สัมปโยคะ คือ ความประสบสิ่งที่ตนเกลียด ที่ไม่ชอบใจ

๗. วิปปโยคะ คือ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่ชอบใจ

๘. อลาภะ คือ ความหลงผิด ไม่ได้สิ่งที่ตนอยากได้ ความปรารถนาไม่ได้สมหวังนั่นเอง

นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

รวมทั้งสิ้นเป็นทุกข์ ๑๑ กอง แต่เมื่อกล่าวโดยย่อ **อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์** กล่าวคือ *รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ ขันธ์ทั้ง ๕ นี้แหละชื่อว่าเป็นทุกข์* เพราะเป็นสภาวะที่ทนได้ยาก ยากที่จะคงทนอยู่ในสภาพเดิมได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไป แตกสลายไป ทำลายไป จึงชื่อว่าเป็น อนิจจัง คือไม่เที่ยง และเป็น อนัตตา คือ ไม่ใช่ตัวตนเราเขา คนเราเมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่พอใจ หรือพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่ชอบใจแล้ว ไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณาเห็นตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งปวงแล้ว ย่อมเศร้าโศกเสียใจ ร่ำไรรำพันบ่นเพ้อคับอกคับใจ ได้รับความทุกข์ทรมานแสนสาหัส แต่ถ้าฝ่ายผู้ที่ได้ประสบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่พอใจ หรือพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่ชอบใจแล้วใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งเหล่านั้นให้เห็นตามความเป็นจริงว่า มีความเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป เป็นอนิจจัง เป็นของไม่เที่ยง และเป็นอนัตตา มิใช่ตัวตน เมื่อถอนอุปาทานความยึดมั่นว่าเป็นตัวตน เป็นเขาเป็นเราเสียได้ แต่นั้นความทุกข์ก็จะเบาบางลงไปจนไม่มีทุกข์เป็นที่สุด ข้อนี้ขอสาธกเรื่องชาดกที่มีในธรรมบท ๒ เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ ๑

พระบรมศาสดาทรงปรารภกับนางปฏาจาราเถรี ซึ่งเป็นธิดาของเศรษฐีในเมืองสาวัตถี นางได้ประสบวิปโยคทุกข์อันแสนสาหัส คือ สามีถูกงูกัดตาย บุตรคนโตตกน้ำตาย บุตรคนเล็กถูกเหยี่ยวเฉี่ยวเอาไป บิดามารดาและพี่ชายโดนเรือนพังทับตาย นางก็โทมนัสหมดสติสมปฤดี เปลือยกายไม่มีผ้านุ่งห่ม เดินบ่นเพ้อแต่ผู้เดียวเข้าไปในพระเชตวันวิหาร พระศาสดากำลังทรงแสดงพระธรรมเทศนาอยู่ท่ามกลางบริษัท ครั้นพระองค์ได้ทรงทอดพระเนตรเห็น จึงทรงเตือนให้นางกลับมีสติแล้วตรัสว่า *"ดูกรปฏาจารา ในวัฏฏสงสารนี้ เมื่อผู้เป็นที่รัก เช่น บุตรเสียชีวิตลง*

เมื่อเธอร้องไห้ น้ำตาของเธอไหลออกมามากกว่ามหาสมุทรทั้ง ๔ เสียอีก คนถูกความทุกข์ครอบงำ น้ำตาของเขาจะมากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ นั้นมิใช่น้อย ดูกรแม่ เพราะเหตุใด เธอจึงยังประมาทอยู่เล่า"

เมื่อพระบรมศาสดาตรัสอย่างนี้ ความเศร้าในสรีระของนางปฏาจารานั้น ได้ถึงแล้วซึ่งความเบาบางลง และพระองค์ได้ตรัสพระคาถานี้ว่า *"เมื่อบุคคลอันมัจจุราชครอบงำแล้ว บุตรทั้งหลายที่มีชีวิตอยู่ก็ต้านทานมัจจุราชไม่ได้ บิดามารดาก็ต้านทานไม่ได้ ถึงพวกพ้องก็ไม่ได้ ความป้องกันย่อมไม่มีในหมู่ญาติมิตร บัณฑิตทราบอำนาจแห่งเหตุนี้แล้ว พึงสำรวมในศีล พึงรีบเร่งทำทางเป็นที่ไปพระนิพพานให้หมดจด"*

เมื่อนางปฏาจาราพิจารณาตามพระธรรมเทศนา ก็ได้บรรลุโสดาปัตติผล และได้ทูลขอบรรพชาอุปสมบทกับพระศาสดา พระองค์จึงทรงส่งไปสู่สำนักนางภิกษุณีทั้งหลาย ยังนางภิกษุณีทั้งหลายให้บวชนางปฏาจาราเป็นภิกษุณีแล้ว

วันหนึ่ง นางปฏาจาราเถรีเอาหม้อตักน้ำมาล้างเท้าแล้วเทน้ำลงไป น้ำนั้นไหลไปได้หน่อยหนึ่งก็ขาดแล้ว เทลงไปในวาระที่สอง น้ำนั้นได้ไหลไปกว่าวาระที่หนึ่ง แล้วเทน้ำลงไปในวาระที่สาม น้ำไหลไปกว่าวาระที่สอง เธอจึงเอาน้ำนั้นเป็นอารมณ์กำหนดแล้วซึ่งวัยทั้งสาม คิดว่าสัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ ย่อมตายในปฐมวัยราวกับน้ำที่เราเทลงไปในวาระแรก สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ย่อมตายในมัชฌิมวัย ราวกับน้ำที่เราเทลงไปในวาระที่สอง ไกลไปกว่าวาระแรก สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ย่อมตายในปัจฉิมวัย ราวกับน้ำที่เราเทลงไปในวาระที่สาม ไกลไปกว่าวาระที่สอง

พระศาสดาประทับนั่งแล้วในพระคันธกุฎี ทรงแผ่รัศมีไปราวกับว่า ประทับตรัสอยู่ในที่พร้อมหน้าแห่งนางปฏาจาราเถรีนั้น

แล้วตรัสพระคาถานี้ให้นางสำเร็จพระอรหันต์ *"ก็ผู้ใดเมื่อไม่เห็นความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปแห่งขันธ์ทั้งหลาย พึงเป็นอยู่หนึ่งร้อยปี ความเป็นอยู่ของท่านผู้เห็นความเกิดขึ้นและเสื่อมไปแห่งขันธ์ทั้งหลายอยู่วันเดียว ประเสริฐกว่าความเป็นอยู่ของผู้นั้น"*

เรื่องที่ ๒

พระบรมศาสดาทรงปรารภกับนางกีสาโคตมีเถรี มีเรื่องเบื้องต้นว่า ทรัพย์ ๔๐ โกฏิของเศรษฐีคนหนึ่งในเมืองสาวัตถี กลายเป็นถ่านไปหมด เศรษฐีนั้นเศร้าโศกเสียใจ มีสหายมาบอกอุบายให้ว่าเอาทรัพย์ที่กลายเป็นถ่านทั้งหมดไปกองขายที่ตลาด เมื่อมีใครทักว่าเงินทอง ถ้าเป็นหญิง ท่านจงขอให้บุตรชายของท่าน ถ้าเป็นชายก็ยกบุตรหญิงให้ มอบทรัพย์สมบัติให้ผู้นั้น เศรษฐีก็กระทำตาม คนอื่น ๆ ได้เห็นแล้วกล่าวว่า ถ่านทั้งนั้น แต่นางกีสาโคตมีคนเดียวกล่าวว่าเงินทอง เศรษฐีจึงขอให้อยู่กับบุตรชายของตน ยกทรัพย์สมบัติอันนั้นให้ทั้งหมด เมื่อนางอยู่กับสามีก็มีบุตรคนหนึ่ง พอเดินได้ก็ตาย นางไม่เคยเห็นคนตาย อุ้มบุตรคนนั้นไปเที่ยวหายาเพื่อรักษาให้บุตรฟื้น ใครเห็นก็หาว่าเป็นบ้า ครั้งนั้นมีบัณฑิตผู้หนึ่ง แนะนำให้หาเมล็ดพันธ์ผักกาดประมาณหยิบมือหนึ่งจากเรือนของบุคคลที่ไม่เคยมีใครตาย นางเที่ยวหาเมล็ดพันธุ์ผักกาดตามเรือนต่าง ๆ ทั่วบ้าน ก็มีผู้บอกว่าเรือนนี้ปู่ย่าตาย เรือนนี้พ่อแม่ตาย เรือนนี้พี่สาวน้องสาวตาย เรือนนี้ลูกตาย หาเรือนที่ไม่มีคนตายเลยไม่มี นางได้รับการบอกว่า มีคนตายไปแล้วมากกว่าคนที่เป็นอยู่ นางกลับได้สติ โอกรรมหยาบ เราสำคัญว่าบุตรของเราไม่ตาย แท้จริงมีคนตายแล้วมากกว่าคนที่ยังอยู่ในบ้านทั้งสิ้น เมื่อนางคิดอยู่อย่างนี้ ใจเป็นธรรมชาติอ่อนไหวเพราะความรักในบุตรได้ถึงแล้วซึ่งความเป็นธรรมชาติกระด้าง เพราะตัดความรักความอาลัยเสียได้ จึงทิ้งบุตรที่ตายแล้วในป่า ไปสู่

สำนักพระศาสดาทูลเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่ได้เมล็ดพันธุ์ผักกาดให้ทราบทุกประการ

พระศาสดาจึงทรงแสดงพระธรรมเทศนา ให้ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล แล้วนางจึงขอบรรพชาอยู่ในสำนักของภิกษุณี วันหนึ่งได้นั่งดูดวงประทีปอันชัชวาลแล้วเลื่อมใส จึงนำมาเปรียบเทียบกับอัตภาพของตน พระศาสดาทรงประทับอยู่ในพระคันธกุฎี ทรงทราบด้วยทิพย์จักษุจึงเปล่งรัศมีไป แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า *"ก็ผู้ใดเมื่อไม่เห็นทางอันไม่ตาย พึงเป็นอยู่หนึ่งร้อยปี ความเป็นอยู่ของท่านที่เห็นทางอันไม่ตายอยู่วันเดียว ประเสริฐกว่าความเป็นอยู่ของผู้นั้น"*

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เรื่อง การฝึกฝนอบรมตน

ในมนุษย์ทั้งหลายผู้ฝึกฝนอบรมตน เป็นผู้เสริฐที่สุด การฝึกฝนอบรมตนนั้น ต้องอาศัยธรรมะเป็นหลักฝึกฝนอบรมตน จึงจะได้รับผลสมความประสงค์ ธรรมะที่จะนำมาฝึกฝนอบรมตนนั้นมีอยู่หลายประการ แต่ที่จะนำมาเสนอในบทนี้เป็นบางประการ คือ

๑. **อุฏฐานะ** คือ ความขยันหมั่นเพียร กล่าวคือ การลุกขึ้นประกอบกรณียกิจ ไม่เห็นแก่การกิน การนอน การเล่น ไม่ทอดทิ้งกิจธุระหน้าที่ของตน มุ่งผลคือ ความสำเร็จเป็นที่ตั้ง ความขยันหมั่นเพียรนี้อาจใช้ได้ทั้งทางดีและทางชั่ว พระพุทธศาสนาจึงจำกัดความหมายแต่เฉพาะที่เป็นไปในทางที่ดี เช่น คำว่า สัมมาวายามะ คือ พยายามชอบ สัมมัปปธาน คือ เพียรชอบ ซึ่งแบ่งออกเป็นสี่อย่าง คือ เพียรระวังไม่ให้บาปอกุศลเกิดขึ้น ๑ เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ๑ เพียรทำบุญกุศลให้เกิดขึ้น ๑ เพียรรักษาบุญกุศลที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม ๑

ทลิทฺทิยํ ทุกฺขํ โลเก ความจนเป็นทุกข์ในโลก จนอะไร? จนผ้านุ่งผ้าห่ม จนเงินจนทองสำหรับใช้จ่าย จนอาหารการบริโภค จนที่อยู่อาศัย จนยาสำหรับบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ จนวิชา จนปัญญา จนความรู้ จนสารพัดทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งภายใน คือ บุญกุศล ทั้งภายนอก คือ วัตถุสิ่งของ วิธีแก้ทุกข์ต้องอาศัยความเพียรเป็นเครื่องแก้ วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ คนจะล่วงทุกข์ได้ก็เพราะความเพียร นักปราชญ์ท่านจึงเตือนว่า เป็นคนแล้ว ควรพยายามทำไปจนกว่าประโยชน์จะสำเร็จ ดุจดังพระมหาบุรุษจะทรงตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณได้ ก็เพราะพระองค์ทรงตั้งพระมหาปณิธาน ความเพียรใหญ่ โดยทรงอธิษฐาน

พระหฤทัยว่า *"ยังไม่บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณเพียงใด จักไม่เสด็จลุกขึ้นเพียงนั้น เนื้อและเลือดจะเหือดแห้งไป เหลือแต่หนัง เอ็น และกระดูกก็ตามที"* ในที่สุดก็ได้ตรัสรู้ตามความประสงค์ นี่แหละความเพียรให้ได้รับผลอย่างนี้

ผู้มีความเพียรทางโลกย่อมตั้งตัวได้ในทางโลก ด้วยทรัพย์สมบัติเป็นต้น ผู้มีความเพียรทางธรรมย่อมได้รับผล คือ ความสุขสดชื่นอันเกิดจาก กาย วาจา ใจ อันบริสุทธิ์ผุดผ่องจากบาปอกุศลทั้งปวง ตลอดจนถึงได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นเบื้องหน้า นี้เป็นอานิสงส์ในการฝึกตนด้วยอุฏฐานะ คือ ความขยันหมั่นเพียร

๒. **อัปปมาทะ** คือ ความไม่ประมาท มีสติคอยควบคุมจิตไม่ให้เลินเล่อเผอเรอ ลุ่มหลงลืมตัว โดยมีสติตื่นอยู่ทุกเมื่อในเวลาทำ พูด คิด ไม่ให้ผิดพลาด ความไม่ประมาทนี้เป็นปัจฉิมวาจาครั้งสุดท้ายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสเตือนภิกษุทั้งหลายว่า *"สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสิ้นไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด"*

ฉะนั้น จึงควรยึดความไม่ประมาทเป็นเครื่องฝึกฝนตนให้ได้ผลจริง ๆ กล่าวคือ เราจะไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน คือ

(๑) ในการละกายทุจริต คือ ประพฤติชั่วทางกาย ๓ อย่าง ได้แก่ ฆ่าสัตว์ ๑ ลักฉ้อ ๑ ประพฤติผิดในกาม ๑ แล้วประพฤติกายสุจริต คือ ประพฤติดีทางกาย ๓ อย่าง ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ๑ เว้นจากลักฉ้อ ๑ เว้นจากประพฤติผิดในกาม ๑

(๒) ในการละวจีทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกายวาจา ๔ อย่าง ได้แก่ พูดเท็จ ๑ พูดส่อเสียด ๑ พูดคำหยาบ ๑ พูดเพ้อเจ้อ ๑ แล้วประพฤติวจีสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยวาจา ๔ อย่าง ได้แก่ เว้นจากการพูดเท็จ ๑ เว้นจากพูดส่อเสียด ๑ เว้นจากพูดคำหยาบ ๑ เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ ๑

(๓) ในการละมโนทุจริต คือ ประพฤติชั่วทางใจ ๓ อย่าง ได้แก่ อยากได้ของเขา ๑ พยาบาทปองร้ายเขา ๑ เห็นผิดจากคลองธรรม ๑ แล้วประพฤติมโนสุจริต คือ ประพฤติชอบทางใจ ๓ อย่าง ได้แก่ ไม่โลภอยากได้ของเขา ๑ ไม่พยาบาทปองร้ายเขา ๑ เห็นชอบตามคลองธรรม ๑

(๔) ในการละความเห็นผิด ทำความเห็นให้ถูกต้อง ๑

ความไม่ประมาทอาจอธิบายได้อีกประการหนึ่ง คือ

(๑) ระวังใจไม่ให้กำหนัดในอารมณ์ เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด

(๒) ระวังใจไม่ให้ขัดเคืองในอารมณ์ เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง

(๓) ระวังใจไม่ให้หลงในอารมณ์ เป็นที่ตั้งแห่งความหลง

(๔) ระวังใจไม่ให้มัวเมาในอารมณ์ เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมา

อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ความขัดเคือง ความหลง และความมัวเมาในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ และ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข

๓. **สัญญมะ** ความสำรวมระมัดระวัง ได้แก่ ความสำรวมกายและวาจา ซึ่งจัดเป็นส่วนศีล คือ การทำกายและวาจาให้ปกติ เป็นการกำจัดเสียได้ซึ่งวิติกมกิเลส ได้แก่ กิเลสอย่างหยาบ คือ กิเลสที่ฟุ้งออกมาทางกายและทางวาจา อันได้แก่ กายทุจริต ๓ ได้แก่ ฆ่าสัตว์ ๑ ลักฉ้อ ๑ ประพฤติผิดในกาม ๑ และวจีทุจริต ๔ ได้แก่ พูดเท็จ ๑ พูดส่อเสียด ๑ พูดคำหยาบ ๑ พูดเพ้อเจ้อ ๑ ฉะนั้น ศีลจึงชื่อว่าเป็นเครื่องชำระกาย วาจา ใจ ให้สะอาดบริสุทธิ์ หมดจดจากกิเลสความเศร้าหมองอย่างหยาบเสียได้ ผู้ปฏิบัติจึงควรชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์ ด้วยการพิจารณาเห็นโทษของศีลวิบัติและเห็นในอานิสงส์ ในศีลสมบัติ เพราะศีลเป็นบ่อเกิดแห่งคุณทั้งหลายเป็นอันมาก ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ท่านพรรณนาคุณของศีลไว้อย่างจับใจยิ่ง โดยความว่า *"พวกกุลบุตรในพระพุทธศาสนา*

ไม่มีที่พึ่งอย่างอื่น เว้นแต่ศีลที่ใครเล่าจะพึงกล่าวกำหนดอานิสงส์ได้ แม่น้ำใหญ่ คือ แม่น้ำคงคาก็ดี แม่น้ำสุวัสดีก็ดี แม่น้ำยมนาก็ดี แม่น้ำสรพูก็ดี แม่น้ำนินนคาก็ดี แม่น้ำอจิรวดีก็ดี แม่น้ำเหล่านี้ไม่อาจชำระมลทินของสัตว์ในโลกนี้ได้ แต่น้ำบริสุทธิ์คือศีลสามารถชำระได้ ลมเจือฝนก็ดี จันทน์แดงก็ดี แก้วมุกดาหารก็ดี แก้วมณีก็ดี ไม่อาจระงับความรุ่มร้อนของเหล่าสัตว์ในโลกนี้ได้ แต่ศีลที่บุคคลรักษาดีเป็นของประเสริฐ เป็นของเย็นที่สุดสามารถให้สงบระงับได้ กลิ่นอื่นที่ฟุ้งไปตามลม และทวนลมที่จะเสมอด้วยกลิ่นศีล จักมีแต่ที่ไหน บันไดสำหรับขึ้นสวรรค์ หรือว่าประตูในการเข้าพระนคร คือ พระนิพพานที่จะเสมอด้วยศีลจักมีแต่ที่ไหน พระราชาทรงเครื่องประดับด้วยแก้ว มุกดาและแก้วมณี ก็ไม่งามเหมือนนักพรตผู้ประดับด้วยเครื่องประดับคือศีล ศีลนั้นย่อมกำจัดความกลัวการติตนเอง เป็นต้น ได้โดยประการทั้งปวง ย่อมจะยังชื่อเสียงและความร่าเริงให้เกิดในกาลทุกเมื่อ บัณฑิตพึงรู้แจ้งกถามุขอันว่าด้วยอานิสงส์ของศีล อันเป็นรากเหง้าของคุณทั้งหลายด้วยประการฉะนี้"

อนึ่ง ในท้ายแห่งการรับศีล ก็ได้แสดงถึงอานิสงส์ของศีลไว้ว่า

สีเลน สุคตึ ยนฺติ	บุคคลจะไปสู่สุคติก็ด้วยศีล
สีเลน โภคสมฺปทา	จะถึงพร้อมด้วยโภคะก็ด้วยศีล
สีเลน นพฺพุตึ ยนฺติ	จะไปสู่พระนิพพานก็ด้วยศีล
ตสฺมา สีลํ วิโสธเย	เพราะเหตุนั้น บุคคลควรชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์เถิด

ศีลเป็นนามธรรมไม่มีตัวตน ศีล ได้แก่ ตัวเจตนา คือ ความตั้งใจงดเว้นจากโทษนั้น ๆ ดังคำว่า *"เจตนาหํ ภิกฺขเว สีลํ วทามิ ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นตัวศีล"* ฉะนั้น ศีลจึงอยู่ที่ใจ คือ ตั้งใจงดเว้นจากโทษนั้น ๆ ว่า เราจักไม่ฆ่าสัตว์ จักไม่ลักทรัพย์ จักไม่ประพฤติผิดในกาม จักไม่พูดเท็จ และจักไม่ดื่มสุราเมรัย ดังนี้เป็นต้น เวลารับศีล

จากพระสงฆ์ที่ท่านนำให้ว่า ปาณาติปาตาฯ อทินนาฯ กาเมฯ มุสาฯ สุราฯ เราก็ว่าตามท่านไป ว่าแต่ปากเท่านั้น แต่ใจหาได้คิดงดเว้นไม่ เช่นนี้จะชื่อว่าเป็นผู้มีศีลอันแท้จริงหาได้ไม่ แต่เมื่อปากก็ว่าตามสิกขาบทที่พระสงฆ์เป็นผู้นำ ใจก็คิดงดเว้นไปตามสิกขาบทนั้น ๆ ปากกับใจตรงกันเช่นนี้จึงชื่อว่าเป็นผู้มีศีล เป็นผู้รักษาศีลอันแท้จริง ศีลก็จะอำนวยประโยชน์ให้ได้รับอานิสงส์ดังกล่าวมาข้างต้นทุกประการ

ศีล ๕ คือ ศีลอย่างต่ำเป็นของสามัญชนทั่วไปจะพึงรักษา

ศีล ๘ ศีลอุโบสถ เป็นศีลของอุบาสก อุบาสิกาจะพึงรักษา

ศีล ๑๐ เป็นศีลของสามเณร

ศีล ๒๒๗ เป็นศีลของพระภิกษุสงฆ์ เป็นศีลอย่างสูง

ศีลเป็นคุณธรรมสำหรับอบรมกายและวาจาให้สะอาดบริสุทธิ์หมดจดจากกิเลสอย่างหยาบที่ฟุ้งออกมาทางกายและวาจา อันได้แก่ กายทุจริต ๓ และวจีทุจริต ๔ ทั้งเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะก้าวขึ้นไปสู่คุณธรรมเบื้องสูง คือ สมาธิและปัญญา ดังนี้ สัญญมะ คือ ความสำรวมระมัดระวังจึงเป็นธรรมฝึกฝนอบรมตน

๔. **สังวระ** คือ ความสำรวมระวังปิดกั้นบาปอกุศลความชั่วทุกอย่างไม่ให้เข้ามาสู่กาย วาจา และใจ โดยมีสติคอยควบคุมใจไว้ไม่ให้เกิดความยินดียินร้าย ในเมื่อประสบอารมณ์ที่น่ารักใคร่พอใจและไม่น่ารักใคร่พอใจ คือ ทำใจให้เป็นกลาง ๆ ไม่ยินดียินร้ายต่ออารมณ์ที่ผ่านเข้ามาทางทวารทั้ง ๖ คือ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ จึงขอนำมูลเหตุการสังวรในทวารต่าง ๆ เพื่อความแจ่มแจ้งและให้ได้ผลในทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ในครั้งพุทธกาล มีภิกษุ ๕ รูป รูปหนึ่งสังวรทางจักษุทวาร คือ ทางตา รูปหนึ่งสังวรทางโสตทวาร คือ ทางหู รูปหนึ่งสังวรทางฆานทวาร

คือ ทางจมูก รูปหนึ่งสังวรทางชิวหาทวาร คือ ทางลิ้น รูปหนึ่งสังวรทางกายทวาร คือ ทางกาย รูปใดสังวรทางไหนก็เข้าใจว่า ทางนั้นเป็นทางยากกว่าทางอื่น แก่งแย่งซึ่งกันและกัน จึงพร้อมกันไปเฝ้าพระศาสดาทูลขอพระบรมวินิจฉัย พระองค์ทรงแสดงว่า ควรสังวรทวารทั้ง ๖ แล้วตรัสพระคาถาดังนี้

จกฺขุนา สํวโร สาธุ	ความสำรวมทางจักษุ เป็นคุณให้ประโยชน์ความสำเร็จ
สาธุ โสเตน สํวโร	ความสำรวมทางหู เป็นคุณให้ประโยชน์สำเร็จ
ฆาเนน สํวโร สาธุ	ความสำรวมทางจมูก เป็นคุณให้ประโยชน์สำเร็จ
สาธุ ชิวฺหาย สํวโร	ความสำรวมทางลิ้น เป็นคุณให้ประโยชน์สำเร็จ
กาเยน สํวโร สาธุ	ความสำรวมทางกาย เป็นคุณให้ประโยชน์สำเร็จ
สาธุ วาจาย สํวโร	ความสำรวมทางวาจา เป็นคุณให้ประโยชน์สำเร็จ
มนสา สํวโร สาธุ	ความสำรวมทางใจ เป็นคุณให้ประโยชน์สำเร็จ
สาธุ สพฺพตฺถ สํวโร	ความสำรวมในทวารทั้งปวง เป็นคุณให้ประโยชน์สำเร็จ
สพฺพตฺถ สํวโร ภิกฺขุ	ภิกษุสำรวมแล้วในทวารทั้งปวง
สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจติ	ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

สรุป ความสังวร คือ ความสำรวมทวารทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในเมื่อประสบอายตนะภายนอก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส

โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ คือ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายต้องถูกโผฏฐัพพะ คือ สิ่งที่มากระทบ เช่น ร้อน เย็น อ่อน แข็ง เป็นต้น ใจรู้ธรรมารมณ์ คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจก็คอยระวังไม่ให้เกิดความยินดียินร้ายครอบงำจิตได้ เช่น ตาเห็นรูป รูปนั้นจะดีหรือเลวก็ตาม ไม่ยินดีและยินร้าย นี้ชื่อว่าสังวร คือ ความสำรวมในทวารทั้ง ๖ นั้นเอง

อีกอย่างหนึ่ง สังวร คือ ความสำรวมระวังทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทางกาย คือ ระวังไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ทางวาจา คือ ระวังไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ยุยงให้เขาแตกร้าวกัน ไม่พูดเพ้อเจ้อเหลวไหล ทางใจ คือ ระวังไม่คิดโลภอยากได้ของคนอื่น ไม่คิดพยาบาทจองเวรผู้อื่น เห็นชอบตามทำนองคลองธรรม

สังวร หมายถึง ความสำรวมระวังในทวารทุก ๆ ทวาร มิใช่สำรวมเฉพาะทวารเดียว การสำรวมในทวารทั้งปวงจึงจะพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

สังวรอาจอธิบายได้อีกประการหนึ่ง มี ๕ อย่าง คือ

๑. สีลสังวร คือ สำรวมในทางศีล
๒. สติสังวร คือ สำรวมด้วยสติ
๓. ญาณสังวร คือ สำรวมด้วยญาณ
๔. ขันติสังวร คือ สำรวมด้วยขันติ
๕. วิริยะสังวร คือ สำรวมด้วยความเพียร

สังวร ความสำรวมระวังปิดกั้น คุ้มครองรักษา เป็นคุณธรรมอันสำคัญยิ่ง ที่ควรนำมาฝึกฝนอบรมทรมานตน เพื่อให้ได้บรรลุผลดังที่กล่าวมา

อนึ่ง ในการใช้ปัญญาพิจารณาอายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก

ลิ้น กาย ใจ และอายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ โดยแยบคาย ย่อมให้ได้บรรลุคุณอย่างสูงสุดในศาสนาได้ ขอนำเรื่องพระพาหิยะทารุจิริยะเถระ ดังต่อไปนี้ ท่านเป็นเอตทัคคะทางขิปปภิญญาตรัสรู้ได้เร็ว ในเมื่อท่านได้ฟังธรรมเทศนาจากพระศาสดาอย่างนี้ว่า

"เมื่อรูปเราได้เห็นแล้ว รูปจักเป็นเพียงเราเห็น" ท่านฟังธรรมเทศนาของพระศาสดานั้นแล้วยังอาสวะให้สิ้นไป ได้บรรลุพระอรหันต์ พร้อมด้วยปฏิสัมภิทา ๔ ธรรมะที่พระศาสดาตรัสแก่พระพาหิยะโดยนัย เป็นต้นว่า *"เมื่อรูปเราได้เห็นแล้ว รูปจักเป็นเพียงเราเห็น"* ขอขยายความให้กว้างออกไป เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาของนักปฏิบัติธรรม ดังต่อไปนี้

เมื่อรูปเราได้เห็นแล้ว รูปจักเป็นเพียงเราเห็นแล้ว

เมื่อเสียงเราได้ฟังแล้ว เสียงจักเป็นเพียงเราฟังแล้ว

เมื่อกลิ่นเราได้ดมแล้ว กลิ่นจักเป็นเพียงเราได้ดมแล้ว

เมื่อรสเราได้ลิ้มแล้ว รสจักเป็นเพียงเราลิ้มแล้ว

เมื่อสัมผัสเราได้ถูกต้องแล้ว สัมผัสจักเป็นเพียงเราถูกต้องแล้ว

เมื่อธรรมารมณ์ คือ ได้รู้ถึงอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจแล้ว ก็จักเป็นเพียงเรารู้แล้ว

เมื่อเห็นรูปสวยหรือไม่สวย งามหรือไม่งาม ดีหรือไม่ดี ก็ดี และเมื่อได้ฟังเสียงไพเราะหรือไม่ไพเราะก็ดี ได้ดมกลิ่นหอมหรือกลิ่นเหม็นก็ดี ได้ลิ้มรสเอร็ดอร่อยหรือไม่เอร็ดอร่อยก็ดี ได้ถูกต้องสัมผัสดีหรือไม่ดีก็ดี ได้รู้เรื่องราวที่เกิดกับใจดีหรือไม่ดี ก็ดี ก็สักว่าได้เห็น ได้ฟัง ได้ดม ได้ลิ้ม ได้สัมผัส และได้รู้เท่านั้น ระวังใจไม่ให้เกิดความรัก ความชัง ความยินดี ความยินร้าย ในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในสัมผัส และ

ในธรรมารมณ์ คือ ในเรื่องราวต่าง ๆ ให้ละตัวอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งนั้น ๆ ว่า เอตํ มม นั่นของเรา เอโสหมสฺมิ เราเป็นนั่นเป็นนี่ เอโส เม อตฺตา นั่นเป็นตัวตนของเรา แล้วให้เห็นว่า เนตํ มม นั่นไม่ใช่ของเรา เนโสหมสฺมิ เราไม่เป็นนั่นเป็นนี่ นเมโส อตฺตา นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา พิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงของสิ่งเหล่านั้น เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ไม่ยั่งยืนคงทนถาวรอยู่ได้ ก็จะเกิดความเบื่อหน่าย คลายความกำหนัดในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์เสียได้ จิตก็จะหลุดพ้นจากเพลิงกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวง

๕. **ทมะ** คือ การข่มใจ ได้แก่ การบังคับใจ การยับยั้งชั่งใจ การทรมานตน การฝึกฝนอบรมตน การตักเตือนตนด้วยตนเอง การพิจารณาตนด้วยตนเอง การปรับปรุงตัวเอง เหล่านี้ล้วนแต่อยู่ในคำว่า ทมะ ทั้งนั้น การใช้อุบายแยบคายฝึกฝนตน ย่อมได้ผลทั้งอย่างต่ำ ทั้งอย่างกลาง ทั้งอย่างสูง ผลอย่างต่ำ คือ ได้รับประโยชน์ในโลกปัจจุบัน ผลอย่างกลาง คือ ได้รับประโยชน์ในโลกหน้า และผลอย่างสูง คือ มรรค ผล นิพพาน ตามลำดับ ขอนำเรื่องมากล่าวเพื่อเป็นคติสอนตนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

พระบรมศาสดาทรงปรารภพระนังคลกูฏเถระ พระนังคลกูฏเถระนี้เมื่อเป็นคฤหัสถ์เป็นคนทุคตะ นุ่งห่มผ้าเก่า รับจ้างเขาทำงานเลี้ยงชีพ เห็นโทษในทางฆราวาส มาบวชในพุทธศาสนา แต่ยังเก็บไถเก็บผ้านุ่งห่มไว้ ณ ที่แห่งหนึ่ง ครั้นความกระสันอยากสึกเกิดขึ้น ท่านก็ไปดูบริขารที่นั่น กล่าวตักเตือนสั่งสอนตนจนคลายกระสันแล้วกลับมา พระภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้นจึงถามว่า ท่านไปที่นั่นทำไมบ่อย ๆ ท่านจึงตอบว่าไปหาอาจารย์ ครั้นท่านสำเร็จพระอรหันต์แล้วก็ไม่ได้ไปอีกทางนั้นก็รก พระภิกษุทั้งหลายจึงถามว่า เดี๋ยวนี้ทำไมไม่เห็นไปหาอาจารย์

เหมือนแต่ก่อน ท่านตอบว่า เดี๋ยวนี้เราไม่เกี่ยวข้องกับอาจารย์แล้ว พระภิกษุทั้งหลายจึงกล่าวหาท่านพูดอวดพระอรหัตผล จึงไปเฝ้าพระศาสดา พระองค์ทรงรับรองว่า ท่านพูดเป็นความจริง แล้วจึงตรัสพระคาถานี้

อตฺตนา โจทยตฺตานํ	ท่านจงเตือนตนด้วยตนเอง
ปฏิมํเสตมตฺตนา	พิจารณาตนด้วยตน
โส อตฺตคุตฺโต สติมา	ท่านผู้นั้นเป็นผู้มีสติรักษาตนแล้ว
สุขํ ภิกฺขุ วิหาหิสิ	จักอยู่สบายนะภิกษุ
อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ	ตนเองเป็นที่พึ่งของตน
อตฺตา ว อตฺตโน คติ	ตนแลเป็นคติของตน
ตสฺมา สญฺญม อตฺตานํ	เพราะเหตุนั้นท่านจงระวังตน
อสฺสํ ภทฺรํว วาณิโช	เหมือนพ่อค้าระวังม้าดีไว้ ฉะนั้น

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

โคตมีสูตร

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ กุฏาคารศาลาป่ามหาวัน ใกล้พระนครเวสาลี ครั้งนั้นแล พระนางมหาปชาบดีโคตมีเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วประทับยืน ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส ขอพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมโดยย่อแก่หม่อมฉันซึ่งหม่อมฉันได้ฟังแล้ว จะพึงเป็นผู้หลีกออกจากหมู่อยู่ผู้เดียว ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยวอยู่เถิด

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรโคตมี ท่านพึงรู้ธรรมเหล่าใด ว่า

ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความกำหนัดย้อมใจ ๑

เป็นไปเพื่อความประกอบทุกข์ ๑

เป็นไปเพื่อความสะสมกองกิเลส ๑

เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ ๑

เป็นไปเพื่อความไม่สันโดษยินดีด้วยของมีอยู่ คือมีนี่แล้วอยากได้นั่น ๑

เป็นไปเพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ๑

เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน ๑

เป็นไปเพื่อความเลี้ยงยาก ๑

ธรรมเหล่านั้นพึงรู้ว่า ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย ไม่ใช่คำสั่งสอนของพระศาสดา

ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความคลายกำหนัด ๑

เป็นไปเพื่อความปราศจากทุกข์ ๑

เป็นไปเพื่อความไม่สะสมกองกิเลส ๑

เป็นไปเพื่อความอยากอันน้อย ๑

เอกสารเพื่อการศึกษาเท่านั้น ห้ามจำหน่าย 08/06/2564

เป็นไปเพื่อความสันโดษยินดีด้วยของมีอยู่ ๑

เป็นไปเพื่อความสงัดจากหมู่ ๑

เป็นไปเพื่อความเพียร ๑

เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย ๑

ธรรมเหล่านี้พึงรู้ว่า เป็นธรรม เป็นวินัย เป็นคำสั่งสอนของพระศาสดา.

หลักตัดสินธรรมวินัย

หลักตัดสิน ธรรมวินัย ให้วิจารณ์
เป็นตราชู ภูตญาณ ขั้นวิมุติ
ตัดกระแส สมุทัย ให้สิ้นสุด
พระธรรมผุด พุทธะ ประเสริฐจริง.

เพิกสมมุติ หลุดพ้น กลสังขาร
อุปาทาน ดับไป ใจหยุดนิ่ง
สภาวะ ความว่าง สุดอ้างอิง
ประสบสิ่ง ธรรมชาติ ปราศทุกข์เอย.

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พระพุทธพจน์ที่ควรทราบ

ความหมายของสมณะ

๑. บุคคลไม่ชื่อว่าเป็นสมณะ เพราะศีรษะโล้น บุคคลนั้นผู้ไม่มีวัตร *(ระเบียบ)* พูดเหลาะแหละ มากด้วยความอิจฉาและความโลภ จักเป็นสมณะอย่างไรได้ *(๒๕/๔๒ ขุ.ธ.)*

วัตถุประสงค์ในการบวช

๒. ดูกรภิกษุทั้งหลาย พรหมจรรย์นี้มิใช่มีลาภสักการะ และความสรรเสริญเป็นอานิสงส์ มิใช่มีความถึงพร้อมแห่งศีล สมาธิ ปัญญาเป็นอานิสงส์ แต่พรหมจรรย์มี *"เจโตวิมุตติอันไม่กำเริบ เป็นประโยชน์เป็นแก่น เป็นที่สุด" (๑๒/๓๐๙ มหาสาโรปมสูตร)*

ภัยของภิกษุ

๓. ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภัย ๔ อย่างนี้ เมื่อบุคคลกำลังลงน้ำพึงหวังได้ คือ ภัยเพราะคลื่น ภัยเพราะจระเข้ ภัยเพราะน้ำวน ภัยเพราะปลาร้าย ฉันใด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภัย ๔ อย่างนี้ก็ฉันนั้น เมื่อบุคคลบางคนในโลกนี้ ออกบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยนี้ พึงหวังได้ภัย ๔ อย่าง คือ

- ภัยเพราะคลื่น เป็นชื่อของความคับใจด้วยอำนาจความโกรธ
- ภัยเพราะจระเข้ เป็นชื่อของความเป็นผู้เห็นแก่ปากแก่ท้อง
- ภัยเพราะน้ำวน เป็นชื่อของกามคุณทั้ง ๕
- ภัยเพราะปลาร้าย เป็นชื่อของมาตุคาม *(ผู้หญิง)*

(๑๓/๑๗๒ จาตุมสูตร)

เอกสาร... นานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

การประพฤติพรหมจรรย์

๔. หยาดน้ำค้างบนยอดหญ้า เมื่ออาทิตย์ขึ้นมาตั้งอยู่ไม่ได้หายไปฉันใด ชีวิตของมวลมนุษย์ทั้งหลายก็ฉันนั้น มีนิดหน่อย รวดเร็ว มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก จะพึงสัมผัสได้ด้วยปัญญา ควรกระทำกุศล ควรประพฤติพรหมจรรย์ เพราะสัตว์ที่เกิดมาแล้วจะไม่ตายนั้นไม่มี

สุขของคฤหัสถ์ ๔ อย่าง

๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์

๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค

๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้

๔. สุขเกิดแต่ประกอบการงานที่ปราศจากโทษฯ

ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะสถาน ๔

๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้ว

๒. ไม่บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า

๓. ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ

๔. ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีลให้เป็นพ่อเรือนแม่เรือน

ผู้หวังจะดำรงตระกูล ควรเว้นสถาน ๔ ประการนี้เสียฯ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

มรรยาทอันสมควร

๑. **กิริยาที่จะขึ้นธรรมาสน์ ควรใช้กิริยาคุกเข่าแล้วหมุนตัวกลับ วางพัดไว้ข้างขวามือ นั่งเตรียมตัวให้เรียบร้อยโดยเร็ว** อย่าทำขยุกขยิก หยิบโน่นฉวยนี่ดูเป็นหลุกหลิกไป ส่วนที่ไม่สำคัญก็ปล่อยไปพลาง เช่น นั่งทับจีวรตึงไปบ้าง หรือนั่งล้ำหน้าไปบ้าง เตรียมสงบนิ่งให้มาก จงสงบรอเวลาปฏิบัติหน้าที่ ทอดสายตาต่ำ อย่าเหลือบดูโน่นนี่ เป็นการขาดความสำรวม อย่าเช็ดหน้า ลูบหน้า ลูบผม เมื่ออยู่บนธรรมาสน์ ดูเป็นเชิงแต่งตัวไม่งามตา **ถึงคราวจะลงก็จะเขยิบ คุกเข่าขึ้นก่อน จึงค่อยเอียงตัวหย่อนเท้าลง ระวังผ้านุ่งห่มให้รัดกุม อย่ายกเข่าสูง.**

๒. **ผ้าห่อคัมภีร์ อย่าม้วนห่อหลายรอบ เพราะเสียเวลาแก้ออกนาน** ควรห่อเพียงรอบเดียวก็พอ รวดเร็วดี และวิธีแก้ผ้าห่อคัมภีร์ อย่าใช้วิธีจับเชือกมัดยกสูงขึ้นปล่อยผ้าคลี่ตกลง เป็นกิริยาไม่งาม **จงพยายามคลี่บนฝ่ามือใช้มือทั้ง ๒ ช่วยคลายออก อย่าใช้วิธีดึงคัมภีร์ออกคล้ายชักกระบี่ออกจากฝัก เป็นกิริยามักง่าย เวลาเก็บคัมภีร์ก็ต้องวางในผ้าห่อ แล้วพันด้วยเชือกให้เรียบร้อยวางไว้ด้านขวามือ ลงจากธรรมาสน์ ถือแต่พัดด้วยมือข้างซ้ายลงมาด้วยเท่านั้น ไม่ต้องนำคัมภีร์ลงมาด้วย แล้ววางไว้ที่เดิม เวลาม้วนก็เช่นเดียวกัน.**

๓. **เวลาเทศน์ตั้ง นโม จบแล้ว อย่าทอดระยะทิ้งไว้ ขึ้นนิกเขปบทต่อทีเดียว คาถาที่ยกเป็นนิกเขปบท อย่างมากไม่เกิน ๒ คาถา ธรรมดาควรคาถาเดียวเป็นเหมาะ นัยนี้ใช้ได้ทั่วไป, ตั้ง นโม, เทศน์,**

สวดนาค, สวดกฐิน ใช้ตั้งแฝด, นอกจากนี้ มีให้ศีลตามธรรมดา เป็นต้น ตั้งอย่าง ๓ จบ.

๔. **ขณะเทศน์อย่าส่ายหน้าไปตามความยาวของลาน** พยายามวางหน้าให้ตรงกลาง ใช้มือเลื่อนลานไปซ้าย – ขวาเข้าหาส่วนกลาง, ถ้าจะให้เหมาะ **ควรเขียนข้อความเฉพาะตอนกลางของลาน** จะได้ไม่ต้องส่ายหน้าไปตามซ้าย – ขวาเหมือนตุ๊มนาฬิกา.

๕. **การวางผ้ากราบรับไทยทาน** ควรใช้มือซ้ายจับท่อนชายต้นผ้ากราบที่พับเป็น ๒ ชั้นไว้ มือขวาจับท่อนชายปลาย, เวลารับ ก็ใช้มือขวาจับชายปลายออกไปวางรับแล้ว รีบหดมือขวามาจับต้นผ้าร่วมกับมือซ้าย แปลว่ารับ ๒ มือ, อย่าใช้กิริยาเหวี่ยงตวัดชายผ้ากราบออกไปรับหรือรับมือเดียว **หากจะรับด้วยมือ ก็ต้องรับทั้ง ๒ มือ ทุกครั้งไม่เลือกว่าของเล็กใหญ่เพียงไร.**

๖. **การกลับเท้า ในขณะนั่งพับเพียบ จงก้มตัวลงข้างหน้าเล็กน้อยพอให้กันเผลอ แล้วรีบกลับเท้าโดยเร็ว**, อย่ากลับข้างหน้าเพราะจะต้องยกเท้าย้ายไปมา เป็นกิริยาหยาบคายไม่สวยงามอย่างมาก.

๗. **การนั่งพับเพียบ ไม่ควรให้ปลายเท้าที่พับอยู่ข้างในโผล่ออกมาข้างนอก เพราะเท้าเราถือว่าเป็นส่วนต่ำ** ควรเปิดเผยแต่ส่วนที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น.

๘. **ในการรับสมณศักดิ์** ย่อมได้รับพระราชทานผ้าไตรด้วย ต้องครองฉลองพระราชศรัทธาจนตลอดงาน เช่นในการเจริญพระพุทธมนต์และฉันเพล วันเฉลิมพระชนมพรรษา, ในการไปถวายสักการะพระมหาเถรานุเถระ, ยิ่งถึงในวันฉลองสัญญาบัตร ด้วยก็เป็นความดีเพราะถือว่าได้รับพระราชทานเป็นเกียรติสูง **ในทำนองเดียวกันได้รับผ้าไตร ย่ามพัดรองจากงานต่าง ๆ ควรเก็บไว้ครอง และใช้ฉลองศรัทธา**

เจ้าภาพด้วย ถ้าสังเกตว่า เจ้าภาพมักมีงานประจำ ย่าม พัด ต้องเก็บไว้เฉลิมศรัทธาตลอดไป วิธีเช่นนี้ย่อมชวนให้เกิดความชื่นใจแก่เจ้าภาพที่พบเห็น.

๙. **การสวด การเทศน์ คอยระวังอาการเลียริมฝีปากด้วยลิ้น** ถ้าจำเป็นควรใช้ผ้าป้องปิดหรือพยายามหัดงดเว้นเด็ดขาด จะงามกว่า หรือใช้ขยับริมฝีปากช่วยก็เรียบร้อยดี.

๑๐. **การนั่งในพิธีทั่วไป** ขณะประกอบพิธี เช่น เวลาเจริญพระพุทธมนต์ ฟังเทศน์ ทำวัตรเช้าเย็น เป็นต้น **ควรนั่งตัวตรง เป็นกิริยาผึ่งผาย มีสง่า เป็นอาการตั้งอกตั้งใจทำจริง** เมื่อพักจากพิธี เช่น สวดมนต์จบแล้ว จะเอนหลังพิงหมอนบ้างก็ได้.

กิริยานี้ ต้องฝึกหัดอยู่เสมอ จะค่อยคุ้นเคยเอง มิใช่อาการเกินวิสัย, **การนั่งหลังงอคอเอียง หรือหลับตาสวดมนต์** ก็เนื่องมาแต่หัดเหมือนกัน แต่ไม่ถูกระเบียบอันงาม ขัดกับอนามัยของตนเองด้วย, **หลับตาสวดมนต์ชื่อว่าไม่ระวังกิริยาของตน นานเข้าถึงกับหลับใน โงกง่วง มือตก น่าขายหน้าก็มี**, จึงควรระวังหัดตัวเองเตรียมไว้เสมอ อย่าลืมตัวออกแขกออกงาน จะได้น่าเลื่อมใส.

๑๑. **การประนมมือ ควรประกบฝ่ามือนิ้วมือให้เรียบเสมอกัน ตั้งข้อมือเสมอนม ปลายมือช้อนเข้าหาตัวหน่อยหนึ่ง ศอกลู่ไปข้างหลังเล็กน้อย** ระวังให้คงอยู่ในอาการอย่างนี้เสมอไป ทุกงาน สถานที่ ดูงามน่าชมมาก, กิริยาอาการอย่างอื่น นอกจากนี้ ไม่งาม หมดสง่า อย่านำมาใช้ตามสบายตนเอง เพราะขัดกับสังคม.

๑๒. **อย่าอ้าปากไว้รอท่าคำข้าว อย่าเงยหน้าอ้าปากรับคำข้าวหรือการอย่างอื่น ชื่อว่าทำความน่าสะอิดสะเอียนแก่ผู้อื่น** กิริยาอ้าปากขยับเคี้ยวอาหารที่พร่องจากปากแล้วเป็นทำนองเอร็ดอร่อยมาก, กิริยา

แทะกัดข้าวโพดต้มทั้งฝัก, ยกมะพร้าวอ่อนขึ้นดื่มทั้งผล หรือใช้มือหยิบชิ้นอาหารขึ้นแทะกัด เหล่านี้เป็นต้น ไม่ควรทำอย่างเด็ดขาดเพราะไม่สุภาพเป็นกิริยาทราม.

๑๓. **การว่าให้ศีล** ให้ไปแล้ว ควรนึกว่าในใจสอบไปด้วย จะได้ไม่หลงและได้ระยะกับผู้รับ *(นี้ผู้รับว่าในใจ, ถ้าผู้รับออกเสียงให้ได้ยินก็ว่าต่อเมื่อผู้รับว่าจบ).*

๑๔. **คำลง ติ** ท้ายนิกเขปบทนั้น บ้างก็ว่าสั้น ตามหลักรัสสะจริง ๆ ฟังดูห้วนเกินไป บ้างก็ว่ายาว ติ – อี – อิ ฟังเป็นเล่นลิ้นเกินไปอีก ควรทอดท้ายเสียพอให้ฟังรู้ว่าจะจบตอนนั้น จะเหมาะสมกว่า.

๑๕. **ในเสขิยวัตร** ห้ามการกินของปนน้ำมีเสียงดังซูด ๆ กินของแข็งเผยปากดังจั๊บ ๆ จึงควรระวังอย่างกวดขัน อย่าเผลอตามเลยของตัว เป็นกิริยาน่าเกลียดมาก จะเป็นการดื้อด้านฝ่าฝืนเสขิยวัตรอวดเพื่อนสงฆ์และชาวบ้านด้วย.

๑๖. **จำนวนเลข หน่วย สิบ ร้อยพัน เป็นต้น** ตำราวางเป็นหลักไว้แล้ว จะมัวหลงอ่านเรียงตัวเลขเช่น สองห้าศูนย์ห้า *(จำนวน พ.ศ.)* ไม่อ่านว่า สองพันห้าร้อยห้า ดังนี้จะลบล้างตำราเสียละหรือ จึงควรอ่านตามหลักของเลขเช่น อ่านเลข พ.ศ. เป็นสองพันห้าร้อยห้า ดังนี้เป็นต้น.

๑๗. **ควรตั้งพัดเตรียมให้ศีล** เมื่อคำอาราธนาถึง ทุติยัมปิ ผ่านไป, พอจบบท ตติยัมปิ ฯลฯ ยาจาม ก็เริ่มให้ศีลติดต่อกันไป อย่าทิ้งระยะให้ช้า.

กับควรตั้งพัดเตรียมพร้อมที่จะขัดตำนาน เมื่อคำอาราธนาถึงบท สัพพะภะยะวินาสายะ จะได้ต่อเนื่องกันพอดี.

และเตรียมขึ้นธรรมาสน์ได้ เมื่อเจ้าภาพจุดเทียนสำหรับนำมาตั้งบนธรรมาสน์ เพื่อดูหนังสือ.

๑๘. **เวลานั่งเข้าระเบียบบนอาสนสงฆ์** เจริญพระพุทธมนต์หรือสวดมนต์ จงสำรวมสติ สำรวมอิริยาบถ ตั้งใจสวดเพื่อเพ่งสวัสดิมงคลแก่เจ้างาน ไม่ใช่มานั่งท่องสวดมนต์ให้ชาวบ้านฟังเล่น จะได้เหม่อชำเลืองตา ดูโน่น ดูนี่ หรือดูใครไปมา หรือมัวทำธุระส่วนตัว หยุดเคี้ยวหมาก, บ้วนปาก, จิบน้ำ, หยิบโน่นฉวยนี่ ดูให้วุ่นไปหมด เพราะใช่เวลาเช่นนั้น.

๑๙. **การขากเสมหะ การสูดจมูก การไอ จาม กระแอม** ควรระวังอย่านำมาใช้ในขณะประชุมร่วมพิธี เป็นการน่าเกลียด ส่อนิสัยว่าขาดอบรมสมบัติผู้ดี ถ้าจำเป็นจริง ๆ จงพยายามให้มีเสียงเบาที่สุด และใช้ผ้าป้องปากด้วยทุกครั้ง.

๒๐. **ควรพยายามปฏิบัติตามหัวหน้าในงานนั้น ๆ** อย่าฝ่าฝืนเอาตามสบายใจตัวเอง ถึงแม้จะเป็นฝ่ายถูก แต่ก็อาจเป็นฝ่ายผิด เพราะขัดเชิงกับสังคมได้.

๒๑. **การว่าให้ศีล การเทศน์ การสวด การนำสวด การรับสวด** *(คอสอง)* ต้องมีลีลาทำนองทั้งนั้น จึงจะน่าฟัง. ในลีลาทั่วไป ค่อยเปล่งเสียงแผ่วเบาก่อนจึงเปล่งดังตามต้องการ. ช้าไปก่อน จนถึงระยะที่ต้องการ, ต้องเอื้อนให้มีหางเสียงทุกตอนจบ, ตอนจะจบต้องค่อยเอื้อนช้าลงตามลำดับ มิฉะนั้น จะเป็นเสียงกระโชก หรือยากแก่การสอดเสียงรับสวดต่อไป และมักขัดหู.

๒๒. **การเดินคุย หัวร่อต่อกระซิก แย้มสรวล** ขณะเดินทางไปตามถนนไม่งามในสายตาของประชาชน ควรสำรวมระมัดระวังให้มากที่สุด รวมทั้งเครื่องนุ่งห่มด้วย.

นายชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๒๓. **การนั่งสถานที่ที่จัดไว้รับรอง** ควรระมัดระวังอย่านั่งกีดที่แก่ผู้ที่มาภายหลัง เช่นขวางช่องทางแก่ผู้จะเข้ามานั่งภายหลัง หรือนั่งกีดที่ของผู้น้อย.

๒๔. **ถ้าเป็นหัวหน้าในการฉันบิณฑบาต** จงสนใจให้ผู้น้อยบริบูรณ์มากกว่าตนก่อนเสมอ.

๒๕. **เมื่อนั่งประจำอาสนสงฆ์ในงานพระราชพิธี รัฐพิธี งานเจ้านายข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรืองานมีเกียรติ** งดสูบบุหรี่ในสถานพิธีเช่นนี้เสียได้ จะดูงดงามสง่าอีกมาก.

๒๖. **การนั่งในพิธีต่าง ๆ** ควรสำรวมมือประสานกันไว้หน้าตัก *(ไม่ถึงอย่างนั่งสมาธิ)* การนั่งใช้มือกุมเข่า หรือมือขวาถือพัด มือซ้ายเที่ยวซุกไว้ที่อื่น ไม่วางไว้หน้าตัก คว่ำหรือหงายก็ยังดูขาดความสุภาพไป

๒๗. **การลงจากอาสนสงฆ์เพื่อกลับ** จงให้หน้าแก่ผู้ใหญ่ คือหันหน้าทางผู้ใหญ่แล้วจึงหมุนตัวกลับ อย่างอาสนสงฆ์ตั้งด้านขวาของพระประธาน ต้องเคลื่อนหย่อนเท้าขวาลงก่อน ซ้ายตามยืนแล้วหมุนขวากลับ ถ้าอาสนสงฆ์ตั้งซ้าย ก็ต้องให้เท้าซ้ายลงก่อนแล้วหมุนซ้ายกลับ และในสถานอื่นพึงอนุโลมตามนี้ จึงจะเป็นระเบียบที่งดงาม ส่อนิสัยของผู้ที่ได้รับการอบรมดี.

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ระเบียบเจริญพระพุทธมนต์ และมารยาทบางประการ

๑. **ผู้เป็นประธานในพิธี งานมงคลก็ตาม อวมงคลก็ตาม** จงตรวจดูจำนวนพระภิกษุผู้ร่วมในพิธี **ถ้าคณะธรรมยุตล้วน ต้องสวดอย่างมคธ** เริ่มต้นแต่ให้ศีลเป็นต้นไป จนจบพิธี **ถ้าผสม จงสวดสังโยค** ให้ศีลอย่างสังโยค ทั้งในวัด ในบ้าน.

ถ้าเป็นพิธีทางราชการ แม้ในวัด ทั้งที่ธรรมยุตล้วน ก็นิยมสวดสังโยค *(การสวดมคธนี้ ควรหาโอกาสใช้ให้มาก และถูกหลักฐานกรณ์* **ครุ ลหุ** *เป็นการรักษาแบบครูอีกด้วย)*

๒. **เวลาสวดมนต์** ให้พึงสังเกต ถ้าประธานนำสวดไปตามบท ไม่ตัดลัดระยะสวดก็ธรรมดา ถ้าตัดลัดบางบท ยิ่งตัดมากเท่าไร พึงทราบว่าต้องการเร่งทำนอง ก็ต้องสวดให้กระชับเร็วเข้า ต้องตาดูหูฟัง ไม่ใช่เวลามานั่งชมเชยบุคคลและสถานที่

๓. **ประนมมือ การไหว้กราบ ได้หัดมาตั้งแต่เริ่มบวช** เห็นรักษาระเบียบเบญจางคประดิษฐ์เฉพาะเวลาบวช เสร็จพิธีแล้วปล่อยทิ้งระเบียบหมด ประนมมือก็ปล่อยตามอารมณ์มักง่าย ประสานนิ้วไม่อยู่ตรงระหว่างอก เอี้ยวไปขวาบ้างซ้ายบ้าง ปล่อยข้อมือห้อยต่ำลงอย่างหมดกำลังบ้าง กางนิ้วมือประสานแก่ปลายนิ้ว ต้นข้อมือห่างแบบกรงนกบ้าง ยกสูงจนเกือบนิ้วยันคางบ้าง ซึ่งเป็นการไม่รักษาระเบียบที่ให้ยกข้อมือระหว่างอก นิ้วเรียบประกบกัน ปลายมือซ้อนขึ้นหน่อยหนึ่ง การสำรวมเพียงกิริยาประนมมือเท่านี้ ก็ยังรักษาระเบียบไว้ไม่ได้ จะสามารถทำอะไรที่สูงกว่านี้ได้หรือ

ทนุ 08/06/2564

๔. **ในบทสวดมนต์** มีหลายบทที่เป็นคำอวยพรแก่เจ้าภาพ จึงควรสำรวมอารมณ์สวด อย่าปากว่า ตาเหม่อดูโน่นนี่ ไม่สมกับที่เตือนไว้ในบทชุมนุมเทวดาว่า "อวิกฺขิตฺตจิตฺตา ปริตฺตํ ภณนฺตุ จงสำรวมใจอย่าให้วอกแวก สวดพระปริตร" เมื่อถึงบทที่อ้างถึงเจ้าภาพ เช่น ตนฺเตชสา เต ชยสิทฺธิ โหตุ ถึงคำว่า เต หน้า ชยสิทฺธิ โหตุ นั้น ต้องโยคถึงเจ้าภาพเฉพาะตัวหรือครอบครัวตลอดหน้าที่การงาน หรือ โสตฺถิ เต โหตุ โสตฺถิ คพฺภสฺส คำว่า เต หน้า โหตุ ต้องโยคถึงเจ้าภาพ ควรใส่ใจเสมอ เมื่อสวดในบทอื่น ๆ ที่มีคำว่า เต เช่นนี้ ใน ภวตุ สพฺพมงฺคลํ ก็มี ต้องมุ่งเพ่งใจถึงเจ้าภาพโดยเฉพาะจึงจะศักดิ์สิทธิ์

๕. **การหยดเทียนน้ำมนต์** ต้องสังเกตอีกหน่อยว่า ถ้าหม้อน้ำมนต์นั้นเล็กจะหยดดอกเทียน เมื่อขึ้นบท ขีณํ ปุราณํ ก็ได้ เพื่อไม่ให้ดอกเทียนทับกันแน่น แต่ถ้าหม้อนั้นใหญ่ เช่น บาตร หรือขันจะเริ่มหยดเมื่อขึ้น เย สุปฺปยุตฺตา ก็ได้ เพื่อให้ดอกเทียนเต็มภาชนะน่าดู และการดับเทียนนั้น ให้ดับเมื่อสวดถึงบท นิพฺพนฺติ ซึ่งหมายถึงการดับ เมื่อจุ่มเทียนดับ ตรงคำว่า นิพฺพนฺติ นั้นแล้ว ให้ใช้ปลายเทียนเขียนอักษรขอมใน ขันน้ำนั้น ๅ (อะ) ๅ (อุ) ๅ (มะ) ซึ่งหมายถึง พระรัตนตรัยจบแล้ว วนเทียนในน้ำเป็นทักขิณาวัฏฏ์ ครบ ๓ รอบ ให้เสร็จพร้อม กับสวดถึงบท เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ ก็มุ่งใจลงในน้ำมนต์นั้นทุกบทด้วย *(ถ้าสำรวมใจ สาธยายได้เช่นนี้ จะขลังสมปรารถนา)*

๖. **การขัดตำนาน จะเป็นขัดแบบมคธ หรือแบบสังโยค** *(ผู้มีตำแหน่งฐานาเปรียญ)* จะต้องหัดให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ เมื่อหน้าที่มาถึง *(นั่งที่ ๓)* อย่ายอมขายหน้าว่า ว่าไม่ได้ เวลาขัดต้องดูเวลา หรือสังเกตการให้ศีลของประธาน ถ้าท่านว่าอย่างรวบรัด แสดงว่าต้องการทำเวลา

ให้เร็วขึ้น ก็ต้องว่าให้รวบรัด อย่ามัวเล่นลิ้น เล่นทำนองให้ล่าช้า ต้องว่าให้กระชับเร็วเข้า หาไม่จะเป็นผู้ไม่รู้จักกาลเทศะ

๗. **การให้ศีล** ฟังดูส่วนมาก มักว่า สะ ระ ณัง หรือ เว ระ มะณี ลงเสียงหนักทุกตัว เป็นการเปล่งเสียงผิด เพราะ สะ ระ หรือ ระ มะ เป็นเสียง เบา สั้น จะออกเป็นเสียงหนักอย่าง ณัง หรือ เว ณี ไม่ได้ ควรว่าให้ เบา สั้น ด้วย เป็น รม มะ ณี หรืออย่าง พุทฺธํ สรณํ ก็ว่า พุทฺธํ สะ ระ ณัง อย่างนี้ผิด เพราะเปล่งเสียงที่ สั้น เบา ให้เป็นเสียงหนัก ยาว.

๘. **บทสังฆคุณ สทฺธมฺมโช สุปฏิปตฺติคุณาภิยุตฺโต** มักเปล่งเสียงสวดว่า สทฺธมฺมโชสุปฏิปตฺติ – คุณาภิยุตฺโต คือไม่หยุดตรง สุปฏิปตฺ ไปหยุดตรง ปตฺติ ก็ผิด ที่ไม่เอื้อนสังโยคที่ ปตฺ ไปหยุดที่ เสียงเบา สั้น ผิดหลัก ต้องเอื้อนที่ตัวสังโยค คือ ตัว ปตฺ

๙. **ข้อสำคัญอีกอย่าง** ที่ชาวบ้านเขาอาราธนาไปเจริญพระพุทธมนต์ ก็เพื่ออาศัยความสำรวมอารมณ์ของพระสงฆ์ สวดพระปริตร ตามคำขัดตำนานว่า อวิกฺขิตฺตจิตฺตา ปริตฺตํ ภณนฺตุ พึงสำรวมอารมณ์สวดปริตร ต้องตั้งใจสวดด้วยสงบจริง ๆ อย่าซัดส่ายอารมณ์มองเหม่อ ดูสถานที่ ดูบุคคล เหลียวหน้าไปมาขาดความสำรวม กลายเป็นไปท่องสวดมนต์ให้เจ้าภาพฟัง ครั้นไม่เห็นมีเจ้าภาพสนใจฟัง กลับไปต่อว่าไม่ตั้งอกตั้งใจฟัง ส่วนตัวไม่ตั้งใจสวด ก็หานึกไม่ ควรตั้งใจปฏิบัติให้สมเจตนาเจ้าภาพ ถ้าจะตั้งใจสวด ให้เกิดสิริมงคลแก่เจ้าภาพไม่ได้แล้ว ก็อย่ารับอาราธนาเขาดีกว่า

๑๐. **การอาราธนาพระภิกษุไปในงานของชาวบ้าน** ควรเลือกภิกษุที่ปฏิบัติหน้าที่สวดมนต์ได้ เพราะเจ้าภาพเขาอาราธนาไปสวดมนต์ ไม่ใช่ไปนั่งหน้าชาเหงื่อแตก เพราะสวดไม่ได้ เว้นแต่เจ้าภาพเขาอนุญาต

ถึงกระนี้ ก็ต้องพยายามสนองศรัทธาเจ้าภาพจนเต็มสามารถ ด้วยแจ้งให้เขาทราบว่า ภิกษุตามจำนวนไม่มีพอ ถ้าจะให้ครบจำนวน ก็ต้องอาราธนาพระวัดอื่นผสม เมื่อเจ้าภาพอนุญาต จึงควรปฏิบัติตามเจตนาเจ้าภาพ อย่าถือตามอำเภอใจตน จะนำให้พระที่สวดไม่ได้นั่งขับเหงื่ออยู่ตลอดเวลา

๑๑. **การให้ศีล** มายุคนี้ นิยมว่าเป็นศัพท์ ๆ เช่น อทินฺนาทานาเวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี *(โดยมากมักว่า กาเมสุมิจฺฉา—จารา ติดกันไป)* ซึ่งชวนให้หมายว่าประพฤติผิดที่ดีงามไป ผิดความมุ่งหมายของสิกขาบทที่ให้เว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลาย จึงต้องชะงักให้หมดศัพท์ที่ กาเมสุ แล้วจึง มิจฺฉาจารา, ไม่ใช่ กาเมสุมิจฺฉาจารา ตามเคยที่ว่ากันมา

๑๒. **การตั้ง นโม** เขามีแบบอย่างมาแล้ว ว่า นโม ในการให้ศีลต้องว่าเต็ม ๓ จบ คือ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ครั้งที่ ๒ - ๓ เหมือนกัน เรียก นโม ๓ เตื้อ ถ้าว่าในการสวดนาค, คราวอุปสมบท, สวดกฐิน และเทศน์ ต้องว่า นโม แฝด มี ๓ ตอน คือ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส นโม ตสฺส นี้ตอนที่ ๑ ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส นี้จบที่ ๒ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา-สมฺพุทฺธสฺส นี้ตอนที่ ๓ ระเบียบอย่างนี้ ต้องรักษาไว้ปฏิบัติสืบต่ออย่างศิษย์มีครู ถ้าว่าตามอำเภอใจ ทีละจบ ก็ไม่ขัดข้อง แต่ขาดเชิงศิษย์มีครู

๑๓. **การนั่งพับเพียบ** ต้องซ่อนปลายเท้า อย่าให้โผล่ออกด้านหน้าตัก *(เพราะยังถือว่าเท้าเป็นของต่ำ)* ไม่งามตาของผู้รักษาระเบียบ และเวลาจะพลิกกลับ ก็อย่ายกเข่าออกพลิกด้านหน้า เป็นกิริยาขาดความสุภาพ จงหัดพลิกกลับด้านหลัง โดยก้มลำตัว เผยอขึ้นเล็กน้อยแล้ว กลับเท้าโดยฉับพลัน ย่อมงามตา น่าเลื่อมใสกว่า.

๑๔. **การใช้ซ่อมช้อนในเวลาฉันอาหาร** เขาให้หงายมือ กระดิกปลายช้อน เมื่อแต่งคำข้าวเรียบร้อยแล้ว เข้าปากและอย่าอ้าปากไว้คอยท่าก้มหน้าฉัน. ถ้าคว่ำมือ จะต้องใช้ยกแขนถึงศอกเกินงาม *(และระวังกิริยาตามเสขิยวัตรโดยตลอด จงตั้งใจฝึกตัวเองตามระเบียบทุกคราวที่ฉันส่วนตัว)*

๑๕. **ถ้าการจัดโต๊ะเก้าอี้เป็นสถานที่ฉันอาหาร** ให้ระวังจงมากที่จะไม่เลื่อนเก้าอี้นั่งให้เกิดเสียงดังครืดคราด เพราะเมื่อมากรูปต่างทำให้เกิดเสียง จะเป็นโครมครามคล้ายโจรปล้น จงประคองยกเลื่อนให้มีเสียงเบาที่สุด รูปไหนมาก่อน จงเข้านั่งด้านในสุดก่อน อย่านั่งเป็นทำนองกันท่าอยู่ด้านนอก จะเป็นการเห็นแก่ตัว

๑๖. **จงใช้ช้อนกลางตักอาหาร** อย่าใช้ช้อนที่นำอาหารเข้าปากแล้ว เที่ยวตักอาหาร เป็นการมูมมามและเป็นที่รังเกียจแก่ผู้อื่นที่ร่วมวงฉัน ใช้ช้อนกลางตักอาหารที่ต้องการมารวมไว้ในจานของตนควรอยู่

๑๗. **การเทศนา** ควรเตรียมตัว ซ้อมให้คล่องแคล่วก่อน อย่าให้มาแสดงตะกุกตะกัก อ่อนหัดบนธรรมาสน์ ควรใช้เสียง อย่างเสียงพูดธรรมดา อย่าใช้เสียงสูง อย่างร้องเพลง อ่านตัว ร. ล. ให้ชัดเจน ตัวกล้ำตัวควบ จงพยายามให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อความ ด้วยการใช้เสียงให้มากเพราะเขาไม่ได้เห็นต้นฉบับ ฟังแต่เสียง ไม่ได้เห็นวรรคตอนตัวหนังสือ.

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ข้อแนะนำการปฏิบัติเกี่ยวกับการพระราชทานหีบเพลิงไปพระราชทานเพลิงเผาศพยังต่างจังหวัด

ตามระเบียบที่สำนักพระราชวังได้วางไว้ เมื่อกระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ได้มีหนังสือแจ้งมายังสำนักพระราชวัง เพื่อขอพระราชทานเพลิงเผาศพ หากศพนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับพระราชทานเพลิง สำนักพระราชวังจะได้มีหนังสือแจ้งให้กระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีตามที่ขอมานั้น ส่งเจ้าหน้าที่ไปรับหีบเพลิงพระราชทานได้ที่แผนกพระราชพิธี สำนักงานเลขานุการสำนักพระราชวัง เมื่อทางจังหวัดได้รับหีบเพลิงพระราชทานไปแล้ว ต้องปฏิบัติการตามลำดับขั้น – ตอน ดังนี้ :–

๑. เชิญหีบเพลิงพระราชทานนั้น นำไปไว้ที่ศาลาว่าการจังหวัด หรืออำเภอแล้วแต่กรณี โดยตั้งไว้ในที่อันสมควรและมีพานรองรับหีบเพลิงพระราชทานนั้นด้วย

๒. ควรมีหนังสือแจ้งให้เจ้าภาพศพนั้น ๆ ทราบว่า ตามที่ขอพระราชทานเพลิงศพไปนั้น ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานแล้ว

๓. เมื่อถึงกำหนดวัน เวลา ที่จะประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพ ทางจังหวัดหรืออำเภอจะต้องจัดเจ้าหน้าที่แต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ เชิญหีบเพลิงพระราชทานพร้อมด้วยพานรองรับ *(หนึ่งหีบต่อหนึ่งคน)* ไปยังเมรุที่จะประกอบพิธี *(ก่อนที่จะเชิญไปตั้งบนเมรุนั้นจะต้องยกศพขึ้นตั้งบนเมรุเรียบร้อยแล้ว)* ตั้งพานหีบเพลิงพระราชทานนั้นไว้ทางด้านศีรษะศพ *(บนโต๊ะที่ตั้งหีบเพลิงพระราชทานนั้น จะต้องมีผ้าปูให้เรียบร้อย และห้ามมิให้นำสิ่งใดสิ่งหนึ่งวางร่วมอยู่ด้วยเป็นเด็ดขาด)* เมื่อวางหีบเพลิงพระราชทานเรียบร้อยแล้ว ผู้เชิญหีบเพลิงพระราชทานคำนับศพหนึ่งครั้ง และจึงลงจากเมรุ

๔. ขณะที่เชิญพานหีบเพลิงพระราชทานไปนั้น จะต้องระมัดระวังกิริยามารยาทให้เป็นไปโดยสำรวม ไม่พูดคุยกับผู้ใด ไม่ต้องทำความเคารพผู้ใด และต้องไม่เชิญหีบเพลิงพระราชทานตามหลังผู้อื่นใด

๕. เมื่อถึงกำหนดเวลาพระราชทานเพลิง ให้เจ้าภาพศพเชิญแขกผู้มีอาวุโสสูงสุด ณ ที่นั้นขึ้นไปประกอบพิธีพระราชทานเพลิง *(หาก ณ ที่นั้นมีพระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป ก็ให้เชิญพระราชวงศ์นั้นทรงเป็นประธานในพิธี)* **ห้ามมิให้นิมนต์พระภิกษุเป็นประธานประกอบพิธี** เพราะจะเป็นเสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้ให้พระภิกษุปฏิบัติหน้าที่ดังข้าใต้เบื้องพระยุคลบาท

๖. ในระยะเวลาก่อนเจ้าภาพจะเชิญผู้มีอาวุโสสูงสุดขึ้นไปปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ ๕ นั้น ให้เจ้าหน้าที่ผู้เชิญหีบเพลิงพระราชทานขึ้นไปรออยู่บนเมรุก่อน เมื่อผู้เป็นประธานทอดผ้าไตรมหาบังสุกุล และพระภิกษุได้ชักผ้าบังสุกุลไปแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ที่เชิญหีบเพลิงพระราชทานแก้ห่อหีบเพลิงพระราชทาน เปิดฝาหีบเพลิง แล้วเชิญไปมอบให้ประธาน

๗. ผู้เป็นประธาน ก่อนที่จะรับสิ่งของในหีบเพลิงพระราชทานจะต้องหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับถวายคำนับหนึ่งครั้ง แล้วจึงหยิบดอกไม้จันทน์ ธูปเทียนที่อยู่ในหีบเพลิงพระราชทานนั้น แล้วจุดไฟด้วยไม้ขีดซึ่งมีอยู่ในหีบเพลิงนั้นแล้ว นำมาจุดธูปเทียน ดอกไม้จันทน์ และนำไปวางไว้ที่ใต้หีบศพ คำนับศพหนึ่งครั้ง แล้วหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับอีกครั้งหนึ่ง เป็นอันเสร็จพิธีพระราชทานเพลิงเผาศพ.

สำนักพระราชวัง

๒๕ มีนาคม ๒๕๑๐

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ข้อที่ควรทราบ

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับพระราชพิธีหลวง

ก. งานพระราชพิธี หมายถึงงานเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์โดยตรง โดยรวมทั้งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถด้วย และในปัจจุบันนี้ได้รวมถึงสมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ บัดนี้รวมทั้งพระบรมราชวงศ์ชั้นเจ้าฟ้าด้วย

ข. งานพระราชกุศล หมายถึงงานเกี่ยวโดยตรงของพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นต้น เช่นงานบำเพ็ญพระราชกุศลวันตรุษสงกรานต์ เป็นอาทิ

ค. งานรัฐพิธี หมายถึงงานที่ทางรัฐบาลจัด

ฆ. งานพระกุศล หมายถึงงานที่พระบรมวงศานุวงศ์ทรงจัดเอง เช่น งานบำเพ็ญพระกุศลวันประสูติ เป็นต้น

การใช้พัดยศ

ก. ๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

๓. สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗

๔. สมเด็จพระบรมราชชนนี

๕. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TU

๖. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

ทั้ง ๖ พระองค์นี้ เมื่อเสด็จฯในพิธีใด ในพิธีนั้นต้องใช้พัดยศ สำหรับพระองค์ที่ ๑-๒-๓ เมื่อถวายอนุโมทนา ต้องถวายอติเรกด้วย อีก ๓ พระองค์นั้นใช้พัดยศ แต่ไม่ต้องถวายอติเรก และเมื่อหัวหน้าถวายอติเรก สำหรับ ๓ พระองค์ดังกล่าวแล้ว พระเถระรูปที่สอง ต้องรับภวตุ สัพพมังคลัง ฯ

ข. เมื่อทั้ง ๖ พระองค์นั้นเสด็จฯ ผ่าน และเมื่อตั้งโต๊ะบูชารับเสด็จฯ ต้องไม่ตั้งพระพุทธรูป และพระบรมฉายาลักษณ์ *(สมเด็จพระสังฆราชเสด็จผ่านก็ควรปฏิบัติเช่นเดียวกัน)*

ค. งานเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ หรือที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้อื่นเสด็จฯ หรือไแแทนพระองค์ ต้องใช้พัดยศ และมีการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เพราะเท่ากับว่าเสด็จฯเอง เช่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีไปเป็นประธานในพิธีพระราชทานเพลิงศพข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ที่สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส เป็นต้น

ฆ. สรุปแล้ว งานทุกอย่าง ถ้าเกี่ยวกับทั้ง ๖ พระองค์ ต้องใช้พัดยศทั้งนั้น แต่การถวายอติเรกต้องใช้ และไม่ต้องใช้ดังกล่าวแล้วใน ข้อ ก. แม้งานกฐินพระราชทานให้ผู้อื่นไปทอดตามวัดหลวงนั้น ๆ ก็ต้องใช้พัดยศ เมื่ออนุโมทนาต้องถวายอติเรก ใช้เพลงสรรเสริญพระบารมี

ง. ในงานหลวงมีพระราชทานพัดรอง เวลาอนุโมทนาให้ใช้พัดรอง พอถึงตอนถวายอติเรกต้องใช้พัดยศ โดยวางพัดรองไว้แล้วนำพัดยศตั้งตอนถวายอติเรกทุกรูป และใช้พัดยศไปจนจบการสวดอนุโมทนา

จ. ในงานหลวงพระเถระผู้ถวายพระธรรมเทศนา ต้องใช้พัดรองในขณะที่อยู่บนธรรมาสน์ ตอนอนุโมทนาจึงใช้พัดยศ *(ดังนั้น*

พระเถระผู้ถวายพระธรรมเทศนาจึงนำพัดยศกับพัดรองไปด้วย) งานสาบานธง ถ้าทั้ง ๖ พระองค์นั้นพระองค์ใดพระองค์หนึ่งมิได้เสด็จฯ หรือมิได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใครไปแทนพระองค์ หรือไม่ได้เป็นพระราชพิธี ไม่ต้องใช้พัดยศ

ข้อปฏิบัติอื่น ๆ เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

ก. การเข้าหน้าพระที่นั่ง การขึ้น การลงอาสนะ ควรหันหน้าไปทางพระมหากษัตริย์ การนั่ง อย่าหันเท้าไปทางพระมหากษัตริย์ การพลิกตัวควรพลิกด้านหลัง การลงจากอาสนะควรลงตามลำดับตั้งแต่หัวหน้า

ข. การเข้ารับไทยธรรมจากพระมหากษัตริย์ ควรเข้าไปด้วยอาการสำรวมระมัดระวังตามลำดับ

ค. การถวายอนุโมทนา ต้องรอโอกาสให้ทรงพร้อมที่จะทรงหลั่งทักษิโณทกก่อน

ฆ. คำว่าสดับปกรณ์ *(มาจากคำว่าสัตตัปปกรณ์ แปลว่า ๗ คัมภีร์)* ใช้สำหรับเจ้านายตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป นอกจากนั้นใช้คำว่าบังสกุล หรือ บังสุกุล

ง. คำว่าศราทพรต ใช้เฉพาะงานพระศพตั้งแต่ชั้นเจ้าฟ้าขึ้นไป นอกนั้นใช้คำว่ามตกพรต หรือ มฤตกพรต *(แต่ทุกวันนี้ใช้สับสนไปหมด)*

จ. คำว่าหมายกำหนดการ ใช้เฉพาะงานหลวงหรือพิธีหลวงหรือพระราชพิธี นอกนั้นใช้คำว่ากำหนดการ ไม่มีคำว่า **หมาย**

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับพระพุทธรูป

ก. การเจิมพระพุทธรูป ไม่ควรเจิมสูงเกินพระอุระ *(อก)* ของพระพุทธรูป

เอกสารเก็บ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ข. การถวายพวงมาลัยพระพุทธรูป ไม่ควรคล้องที่พระศอ ควรวางไว้ที่เบื้องหน้าหรือที่พระบาทของพระพุทธรูป

ค. การวงสายสิญจน์ที่พระพุทธรูป ควรวงเวียนขวาที่ฐานพระพุทธรูป

ฆ. การตั้งพระพุทธรูป ควรตั้งในที่สูง และควรอยู่ทางด้านขวามือของพระสงฆ์ที่สวดมนต์ แต่ทั้งนี้ต้องแล้วแต่สถานที่ด้วย

ง. การขัดตำนานชุมนุมเทวดา ถ้าเป็นในโบสถ์ ควรขัดครบทั้งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าเป็นนอกโบสถ์จึงขัดเฉพาะพระธรรม

อื่น ๆ

ก. การกราบพระของคนหลายคน ถ้าจะให้พร้อมกันต้องคอยระวัง คือ หัวหน้าหรือข้างหน้า ลุกนั่ง คุกเข่า อย่าเพิ่งกราบ ต้องรอข้างหลังก่อน เมื่อข้างหลังลุกนั่ง คุกเข่า แล้วจึงกราบพร้อมกัน ในการกราบครั้งที่สอง – สาม ต้องคอยดูกันแล้วกราบลงพร้อม ๆ กัน

ข. การสวดมนต์ ถ้าจะให้พร้อมกัน เสียงได้ระดับเดียวกัน ต้องคอยระวัง ปากสวด หูฟัง แล้วปรับจังหวะปรับระดับเสียงให้เข้ากันกับผู้อื่น

ค. การนั่งเข้าแถว ควรให้หัวเข่าได้ระดับเดียวกัน การตั้งพัดก็เหมือนกัน

ฆ. การรับของจากพระเถระผู้ใหญ่ เมื่อรับมือเดียว ควรรับด้วยวิธีเอางาน และอย่าต่อแขน

ง. แต่ก่อนนี้ เมื่อยังมีศพตั้งอยู่ พระสวด อทาสิ เม ไปจนจบ ถ้าศพไม่มีแล้วจึงสวดเฉพาะ อยญฺจ โข แต่เดี๋ยวนี้แปรไป

จ. การรดหรืออาบน้ำศพ พระรดหรืออาบเฉพาะศพพระ *(เณร)* เท่านั้น ในฐานะที่เป็นพระ

สำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ฉ. พระไม่ควรวางหรีดให้ใคร ถ้าวางในนามของอุบาสกอุบาสิกาวัดนั้น ๆ ย่อมทำได้

ช. ให้เจ้าภาพทอดผ้าแล้วไปนั่งก่อนจึงบังสุกุล

ซ. ให้เจ้าภาพถวายไทยธรรมแล้วไปนั่งก่อน จึงอนุโมทนา

ฌ. ในการเทศน์งานศพ

๑. เจ้าภาพจุดเทียนเทศน์ พิธีกรนำไปตั้งที่ธรรมาสน์ พระเทศน์ขึ้นสู่ธรรมาสน์ *(การนำเทียนเทศน์ไปตั้งที่ธรรมาสน์ นั้นเท่ากับนิมนต์ขึ้นธรรมาสน์เทศน์)* พิธีกรอาราธนาศีล พระเทศน์ให้ศีลเสร็จแล้ว เจ้าภาพจุดเครื่องทองน้อย พิธีกรอาราธนาธรรม พระเทศน์เริ่มเทศน์ ถ้ามีสวดรับเทศน์และตั้งกระบะดอกไม้ธูปเทียนสำหรับสวดรับเทศน์ พอเทศน์จวนจบ เจ้าภาพจุดธูปเทียนที่กระบะนั้น กำหนดให้พอดี คือ เทศน์จบจุดธูปเทียนเสร็จ พระสวดรับเทศน์ หันทะ มะยัง ฯ นโม หรือตั้งนโม *(ธูปเทียนดอกไม้ที่เครื่องทองน้อยกับที่กระบะนั้น เวลาตั้งต้องให้ธูปเทียนอยู่ทางเจ้าภาพหรือทางผู้บูชา)* สวดรับเทศน์เสร็จแล้วเจ้าภาพจึงถวายไทยธรรม ทอดผ้าบังสุกุลต่อไป *(เดิมนั้นทอดผ้าบังสุกุลก่อน แล้วจึงถวายไทยธรรม เพราะไทรยธรรมเป็นของบริวารของผ้าบังสุกุล แต่เดี๋ยวนี้แปรไป)*

๒. ในพิธีหลวง มีการถวายอติเรก เมื่อ ยถา สัพพี ฯ แล้ว ก่อนภวตุ สัพพมังคลัง ฯ ตอนนี้หัวหน้าถวายอติเรก พอจบ รองหัวหน้ารับภวตุ สัพพมังคลัง ฯ หรือ สัพพพุทธา ฯ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ลำดับพัดยศสมณศักดิ์
ฐานานุกรม เปรียญ
ในงานราชพิธีและรัฐพิธี
โดย ความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

ก. สมเด็จพระราชาคณะ

- สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
- สมเด็จพระราชาคณะ

ข. พระราชาคณะ

- พระราชาคณะเจ้าคณะรอง *(ชั้นหิรัณยบัฏ)*
- พระราชาคณะเจ้าคณะรอง *(ชั้นสัญญาบัตร)*
  (พระราชาคณะเทียบชั้นรองสมเด็จพระราชาคณะ)
- พระราชาคณะ ชั้นธรรม
- พระราชาคณะ ชั้นเทพ
- พระราชาคณะ ชั้นราช
- พระราชาคณะ ชั้นสามัญ เปรียญ ฝ่ายวิปัสสนาธุระ *(สป. วิ)*
- พระราชาคณะ ชั้นสามัญ เปรียญ *(สป.)*
- พระราชาคณะ ชั้นสามัญ ยก.ฝ่ายวิปัสสนาธุระ *(สย. วิ)*
- พระราชาคณะ ชั้นสามัญ ยก. *(สย.)*

ค. พระครูสัญญาบัตร ฐานานุกรม เปรียญ

- พระครูสัญญาบัตร เจ้าคณะจังหวัด
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก
- พระครูปลัด ของสมเด็จพระราชาคณะ

- พระเปรียญ ๙ ประโยค
- พระครูสัญญาบัตร รองเจ้าคณะจังหวัด
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าคณะอำเภอชั้นพิเศษ
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นโท
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าคณะอำเภอชั้นเอก
- พระครูสัญญาบัตร รองเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก
- พระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นพิเศษ หรือเทียบเท่า
- พระครูปลัด ของพระราชาคณะ เจ้าคณะรอง *(ชั้นหิรัณยบัฏ)*
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นตรี
- พระครูสัญญาบัตร รองเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นโท
- พระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก
- ฝ่ายวิปัสสนาธุระ
- พระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก หรือเทียบเท่า
- พระครูสัญญาบัตร สัญญาบัตรชั้นโท
- พระครูปลัด ของพระราชาคณะ *(ชั้นสัญญาบัตร)* พระครูปลัดของพระราชาคณะ เทียบชั้นรองสมเด็จพระราชาคณะ
- พระครูฐานานุกรม ของสมเด็จพระสังฆราช *(ชั้นเอก)*
- พระเปรียญ ๘ ประโยค
- พระครูสัญญาบัตร รองเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นตรี
- พระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นโท หรือเทียบเท่า
- พระครูปลัดของพระราชาคณะชั้นธรรม
- พระครูฐานานุกรมของสมเด็จพระสังฆราช *(ชั้นโท)*

เอกสารนี้ดาวน์โหลด

- พระครูปลัด
- พระเปรียญ ๗ ประโยค
- พระครูสัญญาบัตร รองเจ้าคณะอำเภอ
- พระครู เจ้าคณะตำบลชั้นโท
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นเอก
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นโท ฝ่ายวิปัสสนาธุระ
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นโท
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าคณะตำบลชั้นโท
- พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นตรี
- พระครูสัญญาบัตร รองเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นตรี
- พระครูสัญญาบัตร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นตรี
- พระครูปลัดพระราชาคณะชั้นเทพ
- พระครูปลัดพระราชาคณะชั้นราช
- พระเปรียญ ๖ ประโยค
- พระครูวินัยธร
- พระเปรียญ ๕ ประโยค
- พระคู่สวด
- พระเปรียญ ๔ ประโยค
- พระปลัดของพระราชาคณะชั้นสามัญ
- พระเปรียญ ๓ ประโยค
- พระครูรองคู่สวด
- พระครูสังฆรักษ์
- พระครูสมุห์
- พระครูใบฎีกา
- พระสมุห์

เอกสารนี้ถูกสร้างขึ้นจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

– พระใบฎีกา
– พระพิธีธรรม

กองศาสนูปถัมภ์ กรมการศาสนา.

ตำแหน่งสมณศักดิ์ในทำเนียบคณะสงฆ์ไทย

พระครูสัญญาบัตรชั้นตรี, โท, เอก และชั้นพิเศษ ไม่กำหนดจำนวน

พระราชาคณะชั้นสามัญ	๓๒๔ รูป
พระราชาคณะชั้นราช	๑๐๘ รูป
พระราชาคณะชั้นเทพ	๔๕ รูป
พระราชาคณะชั้นธรรม	๒๕ รูป
รองสมเด็จ	๑๒ รูป
สมเด็จ	๖ รูป
สมเด็จพระสังฆราช	๑ รูป

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

พิธีเตรียมงานพุทธาภิเษก
ของพระเทพวราลังการ (หลวงปู่ศรีจันทร์) วัดเลยหลง

เครื่องใช้ในโรงพิธีพุทธาภิเษก

๑. เทียนชัย หนัก ๘๐ บาท ไส้ ๘๐ เส้น สูง ๘๐ นิ้ว จำนวน ๑ เล่ม

๒. เทียนมงคล หนัก ๓๒ บาท ไส้เกินอายุเจ้าภาพ ๑ เส้น ยาวรอบศีรษะเจ้าภาพ ๑ เล่ม

๓. เทียนมงคล หนัก ๓๒ บาท ไส้ ๑๐๘ เส้น ยาวรอบศีรษะเจ้าภาพ ๒ เล่ม

๔. เทียนพระวิปัสสี หนัก ๙ บาท ไส้ ๒๘ เส้น ยาวรอบศีรษะเจ้าภาพ ๑ เล่ม

๕. เทียนนวหรคุณ หนัก ๒ บาท ไส้ ๙ เส้น ยาวพอประมาณ ๙ เล่ม กับเชิงเทียน ๙ ขอน

๖. เทียนเงินทอง หนัก ๔ บาท ไส้ ๓๒ เส้น ยาวพอควร ๒ คู่ *(ตั้งที่โต๊ะหมู่หน้าพระประธาน ๑ คู่ ที่หน้าอาสนะพระสวดพุทธาภิเษก ๑ คู่)*

๗. เทียนบูชาพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ หนัก ๑ สลึง ไส้ ๙ เส้น ๑๐๘ เล่ม และธูปหอม ๑๐๘ ดอก

๘. ขันสาครขนาดกลาง ๒ ขัน *(หรือกระถางลายครามขนาดกลาง ๒ กระถาง)*

๙. กระถางลายครามขนาดใหญ่ ๑ กระถาง

๑๐. ตู้เทียนชัย ๑ คู่

เอกสารนี้ เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า บ่วนชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๑๑. กระถางธูปขนาดกลาง ๒ กระถาง

๑๒. สายสิญจน์ ประมาณ ๓ กลุ่มใหญ่

๑๓. ผ้าขาว ๒ พับ

๑๔. โถปริด พร้อมด้วยแป้งหอมน้ำมันหอม ๑ โถ

๑๕. หญ้าคา ๑ มัดใหญ่ *(สำหรับปูลาดให้พระนั่งปรก)*

๑๖. จัดฆราวาสที่เคยอุปสมบทมาแล้ว และเป็นผู้เคยปฏิบัติทางพระกรรมฐานอยู่บ้างยิ่งดี ให้นุ่งขาวห่มขาว ตั้งให้เป็น *"บัณฑิต"* สำหรับปฏิบัติหน้าที่

วิธีจัดเครื่องประกอบพิธี

– จัดอาสนะสำหรับพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ๙ - ๑๐ รูป ไว้ทางด้านซ้าย *(ขององค์พระประธาน)* ริมผนังอุโบสถ

– จัดอาสนะพระพิธีธรรมสวดพุทธาภิเษก กับธรรมาสน์พระอาจารย์นั่งปรก ไว้ริมผนังด้านหน้าภายในอุโบสถ

– จัดโต๊ะหมู่ใหญ่ไว้หน้าพระประธาน

– จัดตู้เทียนชัย ไว้หน้าอาสนะพระพิธีธรรมสวดพุทธาภิเษก กะประมาณให้ตรงกลางอุโบสถพอดี แต่ให้ค่อนไปทางอาสนะพระสวดพุทธาภิเษก แล้วปักเทียนชัย *(หนัก ๘๐ บาท)* ให้เรียบร้อย

– จัดขันสาคร *(หรือกระถางลายคราม)* และเชิงเทียนใหญ่อย่างละ ๑ คู่ สำหรับปักเทียนมงคล *(หนัก ๓๒ บาท ไส้ ๑๐๘ เส้น)* ตั้งไว้ข้างตู้เทียนชัย ข้างละ ๑ เล่ม

การวงสายสิญจน์ นั้น ต้องให้เวียนเป็นทักษิณาวรรต คือเดินเวียนขวา ให้ตั้งต้นแต่พระประธานก่อน แล้วเวียนไปตามผนังภายในอุโบสถ ๑ รอบ แล้วเล่นสายสิญจน์เป็นสะพานตรงมาที่โต๊ะบูชาหน้าพระประธาน แล้วตรงไปที่ตู้เทียนชัย แล้วแยกลงที่กระถางน้ำมนต์

ข้างละ ๑ สาย ส่วนสายที่เวียนรอบภายในผนังอุโบสถ เหนือครอบหน้าต่างนั้น แยกลงที่หัวอาสนะสงฆ์ สำหรับพระเจริญพระพุทธมนต์ ๑ สาย แยกไปที่พระพิธีธรรมสวดพุทธาภิเษก และพระอาจารย์นั่งปรก ๑ สาย

การจัดดอกไม้ที่โต๊ะบูชาหมู่ใหญ่หน้าพระประธานนั้น ให้จัดดอกไม้พาน และดอกไม้แจกันให้เรียบร้อย พานกลาง โต๊ะตัวบนนั้นต้องเป็นพานดอกไม้ ๙ สี ๑ พาน ขาดไม่ได้

เทียนหนัก ๓๒ บาท ไส้เกินอายุเจ้าภาพ ๑ เส้นนั้น ปักบนเชิงเทียนตั้งบนโต๊ะหมู่ตัวกลาง *(ตัวที่ ๒ นับแต่ตัวบนลงมา)* วางในขันสัมฤทธิ์ใส่น้ำพอสมควร

เทียนพระวิปัสสี หนัก ๙ บาท ไส้ ๒๘ เส้น ปักที่เชิงเทียนตั้งบนโต๊ะหมู่ตัวกลาง *(ตัวที่ ๓ นับแต่ตัวบนลงมา)* วางในขันสัมฤทธิ์ใส่น้ำพอควร

เทียนเงิน – ทอง หนัก ๔ บาท ไส้ ๓๒ เส้น ปักที่เชิงเทียนบนโต๊ะหมู่กลาง ๑ คู่ *(ถวายพระประธานในอุโบสถ)*

เทียนนวหรคุณ *(นวอรหาทิคุณ)* หนัก ๒ บาท ไส้ ๙ เส้น ปักบนเชิงเทียน ๙ ขอน ขอนละ ๑ เล่ม ตั้งไว้บนผ้าขาวที่ปูไว้ บนโต๊ะบูชาหมู่ใหญ่ เรียงเป็นแถว ๆ ห่างกันพอสมควร

ด้านหลังตู้เทียนชัย *(ตรงหน้าอาสนะพระพิธีธรรมสวดพุทธาภิเษกออกมา)* ปูผ้าขาวไว้ ๑ ที่ *(ห่างตู้เทียนชัยพอสมควร)* ตั้งขันสาคร *(หรือกระถางลายคราม)* ขนาดกลางใส่น้ำไว้พอสมควร กับกระถางธูป ๑ กระถาง เพื่อให้บัณฑิตที่นุ่งขาวห่มขาวนั่ง จุดเทียน ๑๐๘ ธูป ๑๐๘ บูชาพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ เวลาพระเจริญพระพุทธมนต์ และในตอนท้ายอาสนะพระสวดพุทธาภิเษก ให้ปูผ้าขาวไว้ ๑ ที่ สำหรับบัณฑิตนั่งบริกรรม ภาวนาพุทธคุณ *(ชักลูกประคำเป็นคะแนน)* เวลาพระสวดพุทธาภิเษก

โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

เฉพาะอาสนะที่พระเจริญพระพุทธมนต์ และอาสนะที่พระสวดพุทธาภิเษกนั้น ต้องปูด้วยผ้าขาว ส่วนธรรมาสน์? พระอาจารย์นั่งปรก ต้องลาดด้วยหญ้าคา ปูด้วยผ้าขาวทับบน หน้าอาสนะพระสวดพุทธาภิเษก ให้ตั้งโต๊ะหมู่เล็กสำหรับตั้งเครื่องบูชา มีแจกันปักดอกไม้ ๑ คู่ พานดอกไม้ ๑ พาน เชิงเทียน ๑ คู่ สำหรับปักเทียนเงิน – ทองหนัก ๔ บาท ไส้ ๓๒ เส้น

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

อุดมมงคลแห่งชีวิต

คำว่า "**มงคล**" คือเหตุแห่งความสุข ความเจริญสำหรับชีวิตทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ตรัสมงคลไว้ในมงคลสูตร ๓๘ ประการ คือ

๑. การไม่คบคนพาล
๒. การคบบัณฑิต
๓. การบูชาบุคคลที่ควรบูชา
๔. การได้อยู่ในที่อันสมควร
๕. ความเป็นผู้ได้ทำบุญไว้ในชาติก่อน
๖. การตั้งตนไว้ชอบ
๗. ความเป็นพหูสูตร
๘. ความเป็นผู้มีศิลปะ
๙. ความเป็นผู้มีวินัยที่ศึกษาดี
๑๐. ความเป็นผู้มีวาจาดี
๑๑. การบำรุงเลี้ยงบิดามารดา
๑๒. การสงเคราะห์บุตร
๑๓. การสงเคราะห์ภรรยา
๑๔. การทำงานที่ไม่คั่งค้าง
๑๕. การให้ทาน
๑๖. การประพฤติปฏิบัติธรรม
๑๗. การสงเคราะห์หมู่ญาติ
๑๘. การทำงานที่ไม่มีโทษ
๑๙. การงดเว้นจากการทำบาป
๒๐. การงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา
๒๑. ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย
๒๒. ความเป็นผู้มีสัมมาคารวะ
๒๓. การเจียมตัวถ่อมตัว
๒๔. ความเป็นผู้สันโดษ
๒๕. ความเป็นผู้มีความกตัญญู
๒๖. การฟังธรรมตามกาลอันควร
๒๗. ความเป็นผู้มีความอดทน
๒๘. ความเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย
๒๙. การได้เห็นสมณะ
๓๐. การสนทนาธรรมตามกาลอันควร
๓๑. การบำเพ็ญตบะ
๓๒. การประพฤติพรหมจรรย์
๓๓. การเห็นอริยสัจ
๓๔. การทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน

เอกสารนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อการศึกษาโดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 27/06/2

๓๕. จิตที่ไม่หวั่นไหวเพราะ ๓๖. จิตที่ไม่เศร้าโศก
โรคธรรม

๓๗. จิตที่ปราศจากธุลีคือกิเลส ๓๘. จิตที่หลุดพ้นแล้ว *(เกษมสุข)*

ในที่นี้อธิบายย่อ ๆ เพียง ๙ ข้อ เท่านั้น.–

๑. การไม่คบคนพาล

คนพาล คือ คนโง่เขลา เกะกะเกเร คิดผิด พูดผิด ทำผิด การคบ คือการเข้าเป็นพวกเดียวกัน เช่น คบค้า *(ทำงานร่วมกัน)*, คบหา *(ไปมาหาสู่กัน)*, คบคิด *(ร่วมกันคิดทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่เปิดเผย)*

ที่ว่าโง่เขลา คือ ขาดไหวพริบ รู้ไม่ถึง รู้ไม่เท่าทัน ไม่เฉียบแหลม ไม่ฉลาด, ที่ว่าเกะกะเกเร คือ เกกมะเหรก ชอบแกล้ง ชอบรังแก และชอบเอารัดเอาเปรียบคนอื่น ไม่เอาการเอางาน ไม่เอาเรื่องเอาราว ไม่ตรงไปตรงมา, ที่ว่าคิดผิด คือ คิดอยากได้ของเขา คิดประทุษร้ายเขา คิดผิดเป็นชอบ คิดไม่ตรงกับความเป็นจริง เป็นต้น

ที่ว่าพูดผิด เช่น เป็นคนชอบ พูดจา ไร้สาระ
เป็นคนขาด สัจจะ ไม่น่าเชื่อ
เป็นคนพูดไม่น่าฟัง ทั้งคลุมเครือ
พูดหยาบหยาม พล่ามเพรื่อ เชื้อคนพาล ฯ

ที่ว่าทำผิด เช่น ชอบเข่นฆ่า ขู่เฆี่ยน เบียดเบียนสัตว์
ชอบแงะงัด ข้าวของ เงินทองเขา
ชอบผิดชู้ ทางกาม ทำชำเรา
ชอบดื่มเหล้า เมากัญชา เป็นอาจิณ ฯ

คนพาลเป็นคนมีลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ เป็นคนที่ไม่น่าคบค้าสมาคมด้วย เป็นคนที่สังคมตำหนิติเตียน การอยู่ร่วมกับคนพาลก็เหมือนอยู่ร่วมกับ ศัตรู

DDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ไม่ควรเอา ตัวเรา เข้าไปใกล้
ไม่ควรใฝ่ เป็นเพื่อน เยือนแก้เหงา
เพราะคนพาล มีความชั่ว เป็นตัวเงา
ย่อมพาเรา เมามัว ให้ชั่วตาม ฯ

๒. การคบบัณฑิต

บัณฑิต คือ ผู้ทรงความรู้ ผู้มีปัญญา นักปราชญ์ ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นปริญญา ซึ่งมี ๓ ขั้น คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก เรียกว่า บัณฑิต มหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต ส่วนบัณฑิตในทางพระพุทธศาสนา คือ คนคิดดี พูดดี และทำดี

คนคิดดี เช่น ไม่คิดโลภ คิดอยาก ให้มากหลาย
ไม่คิดร้าย คนอื่น ให้ขื่นขม
ไม่คิดหลง มัวเมา เขลาโง่งม
แต่นิยม คิดถูกต้อง ตามคลองธรรม ฯ

คนพูดดี เช่น พูดไพเราะ น่าฟัง สิ้นกังขา
พูดคำจริง ถูกเวลา น่าเลื่อมใส
พูดสร้างสรรค์ ไม่มีเวร ไม่เป็นภัย
พูดจับใจ พูดจบ น่าปรบมือ ฯ

คนทำดี เช่น เว้นจากทุจริต มิจฉาชีพ
หมั่นเร่งรีบ ทำดี ที่เหมาะสม
เสียสละ เผื่อแผ่ แก่สังคม
ฝึกอบรม จิตใจ ให้เยือกเย็น ฯ

ผู้คิดดี พูดดี และทำดี ชื่อว่า เป็นบัณฑิตในทางพระศาสนา เป็นบุคคลที่น่าคบ น่าเข้าใกล้ เพราะมีแต่คุณไม่มีโทษ และเป็นมงคลอันอุดมแห่งชีวิต

TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๓. การบูชาบุคคลที่ควรบูชา

การบูชามี ๓ ลักษณะ คือ ปัคคหะ ยกย่อง ๑ สักการบูชาด้วยสิ่งของ ๑ สัมมานะ นับถือ ๑ ส่วนประเภทแห่งบูชา มี ๒ คือ อามิสบูชา บูชาด้วยสิ่งของ และ ปฏิบัติบูชา บูชาด้วยการเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งสอน บุคคลที่ควรบูชา เรียกว่า ปูชนียบุคคล หรือ ปูชไนยบุคคล คือ

๑. พระพุทธเจ้า ชื่อว่า ทรงเป็นปูชนียบุคคลของพุทธบริษัท
๒. พระสงฆ์สาวก ชื่อว่า เป็นปูชนียบุคคลของพุทธศาสนิกชน
๓. บิดามารดา ชื่อว่า เป็นปูชนียบุคคลของบุตรธิดา
๔. ครูอาจารย์ ชื่อว่า เป็นปูชนียบุคคลของศิษยานุศิษย์
๕. หัวหน้าผู้บริหาร ชื่อว่า เป็นปูชนียบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา
๖. พระมหากษัตริย์ ชื่อว่า เป็นปูชนียบุคคลของพสกนิกรทั้งปวงที่จงรักภักดี

พระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวก จัดเป็นนาบุญของชาวโลกผู้มีศรัทธาปสาทะ มารดาบิดา ผู้มีอุปการคุณในฐานะเป็นบุพการีเป็นพระประจำตัวบุตรธิดา จัดเป็นนาบุญของบุตรธิดาผู้กตัญญู ครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์วิทยาการ จัดเป็นนาบุญของศิษย์ผู้รู้คุณ หัวหน้าผู้ปกครองที่ดี จัดเป็นนาบุญของผู้ใต้บังคับบัญชา พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงทศพิธราชธรรม จัดเป็น นาบุญของมวลพสกนิกรผู้จงรักภักดี

การบูชาถือว่าเป็นขนบธรรมเนียมของบุคคลที่อยู่ร่วมกัน คือ บุคคลจะอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข จะต้องมีการยกย่อง สักการะ เคารพนับถือกันตามฐานะของตน ๆ เช่น ผู้น้อยจะต้องยกย่อง สักการะ เคารพผู้เฒ่าผู้แก่ ส่วนผู้เฒ่าผู้แก่ เมื่อได้รับการบูชาแล้ว ก็แสดงการบูชาตอบด้วยการยกย่องนับถือคุณความดีของผู้น้อย ดังพุทธภาษิตว่า ปูชโก

ลภเต ปูชํ ผู้บูชาย่อมได้รับการบูชาตอบ วนฺทโก ปฏิวนฺทนํ ผู้ไหว้ย่อมได้รับไหว้ตอบ

การบูชาบุคคลที่ควรบูชา ชื่อว่าเป็นมงคลอันอุดมแห่งชีวิต

๔. การได้อยู่ในที่อันสมควร

ที่อันสมควร คือ สถานที่อันเหมาะสม ท่านใช้คำว่า ปฏิรูปเทส ได้แก่สถานที่อันเป็นสัปปายะสะดวกสบาย เหมาะที่จะก่อร่างสร้างตัว บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ในบาลีอรรถกถามงคล แสดงปฏิรูปเทสไว้ว่า ปฏิรูปเทโส นาม ยตฺถ นวงฺคสตฺถุสาสนํ ทิปฺปติ ซึ่งแปลความว่า ประเทศที่เจริญรุ่งเรืองแห่งนวังคสัตถุศาสน์ คือ พระศาสโนวาทคำสอนในบวรพุทธศาสนา ชื่อว่าประเทศอันสมควร ตามความในบาลีนี้แสดงว่า ประเทศอันสมควร คือประเทศที่มีพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง

ผู้อยู่ในปฏิรูปเทส ชื่อว่าเป็นมงคล เพราะจะได้มีโอกาสบำเพ็ญบุญกุศล เช่น การให้ทาน รักษาศีล ชำระล้างมลทินด้วยการภาวนา มีสัมมาปฏิบัติ ดำรงชีวิตอยู่อย่างผาสุก

๕. ความเป็นผู้ได้ทำบุญไว้ในชาติก่อน

บุญมี ๒ อย่าง คือ บุญฝ่ายเหตุ และบุญฝ่ายผล บุญฝ่ายเหตุ คือการให้ทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนา ส่วนบุญฝ่ายผล คือความสุขอันเกิดจากการที่ได้ให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา

ในบุญญสูตร พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ ท่านแก้ไว้ว่า ขึ้นชื่อว่าบุญ บุญนี้แท้จริงเป็นชื่อของความสุข ส่วนในมงคลสูตรใช้คำว่า บุญญนิธิ แปลว่าขุมทรัพย์คือบุญ เช่น ความเป็นผู้มีวรรณงาม ความเป็นผู้มีเสียงไพเราะ ความเป็นผู้มีทรวดทรงสมส่วน ความเป็นผู้มีรูปสวย ความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ความเป็นผู้มีบริวาร ย่อมได้ด้วยบุญญนิธิ

ความเป็นผู้ได้ทำบุญไว้ในชาติปางก่อน ที่ชื่อเป็นมงคลอันอุดม เพราะผู้มีบุญทำอะไร นึกคิดอะไร ปรารถนาสิ่งใด รู้สึกจะสำเร็จไปเสียทุกอย่าง หรือมักโชคดีกว่าคนอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าเขามีบุญกรรมเก่ามาสนับสนุน

ทำดีดีส่งให้ เห็นผล
ทำชั่วชั่วก็ดล ชั่วให้
ทำดีดุจตราตน ตีบอก ไว้นา
ใครชั่วใครดีไซร้ สืบได้ด้วยกรรม ฯ

๖. การตั้งตนไว้ชอบ

คำว่า ตน โดยที่แท้จริงแล้วไม่มี เพราะพระพุทธเจ้าตรัสว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นอนัตตา *(สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา)* คือไม่มีตน แต่ที่ใช้ ๆ กันก็ใช้ตามสมมติ หรือพูดตามที่ชาวโลกพูดเท่านั้น ตนที่ใช้ตามสมมตินี้ก็หมายถึงคน ซึ่งมีพร้อมทั้งกายและใจ ตนหรือตัวเรา *(ตามสมมติ)* นี้ เดิมทียังไม่ดี ไม่ชั่ว คือยังเป็นกลาง ๆ จะดีหรือชั่ว ก็ต่อเมื่อตั้งไว้ชอบ หรือตั้งไว้ผิด ที่ตั้งตนไว้ชอบ เช่น ตั้งอยู่ในมรรค ๘ มีเห็นชอบ ดำริชอบ เป็นต้น ที่ตั้งตนไว้ ผิด เช่น ประพฤติทุจริต เป็นต้น

การตั้งตนไว้ชอบมีแต่เจริญขึ้น รุ่งเรืองขึ้น เหมือนพระจันทร์ข้างขึ้น ส่วนการตั้งตนไว้ผิดมีแต่เสื่อมอับเฉาลง ดับลง เหมือนพระจันทร์ข้างแรม

เกิด ต้องตายหมั่นตั้ง ตนดี
แก่ ก็แก่ธรรมี มั่นไว้
เจ็บ ก็เจ็บขันตี ต่อต้าน เจ็บนา
ตาย เพราะบุญหนุนให้ สู่ห้วงสรวงสวรรค์

เอกสารนี้ดาวน์โหลด... 08/06/2564

๗. ความเป็นพหูสูต

พหูสูต แปลว่า ผู้สดับตรับฟังมามาก หรือจะแปลให้ชัดอีกที ก็แปลว่า ผู้คงแก่เรียน หมายถึงผู้ที่ได้รับการศึกษามามาก มีประสบการณ์สูง ฉลาดหลักแหลม แต่คำว่า พหูสูต ในมงคลข้อนี้ หมายถึง ผู้ได้รับการศึกษามามาก ทั้งคดีโลกและคดีธรรม และประพฤติปฏิบัติตามที่ได้ศึกษามา คือมิใช่เพียงแต่รู้ ต้องปฏิบัติตามด้วย

เพียงแต่รู้ ไม่ริ ปฏิบัติ
ก็บ่งชัด ติได้ รู้ไม่แน่
ถึงรู้ดี ชอบเบ่ง ไม่เก่งแท้
จะถูกแฉ หมิ่นหยาม ให้ต่ำลง

การศึกษารู้น้อยหรือมากนั้น เมื่อไม่ปฏิบัติตามที่รู้ที่เรียนมา และซ้ำกลับประพฤติเลวทรามเสียอีก ไม่เรียกว่าพหูสูต ชื่อว่าเป็นอัปมงคล เพราะเป็นเหตุให้คนเลวทรามเสื่อมจากมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ

๘. ความเป็นผู้มีศิลปะ

ผู้มีศิลปะ คือผู้มีความสามารถในทางฝีมือ เช่น เป็นช่างฝีมือ หรือฝีมือทางการช่าง ที่แสดงออกเป็นช่างทำ ช่างพูด ช่างคิด หรือ ทำเป็น พูดเป็น คิดเป็น จนปรากฏผลอันน่าพึงใจ

ศิลปะ ตามที่ท่านพระสิริมังคลาจารย์ แสดงไว้ในมังคลัตถทีปนี ได้แก่ หัตถโกศล คือความเป็นผู้ฉลาดในหัตถกรรม คือเป็นช่างฝีมือ ทำงานให้สำเร็จเป็นชิ้นเป็นอัน และประณีตด้วยน้ำมือของตน และจำแนกศิลปะออกเป็น ๒ ประเภท คือ อนาคาริยศิลปะ ศิลปะของบรรพชิต ได้แก่ ความเป็นผู้ฉลาดตัดจีวร เป็นต้น และ อาคาริยศิลปะ ศิลปะของคฤหัสถ์ ได้แก่ ช่างแก้ว ช่างเงิน ช่างทอง เป็นต้น

ความเป็นผู้มีศิลปะจัดเป็นอุดมมงคล เพราะมีคุณอเนกอนันต์ ผู้มีศิลปะ สามารถทำสิ่งที่ไม่มีค่าให้มีค่าได้ ทำสิ่งที่มีค่าน้อยให้มีค่ามากมหาศาล โดยเฉพาะในปัจจุบันผู้มีศิลปะไม่มีทางตกงาน

๙. ความเป็นผู้มีวินัยที่ศึกษาดี

วินัย คือ ระเบียบแบบแผนที่ตั้งขึ้นเพื่อควบคุมคนในสังคมต่าง ๆ โดยเป็นคำสั่งให้ทำ หรือไม่ให้ทำ

วินัยมี ๒ อย่าง คือ วินัยของชาติ และวินัยของศาสนา วินัยของชาติ คือระเบียบที่ตั้งขึ้นเพื่อควบคุมคนในชาติ ซึ่งมีชื่อเรียกเป็นหลายอย่าง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน คำสั่ง ประกาศ เป็นต้น วินัยของศาสนาหมายถึง กฎบทพุทธอาณา เป็นข้อห้ามบ้าง เป็นข้ออนุญาตบ้าง มี ๒ อย่าง คือ วินัยของคฤหัสถ์ และวินัยของบรรพชิต วินัยของคฤหัสถ์ เช่น ไตรสรณคมน์ เบญจศีลคือศีล ๕ อุโบสถศีลหรือศีล ๘ กุศลกรรมบท เป็นต้น วินัยของบรรพชิต เช่น ศีล ๑๐ ปาฏิโมกข สังวรศีล อินทรียสังวรศีล อาชีวปาริสุทธิศีล ปัจจัยสันนิสสิตศีล เป็นต้น

คำว่า ผู้มีวินัยที่ศึกษาดี ในที่นี้ หมายถึงสำเหนียกตระหนักปฏิบัติในวินัยอย่างเคร่งครัด ผู้มีวินัยชื่อว่าเป็นคนมีวัฒนธรรมสูง ส่วนผู้ขาดวินัย ชื่อว่าเป็นคนไร้วัฒนธรรม ถูกตำหนิติเตียน ทำให้เดือดร้อน ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ดังกลอนที่ท่านหนึ่งเขียนไว้ว่า

พ่อแม่ขาด "วัฒนธรรม" บ้านลำบาก
ลูกหลานหาก ขาดจรรยา พร่องหน้าที่
ละคำสอน รอนคำสั่ง ทั้งอวดดี
ครอบครัวมี ปัญหา ทั่วหน้ากัน

เอกสารนี้ดาวน์โหลด

เป็นครูขาด "วัฒนธรรม" เลือนคำสอน
ไม่สังวร แบบอย่าง แนวสร้างสรรค์
ศิษย์โง่เขลา เบาปัญญา วิชาตัน
ชาติไม่มั่น เยาวชน เกิดมลทิน

พระสงฆ์หย่อน "วัฒนธรรม" ประจำศาสน์
ประชาชาติ หย่อนศีลธรรม ประจำถิ่น
ความเดือดร้อน สะท้อนชั่ว ทั่วแผ่นดิน
มากผู้หมิ่น "สัจธรรม" ก่อกรรมร้าย

ผู้ใหญ่ขาด "วัฒนธรรม" นำผู้น้อย
ผู้นำพลอย เสื่อมทรุด ขาดจุดหมาย
สังคมป่วน ล้วนภาวะ อันตราย
ความมักง่าย เห็นแก่ตัว เกิดทั่วไป

ทุกฝ่ายจัด "วัฒนธรรม" นำประกอบ
รับผิดชอบ หน้าที่ ดีฝักใฝ่
ประโยชน์สุข ทุกสิ่ง ล้วนจริงใจ
ส่งเสริมให้ สังคม สุขสมบูรณ์

สืบ "เอกราช" ชาติไทย ไม่แตกหัก
สืบ "เอกลักษณ์" ของไทย ไม่เสื่อมสูญ
ถือเคร่งครัด "วัฒนธรรม" นำเทิดทูน
ยิ่งเพิ่มพูน ยิ่งเห็น... "ความเป็นไทย"

ความเป็นผู้มีระเบียบวินัยอันได้ชื่อว่าผู้มีวัฒนธรรมนั้น จึงถือว่าเป็นมงคลอันอุดมแห่งชีวิต.

พระมหาทองแดง ธีรปญฺโญ ป.ธ. ๙
วัดสัมพันธวงศ์

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำราญ [illegible] 08/04/2564

หลักพระพุทธศาสนา

โดย สุชีโว ภิกขุ ป.ธ.๙ วัดกันมาตุยาราม

สิ่งที่เลวทรามเป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนและคนอื่น ชื่อว่าความชั่ว การไม่ทำความชั่ว คือ งดเว้นการกระทำที่เลวทราม หรือที่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนและคนอื่น แต่เพียงงดเว้นความชั่วยังไม่พอ ต้องทำความดีอีกด้วย ความดี คือ สิ่งที่ชอบธรรม อันเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ตนและบุคคลอื่น ต้นหญ้าบางชนิดและสวะในแม่น้ำไม่เป็นอันตรายแก่ใคร แต่ก็ไม่เป็นประโยชน์แก่ใคร คนที่ไม่เบียดเบียนตนและคนอื่นซึ่งนับว่าเว้นความชั่วแล้ว ถ้าไม่ทำความดี คือ ประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นที่ชอบธรรม ก็เหมือนต้นหญ้าบางชนิดหรือสวะนั้น และแม้เว้นความชั่วทำความดีแล้ว ถ้าไม่ชำระจิตใจให้ผ่องแผ้ว ก็เว้นชั่วและทำความดีไม่ได้ตลอด เพราะยังมิได้ปรับปรุงจิตใจซึ่งเป็นต้นเค้าอย่างสำคัญที่จะให้เว้นชั่ว และทำความดีได้อย่างแท้จริง การชำระจิตของตนให้ผ่องแผ้วนั้น หมายความตั้งแต่อย่างต่ำจนถึงอย่างสูงที่สุด คือทำกิเลสเครื่องเศร้าหมองแห่งจิต มีความโลภ โกรธ หลง เป็นต้น ให้หมดไป...

...การเล่าเรียนที่ได้แต่เพียงท่องจำ ความรู้ที่ได้จะอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกับการรู้จักสิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามวัยของทารก ต่างกันแต่เพียงว่าได้ขยายความจำกว้างออกไปเท่านั้น ดังนั้น ปัญญาหรือความรู้ในระดับพัฒนาบุคคล จึงหมายถึงการรู้จักสอบสวนถึงบ่อเกิดของสิ่งต่าง ๆ อีกด้วย ไม่ใช่เพียงแต่นับจำนวนของสิ่งที่ปรากฏเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่สามารถมองเห็นที่มาของสิ่งต่าง ๆ ที่ตนมองเห็นนั้นด้วย การศึกษาในลักษณะนี้จะสร้างสรรค์ให้มีความสามารถในการอ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ได้ถูกต้องอีกด้วย ผู้ได้รับการศึกษา จะสามารถวิเคราะห์ปัญหาชีวิตได้อย่างถูกต้อง

จากหนังสือ พุทธปรัชญาเบื้องต้น

ของ

รองศาสตราจารย์ สุวรรณ เพชรนิล (ป.ธ. ๙)

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

บททำวัตร — สวดมนต์

วัดศรีโพนแท่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(เมื่อหัวหน้าจุดเทียน ธูป พึงนั่งคุกเข่าประนมมือพร้อมกัน หัวหน้านำให้ว่าตามทีละตอน)

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา
พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ *(กราบ)*
สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม
ธัมมัง นะมัสสามิ *(กราบ)*
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
สังฆัง นะมามิ *(กราบ)*

(ผู้นำ) ยะมัมหะ โข มะยัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา อุทิสสะ ปัพพะชิตา โย โน ภะคะวา สัตถา ยัสสะ จะ มะยัง ภะคะวะโต ธัมมัง (โร เจมะ) อิเมหิ สักกาเรหิ ตัง ภะคะวันตัง สะสัทธัมมัง สะสาวะกะสังฆัง อะภิปูชะยามะ.

(นำ) หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(นำ) หันทะ มะยัง พุทธาภิถุติง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) โย โส ตะถาคะโต อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวา, โย อิมัง โลกัง สะเทวะกัง สะมาระกัง สะพรัหมะกัง, สัสสะมะณะพราหมะณิง ปะชัง สะเทวะมะนุสสัง สะยัง อะภิญญา สัจฉิกัตฺวา ปะเวเทสิ, โย ธัมมัง เทเสสิ อาทิกัลยาณัง มัชเฌกัลยาณัง

ปะริโยสานะกัลยาณัง, สาตถัง สะพยัญชะนัง เกวะละปะริปุณณัง ปะริสุทธัง พรัหมะจะริยัง ปะกาเสสิ, ตะมะหัง ภะคะวันตัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหัง ภะคะวันตัง สิระสา นะมามิ ฯ

(กราบ)

(นำ) หันทะ มะยัง ธัมมาภิถุติง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) โย โส ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ, ตะมะหัง ธัมมัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหัง ธัมมัง สิระสา นะมามิ ฯ

(กราบ)

(นำ) หันทะ มะยัง สังฆาภิถุติง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) โย โส สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ, ตะมะหัง สังฆัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหัง สังฆัง สิระสา นะมามิ ฯ

(กราบ)

(นั่งพับเพียบ)

(นำ) หันทะ มะยัง ระตะนัตตะยัปปะณามะคาถาโย เจวะ สังเวคะปะริกิตตะนะ ปาฐัญจะ ภะณามะ เส ฯ

(ถ้าจะสวดครึ่งเดียว คือลงแค่ ปะภาวะสิทธิยา ไม่ต่อ อิธะตะถาคะโต ก็นำเพียงครึ่งเดียวว่า หันทะ มะยัง ระตะนัตตะยัปปะณามะคาถาโย ภะณามะ เส ฯ)

(รับ) พุทโธ สุสุทโธ กะรุณามะหัณณะโว

โยจจันตะสุทธัพพะระญาณะโลจะโน

เอกสารนี้ตา

โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะฆาตะโก
วันทามิ พุทธัง อะหะมาทะเรนะ ตัง
ธัมโม ปะทีโป วิยะ ตัสสะ สัตถุโน
โย มัคคะปากามะตะเภทะภินนะโก
โลกุตตะโร โย จะ ตะทัตถะทีปะโน
วันทามิ ธัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง
สังโฆ สุเขตตาภ์ยะติเขตตะสัญญิโต
โย ทิฏฐะสันโต สุคะตานุโพธะโก
โลลัปปะหีโน อะริโย สุเมธะโส
วันทามิ สังฆัง อะหะมาทะเรนะ ตัง
อิจเจวะเมกันตะภิปูชะเนยยะกัง
วัตถุตตะยัง วันทะยะตาภิสังขะตัง
ปุญญัง มะยา ยัง มะมะ สัพพุปัททะวา
มา โหนตุ เว ตัสสะ ปะภาวะสิทธิยา ฯ

(ถ้ามีเวลาพอ ให้สวด สังเวคะปะริกิตตะนะปาฐะ ต่อไปนี้)

อิธะ ตะถาคะโต โลเก อุปปันโน อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, ธัมโม จะ เทสิโต นิยยานิโก อุปะสะมิโก ปะรินิพพานิโก สัมโพธะคามี สุคะตัปปะเวทิโต, มะยันตัง ธัมมัง สุต์วา เอวัง ชานามะ, ชาติปิ ทุกขา ชะราปิ ทุกขา มะระณัมปิ ทุกขัง, โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา, อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง, สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา, เสยยะถีทัง, รูปูปาทานักขันโธ, เวทะนูปาทานักขันโธ, สัญญูปาทานักขันโธ, สังขารูปาทานักขันโธ, วิญญาณูปาทานักขันโธ, เยสัง ปะริญญายะ, ธะระมาโน โส ภะคะวา, เอวัง พะหุลัง สาวะเก วิเนติ, เอวัง ภาคา จะ ปะนัสสะ ภะคะวะโต สาวะเกสุ อะนุสาสะนี, พะหุลา ปะวัตตะติ, รูปัง

อะนิจจัง, เวทะนา อะนิจจา, สัญญา อะนิจจา, สังขารา อะนิจจา, วิญญาณัง อะนิจจัง, รูปัง อะนัตตา, เวทะนา อะนัตตา, สัญญา อะนัตตา, สังขารา อะนัตตา, วิญญาณัง อะนัตตา, สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ, เต มะยัง โอติณณามะหะ ชาติยา ชะรามะระเณนะ, โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ, ทุกโขติณณา ทุกขะปะเรตา, อัปเปวะนามิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยา ปัญญาเยถาติ, จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง อุททิสสะ อะระหันตัง สัมมาสัมพุทธัง, สัทธา อะคารัสมา อะนะคาริยัง ปัพพะชิตา, ตัสมิง ภะคะวะติ พรัหมะจะริยัง จะรามะ, ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสะมาปันนา, ตัง โน พรัหมะจะริยัง อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตูติ ฯ

(สามเณรสวดพึงลดคำว่า ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสะมาปันนา ที่ขีดเส้นใต้ออกเสีย ถ้าคฤหัสถ์สวด ตั้งแต่ อิธะ ตะถาคะโต จนถึง ปัญญาเยถาติ แล้วสวดดังนี้ จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ ตัสสะ ภะคะวะโต สาสะนัง ยะถาสะติ ยะถาพะลัง มะนะสิกะโรมะ อะนุปะฏิปัชชามะ สา สา โน ปะฏิปัตติ อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ ฯ อนึ่ง ถ้าสตรีสวด เต มะยัง นั้น ให้แปลงเป็น ตา มะยัง บทว่า ปะรินิพพานิโก มีในฉบับ สีหฬ เป็น ปะรินิพพายิโก ฉะนี้ทุกแห่ง)

คาถาพระโมคคัลลาน์ดับไฟนรก

เถโร โมคคัลลาโน นะระกัตตัง โลหะกุมภี
ทิสวา อัคคีปัตติ กัมปะติ

คาถานี้ ใช้ดับพิษไฟสารพัด หายสิ้น ไม่ร้อน ไม่พอง

ตังขะณิกะปัจจะเวกขะณะวิธี

(นำ) หันทะ มะยัง ตังขะณิกะปัจจะเวกขะณะ ปาฐัง ภะณามะ เส ฯ

(รับ) ปะฏิสังขา โยนิโส จีวะรัง ปะฏิเสวามิ, ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ, อุณ์หัสสะ ปะฏิฆาตายะ, ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ, ยาวะเทวะ หิริโกปินะปะฏิจฉาทะนัตถัง ฯ

ปะฏิสังขา โยนิโส ปิณฑะปาตัง ปะฏิเสวามิ, เนวะ ท๎วายะ นะ มะทายะ นะ มัณฑะนายะ นะ วิภูสะนายะ, ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา ยาปะนายะ วิหิงสุปะระติยา พรัหมะจะริยานุคคะหายะ, อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหังขามิ นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ, ยาต๎รา จะ เม ภะวิสสะติ อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จาติ ฯ

ปะฏิสังขา โยนิโส เสนาสะนัง ปะฏิเสวามิ, ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ, อุณ์หัสสะ ปะฏิฆาตายะ, ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ, ยาวะเทวะ อุตะปะริสสะยะวิโนทะนัง ปะฏิสัลลานารามัตถัง ฯ

ปะฏิสังขา โยนิโส คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขารัง ปะฏิเสวามิ, ยาวะเทวะ อุปปันนานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ, อัพ๎ยาปัชฌะปะระมะตายาติ ฯ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ทำวัตรเย็น

(เมื่อหัวหน้าจุดเทียน ธูป พึงนั่งคุกเข่าประนมมือพร้อมกัน หัวหน้านำให้ว่าตามทีละตอน)

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา
พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ *(กราบ)*
สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม
ธัมมัง นะมัสสามิ *(กราบ)*
สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
สังฆัง นะมามิ *(กราบ)*

(นำ) หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัญเจวะ พุทธานุสสะตินะยัญจะ กะโรมะ เส ฯ

(รับ) นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

ตัง โข ปะนะ ภะคะวันตัง เอวัง กัลฺยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคะโต, อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถาเทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯ

(นำ) หันทะ มะยัง พุทธาภิคีติง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) พุทธ์วาระหันตะวะระตาทิคุณาภิยุตโต
สุทธาภิญาณะกะรุณาหิ สะมาคะตัตโต
โพเธสิ โย สุชะนะตัง กะมะลังวะ สูโร
วันทามะหัง ตะมะระณัง สิระสา ชิเนนทัง

พุทโธ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง
ปะฐะมานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง
พุทธัสสาหัส๊มิ ทาโส วะ พุทโธ เม สามิกิสสะโร
พุทโธ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม
พุทธัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง
วันทันโตหัง จะริสสามิ พุทธัสเสวะ สุโพธิตัง
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน
พุทธัง เม วันทะมาเนนะ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ
สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา ฯ

(กราบหมอบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
พุทโธ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ ฯ

(นั่งคุกเข่าว่า)

(นำ) หันทะ มะยัง ธัมมานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) ส๊วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ ฯ

(นำ) หันทะ มะยัง ธัมมาภิคีติง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) ส๊วากขาตะตาทิคุณะโยคะวะเสนะ เสยโย
โย มัคคะปากะปะริยัตติวิโมกขะเภโท
ธัมโม กุโลกะปะตะนา ตะทะธาริธารี
วันทามะหัง ตะมะหะรัง วะระธัมมะเมตัง
ธัมโม โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ DOU เมื่อวันที่ 08/06/2564

ทุติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง
ธัมมัสสาหัสมิ ทาโส วะ ธัมโม เม สามิกิสสะโร
ธัมโม ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม
ธัมมัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง
วันทันโตหัง จะริสสามิ ธัมมัสเสวะ สุธัมมะตัง
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง ธัมโม เม สะระณัง วะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน
ธัมมัง เม วันทะมาเนนะ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ
สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา ฯ

(กราบหมอบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
ธัมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
ธัมโม ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม ฯ

(นั่งคุกเข่าว่า)

(นำ) หันทะ มะยัง สังฆานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

(นำ) หันทะ มะยัง สังฆาภิคีติง กะโรมะ เส ฯ

(รับ) สัทธัมมะโช สุปะฏิปัตติคุณาทิยุตโต
โยฏฐัพพิโธ อะริยะปุคคะละสังฆะเสฏโฐ
สีลาทิธัมมะปะวะราสะยะกายะจิตโต
วันทามิหัง ตะมะริยานะ คะณัง สุสุทธัง

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจาก

สังโฆ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง
ตะติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง
สังฆัสสาหัส์มิ ทาโส วะ สังโฆ เม สามิกิสสะโร
สังโฆ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม
สังฆัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง
วันทันโตหัง จะริสสามิ สังฆัสโสปะฏิปันนะตัง
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง สังโฆ เม สะระณัง วะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน
สังฆัง เม วันทะมาเนนะ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ
สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา ฯ

(กราบหมอบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา
สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง
สังโฆ ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง
กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ ฯ

(นั่งพับเพียบ)

(สตรีเล่าบ่นและสวดแปลกอย่างนี้ พุทธัสสาหัส์มิ ทาสีวะ ฯ ธัมมัสสาหัส์มิ ทาสีวะ ฯ สังฆัสสาหัส์มิ ทาสีวะ ฯ วันทันตีหัง ฯ พุทธัง เม วันทะมานายะ ฯ ธัมมัง เม วันทะมานายะ ฯ สังฆัง เม วันทะมานายะ ถ้าคฤหัสถ์ทั้งบุรุษสตรีสวดมีความรังเกียจด้วยอสภาวะนิรุตินิ่งอยู่ บุรุษจะสวดว่า วันทะมาโน จะริสสามิ สตรีจะสวดว่า วันทะมานา จริสสามิ ดังนี้พร้อมกันไป ดัง คะโต คะตา ฉะนั้นก็ควร ก็แปลว่า ไหว้อยู่เหมือนกัน)

เอกสารส่วนตัว ของ นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

อะตีตะปัจจะเวกขะณะวิธี

(นำ) หันทะ มะยัง อะตีตะปัจจะเวกขะณะ ปาฐัง ภะณามะ เส ฯ

(รับ) อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิต๎วา ยัง จีวะรัง ปะริภุตตัง, ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ, อุณ๎หัสสะ ปะฏิฆาตายะ, ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ, ยาวะเทวะ หิริโกปีนะปะฏิจฉาทะนัตถัง ฯ

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิต๎วา โย ปิณฑะปาโต ปะริภุตโต, โส เนวะ ทวายะ นะ มะทายะ นะ มัณฑะนายะ นะ วิภูสะนายะ, ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิติยา ยาปะนายะ วิหิงสุปะระติยา พรัหมะจะริยานุคคะหายะ, อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะฏิหังขามิ นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ, ยาต๎รา จะ เม ภะวิสสะติ อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จาติ ฯ

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิต๎วา ยัง เสนาสะนัง ปะริภุตตัง, ตัง ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะฏิฆาตายะ, อุณ๎หัสสะ ปะฏิฆาตายะ, ฑังสะมะกะสะวาตาตะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะฏิฆาตายะ, ยาวะเทวะ อุตุปะริสสะยะวิโนทะนัง ปะฏิสัลลานารามัตถัง ฯ

อัชชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา โย คิลานะปัจจะยะภัสชะปะริกขาโร ปะริภุตโต, โส ยาวะเทวะ อุปปันนานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะฏิฆาตายะ, อัพ๎ยาปัชฌะปะระมะตายาติ ฯ

อะภะยะปะริตตัง

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ
ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
สังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

โมระปะริตตัง

อุเทตะยัญจักขุมา เอกะราชา
หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส
ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวิปปะภาสัง
ตะยัชชะ คุตตา วิหะเรมุ ทิวะสัง
เย พราหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ
นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา
อิมัง โส ปะริตตัง กัต๎วา โมโร จะระติ เอสะนา ฯ
อะเปตะยัญจักขุมา เอกะราชา
หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส
ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวิปปะภาสัง
ตะยัชชะ คุตตา วิหะเรมุ รัตติง
เย พราหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา
อิมัง โส ปะริตตัง กัต๎วา โมโร วาสะมะกัปปะยีติ ฯ

วัฏฏะกะปะริตตัง

อัตถิ โลเก สีละคุโณ สัจจัง โสเจยยะนุททะยา
เตนะ สัจเจนะ กาหามิ สัจจะกิริยะมะนุตตะรัง
อาวัชชิต๎วา ธัมมะพะลัง สะริต๎วา ปุพพะเก ชิเน
สัจจะพะละมะวัสสายะ สัจจะกิริยะมะกาสะหัง
สันติ ปักขา อะปัตตะนา สันติ ปาทา อะวัญจะนา
มาตา ปิตา จะ นิกขันตา ชาตะเวทะ ปะฏิกกะมะ
สะหะ สัจเจ กะเต มัยหัง มะหาปัชชะลิโต สิขี
วัชเชสิ โสพะสะ กะรีสานิ อุทะกัง ปัต๎วา ยะถา สิขี
สัจเจนะ เม สะโม นัตถิ เอสา เม สัจจะปาระมีติ ฯ

กรวดน้ำอิมินา

(นำ) หันทะ มะยัง อุททิสะนาธิฏฐานะคาถาโย ภะณามะ เส ฯ

(รับ) อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อุปัชฌายา คุณุตตะรา
อาจริยูปะการา จะ มาตาปิตา จะ ญาตะกา (ปิยา มะมัง)
สุริโย จันทิมา ราชา คุณะวันตา นะราปิ จะ
พรัหมะมารา จะ อินทา จะ๑ โลกะปาลา จะ เทวะตา
ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ มัชฌัตตา เวริกาปิ จะ
สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ ปุญญานิ ปะกะตานิ เม
สุขัง จะ ติวิธัง เทนตุ ขิปปัง ปาเปถะ โว มะตัง ฯ

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อิมินา อุททิเสนะ จะ

เอกสารประกอบการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้เรียบเรียง/ผู้รวบรวม บานชัยภูมิ

ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ ตัณหุปาทานะเฉทะนัง
เย สันตาเน หินา ธัมมา ยาวะ นิพพานะโต มะมัง
นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว
อุชุจิตตัง สะติปัญญา สัลเลโข วิริยัมหินา
มารา ละภันตุ โนกาสัง กาตุญจะ วิริเยสุ เม
พุทธาทิปะวะโร นาโถ ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม
นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง
เตโสตตะมานุภาเวนะ มาโรกาสัง ละภันตุ มา ฯ

อิมินา ปุญฺญกมฺเมน ขออุทิศส่วนบุญนี้ไปให้พระพรหมเจ้าถิ่น พระพรหมพาลี แม่พระธรณี แม่พระคงคา พญายมราช สีอาครุฑ และอำมาตย์ อริยบาล ท้าวจาตุมหาราชิกา อยู่ฝ่ายบนจนที่สุดถึงพรหมา อยู่ฝ่ายใต้อเวจีโดยรอบขอบอนัตตจักรวาล สัตว์ทั้งหลายที่ได้ทุกข์ ขอให้พ้นทุกข์ ที่ได้สุข ขอให้ได้สุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ผลบุญแห่งข้าอุทิศให้ไปถึงบิดามารดา ญาติกาทั้งหลาย สุขกิริยสมณชีพราหมณ์ พระอินทร์ เจ้าฟ้า สมดังอุดม พระพรหมพระอาทิตย์ พระวิษณุกรรม แม่ซื้อเรืองฤทธิ์ ที่เอาข้ามาเกิด ขออุทิศส่วนบุญไปให้ ปิดประตูใดให้มันเปิด ให้ทันศาสนาพระศรีอาริย์ นิพฺพานํ ปจฺจโย โหตุ.

วันทามิ เจติยัง สัพพัง สัพพัฏฐาเน สุปะติฏฐิตัง
สารีริกะธาตุ มะหาโพธิง พุทธะรูปัง สะกะลัง สะทา ฯ

วันทามิ พุทธัง ภะวะปาระติณณัง
ตีโลกะเกตุง ติภะเวกะนาถัง
โย โลกะเสฏโฐ สะกะลัง กิเลสัง
เฉตฺวานะ โพเธสิ ชะนัง อะนันตัง ฯ
ยัง นัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเน จะ ตีเร
ยัง สัจจะพันธะคิริเก สุมะนาจะลัคเค

เอกสารนี้ดาวน์โหลด

ยัง ตัตถะ โยนะกะปุเร มุนิโน จะ ปาทัง
ตัง ปาทะลัญชะนะมะหัง สิระสา นะมามิ ฯ
สุวัณณะมาลิเก สุวัณณะปัพพะเต
สุมะนะกูเฏ โยนะกะปุเร นัมมะทายะ นะทิยา
ปัญจะปาทะวะรัง ฐานัง อะหัง วันทามิ ทูระโต ฯ

อิจเจวะมัจจันตะนะมัสสะเนยยัง
นะมัสสะมาโน ระตะนัตตะยัง ยัง
ปุญญาภิสันทัง วิปุลัง อะลัตถัง
ตัสสานุภาเวนะ หะตันตะราโย ฯ

อามันตะยามิ โว ภิกขะเว ปะฏิเวทะยามิ โว ภิกขะเว
ขะยะวะยะธัมมา สังขาร อัปปะมาเทนะ สัมปาเทถาติ ฯ

เทวะตาอุยโยชะนะคาถา

ทุกขัปปัตตา จะ นิททุกขา ภะยัปปัตตา จะ นิพภะยา
โสกัปปัตตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณิโน
เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
สัพเพ เทวานุโมทันตุ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
ทานัง ทะทันตุ สัทธายะ สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
ภาวะนาภิระตา โหนตุ คัจฉันตุ เทวะตาคะตา ฯ

สัพเพ พุทธา พะลัปปัตตา ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง
อะระหันตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส ฯ

วิธีสวดนพเคราะห์

พระศุกร์เข้า พระเสาร์แทรก มีการเจ็บป่วยไม่สบาย สวดตามกำลังวันทั้ง ๗ ดังนี้

ก่อนที่จะสวดกำลังวัน ให้สวดตั้งธาตุทั้ง ๖ ก่อน

ธาตุทั้ง ๖

๑. วาโยจะ ๒. เตโชจะ ๓. ปะฐะวีจะ
๔. อาโปจะ ๕. อากาศาจะ ๖. วิญญาณจะ

หมายเหตุ ให้สวดดังนี้

วาโยจะพุทธคุณณัง ต่อด้วยพุทธคุณ ฯ
วาโยจะธัมเมตัง ต่อด้วยธรรมคุณ ฯ
วาโยจะสังฆานัง ต่อด้วยสังฆะคุณ ฯ

ทุกธาตุจะต้องสวดอย่างนี้หมด แล้วต่อด้วยกำลังวัน

วันอาทิตย์ สวด อุเท – อะเป ๖ จบ
วันจันทร์ สวด ยันทุนนิมิตตัง ๑๕ จบ
วันอังคาร สวด ยัสสานุภาวะโต ๘ จบ
วันพุธ สวด สัพพะสีวิสะชาตีนัง ๑๗ จบ
วันพุธกลางคืน สวด กินนุสันตะระมาโนวะ ๑๒ จบ
วันพฤหัส สวด อัปปะสันเน ๑๙ จบ
วันศุกร์ สวด ปะริตตัง ยัมภะณันตัสสะ ๒๑ จบ
วันเสาร์ สวด ยะโตหัง ๑๐ จบ

อาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

เมื่อหลายคน ให้ว่าตามนี้

สำหรับคนเดียวให้เปลี่ยน *"มะยัง ภันเต — เป็น — อะหัง ภันเต"* และเปลี่ยน *"ยาจามะ — เป็น — ยาจามิ"*

Copyright © 2564

อาราธนาปริตร (พระสวดมนต์)

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะ มังคะลัง
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะ มังคะลัง
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ ปริตตัง พรูถะ มังคะลัง

อาราธนาธรรม (พระเทศน์)

พรัหมา จะโลกาธิปะติ สะหัมปะติ,
กัตตัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ,
สันตีธะสัตตาปปะระชักขะชาติกา,
เทเสตุธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

คำถวายภัตตาหาร

ตั้งนะโม ๓ จบ

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ
สีละวันตานัง โอโนชะยามะ สาธุโนภันเต
สีละวันโต อิมานิ ภัตตานิ **ปะฏิคัณหันตุ**
อัมหากัง ฑีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระผู้ทรงศีลผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่ผู้ทรงศีล ขอผู้ทรงศีลจงรับภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ

ศูนย์ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 08/06/2564

(ถวายแบบพระมีหลายรูป) ถ้ารูปเดียวให้เปลี่ยน

สีละวันตานัง เป็น (สีละวะโต)

สีละวันโต เป็น (สีละวา)

ปะฏิคัณหันตุ เป็น (ปฏิคัณหาตุ)

คำถวายข้าวสงฆ์ (สังฆทาน)

อิมัสํมิง ฐาเนเยวะ อิมานิ ภัตตานิ (สะปะริวารานิ) สูปะพะยัญชนะสัมปันนานิ สะปานะกานิ สะเภสัชชานิ พุทธะปะมุขัสสะเทมะ ทุติยัมปิ ฯลฯ

คำถวายอาหารพระพุทธ

อิมัง สูปะพยัญชนะสัมปันนัง สาลีนัง โภชะนานัง อุทะกังวะรัง พุทธัสสะ นิยาเทมิ.

คำลาข้าวพระพุทธ

เสสัง มังคะลัง ยาจามิ ฯ

คำถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะโอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

จบข้าวใส่บาตร (ยกขันข้าวขึ้นจบ)

อะหัง ภันเต โภชะนานัง สาลีนัง ประสุทธัง พุทธะสาวะกะสังฆัง ปิณฑะปาตัง กะโร โหตุ ฯ

DOI: 10.14457/MU.b1292.2564 ผู้ช่วย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คำภาวนาก่อนใส่บาตร

๑. สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง โหตุ

๒. อิทัง เม ทานัง อาสะวักขะยาวะหัง โหตุ

(ทั้งสองอย่างนี้ว่าอย่างไรอย่างหนึ่งก็ได้)

คำแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา อะเวรา สัพเพ สัตตา อัพยาปัชฌา สัพเพ สัตตา อะนีฆา สัพเพ สัตตา สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ ฯ

ขอสรรพสัตว์ จงเป็นผู้ไม่มีเวร จงไม่เบียดเบียนกัน จงเป็นสุข เป็นสุข รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ทั้งสิ้นเถิด

คำกรวดน้ำ

อิทัง เม ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต บังสะกุลจีวะรานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ เอตานิ บังสะกุละจีวะรานิ ปฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ *(กราบลง)*

สฺวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมัง นะมัสสามิ *(กราบลง)*

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง นะมามิ *(กราบลง)*

เอกสารดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

รายนามผู้บริจาคสร้างหนังสืออนุสรณ์
งานพิธีพระราชทานเพลิง
พระราชศีลสังวร

๑.	นายประชา บุณยเนตร	ส.ส. เลย	๑๐,๐๐๐	บาท
๒.	นายทศพล สังขะทรัพย์	ส.ส. เลย	๕,๐๐๐	บาท
๓.	นายพินิจ สิทธิโห	ส.ส. เลย	๕,๐๐๐	บาท
๔.	พระครูญาณธราภิรัติ (หลวงพ่อท่อน)		๒,๐๐๐	บาท
๕.	พระครูกิตติสารวิสุทธิ์		๒,๐๐๐	บาท
๖.	พระประสงค์ จนฺทวํโส		๒,๐๐๐	บาท
๗.	พระครูบริหารกิจจาทร		๑,๐๐๐	บาท
๘.	นายเศียร – นางประไพ ขำประไพ – บุตร – ธิดา		๑,๐๐๐	บาท
๙.	ร้านมิตรชัยเฟอร์นิเจอร์ อ.เชียงคาน		๑,๐๐๐	บาท
๑๐.	นายประยุทธ – นางรัตติยา ทองอรุณ		๑,๐๐๐	บาท
๑๑.	นายเรือง – นางทองม้วน สมดีสา		๑,๐๐๐	บาท
๑๒.	คุณแม่สำเนียง บัพพาวัน		๑,๐๐๐	บาท
๑๓.	นายดำรงค์ สมดีสา		๘๔๐	บาท
๑๔.	นายสุวรรณ คมทิพยรัตน์		๗๖๐	บาท
๑๕.	พ.ต.ต.เสงี่ยม – นางเฉลิมศรี กาญจนวสุ		๕๐๐	บาท
๑๖.	นายประจักร – นางกมลวรรณ หิรัญรัตน์		๕๐๐	บาท
๑๗.	คุณยายคำคิด และบุตรหลาน		๕๐๐	บาท
๑๘.	ผจก.เมืองเลยคัลเลอร์แล็บ		๕๐๐	บาท
๑๙.	หจก. เชียงอินท์ อ.เชียงคาน		๔๐๐	บาท
๒๐.	นายประพัฒน์ ไชยเดช		๓๒๐	บาท
๒๑.	พระมหาสุวัจน์ คุณุตฺตโร		๓๐๐	บาท
๒๒.	พระมหาสุพัฒน์ สุวัฑฒโน		๓๐๐	บาท

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๒๓.	พระมหาวิชัย ภูมิวิชโย	๓๐๐	บาท
๒๔.	นายประหยัด น้อยดี	๓๐๐	บาท
๒๕.	นางสุดารัตน์ หักกะยานนท์	๒๕๐	บาท
๒๖.	นายสมพร – นางรัตนา รัตนะ	๒๕๐	บาท
๒๗.	พระครูปัญญากิตยาคม	๒๐๐	บาท
๒๘.	พระมหาถาวร อรุโณภาโส	๒๐๐	บาท
๒๙.	นายวิเชียร – นางสมัย สุทธิสานนท์	๒๐๐	บาท
๓๐.	นายสุรพล – นางกงหลี พลศรี	๒๐๐	บาท
๓๑.	นายมนัสชัย ห้อทา	๒๐๐	บาท
๓๒.	นายเชื้อ – นางสี ศรีอรรคพรหม	๒๐๐	บาท
๓๓.	น.ส. หม่อม แก้วบุตรดี	๒๐๐	บาท
๓๔.	นายอำนาจ – นางพวงพยอม นามกอง	๒๐๐	บาท
๓๕.	นายทองใบ บุญชิต	๒๐๐	บาท
๓๖.	นายทินกร จาตุรนรังสี	๒๐๐	บาท
๓๗.	ร.ต.ท. สายัณห์ – นางประพิมพ์พันธ์ สิงห์ขรณ์	๒๐๐	บาท
๓๘.	นายเอนก แก้วมณีวัตร	๒๐๐	บาท
๓๙.	นายประเสริฐ ทาสาลี	๒๐๐	บาท
๔๐.	นายจรัญ – นางสวาท รัตนอุบล	๒๐๐	บาท
๔๑.	นายโกวิท – นางพิสมัย ศรีอรรคจันทร์	๑๐๐	บาท
๔๒.	นายคำ ผะดาวัลย์	๑๐๐	บาท
๔๓.	นายสำราญ อินทะผิว	๑๐๐	บาท
๔๔.	นางนภารัตน์ – นายพิทักษ์ ลีนะอินทร์	๑๐๐	บาท
๔๕.	นางสมบัติ ศรีอรรคพรหม	๑๐๐	บาท
๔๖.	นายกิติศักดิ์ เจียระพงษ์	๑๐๐	บาท
๔๗.	ร้านน้องเมย์ อ.เชียงคาน	๑๐๐	บาท
๔๘.	นางแว่น จริมา	๑๐๐	บาท

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

๔๙.	นายฉลอง ศรีแสงรัตน์	๑๐๐	บาท
๕๐.	นางพิสมัย ศรีแสงรัตน์	๑๐๐	บาท
๕๑.	นางเอมอร จิตรแน่น	๑๐๐	บาท
๕๒.	น.ส. ชุติยา สืบศิริกุล	๑๐๐	บาท
๕๓.	นางเกษราภรณ์ อุ่นท้าว	๑๐๐	บาท
๕๔.	นางลัดดาวัลย์ ลิ้มปรารถนาศักดิ์	๑๐๐	บาท
๕๕.	นางวราภรณ์ ชัยวงษ์	๑๐๐	บาท
๕๖.	นางสุนันทา คตธมาตย์	๑๐๐	บาท
๕๗.	น.ส. กุสุมา ชัยวินิตย์	๑๐๐	บาท
๕๘.	น.ส. ปรารถนา โพธิ์ทอง	๑๐๐	บาท
๕๙.	นางศรีสุดา ธรรมณารักษ์	๑๐๐	บาท
๖๐.	นางรัชนี ชมวงษ์	๑๐๐	บาท
๖๑.	ด.ต. พงศ์ผจญ วงษ์เดชานันท์	๑๐๐	บาท
๖๒.	นายวิวัฒน์ เหมือนสนิท	๘๐	บาท
๖๓.	นายจงรักษ์ ทิพรส	๖๐	บาท
๖๔.	ร้านจ๊กเซ็ง อ.เชียงคาน	๕๐	บาท
๖๕.	นายอุทัย – นางอนงค์	๖๐	บาท
๖๖.	นายสุวรรณ มังบู่แว่น	๔๐	บาท
๖๗.	นางพยูรณี ตันมิ่ง	๔๐	บาท
๖๘.	นางสิงห์คำ จันทร์จำปี	๔๐	บาท
๖๙.	นายจีระศักดิ์ ยายืน	๔๐	บาท
๗๐.	น.ส. โสภาพรรณ โพธิ์ทอง	๔๐	บาท
๗๑.	นายปราโมทย์ จารุรักษ์	๒๐	บาท
๗๒.	ร้านล้มลุก อ.เชียงคาน	๒๐	บาท

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

ท้ายเล่ม

เมื่อหนังสือสุทธจันทานุสรณ์เล่มนี้สำเร็จเสร็จสิ้นลง คณะผู้จัดทำรู้สึกโล่งใจเป็นอย่างมาก เพราะกว่าจะสำเร็จลงได้ก็มีอุปสรรคมากมาย เพราะขาดประสบการณ์ในการจัดทำอย่างหนึ่ง และไม่มีทุนทรัพย์ในการจัดพิมพ์นั่นเป็นอีกประการหนึ่ง คณะผู้จัดทำจึงได้นำเรื่องนี้ไปปรึกษาครูบาอาจารย์ มีหลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาภเถระ (พระเทพวราลังการ) เป็นประธาน หลวงพ่อท่อน ญาณธโร (พระครูญาณธราภิรัติ) หลวงพ่อสีทน (พระครูอดิสัยคุณาธาร) และอีกมากที่ไม่ได้กล่าวนาม ได้ให้การสนับสนุนในการจัดทำหนังสืออนุสรณ์ ให้ท่านพระเดชพระคุณ พระราชศีลสังวร เพราะเป็นโอกาสครั้งสุดท้ายแล้ว นอกจากนี้ ยังได้รับความสนับสนุนจากคณะครูอาจารย์โรงเรียนเชียงคาน ในการจัดพิมพ์ต้นฉบับเพื่อส่งโรงพิมพ์ โดยเฉพาะท่านผู้อำนวยการฯ ได้ให้ความช่วยเหลือมาแต่เริ่มแรกที่หลวงพ่อท่านมรณภาพลง ตั้งแต่รับเป็นธุระเรื่องรดน้ำศพ บรรจุ และจัดสถานที่ตั้งและจัดดอกไม้ถวายให้ท่าน ร่วมกับคณะครูโรงเรียนปทุมมาสงเคราะห์ ตลอดจนการจัดสร้างเมรุชั่วคราว เพื่อใช้พระราชทานเพลิง ซึ่งถ้าไม่ได้ท่านผู้นี้เข้ามาให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างคงจะสำเร็จได้ยาก แต่ด้วยบารมีของหลวงพ่อพระราชศีลสังวร ก็ทำให้อุปสรรคอันมากมายนั้นหลุดพ้นและสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

คณะผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ขอขอบพระคุณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุก ๆ ท่าน โดยเฉพาะคุณประชา บุณยเนตร ได้ให้ความช่วยเหลือมาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์นี้ โดยเฉพาะค่าพาหนะไปกรุงเทพฯ ก็ได้ท่านเป็นผู้ให้ความอนุเคราะห์เป็นส่วนมาก ขอขอบพระคุณ คุณวิม บุตรชัยงาม คุณวีระ โสดาตา ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการติดต่อผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันเป็นเจ้าภาพสร้างหนังสือเล่มนี้ ขอขอบพระคุณ คุณรัตนา มาสกุลรัตน์ รองผู้จัดการฝ่ายการพิมพ์ โรงพิมพ์

ป. สัมพันธ์พาณิชย์ ได้ให้ความเอื้อเฟื้ออนุเคราะห์มาโดยตลอดเช่นกัน แม้ต้นฉบับไม่เรียบร้อย ต้องรอนั่น รอนี่ แต่ท่านก็ไม่ว่าอะไรกลับให้คำแนะนำชี้แนวทางในด้านต่าง ๆ ให้ด้วย จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย แต่ที่เว้นจะไม่กล่าวถึงไม่ได้เลย ก็คือท่านอาจารย์มหาดำรงค์ ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่มีไม่สามารถ ไม่อาจเป็น ให้เป็นผู้มี ผู้สามารถ และอาจเป็นได้ จนทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จสมความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ และในการนี้ สัทธิวิหาริก อันเตวาสิกในพระเดชพระคุณท่านก็มีอยู่จำนวนมาก ผู้มีปัญญาสามารถก็มีมาก คณะดำเนินงานเห็นการณ์จวนตัว จึงรีบดำเนินการ ขาดเหลือสิ่งใดใด กราบขออภัยในสิ่งนั้นแก่คณะผู้จัดทำด้วย

ท้ายที่สุดนี้ ถ้าบุญกุศลหรือความดีงาม (อานิสงส์) ที่จะเกิดมีในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ขอมอบให้ทุก ๆ ท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำ โดยเฉพาะท่านที่บริจาคทรัพย์ของท่าน ให้เป็นทุนเกิดอนุสรณ์สำหรับท่านหลวงพ่อ ก็ได้จารึกชื่อของท่านไว้ท้ายหนังสือเล่มนี้แล้ว ด้วยอำนาจแห่งศรัทธาที่มีต่อพระเดชพระคุณท่านหลวงพ่อพระราชศีลสังวร จงดลบันดาลให้พระเดชพระคุณท่านฯ จงเสวยสุขอยู่ในภพภูมิที่ปรารถนาทุกประการ เทอญ.

คณะผู้จัดทำหนังสือ "สุทธจันทานุสรณ์"

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

รายนามผู้บริจาคสร้างหนังสืออนุสรณ์
งานพระราชทานเพลิงศพ พระราชศีลสังวร
วัดศรีโพนแท่น ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพิ่มเติม

บริจาครายละ ๕,๐๐๐ บาท

ห้างศรีรุ่ง

บริจาครายละ ๓,๐๐ บาท

คณะศิษยานุศิษย์จากกรุงเทพมหานคร

บริจาครายละ ๒,๐๐๐ บาท

คณะข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดเลย

ห้างสุวรรณภัณฑ์ จ.เลย

คณะศิษยานุศิษย์พระอาจารย์ท่อน

ร้านวัฒนาพานิช

ร้านไทยวัฒนาพานิช

คุณจารุณี วิทยาศิรินทร์

บริจาครายละ ๑,๘๐๐ บาท

นายนริศ ชัชวาลย์ และ

คณะครูอาจารย์ สปอ.วังสะพุง

บริจาครายละ ๑,๑๘๐ บาท

คณะครูอาจารย์โรงเรียนเมืองเลย

บริจาครายละ ๑,๐๐๐ บาท

คุณยุพดี แท่งทอง

อาจารย์ดำรง พงษ์พิมาย

ร้านมิตรนักเรียน

พระมหาบุญหนัก สิริปุญโญ

คุณบุญชู ศรีวรพงษ์เดช

คุณศันสนีย์ จีรวงศ์

คุณแดง ร้านวชิรา

พระครูสุวรรณรังษี

ผู้บริจาครายละ ๖๐๐ บาท

วิทยาลัยเทคนิคเลย

โรงเรียนหนองหินวิทยาคม

ข้าราชการสำนักงานการประถมศึกษา

อำเภอภูกระดึง

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอวังสะพุง

พร้อมโรงเรียนเอกชนในสังกัด

ผู้บริจาครายละ ๕๐๐ บาท

ชมรมธนาคารจังหวัดเลย

คุณยายประทีป สันติสุข

คุณสุเวช ชัยทองดี พร้อมครอบครัว

คุณระเบียบ จันทนา

คุณกิติยา จันทิหล้า

ผู้ตรวจงานสาธารณสุข

บริจาครายละ ๔๖๐ บาท

สำนักงานจังหวัดเลย

บริจาครายละ ๔๐๐ บาท

สถานีทดลองพืชไร่เลย

โครงการชลประทานจังหวัดเลย

โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม

โรงเรียนศรีสงครามวิทยา

บริจาครายละ ๓๘๐ บาท

สำนักงานที่ดินจังหวัดเลย

บริจาครายละ ๓๖๐ บาท

โรงเรียนวังทรายขาววิทยา

บริจาครายละ ๓๐ บาท

แสงธรรมการไฟฟ้าและโทรทัศน์

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย

คุณจันทิรา บุพพัณชาติ

คุณดวงพร ศิริวิโรจน์

เกษตรจังหวัดเลย

คุณตาผัน – คุณยายทองดี ดอกไม้

โรงเรียนเลยอนุกูลวิทยา

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

โรงเรียนเลยพิทยาคม

ร้านชัยรัตน์ราดิโอ

บริจาครายละ ๒๐๐ บาท

คุณเกรียงศักดิ์ – พรวิไล นิลจันทร์
เมืองเลยอาณาจักรยนต์
ร้านร่วมใจเจริญยนต์ จ.เลย
สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเลย
นายอำเภอเมืองเลย
ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์พืชสวน จ.เลย
คุณเฉลิมศักดิ์ – รังสินี บุตรชัยงาม
คุณสถาพร ดีบุรี
คุณวิมล โสรสิงห์
พ.ต.อุดร แสวงการ
คุณคณิศร – คุณศุภฤกษ์ อินทรตระกูล
นายอำเภอวังสะพุง
เกษตรอำเภอวังสะพุง
คุณสุวิชัย ชัชวาลย์
ห้องอาหารกานดา จ.เลย
น้องก้องดอกไม้สด จ.เลย
ร้านลูกเจี๊ยบ ดอกไม้สด จ.เลย
คุณแม่ตั้ว ดีอุดมจันทร์
อาจารย์เลี้ยง อิ่มเอิบ
คุณยงยุทธ ทิพรส
คุณวิทยา – ทองย้อย สายจันทร์
ร้านไทยอุดมพานิช จ.เลย
ปศุสัตว์จังหวัดเลย
แขวงการทางเลย
ป่าไม้จังหวัดเลย

บริจาครายละ ๑๐๐ บาท

พระครูสังฆรักษ์สุจินต์ ปูริตสีโล
แม่ยายอนงค์ จันทิหล้า
คุณทองคูณ แซ่เอ้า
คุณสุจินดา สุโนภักดิ์
คุณทองอินทร์ นาวาเรือน
คุณถวิล ตันทอง
คุณอรทัย ชาติสุวรรณ
คุณไพเราะ ศรีสุวอ
คุณเสบี่ยง ตันทอง
คุณสมดี แสงสีดา
สณ.จักรพงษ์ พรหมพิมพ์
คุณจันทา ทองสุทธิ
คุณเปล่ง พุทธชาติ
คุณรวมจิตร ไวชมภู
คุณน้อม แก้วกุลบุตร
คุณอุทิพย์ แก้วกุลบุตร
คุณประเสริฐ อ้วนสิมมา
คุณอรุณี ปรุงเรณู
คุณนิตยา พรหมเวช
คุณไมตรี สุรสิงห์
คุณทองแถม สุพรหมจักร
คุณเจริญศรี วรินทรา
คุณสมใจ – คุณประอรศรี ศรีสุข
คุณขุนทอง – คุณเพ็ญศรี สะตะ
คุณวัลภา ธัญญอุดม
คุณแก้ว ทุมมาลา
คุณอัญชลี พรหมทิพย์รินทร์
คุณเจือ บุญค้ำมา
น.พ.วัฒนา สุพรหมจักร
คุณวรเชษฐ์ – คุณวราภรณ์ วงศ์วิไล
คุณลัดดา ฮงมุกดา ร้านช่วนหลี
คุณสุพรรณ – คุณงาม วันสุพงศ์
ห้องเสื้อ "พิศ" ตลาดจังหวัดเลย
คุณชื่น – คุณอนงค์นารถ เพชรแสงใจ
คุณแม่เยื้อน แซ่เจียง
คุณบรรจง – คุณแดง
(โรงน้ำแข็งเชียงคาน)
คุณรัศมี สุภาใสย
คุณประเชิญ นวลจันทร์
คุณศิริชัย สิมมา
คุณถวัลย์ ชมมณี
คุณสุบรรณ จำวงศ์

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คุณวนิดา แอบไธสง
คุณชาญวิทย์ ศรีสุธร
คุณอุดม สุวรรณคำ
คุณเหนียว บุบผาดา
คุณศักดิ์ชาย ไวโสภา
คุณสง่า แสงอรุณ
คุณลำปาง – คุณสมาน ติวเรือง
คุณโฆษิต ลีนะวัฒน์
คุณเสน่ห์ การพงษ์
คุณอารีย์ วงษ์วชิโชติ
คุณเสด็จ ศรีมงคล
คุณทองคำ พฤกษวัน
คุณกฤษณา ลีตน และครอบครัว
ด.ต.ใบ มาตรผล
สูทสยาม จ.เลย
ร้านรัตนภัณฑ์ จ.เลย
อ.การเกษตร จ.เลย
คุณวิชัย หล้าบ้านโพน
คุณพนอม จันทราศรี
คุณประสาท ตันทอง
คุณสุภรณ์ เงินงาม
คุณนาค บุปผาดา
คุณจารุทัศน์ พรหมศิริ
อาจารย์ทอง วรินทรา
อาจารย์คำ ผะดาวัลย์
คุณมั่น ศรีภูเวียง
คุณสุบรรณ อารยะศิลปธร
ร้านอริยชัย จ.เลย
คุณทรงเกียรติ แท่งทอง
คุณยายอ้วน มาลีสา
คุณวิทยา ทุมสวัสดิ์
คุณสมคิด เฮียวราช
คุณพวงพะเยาว์ สุขทองสา
โรงเรียนโกวิทวิทยา
คุณสังวาลย์ เชื้อบุญมี

คุณคำพอง ภูวงศ์
คุณแม่บุญปัน ศรีพรหมบุตร
คุณกัมพล ไชยปะ
คุณตัน จางวางแก้ว
คุณปลอด – คุณเติมใจ ธีรโชติ
คุณโสภัณ คุณปทุม
ด.ช.ธีระพงษ์ ทาเชาว์
คุณทิพย์ ครุฑทะกะ
ประมงจังหวัดเลย
ห้างวิไลลักษณ์
คุณด่วน สุวรรณสิงห์
คุณธเรศ – คุณอัศนี ทิพรส
คุณเรวดี เอื้อนครินทร์
คุณละไม แก้วกัณหา พร้อมครอบครัว
คุณพวงรัตน์ ไชยสม
คุณบุญทิมา พึ่งบุญ ณ อยุธยา
คุณผกามาศ ยงเขยสิน
คุณอำพรรณ ภควรรณชัยกุล
คุณนิคม โสดาดา
คุณสมศักดิ์ บุปผาดา
คุณชาญชัย สุนทราวิรัตน์
คุณผัน บุปผาดา
คุณอำไพ ทุมสงคราม
คุณหนัก พรหมาวันนา
คุณแก้ว ตันทอง
พระชำนาญ อตฺตทนฺโต
ร้านเหรียญชัยโลหะกิจ จ.เลย
คุณสงัด ใบสุข
ร้านจงเจริญ จ.เลย
คุณยุพิน ธนิกกุล
คุณป้าดาว
คุณลินทิรา วิชิต
ผู้ช่วยเกษตรอำเภอนาแห้ว
คุณบุญตา ศรีจันทร์
คุณซุงเม้ง แซ่ลิ้ม

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บานชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564

คุณสุพล ทองดี
สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
คุณโยง จันทรากุลนนท์
คุณสำลี ละธาดา
คุณบุญส่ง อักษร
คุณพิศมัย โสดาตา
คุณเกรียงศักดิ์ ทองสุทธิ
การไฟฟ้าเลย
คุณดนัย ชยัมพร
คุณสังวาลย์ ม่วงนนทศรี
คุณอรสา สิริรัชตพงษ์
คุณสุภาภรณ์ ลาภบรรจบ
คุณบัญญัติ – วนิดา ศรีโมสาร
คุณอัมพร จันทร์แสนตอ
คุณวาสนา ดูสมจิต
คุณสมพร ปัทมทิน
คุณไพริน สุธรรมา
คุณมวล โสดาตา
คุณลอยชาย วงศ์ดี
คุณน้อมจิต บุญเจริญ
คุณนุชิต ยายืน และครอบครัว
คุณประยูร มีแพง และครอบครัว
คุณสมบูรณ์ อองภา
พระครูวิมลธรรมาจาร
พระทองหนัก สิริวฑฺฒโน
คุณบุญ พิมศร
ร้านเกียรติ ทำป้าย
ร้านนพเก้า ผ้าม่าน
คุณบรรยา – อมร พร้อมครอบครัว
คุณเสถียร ผาจิระวัฒนชาติ
พร้อมครอบครัว
ร้าน ส.เจริญอะหลั่ยยนต์ จ.เลย
คุณสุชา ไชยศรีสงคราม
คุณสมาน สร้อยตา
ร้านอินตอง พานิช จ.เลย
คุณสุริยน เกษทองมา
คุณลำพูน เกษทองมา
คุณวีระ โสดาตา
คณะครูอาจารย์โรงเรียนอนุบาลไผ่งาม
คุณสุวรรณ จินตนานนท์
ร้านนำแซการแว่น
คุณดนัย เพ็งเที่ยง
ร้านขาวสะอาด ตัดกระจก จ.เลย
คุณเสกสรร วังคีรี
คุณสุภาพ สักทอง
ร้านสหรุ่งเรืองยางยนต์ จ.เลย
คุณแสวง วัฒนพันธ์สอน
อุตสาหกรรมเลย
คุณสิงห์ชัย ชัชวาลย์
คุณอานันท์ เหตุเกษ
คุณพยุงศักดิ์ เหลืองสุวรรณ
พระพรศรี
คุณวิพรรณ ลีนะลินทร์
คุณวิม บุตรชัยงาม

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พาณิชย์ โทร. ๒๔๑-๒๓๒๑, ๒๔๑-๒๘๖๒
นายประวิทย์ มาสกุลรัตน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๒
เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ

เอกสารนี้ดาวน์โหลดจากระบบ TUDC โดย นายสำรวย บ•นชัยภูมิ หมดอายุ 08/06/2564